

fundatia culturala
targu-jiu

COLUMNA

anul XXII nr.86/1

2018

ISSN 1453-7982

-serie nouă-

**critică și
cronică:**
Gheorghe Grigurcu
Vasile Ponea
Ion Popescu-Brădiceni
Lazăr Popescu
Ion Urda
Ion Trancău

proză:
Ion Dincă

eseuri și studii:
Ileana Bistreanu
Sorin-Lory Buliga
Alin Negomireanu

poezie:
Ionel Iacob Bencei
Mircea Liviu Goga
Vasile Gugu
Irina Lucia Mihalca
Alensis De Nobilis
Săndel Ploscaru
Ionuț Luis Popa
Persida Rugu
Florian Saloc
Sorina Sandu
I.D.Sicore
Viorica Vulpe

interviu:
Vasile Ponea - Lazăr Popescu
Simona Dumitrache - Paul Aretzu

restituiri:
Mircea Arjuna
Albert Einstein
Eugen Evu
Ion Mocioi
Alexandru Podea
Eugen Velican

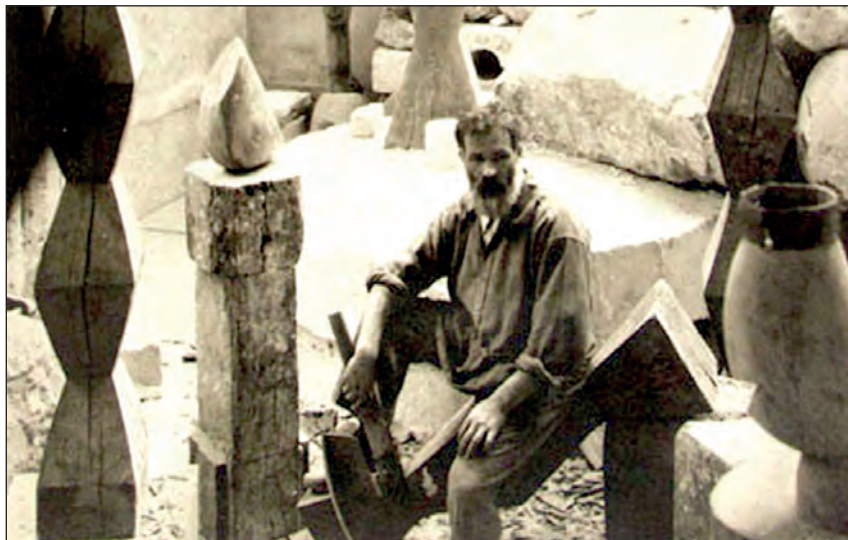
jurnal:
Valeriu Butulescu
Paula Romanescu

divertisment:
Ion Pința
Nicolae Mățcaș

teatru:
Cristian-George Brebenel
Al. Florin Țene

caietele COLUMNA

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

traduceri:
Paula Romanescu

grafică:
Florin Hutium

Poezia ardeleană și Unirea

Ion Trancău

Marin Preda afirma în mod tranșant că *fără istorie literatura se asfixiază*. Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, eveniment istoric crucial pentru România și pentru poporul român a adus o schimbare radicală în poezia ardeleană.

Evenimente social-istorice și politice tragice pentru existența românilor din Transilvania, răscoala de la Bobâlna, 1437, războiul țărănesc condus de Gheorghe Doja, 1514, răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan, 1784, revoluția pașoptistă în frunte cu Avram Iancu și referendumul din 1892, au rămas consfințite în celebrele documente cu spiritul și literatura limbii latine, *Unio Trium Nationum*, *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae* și *Memorandum*.

Vicisitudinile îndurate vreme de o jumătate de mileniu de către românii ardeleni justifică militantismul, patriotismul și mesianismul poeziei ardeleni datorate lui Ion Budai-Deleanu, Andrei Mureșanu, George Coșbuc și Octavian Goga care, după corifeii Școlii Ardelene, *Samuil Micu*, *Gheorghe Șincai*, *Petru Maior*; au făcut din operele lor arme de luptă pentru emanciparea social-politică, națională și culturală a românilor din Transilvania.

La un an de la Marea Unire, în 1919, Lucian Blaga vibra, în context liric european modernist, coarda expresionistă a *sentimentului cosmic și fiorului metafizic*, după cum a observat cu justețe Ov. S. Crohmălniceanu, și el *hulitul critic* literar român din tranziția noastră prelungită. Astfel poezia ardeleană s-a revelat ca o vibrantă cutie de rezonanță a istoriei noastre cu partituri lirice profund civice și filozofice.

semnal

S ✓

La Centenarul Marii Uniri
Florian Saioc, Editura
Măiaștra, Târgu Jiu, 2017,
pag. 156

gonar
Daniel Murărița, Editura PIM,
Iași, 2017, pag. 104

Pași în singurătate
Ion C. Duță, Editura Armonii
Culturale, Iași, 2017, pag. 222

Urllagania
Nicola Visa Vinătoru, Editura
Măiaștra, Târgu-Jiu, 2015, 3 vo-
lume, pag. 280, 264, 322

La prima lectură

Ion Trancău

PROZATOR GORJEAN
– OCTOGENAR

Din nou despre proza lui Ion C. Gociu

Am avansat din numărul 85/4, anul XXI/2017 al revistei

caietele Columna câteva congruențe teoretice, critice și prozastice utile în situarea operei pe care o sporește în mod infatigabil scriitorul gorjean Ion C. Gociu. Tot la rubrica *La prima lectură*, reiau firul comentariului pentru a nuanța considerațiile critice anterioare. Nu mi se pare deplasat nici derizoriu modul de a-l situa și aprecia pe prozatorul nostru, care scrie cu modestie și cu franchețe, mi-zând pe fidelitatea unei experiențe autentice de viață.

Nimeni nu poate contesta observația după care orice prozator/romancier se încadrează într-o *ordine a romanului*, după sintagma mereu actuală a francezului Albert Thibaudet. Proza lui Ion C. Gociu, inclusiv cea de amploare romanescă se încadrează în *ordinea masculină, dorică*, având, parțial, și o *ordine feminină, ionică*, știut fiind faptul că Nelly Gociu, soția sa, se află alături în proiectarea și elaborarea unor cărți. Pe de altă parte, proza lui Ion C. Gociu, în primul rând romanele, creează iluzia realității, a vieții de toate vârstele, ca element esențial pentru o viziune profund realistă, uneori dură a *doricului*. Personajele Mara lui Slavici sau Ion al lui Rebreanu trăiesc și acționează cu *energie, întrepreditate și exces*, dominate de iluzia banilor și a pământului, ridicată la rang de ideal, posibilitate de a ieși din hotarele vieților umile. Ion C. Gociu ar fi putut să intituleze romanul inspirat de orașul Brăila, în loc de *speranțelor*, oraș al iluziilor, care exercitau o atracție magică, transferându-i într-un miraj periculos pe unii oameni din Văianu, precum Maria Gugea.

Este cu totul temerar și lăudabil proiectul literar extins al acestei trilogii românești de care este animat prozatorul Ion C. Gociu.

Vădುವă cu doi copii, Gheorghiuța și Costică, ca și ardeleanca Mara, dar mai săracă, Maria Gugea, în roman Maria Gugioanii, are tenacitatea de a se confrunta cu o lume necunoscută pentru împlinirea iluziilor, speranțelor sale în orașul de pe Dunăre. Cele două personaje feminine, Mara și Maria, au similitudini și deosebiri explicabile în contexte etno-geografice, economice și morale diferite. Maria Gugioanii pare a avea o condiție psiho-comportamentală particulară, gorjeană. Pentru ea *Chemarea pământului* are ecouri ancestrale de intensitatea celei lirice exprimate în poezia ardeleană, deosebită de aceea, devastatoare, pe care o trăiește și pentru care sfârșește tragic Ion din capodopera lui Rebreanu. Rurala Maria Gugioanii ajunge brăileancă prin întrepreditate, pentru o moștenire.

După ce și-a finalizat menirea la Brăila se întoarce acasă, în universul familiar, cu conștiința datoriei împlinite.

(continuare în pag. 33)

Fondator: Tudor Voinea

Redactor șef: Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni - redactor principal, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Iorga, Gelu Birău, Elena Roată, Alex Gregora, Florian Saioc, Eugen Evu

Tehnoredactare și procesare grafică:
Bogdan Chirimbu

Fundația Culturală "COLUMNA", Tg. Jiu,
tel: 0253 216529, 0740157280

cenaclulcolumna.wordpress.com la rubrica "Revista"
Vizualizare și pe: www.targujiu.ro la rubrica "Cetățeni" și
Correspondență pe e-mail: ponea.vasile@yahoo.com

Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.
Materialele trimise să fie scrise cu diacritice și în
format digital, dar cele netipărite nu se restituie.

Un militant

Gheorghe Grigurcu

Nicolae Coande e unul din autorii noștri care nu ezită a se pune sub scutul, dacă nu hulit de-a dreptul, minimalizat, șicanat de-atâtea ori în actualitate, al eticului. La rîndul său, eticul e pus natural sub scutul umanului, într-o epocă în care se înregistrează, precum o stranietate între altele, un umanism fără om. O specie hibridă a acestuia, vibrînd de-o generozitate abstractă, suspendată în vid: „Una dintre erorile - patetice - pe care gînditorii modernității le fac adesea dorind să explice umanitatea este aceea că înfig individualitatea în centrul acestei gîndiri, dar uită pur și simplu de om”. Pentru ca dezumanizarea unei asemenea mentalități să fie pusă în evidență de culoarea stilistică proprie eseistului: „Un soi de asceză a ideii îi face pe acești *eggheads* să pipăie armura, nu și carnea dinăuntru. Confundă voioși afara cu înăuntru, miezul cu pielea. Zornăitul pintenilor cu sunetul intim al sîngelui. Iubesc metalul ideii, nu carnea care tremură. Trăiesc în definiții, ca peștele în apă tare”. Negreșit, o consecință a unei asemenea percepții desubstanțiate a omului o constituie nesocotirea principiilor morale. Prin radierea lor ia naștere un spațiu liber pentru operațiile arivismului, oportunistului, adulării, trădărilor, ferite nu doar de controlul instanței etice, ci și de confruntarea pur și simplu cu „omul concret”. Abstragerea, accepția omului ca „un număr evanescent într-o statistică foarte certă” nu reprezintă decît o cale spre un arbitrar comportamental, care, prea adesea, e una a interesului egolatru, lipsit de scrupule. Sînt mijloace de

care „profesioniștii inteligenței”, taxați astfel de Raymond Aron, fac uz pentru a favoriza ispita puterii, abandonînd „piața centrală a cuvintelor”, spre a mărșălui spre „Curtea Regelui”, după cum se exprimă Leszek Kolakowski: „Evident, precizează analistul în discuție, vorbesc mereu de România noastră - ca să fiu corect înțeles. Acum e vremea gînditorilor decorați de putere, altă dată va fi și vremea celor care au refuzat să meargă la palat. Mai tîrziu, însă, pînă ieșim din cultul pentru succes”. E suficient să ne îndreptăm privirea asupra celor care s-au străduit/se străduiesc să arunce peste bord eticul pentru a ne da seama de tendințiozitatea ce le acordă, în sensul indicat mai sus, un numitor comun. Strălucitorul Noica se prevala de „isprava” creatoare, care n-ar fi compatibilă cu conduita (i) morală a individului, încercînd a suspenda istoria în numele „ideii” suverane, dar în plan biografic, raliindu-se inițial extremei drepte, apoi devenind agentul de influență al regimului comunist, mergînd pînă la a se strădui să convingă exilul românesc să-l propună pe Ceaușescu pentru Premiul Nobel. Un compromis flagrant cu istoria detestată! Nu altfel stau lucrurile cu alți intelighenți de dată mai recentă, care, după ce, în majoritatea cazurilor, au deținut poziții confortabile și înainte de 1989, au marșat, după acel moment, în direcția „apolitismului”, „echidistanței”, „neutralității”, cu recompense în materie de carieră și de ordin pecuniar nu o dată de ordin superior celor anterioare. Numele acestor oportuniști de speță nouă

sînt îndeajuns de bine cunoscute. „Regele” s-a schimbat, însă tentația „Curtii” a persistat, consistînd în dorința celor în cauză, după cum notează sarcastic Nicolae Coande, „de a se face utili și de a-și pune pe frunți dospite de gîndire lauri de plastic”.

Luîndu-i în vizor pe intelighenții autohtoni care au ales să slujească „Curtea Regelui” în înțelesul buf dat de replierea morală, Nicolae Coande adoptă o postură de militant. Deoarece influența pe care o pot exercita condeierii în chestiune, deveniți nu o dată autorități administrative-politice, nu e defel neglijablă. Musculatura temperamentală îl servește excelent pe analist, ca și vivacitatea expresiei, plastică în subordinea demonstrației și adesea avînd șarmul ironiei. Avem a face sub pana d-sale cu o pledoarie persuasivă în favoarea unor principii, cu atît mai binevenită cu cît d-sa obișnuiește s-o ia de la capăt, de la „Curtea Regelui” comunist, cu care a început pierzania atîtor literați ai contemporaneității. Cum am putea vedea, azi, deceniile

☑ cîrmuirii comuniste, sub unghi general, decît ca „un imens cîmîtir fără cruci, dar în care morții strigă după pomenire, iar cei rămași în viață privesc uluiți la lipsa de coerență juridică a actualului stat român dominat în continuare de ordinarii sau de urmașii ordinarilor care au profitat de relația de vasalitate cu Moscova”? Partidul unic „s-a organizat ritualic în jurul morții”, prin sacrificii care au atins culmea cu asasinarea celor peste 1400 de oameni în cursul evenimentelor din 1989, așadar „dominant și apocaliptic” a încheiat guvernarea țării în același chip în care a început-o, prin crime în masă. Odată trasat acest cadru istoric, să vedem care a fost legătura puterii totalitare cu scriitorii, socotiți de Stalin „ingineri ai sufletului”, sintagmă în care se răsfrînge nu numai o flatare de circumstanță, ci și o tehnică a sumisiunii, „inginerii” fiind agenți ai unor operații raționale, efectuate conform unui plan...

A apărut, în 2008, un volum cu un titlu năstrușnic, **Ceașescu, critic literar**, cuprinzînd patru stenograme ale vorbirii dictatorului, într-o ediție realizată de Liviu Malița. Autorul aici discuta ia peste picior, nici nu se putea altfel, un asemenea „fenomen ironic” în sine: „observ că Nicolae Ceaușescu era mai mult decît un «critic»: era șeful Canonului literar românesc. Vorba lui Marcel Reich-Ranicki (...): «Renunțarea la un canon într-o societate civilizată ar fi nu doar un lucru fatal, ci de neimaginat». Ei bine, fără să zic vorbă mare, Ceaușescu avea șanse reale să devină Canonul”. „Jupînul” țării nutrește țeluri grandioase „pentru C.A.P.-ul de

scriitori de la U.S.R.; «Fiecare poate să scrie ce vrea, dar și noi sîntem în stare să promovăm ceea ce considerăm că ne servește». Duplicitatea unor scriitori care cuvîntau în fața genului Carpaților nu scapă eseistului, inclusiv sub raportul unui „talent” al arguției cu mai multe obiective precum Adrian Păunescu, care se distinge printr-o atitudine de Ianus Bifrons. Întrebîndu-se cum poate fi înțeles conceptul libertății de creație, dacă partidul are o grilă de pretenții, oferă un răspuns „antologic” prin nota sa de sofistică perfidă: „Rămîne foarte bine. Cine e pentru construcția socialismului, are libertatea să scrie în orice formă, mai bine, mai rău, aici depinde de talent, dar alte concepții, la alte ideologii nu le putem face loc în societatea noastră”. Un alt adulator, mai tînăr, „promițător în toate cele”, Mircea Radu Iacoban, se supralicitează anunțînd că a făcut o descoperire epocală: un articol al lui Eminescu, publicat în **Timpul**, în 1880, „în care este adresat un îndemn aproape în aceleași cuvinte cu care s-a adresat tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a scrie despre și pentru popor”. În cadrul aceluiași „dialog” cu breslașii scriitori, ambițiosul Al. Ivăsiuc și-a luat inima în dinți pentru a declara că „a fost cenzurat pentru că și-a permis în anumite articole să definească altfel decît în dogma oficială ce înseamnă să fii marxist. Calamburgiu, Ceaușescu ajunge la concluzia că «marxismul s-a afirmat întotdeauna cu *bătaie*, nu de la sine...». Ivăsiuc știa asta mai bine decît mulți din sală: pușcăria, în care stătuse o vreme, practica bătaia în lupta pentru impunerea marxismului”. Calamburul la calambur

trage, așa că Nicolae Coandă, referindu-se la literații care obișnuiau să-i „ciugulească din palmă” lui Ceaușescu, pentru a schimba macazul îndată după prăbușirea acestuia, numindu-l dictator, justifică astfel termenul: „Presupun că da, doar le «dictase» ce să scrie”.

La polul opus se află figurile scriitorilor de alt tip, ale celor care și-au păstrat coloana vertebrală, ilustrînd prin scrisul lor nu numai arta verbului ci și palpitul epocii, în registrul necontrafăcut al durerii și revoltei. Să fie o abdicare de la estetic în favoarea moralei, *id est* a umanului inferior, inferior? O dezertăune, cum sugerează cei într-un fel sau altul culpabili, care, hazliu, au devenit peste noapte din heraldici ai socialului în variantă acerb propagandistică, ai pragmatismului de partid zis „umanism socialist”, încrunțați defensori ai „esteticului pur”, odinioară excomunicat? Nu cumva există o interdependență între cei doi factori, eticul și esteticul, în perspectiva unei fidelități față de uman, atunci cînd acesta e agresat, mutilat? Mai exact: un soi de somație a bunului simț de a se interveni inclusiv pe tărîmul creației care astfel își apără demnitatea. Nicolae Coandă vede lucrurile astfel: „Poate că în epoca noastră relativistă - și relativizantă - așa ceva pare de-a dreptul injust. Doar s-au mai văzut cărți bune scrise de canalii talentate. Continui să cred că un om poate fi judecat, cu intelectul și cu inima, după fructele vieții sale. Un autor care nu înșeală în artă, orice ar însemna așa ceva pentru didacției supremației esteticului, nu va face asta nici în viață. Sau mă înșel?”. Avem simțămîntul că nu

se înșeală. Exemplele pe care ni le înfățișează sînt multgrăitoare. Unul este al concetățeanului alutan al autorului, nefericitul Petre Pandrea, învins și totodată învingător al unor împrejurări teribile: „Cel ce spunea despre sine cu superbie «eu nu sînt român, eu sînt oltean și european», este încă puțin apreciat într-o vreme cînd literatura română nu duce lipsă de lichele talentate, dar nu și de caractere în stare să «iradiază» opera cu acel ceva descris astfel cîndva de Julien Green: «fondul caracterului interesează direct spiritul»”. Lui Paul Goma i se dedică rînduri tușante: „Paul Goma este adeptul acelei independențe personale de care vorbea atît de patetic autorul lui **Doctor Jivago**. A nu te înșela cu privire la adevărata natură a oamenilor, sinteza a ceea ce ne-a rămas de la finul observator de caractere și moravuri care a fost ducele de Saint-Simon, este un precept pe care Paul Goma l-a urmat neabătut în întreaga sa viață și creație. Care, evident, se confundă”. La fel e percepută, ușor fabulos, autoarea **Păsării tăiate**: „Cu un dar al confesiunii netrucate, ca și al sincerității fără menajamente, care te izbește de la primul cuvînt, Ileana Mălăncioiu îmi pare o Cassandra româncă, deloc dornică să prevadă... trecutul, însă capabilă în cel mai înalt grad a fixa imaginea unei epoci încă nedefinite și care își mișcă amenințător coada veninoasă în praful originalei noastre democrații”.

Și acum un caz special, cel al lui Ion Caraion. Importantul poet cu un melos „negru”, de-o în-crîncenare ce atestă oportun istoria „apocaliptică” pe care a

parcurs-o, s-a făcut vinovat de o sumă de delațiuni nu mai puțin „negre” decît „cîntecele” sale, pînă și împotriva prietenilor din tinerețe, Virgil Ierunca și Monica Lovinescu, ba chiar ar fi jucat și un rol în urmărirea de către „organe” a mamei Monicăi. Dar, surpriză, Goma, „Moș Reproș”, cum se autodefineste, îi ia apărarea, spre deosebire de Monica Lovinescu care-l rejectează violent, „pledează (...) pentru nuanțe morale, pentru judecăți făcute cu «inteligență-de-inimă»”. Cum să-l osîndim cu necruțare pe „presatul de Securitate” prin măsuri greu de imaginat, mergînd pînă la sau dincolo de limitele de rezistență ale ființei umane? Nicolae Coande se plasează pe o poziție mediană, cu o ușoară totuși tentă absolutorie: „Nu știu cum aș putea interpreta mai corect discordia dintre Goma și Monica Lovinescu, ceea ce crede și simte fiecare în privința delațiunilor lui Caraion. E dificil, fiindcă unul e implicat direct (mama scriitoarei a fost turnată la Securitate), dar celălalt știe cum este să fie lovit de Securitate, mai ales cînd ai făcut pușcărie politică și știi că pot obține tot ce vor de la tine”. După o mai aspră apreciere, subsemnatul nu se simte nici el în stare a ridica piatra împotriva celui ce a fost, totuși, un martir, sub vremi ticăloase...

În postură de febril comentator al temelor actualității, Nicolae Coande face impresia unui luptător în ring, care, după ce obține victoria, coboară cu amabilitate în sala înțesată de lume pentru a oferi flori cîtorva persoane a căror prezență îl bucură.

Nicolae Coande: **Intellectualii români și Curtea regelui**, Ed. Tractus Arte, 2011, 279 p.

Toamnă cu Anastasia

Sorina Sandu

Dă-mi mîna,
Anastasia!
Vom traversa împreună
Păduri cu îngeri
Și câmpii cu lupi.

Îngerii ne vor arăta
Cum se dansează
Pe pragul dintre două lumi.
Lupii ne vor spune povești
despre tăceri și noapte.

Păsările vor veni
Sa ciugulească din palme
Cuvinte albe, parfumate.

Vom gusta cu lingurițe de lut
Lumina zmeurie a toamnei

O să dansăm,
Anastasia,
Cînd va ploua cu stele, viori
și susur de ape.

La asfințit îi vom zâmbi și noi
Lui Dumnezeu
Și-l vom chema la cină.

Anastasia,
Viața e singura Poveste
Care se scrie în taină
Cu sângele nostru.

POMPILIU MARCEA – exeget al literaturii contemporane

Eugen Velican

Paralel cu lucrările dedicate classicilor literaturii române, Pompiliu Marcea a publicat statornic studii referitoare la scriitorii contemporani. L-au interesat creațiile durabile, purtând amprenta originalității, din poezie, proză, dramaturgie. A procedat în spiritul cercetării oneste și al bunei-credințe, convins că o ierarhizare infailibilă este imposibil de realizat.

Este știut că mari critici s-au înșelat în privința unor autori: Maiorescu îl aprecia pe Th. Șerbănescu și-l minimaliza pe Alexandru Macedonski, Garabet Ibrăileanu supraaprecia valoarea prozei lui I. Alexandru Brătescu-Voinești, Eugen Lovinescu îl așeza pe G. Brăescu deasupra lui Caragiale, G. Călinescu miza pe talentul aproape inexistent al lui Camil Baltazar.

În aprecierea operelor, P. Marcea nu are în vedere doar criteriul estetic, ci convoacă și factorii socio-politici care au determinat plămuirea unei creații literare. Periodizarea pe care ne-o propune rămâne valabilă și în zilele noastre. Anii 1945-1947 sunt considerați „de resuscitare a valorilor”, întrucât au apărut cărți dintre cele mai importante. Între 1948 și 1963 se instalează un timp al confuziei valorilor” impus de factorii exteriori care nu pot fi omiși în evaluarea literaturii de atunci. Poeți, prozatori și critici au fost supuși represiunilor, au înfruntat regimul detenției, cadre universitare valoroase au fost înlocuite cu diletanți improvizați sau inopositori. În toți acești ani s-au scris doar câteva cărți viabile, întrucât tradiția a fost ignorată, ba chiar

boicotată, valorificarea trecutului s-a făcut unilateral. S-a produs o inversare a valorilor, scriitorii minori fiind dați ca exemplu, iar corifeii, etichetați în mod minimalizator. Arghezi, Blaga, Bacovia și I. Barbu erau poeți „burghezi” idealiști „reacionari”, singurul progresist și revoluționar fiind A. Toma, devenit și academician.

Afirmația că „O mare inegalabilă epocă de poezie românească devenise un veritabil holocaust” (Concordanțe și controverse, Edit. Eminescu, 1983, p.258) ne arată cât de eronat era percepută literatura în acei ani. Confuzia valorilor a generat inevitabil „ofensiva mediocrizării”.

Abia după 1963, viața literar-artistică reintră în normal, își recapătă demnitatea și încrederea pe care le pierduse. Această a treia etapă a însemnat dreapta „restabilire a criteriului axiologic”. Se constată o efervescență creatoare într-un climat de libertate artistică, de promovare și afirmare a valorilor autentice.

Atât generațiile vechi cât și cele tinere publică opere rezistente artistic, convingătoare

și pasionante. Adevărul este acum integral, fără fard și fără deformări.

Dintre cele trei genuri literare abordate de P. Marcea, analizele cele mai pertinente ni se par cele privitoare la genul epic.

În studiul „Romanul politic românesc” sunt fixate mai întâi criteriile pe baza cărora o carte se integrează acestei specii.

Tema, conflictul și tipologia trebuie să fie predominant politice, în politic fiind inclus și ideologicul. Sunt comentate romane scrise de Petre Sălcudeanu, Eugen Barbu, Ion Lăncrăjan, Const. Țoiu, Augustin Buzura, D. R. Popescu, Dinu Săraru, Dumitru Popescu, dar în prim plan este așezat Alexandru Ivasiuc „romancierul cel mai dotat pentru aceasta specie”. Operele sale au în centrul conflictului problema puterii, traumele eroilor sunt politice, existența lor este impregnată de politic, idealurile lor sunt coordonate de factorul politic. Marin Preda este inclus nu doar cu **Moromeții II** și cu **Marele singuratic**, ci chiar cu **Cel mai iubit dintre pământeni**, unde protagonistul este victima unei in justiții de ordin politic, destrămarea căsniciei sale se datorează unui personaj politic, apar personaje cu un rol central în epocă etc. Într-un eseu îl considera un roman de dragoste conjugat cu romanul unei in justiții.

Pe autorul **Moromeților** și al **Celui mai iubit dintre pământeni** îl vede intrat triumfal, în loja creatorilor noștri fundamentali (un roman memorabil op.cit., p.225).

În prezentarea romanelor

apărute în anul fertil 1980, P. Marcea valorifica just distincția lui Garabet Ibrăileanu din **Creație și analiză**: romane analitice, întemeiate pe sondajul psihologic și romane de acțiune, numite cu un termen mai nou comportamentiste. Desigur că nu le vom găsi în stare pură, ci în fiecare vor exista, concomitent, o doză de analiză și alta de acțiune. Autori de romane analitice sunt Augustin Buzura, Petre Sălcudeanu, Laurențiu Fulga etc., romanele comportamentiste, întemeiate pe acțiune, pe un conflict exterior, aparțin lui Eugen Barbu, Gabriel Gafița, Platon Pardău. Romanul satiric este cultivat de Mircea Horia Simionescu, Paul Georgescu, Marian Popa. La întrebarea câte vor rămâne, P. Marcea crede că e greu de dat un răspuns. Cât privește **Cel mai iubit dintre pământeni**, nu ezită să-l considere ”cel mai dramatic roman erotic al literaturii române, în care dragostea apare nu numai ca o ipostază a vieții, ca o vârstă, dar și ca o condiție indispensabilă a ei și ca un criteriu moral fundamental ” (op.cit.p.39)

Când în 1980 a apărut la Edit. Academiei, **Literatura română contemporană**, vol. I, **Poezia**, coordonator Marin Bucur, Pompiliu Marcea publica eseuul **Panorama poeziei românești contemporane** subliniind riscurile la care s-au expus autorii tomului. Au existat nemulțumiri în ceea ce privește spațiul acordat unor poeți, caracterul colectiv care a generat fărâmițarea unității de gust, de stil, de viziune și chiar a unității criteriilor (op.cit.p.16). Nici nu s-a găsit totdeauna tonul adecvat, unele capitole fiind descriptive. Din colectivul care a redactat volumul, unii cercetatori

erau excelenți pentru alte îndeletniciri : folcloriști, istorici de literatură veche, esteticieni. Reacția de negare a sintezei nu se justifică dacă avem în vedere că cei 21 de cercetatori au reușit să prezinte 328 de poeți din toate generațiile. Impresia generală de generozitate își are sorginea în faptul că fiecare cercetător a optat pentru poezii preferați. Volumul trebuie judecat ca o suită de micromonografii, de portrete poetice. Opinia lui P. Marcea nu poate fi nefavorabilă, având în vedere onestitatea, conștiinciozitatea și spiritul responsabil al cercetătorilor. Imaginea poezilor nu este falsă, dar nu este nici completă.

Eterogenitatea colectivului a determinat și o diversitate a textelor elaborate: unii sunt adepții criticii tradiționaliste în maniera lui G. Bogdan-Duică, alții sunt lovinescieni sau călinescieni, câțiva apelează la mijloace ale criticii noi.

Pompiliu Marcea n-a sesizat la vreun autor al volumului o prezentare încifrată așa cum se observă în multe texte critice, chiar mai dificile decât poezia de la care au pornit. Lectura se dovedește agreabilă grație textelor cursive, limpezi și clare. Concluzia este una justă, anume că volumul ”este o încercare nelipsită de lacune și precarități, de a realiza o imagine cât mai fidelă a poeziei actuale”. (op. cit. p.20)

În alt loc, P. Marcea se referă la poezia ludică practică de N. Stănescu, M. Sorescu, Romulus Vulpescu, Mircea Ivănescu, la spectacolul diversității prin care se distinge, la tentația irezistibilă a înnoirilor artistice (**Literatura în mers**). Proza i se pare mai conservatoare sub raport strict literar, dar și aici constată adâncirea investigației sociale,

psihologice și morale, răspunzând criteriului axiologic. Unei literaturi convenționale idilice din “obsedantul deceniu” i se așază, în antiteză, romanul epic comportamentist, analitic și îndeosebi, politic.

În fruntea prozei contemporane este așezat Marin Preda, ale cărui cărți marchează transformările atât de adânci petrecute în viața socială, politică, literară din România.

Interesante sunt și opiniile lui Pompiliu Marcea privitoare la critica literară. Este necesară supravegherea modului în care comunicăm impresiile de lectură, nu trebuie să ajungem la logofobie, la superstiția cuvântului, la acea autocenzură inhibantă, capabilă să sterilizeze creația. Mandarinatul critic nu poate fi o soluție nici în literatură, nici într-un alt domeniu al vieții spirituale. În locul unei alinieri comode și convenționale, al monotoniei și uniformizării e necesară o diversitate de opinii, o confruntare a acestora. Atitudinea adoptată trebuie să fie însuflețită de bunăcredință, de iubire pentru adevăratele valori spirituale.

Cât privește exemplele de “critici excelenți” date de P. Marcea nu toate au dovedit că merită un asemenea calificativ.

În final trebuie observat că și atunci când e profund nemulțumit, trist și indignat de vreun articol, Pompiliu Marcea polemizează în termeni decenti. Când Geo Bogza a scris **Duhovniceasca** pentru a-l denigra pe Tudor Arghezi, Pompiliu Marcea, admirator al autorului **Țării de piatră**, ar fi dorit doar să aibă puterea de a-l determina să retracteze nefericitele și penibilele afirmații, păstrându-și astfel onoarea și demnitatea sa intelectuală.

Modelul generator de valori

Ion Popescu-Brădiceni

File de jurnal

4 decembrie 2016. Ființa imaginală.

Această carte se scrie singură/ de la sine/ ea pe sine însăși. Și tot odată se autoreprezintă într-o oglindă. Poate în cea din sufragerie. Viziunea în oglindă nu face decât să reduplicate. Acelaș-ul. Între obiect și imaginea-obiect e oare o coexistență în spații separate: cel de dincoace și cel de dincolo? Nu cumva și realul cu poemul sunt în situație similară?

Abordarea lui Jean-Jacques Wunenburger este oarecum „tehnică” (vezi grecescul *téchne*: meșteșug, artă, știință aplicată). Eu invoc pe *dyas*, *eidolon*, *eidos*, *eikon*, *ekei*, *eklamptis*, *ekstasis*, *enthousiasmos*, *genesis*, *harmonia*, *hen*, *heteron*, *homoios*, *homoiosis* ș.a.m.d. Și concluziune: dublul specular face vizibilă o ființă ascunsă vederii până atunci: *Gestalt* devenit *Aufbau*. Este epifania ființei mele totale, identității mele esențiale; nu numai o putere mistificatoare, ci una supranaturală, epurată și sublimă, survenită neașteptat, prin jocul de efecte optice. Este acea ființă imaginală a lui H. Corbin, pe jumătate sensibilă și pe jumătate inteligibilă „corpuri subtile prin care putem să ieșim din această lume a existențelor finite, pentru a întrevedea altă ființă, dincolo de limitele experienței noastre, întotdeauna refuzată unei viziuni directe”.

5 decembrie 2016. Mihai Eminescu și „Sărmanul Dionis”

În nuvela „Sărmanul Dionis” Mihai Eminescu își plasează ficțiunea într-un spațiu închipuit ca fără margini și într-o clipă

suspendată a cărei materializare concretă ar putea fi bobul de rouă de pe vârful unui fir de iarbă. Iar sufletul lui Dionis se reflectă în oglinda onirică. „În faptă lumea-i visul sufletului nostru”. Asemenea reflectării cerului înstelat într-un strop de rouă e adâncul sufletului inversat cu nădirul devenind zenit și, iarăși, viceversa – vorba lui I.L. Caragiale cel din „Două loturi” până ce vom locui neculpabili (zați) lumea acestor stele și a acestui soare „virtual”.

Astfel dacă lumea ar fi un vis de ce n-ar fi visul însuși lumea? Ce perspectivă fascinantă asupra (i)realității date și excedate! Asemenea celei a lui Jacques Montangero care metaforizează visul fie ca spumă a gândirii fie ca perlă a imaginației în expansiune.

Sigmund Freud consideră travaliul oniric drept un ansamblu de procese cognitive în slujba inconștientului traductibil prin figurabilitate (adică necesitatea de a reprezenta conținuturile sub formă de imagini vizuale). Visul – interpretat de Sigmund Freud – ar fi „un gen de înălțare a sufletului la o stare superioară”, ar mai fi o transpoziție decodificabilă cu ajutorul unor „chei” numite simboluri, de care Gilbert Durand s-a ocupat în „Structurile antropologice ale imaginarului” și în „Figuri mitice și chipuri ale operei” îndeaproape și verosimil.

Dar Eminescu procedea la o dublare a eroului său zeiesc (Dionisos desigur, cel din „Nașterea tragediei”), pe care, de exemplu, Friedrich Nietzsche îl transfigurează ca fiind titan și barbar, supramăsura naturii, beția torențială a instinctelor

dezlănțuite deși – atenție! – Apollo e responsabilul cu visul, el e hermeneutul însărcinat cu tălmăcirile de rigoare.

Friedrich Nietzsche susține ferm că „oricât de paradoxal ar părea, visul are o însemnătate mai mare pentru acea esență misterioasă a ființei noastre a cărei aparență suntem”; cea care îl dublează pe Dionis e... umbra acestuia metafizică. Orașul lui... Alexandru cel Bun e cel puțin straniu căci el îmbracă haina unor zei arhetipali avatarizați, căzuți într-o profanitate insalubră, în care în fiecare mitocan sălășluiește un om dionisiac în ființa căruia rezidualul sacru n-a pierit ci și așteaptă resurecția (minimalul să-și redobândească maximalul din «illo tempore» - n.m.) pleneră fie ea și grefată pe o melancolie de sorginte romantică; și în fiecare „femeie cu fața înfundată în capșon își desfășura trecătoarele umbre prin spațiul neguros, asemenea zeilor întunecați din epopeele nordice...”.

Hiperbolizat cu un fast ritualic, portretul lui Dionis e o capodoperă echivalentă cu un început

☑ de formidabilă paradigmă.

6 decembrie 2016

Sărmanul Dionis e „simbolul nimerit al nemărginirii”. Eminescu uzează de materii simbolizatoare ca fiind „lucruri poetice”, existente obiectiv în „subiectele predispuse la poezie”. Ele sunt „dulceață vânăta-albă”, migdala, catifeaua, marmura, diamantul. Cum „simbolurile definesc momentele cele mai caracteristice, prin toate mijloacele sensibilității și fanteziei. „Ochii tăiați” mă duc cu gândul la diamant. G.Călinescu arată în „Universul poeziei I. Simbolurile” că diamantul reprezintă un succedaneu al soarelui iar catifeaua e agreabilă, decorativă, dar indiferentă. Dar adaptate altor sensuri, cele două obiecte „prozaice” semnifică „diferant” altceva. Ca de pildă migdalul, care este un simbol de fragilitate, este simbol al lui Athis, născut dintr-o fecioară și zămislit dintr-o migdală. Acest simbol apropie pe migdal de Fecioara Maria. De altfel, Dionis o va avea ca model erotic pe Maria. Dar simbolul migdalei așezat în debutul nuvelei marchează / anunță/ enunță indiciul că Dionis intră în orașul tainic Uz, locaș al nemuririi. Migdalul (luzul) permite accesul lui Dionis în Beith, Casa Domnului, vedenia lui Iacob.

La greci, în schimb, migdala strivită este comparată cu ejacularea falică, a lui Zeus, și reprezintă puterea creatoare prin excelență. Astfel Dionis ar putea fi o ființă hermafrodită. Ar putea fi un avatar al lui Zeus însuși ș.a.m.d.

Concluzia: țesătura de simboluri în nuvela „Sărmanul Dionis” e de o densitate infinitezimală și e aproape imposibil de hermeneutizat în toate

„personanțele” ei culturale și literare, metafizice, poeticomagice, mitologice etc. și n-am acest simbol deocamdată. Dar cine știe? Cum nuvela e o capodoperă a prozei fantastice europene, poate că ar merita o asemenea deciptare de ordinul fabulozității insuficient exploatate.

7 decembrie 2016. O nouă mitologie artistică.

Dar eu de la mitul/ motivul/ toposul oglinzii purcesesem însemnările-mi zilnice, oglindă - umbră – mai degrabă, substituit al lui Dionis însărcinat(ă) de eroul fantast/ cu scrierea memoriului vieții sale, din motivul, temeinic și obiectiv, că: „Tu ai (adică umbra lui Dionis – n.m.) o judecată rece și vei ști să-mi descrii toată natura vizionară și înșelătoare a lucrurilor lumești...” Umbra mefistofelică îl redistribuie pe Dionis într-un rol de Faust... transmodern: „Memoriile vieții mele le vei găsi în saltarul acestei mese, când te vei întoarce”. Iar Eminescu le-a găsit.

Eugen Simion sesizează că urmarea acestui schimb este lepădarea lui Dionis de întruparea-i fenomenologică, supusă degradării, ca să rămână în starea veșnică de archaeu. Cât îl privește pe Dionis-Faust – George Panu semnalase și el transformarea „à la Faust”: cea cu găsirea secretului lumii. De fapt, Zoroastru, Dan, Dionis este un prototip incapabil parcă de a distinge visul de realitate, fantoma de obiectul real. E de facto o extrem de adâncă filozofie în această voită ambiguitate a textului nuvelei mereu lacom de completare/ stare opusă ideii de incompletitudine și deci conformă aspirației spre totalitate, spre ceea ce observă și Eugen Simion

”infuzarea artei cu o nouă mitologie artistică: un sistem de simboluri și mituri, puse sub semnul ideilor filozofice”. Prin urmare, iată-l pe Dionis-Dan devenind o fantomă ca o umbră luminoasă și iat-o pe umbră devenind om spărios, cu buzele tremurânde și pași șovăitori. De aceeași dedublare are parte și Maria, a cărei umbră rămâne în locul ei, ca ea să-și ia zborul dimpreună cu iubitul ei în Lună. În viziunea lui Mihai Eminescu, Luna e paradisul însuși, descris în pagini antologice ale prozei europene / mondiale, față de care eforturile vreunui Mircea Cărtărescu din vreun „Solenoid”, greu lecturabile, dacă nu deja respinse, par caraghioase dacă nu caduce. Căci poeticitatea nuvelei eminesciene e magistrală, Nicolae Ciobanu definind-o, imaginar – fenomenală, ca poveste – experiment oniric, de-o veridicitate filosofică – psihologică, inegalabilă în eon.

Nicolae Ciobanu merită citat literă cu literă întrucât îl dotează pe Dionis – Dan cu o memorie mitică, vie și prodigioasă. O asemenea memorie am moștenit și eu de la Brădicenii mei.

7 ianuarie 2017. „Locul gol” de Dumitru Velea.

Pe 3 decembrie 2014, Dumitru Velea mi-a trimis o carte de versuri intitulată „Locul gol”. Redactorul cărții e Toma Velici. Amândoi îmi sunt prieteni de-o viață. Amândoi sunt garanți ai valorii în domeniul lor de activitate. Volumul în cauză e mai vechi, din 2002, și-i apărut la „Scrișul Românesc”.

Coperta e inspirată de un tablou al lui Marc Chagall intitulat „Geneza VIII”, având conotații biblice. Dar ce fel de poezie

☑ scrie acest mare poet român contemporan, poate neîndeajuns comentat de „măreții” critici de ieri și de azi?

Parcurg cuprinsul fără teama de-a rata mesajul. Și iată ce meta-poem extraordinar îmi iese când îl transcriu:

„Pasărea, femeia cu capul tău în brațe, pe cele două părți ale muntelui. La întâmpinare nimeni. Împăratul și scuturile în același loc: imagine trezită. Între praguri cuvinte necrozate împreună cu un vânt turbat. Un rest de cânt pe prispa casei. Rădăcina togiagului, brațul tăiat, omul aprins. Spărtura unde Domnul gravează cu omul trecătorul. Piatra grea, ultim sărut. Zidul zburător la capătul zilei, la capătul nopții, copil strângând săgețile din aburul tău, salvatorule. Mâncătorul de furnici, omule – ciucure”

Mă opresc aici și îmi încep cronica propriu-zisă cu o primă constatare: textele sunt îmbibate de o neobosită stare de brâncușianism. Nu, nu-i o impresie nemotivată căci „obsesia” pasării îl dă de ...gol. Dorind a se exprima cât mai convingător, practică redutabil „priticirea” „dincolo de amar și de dulce”, de regulă ajungând la transclasică limpezire.

Poemele lungi îl prind pe Dumitru Velea, întrucât descind dintr-o vatră culturală (trans) europeană, amintindu-mi de Kavafis, Pessoa, Whitman, Ammons, Aleixandre, Celan ș.a. „Împresurare” e subtil platoniciană și pare întoarsă spre „literele de bronz ale cărții de piatră”. Este o textură/o scriitură evident „homerice” (adică narativă) care imită primitivitatea și simplitatea discursurilor literare antice în care istoria și mitologia sunt coalescente (adică perfect întrețesute) iar „deasupra, un

craniu de cristal citește cu orbitele goale... noi litere de bronz”. Dar până și „bronzul” simbolizează reuniunea contrariilor dar și sonoritatea limbajului poetic, una teribil de puternică (de tun/ de clopot) ori magia acestuia pervertită în științartisticitate dedalică ori hefaistică.

Pe cele două versante ale Muntelui, din aceeași epocă arhetipală, străveche, de argint, hesiodică, focul inspirației a pârjolit iarba vocalelor și pădurea consoanelor dar săpând sub cenușă oamenii „au dat de argilă înnegrită de foc”, „au găsit spărturi risipite din vas de argint, pătate de flăcări”. Însă când au săpat cât statul de om „au dat peste o statuie de aur, cu spărtură în creștet”. Prin ea, oase aprinse/ ieșeau ca și cum s-ar naște un copil. Iar starea de somn, în care tot cad oamenii, ba obosiți, ba uluiți, strânși unul în altul, face posibilă regresia în copilăria umanității când cântecul și poezia erau totuna (adică un tot unitar,) cu un foarte scăzut coeficient de arbitraritate a semnelor lingvistice.

Exact cum rezultă din finalul poemei, somnul este asociat cu oricare ritual al fecundității, al nașterii ca și al renașterii funerare.

„Întâmpinare” este tributară jocului de noapte, înțelegerii secrete dintre/între ficțiune și dicțiune. Discursul ludic se adresează tuturor exigențelor, fără să-l excludă și pe cel atavic al clarvizivității. Poemul nu-i numai expresiv și realizarea gândirii.

Păstrând o anumită transparență și tranzitivitate, poezia lui Dumitru Valea reexploarează mituri vechi precum al lui «Nimeni» din Odiseea lui Homer.

Ca orice poet care își respectă statutul cu asupra de măsură, își

ia ca sarcină proprie substanțiala ambiguitate a limbajului. Apoi, desigur, încearcă s-o exploateze ca să facă să iasă din ea nu atât un surplus de ființă/ ființare/ textuală, cât un surplus de interpretare, grație... surplusului de transrealism orfic/ de continuă reinventare a limbajului artistic.

Astfel în „Nimeni”, în „Capcane”, dar mai ales în „Răspuns” motivul umbrei/ al urmei sprijină sobrietatea și economia maximă a expresivității, proprietatea stilului de a părea că refuză cu îndârjită asceză metaforizarea scriiturii care se meta-gramaticalizează neutră, antiretorică, aproape prozoasă/ poroasă/ solzoasă, cu asprimi uscate, oarbe la orice plăcere (în)voluntară.

Orice efuziune lirică este suprimată în favoarea unei epici deloc ludice și deloc muzicale; și totuși fiecare poem al acestui ciudat (anti)poet (auto)declarat „fluturele paradisului” țintește exprimarea sub tensiune, într-o implozie insuportabilă.

N-am mai comentat până acum o asemenea carte din capul locului dificilă, bazată pe simboluri decriptate zgârcit, printr-o hermeneutică deschisă, ofertantă „cu limba-n gură să înceapă să se miște”. Iar poema imaginii (re)trezite într-un chip triadic („de trei ori gura s-o așezi peste imaginea gurii,/ ochii peste imaginea ochilor,/ mâinile peste imaginea mâinilor -/ ca limba-n gură să înceapă să se miște, ochii să atingă iarăși cerul, /mâinile să se atingă și soarele să răsară”) „cum pânza subțire de pe fața copilului s-a topit și i-a curs ca apa la picioare” poetului.

Iar pe mine criticul axiologic și transavangardist, prin proprie voință ce mă îndeamnă, el, D.V.? Iată ce: „De trei ori ☞

☑ / să-ți treci făptura prin umbră,/ înainte de a intra în odaia de sus / ca să deschizi cartea”. (Imagine trezită).

Gura nu-i doar organul vorbirii, ci și sălașul suflului vieții. E simbolul puterii creatoare, al atingerii unui înalt grad de conștiință, capacității de organizare prin intermediul rațiunii. Symbolismul gurii are aceleași rădăcini ca și cel al focului și prezintă același dublu aspect al zeului indian al manifestării, Agni, deopotrivă creator și distrugător. Folosirea cuvântului și a focului sunt două caracteristici principale ale omului. În acest symbolism al gurii, monstrul Quetzalcoatl, este frate cu leviatanul sau cu peștele lui Iona. ș.a.m.d.

În spațiul mitologic românesc, gura reprezintă fie poarta infernului, fie pe cea a paradisiului. Gura închisă și buzele strânse semnifică păstrarea unui secret. Tudor Arghezi a scris niște „Cântece cu gura-nchisă”. Deși gura este organul vorbirii, elocința superioară, inteligența și inspirația poetică pot fi redată și prin imaginea paradoxală a unui cap lipsit de gură.

Ochii sunt asociați cu lumina, cu capacitatea de percepție spirituală, de exprimare spirituală. Ei atrag în imaginarul lor mitologia oglinzii, ostensiotica privirii. În multe culturi, soarele e perceput ca ochi care vede tot. În iconografia creștină ochiul așezat în centrul razelor solare sau într-un triunghi cu vârful în sus este simbolul arhicunoscut al înțelepciunii lor pătrunzătoare, respectiv al trinității. Îngerii poartă pe aripi ochiul, ca semn al înțelepciunii lor pătrunzătoare. Pentru psihaștii ochiul ca imagine a visului (ca și gura) este adesea un simbol ascuns al organului genital

feminin. Cel de-al treilea ochi a fost interpretat ca semn al unei forțe supranaturale de-a vedea și al iluminării.

În „Iluminările” sale Walter Benjamin se referă la niște „mici capodopere” ca rezultat al darului scriitorului bun care constă în faptul că oferă gândirii, prin stilul scrisului său, spectacolul unui corp bine antrenat spiritual. Nu spune niciodată mai mult decât gândește. Astfel nu scrie niciodată în avantajul lui personal, ci numai în avantajul a ceea ce vrea să exprime.

Așadar aparțin acestui tip de corp bine antrenat spiritual și mâinile și picioarele. Aceste simboluri să și le „reculeagă” cititorii eseului meu din dicționarele de referință ale lui Ivan Evseev, Hans Biedermann, Jean Chevalier și Alain Gheerbrant, Gilbert Durand, Mircea Eliade sau Victor Kernbach și ale altora de același rang cultural-științific, ca să constate, ulterior, la ce revelații proprii au putut să ajungă.

20 martie 2017. „Mac și memorie” de Paul Celan.

În „Sufletul grâului” am un mic poem: „Unde sunt și unde ești / tu cu macii tăi celești / îngrijindu-i, secerându-i / de singurătate / mă mântui”.

Dar în ceea ce-l privește pe Paul Celan e cu totul altceva: e cel mai important poet avangardist de limba germană, de origine evreu european. Dar critica literară l-a „blestat” a-l considera - ezoteric, abscons, obscur. Ce vreți? Era acea critică literară autosuficientă, incapabilă să se autorevoluționeze; era acea critică leneșă, comodă, rebarbativă la receptarea unei noi paradigme, care se grăbise a-l raporta la jocul gratuit.

Plecat din Cernăuții Bucovinei românești în Parisul francez suprarrealist, în 1944 este eliberat din lagărul de muncă silnică și studiază, reîntors în Cernăuți, anglistica. În București stă vreo doi ani unde publică în „Agora” poezii germane și românești.

Mohn und Gedächtnis apare în 1952. În Paris stă două decenii, ca în 1970 să se arunce în Sena, la vârsta de 50 de ani.

A tradus enorm, peste 40 de autori: Rimbaud, Valéry, Mallarmé, Breton, Mandelștam, Esenin, Shakespeare, Dickinson, Arghezi, Naum ș.a.

Paul Celan a modificat statutul semnului lingvistic în poezie. Din funcție de reprezentare și de numire, semnul reflectă tot mai intens la posibilitatea desemnării lucrurilor prin limbaj. Fragmentarea și disoluția poemului este o imagine mimetică a unei lumi destrămate, vidă de tot ce i-ar putea conferi sens și autenticitate.

Limbajul celanian, după ce experimentează surrealismul, după ce introduce figura negației și a trecerii sub tăcere, după ce se preocupă de precizia, de, în ciuda ambiguității, figurile indispensabile ale expresiei, brusc nu mai transfigurează/ poetizează/ ci numește/ instituie încercând să măsoare sfera datului și posibilului.

Principiile poetice ale lui Paul Celan sunt transutopice, ori posedate de vis, memorie, amintire. Actul poetic se achită de misiune: înfăptuiește utopia care suspendă disonanța dintre realitate și vis. În general însă, poeziile volumului cultivă o tonalitate apocaliptică sau cel puțin elegiacă. Lazăr Popescu include și el într-o bibliografie „Mac și memorie” și comentează volumul a cărui capodoperă pare să fie „Fuga ☑

noptii”, care prin virtuozitatea compoziției poetice, pregnanța imaginilor, magia muzicală a fost suprabotezată „Guernica literaturii postbelice europene.

Lazăr Popescu (în „Cărțile destrămării”. O introducere în apocalipsele literare. Volumul I: Aezii și absurdii, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2014 rezervă un capitol lui Paul Celan intitulat „Când Ahasverus se naște poet”...(pp. 53-67), arătându-se impresionat de poetul-interpret, compozitor și scriitor despre Holocaust, rățăcitori/ Ahasverici. Ispita Sacrului biruie finalmente fie în aspectu-i diavolesc fie în manifestarea-i divină.

24 aprilie 2017. În viitorul transmodernist

Rostirea numelui în „ținutul Akra” e sacrificială. Poetului îi pică sânge din zale ca lui Tudor Vladimirescu sau Mihai Viteazul. Însemnul frumos al Poemului e pocalul sângelui (Graalul n.m.). Prinț al tăcerii, poetul pictează pe geam un zeu: chipul din sticla oglinzii. Estimp, „Trestia mlădioasă mai frumos răsună”; „metalicul taler al viselelor sună”. Dar poezia lui Celan e în primul rând un erotikon și apoi mesaj în Politeia. E de-o muzicalitate ritualică, inițiativă, ezoterică, (auto)reflexivă, poate emanată din spuma mării de un duh cu „ochii scânteietori”. Apelul la mit rezistă încă în așa numită Scriitopia, iar pictopoezia instituie un nou regim. Poemul: „Colina adâncului înfrunzită de stelele - amiezii”. Poemul: „parcă ar oferi vis”, în „grădina visătorilor”, „ca raza să se înfășoare” în „alți lujeri”, „visul este altfel prețuit” în „apa feres-trelor” „spre gloria norilor!”, „în mijlocul cupelor”. „Cui să-i cinstim încă visele” dacă nu „unei vinovate sentințe: frumoasa potrivnică jocului” poetic și meta – ori chiar transpoetic, căci „îl (tot, -n. m.) împing în amarnica răsfrângere a viitorului lor.”, transmodernist.

O STAFIE TULBURĂ SPERANȚA PIESĂ DE TEATRU ÎNTR-UN ACT

Al Florin Țene

Personajele:

Dreptaciul- un om înțelept (poet) fără mâna stângă.

Stângaciul - al doilea om înțelept (poet) fără mâna dreaptă.

Vocea căpitanului

SCENA I

(Se deschide cortina. În mijlocul scenei se află un om fără mâna stângă într-un decor schițând interiorul unei capele ortodoxe pe un mic vas de croazieră. Printr-un hublou se vede oceanul nesfârșit. Dreptaciul îngenunchiază, se închină cu mâna pe care o are la Icoana Maicii Domnului cu Pruncul, așezată în partea dreaptă. În surdină se aude un cântec bisericesc, împletindu-se cu vuietul valurilor. Se roagă.)

Dreptaciul:

Îți mulțumesc Doamne că mi-ai lăsat mâna dreaptă. Să pot a mă închina în fața icoanelor tale. *(Se închină)*. Bun ai fost și ești cu mine. M-ai învățat să seamăn grâu, să îngrijesc recolta, să plămădesc pâinea, să aprind focul, să iubesc. Bat-o vina de mână stângă. Mi-a rețezat-o batoza! Eram în vacanță și ajutam părinții la treierat Nu a știut dreapta ce face stânga. Altfel aveam și eu ca toți oamenii două mâini. Dar e bine și așa. Pot munci. Îmi mângâi pruncii și femeia. Pot aprinde focul ținând cutia de chibrituri în gură și bățul îl scapăr pe cadran. Doamne, ce bine că am mâna dreaptă! Cu această mână am câștigat

bunii necesari biletelor acestei călători pentru întreaga familie. Țin șișterul să tai pâinea, s-o impart la cei dragi. Teognis din Megora spunea că... „Doamne, Te exprimi prin poet. Doar, Știi că și eu mă îndeletnicesc cu tainele metaforei. Pentru că mi-ai lăsat mâna dreaptă îți mulțumesc. Iată, pot să fiu pe acest vas în drum spre Tărâmul Făgăduinței. Cu această mână am putut munci pentru a strange bani să plătesc această călătorie mult visată. Pot scrie versuri, pot răsfoi un ziar și mai presus de orice pot munci pentru a nu întinde mâna să cerșesc ajutor de la semenii. Ca poet nu sunt un risipitor al închipuirii mele. Nu sunt un nabab și risipitor al lucrurilor mărunte. Știu, Doamne, că poezia a devenit o curiozitate fără curioși. Nu se mai citește, nici măcar poezii între ei nu se mai citesc. Eu, Doamne, mă bucur că mă citesc soția și copiii... Însă ea, Poezia, a rămas „doamna artelor”. Îți mulțumesc și pentru acest fapt.

Romain Rolland afirma:

☑ „Când ordinea înseamnă injustiție, dezordinea e într-un fel un început de justiție.” Este, Doamne un paradox pe care l-au trăit oamni în perioada comunistă. Injustiția „ordinii” comuniste am simțit-o cu toții. Am publicat câteva cărți, Doamne, pe care le consider că sunt însăși viața mea prelungită în eternitate prin litere moarte ce vor trece din generație în generație, fiindcă acestea sunt litere moarte, pe care le-am vrăjit și le-am înviat cu viața mea.

(Se ridică. Se îndreaptă către locul unde se aprind lumânări. Scoate câteva monede din buzunar, le așază pe masă și ia o lumânare, pe care o aprinde în lumânar, închinându-se de trei ori. Apoi se îndreaptă către aceeași icoană, în fața căreia îngenunche, rugându-se cu palmele unite în fața pieptului.)

Doamne am aprins o lumânare să-mi luminez calea spre Tine. Am aprins o lumânare pentru întunericul neamului meu și pentru sufletul tuturor celor ce-au ars pe rugul Cuvântului scris. Dar, să știi Doamne, Dumnezeu meu, că iubesc la fel de mult atât lumina cât și întunericul. Amândouă sunt date de Tine. Fără întuneric nu ne-am bucura de lumină. Acesta ne face s-o vedem, fiindcă Dumnezeu este cel care consfințește totul pe această lume. Totul fiind Datul Divin. Am aprins o lumânare pentru familia mea care se află în cabina acestui vas, pentru Eminescu, poetul neamului meu. El este Cuvântul prin care s-a întrupat literatura națională în cea universală. Este fiul propriei opere și părintele nemuririi ei. Am aprins o lumânare pentru Poezie, ea nu și-a luat asupra ei menirea filozofiei, fiindcă este deasupra acesei. Mă gândesc Doamne că în momentul când ar fi făcut acest

lucru ar fi dispărut sublimul. Bine ai făcut acest lucru, Doamne. Am aprins pentru metaforă care este algebra superioară a cuvintelor, poezia este trigonometria metaforei. Doamne, te mai rog să-mi ierți păcatele...

(Se ridică. Se oprește în fața hubloului privind imensitatea apei.)

SCENA II

(În scenă intră un om fără mâna dreaptă. Se apropie de icoana Apostolului Iuda zugrăvită pe peretele din partea stângă. Îngenunchează numai cu piciorul stâng și începe să se roage)

Stângaciul:

(Închinându-se cu mâna stângă la icoana Apostolului Iuda)

Apostole Iuda, ajută-mă să ajung pe Tărâmul Făgăduinței. Îți mulțumesc că mi-ai lăsat mâna stângă. Pot mânca cu ea. Pot cerși cu aceasta un ban de la cei cu... două mâini. La o adică și de la cei cu mâna dreaptă. Poezia mea pe care o scriu nu-mi aduce nici-un câștig, însă cu cerșitul pot să-mi cresc copiii, să-mi hrănească nevasta și să mai... beau. Cu banii din cerșit am plătit biletele întregii familii pentru călătoria aceasta spre Tărâmul Făgăduinței. Dacă nu ar fi proștii ăștia de miloși care-mi pun în mâna pe care o mai am câte un bănuț, de ajunge câștigul meu cât salariul unui șef, nu știu ce m-aș face. Apostole Iuda de ce nu mă cauți? „Nu m-ai căutat dacă nu m-ai găsit” spunea Pascal. Această afirmație sugerează, Apostole Iuda, spirala veșniciei, a căutării... absolutului. Poate călătoria mea spre Tărâmul Făgăduinței are și acest scop. Pitagora spunea că „totul este orânduit după număr”, însă eu spun că numărul este

orânduit după Totul, care simbolizează Datul naturii. Filozofii... spun că este vorba de Datul divin. Apostole Iuda spune-mi dacă greșesc. Eu nu cred în divinitate. Forma aceste lumi, Apostole, este legea în virtutea căreia se repetă motivul. Aceasta amintește de ritm. De aceea mă rog la tine ca acesta să consfințească forma ce duce la Revoluția Universală la care gândesc și sper să începă. Forma fiind numărul idee, unalta principală a marelui Ordonator, sau natura, cea care aranjează cu arta. Mă rog pentru morții care au participat la revoluțiile din istorie.

(Se ridică și se îndreaptă spre locul unde sunt lumânări de vânzare. Scoate din buzunarul pantalonului o monedă. Aprinde o lumânare, dar nu se închină)

Mă rog pentru tine Apostole Iuda, tu... ești deasupra tuturor minunilor naturii. Aceste minuni sunt, toate la un loc, creatorul tuturor creatorilor. Se spune că lucrând numai cu capul nu ești fericit. Lucrând cu inima nu faci avere, și nici nu ești fericit. Pentru mine banul aduce fericirea, cu toate că propovăduiesc sărăcia în fericire. Eu zic... fericirea, Apostole, este Marea Revoluție a celor umiliți, săraci și neputincioși. Am aprins o lumânare, cu toate că nu cred în simbolul luminii acesteia, pentru bietul revoluționar Bălcescu, pentru marele Marx, autorul cărții „Capitalul”, dar și pentru Che Guevara ce visa la o revoluție mondială, pentru Ana Pauker, Gheorghe Gheorghiu Dej și prietenul meu de suflet Nicolae Ceaușescu... Poate mă întrebi Apostole Iuda de ce mă închin la tine. Păi... tu ești cel care l-ai vândut pe Iisus pentru... Bine ai făcut. Era un impostor. Dar... totuși, ai greșit! Trădându-L, și fiind prins, răstignit, Iisus

☑ a devenit Martir și simbolul creștinismului. Fără să dorești... ai făcut un bine acestei religii. Însă, îți apreciez buna ... intenție. După mine adevărata religie este comunismul. Iar Marx și Lenin sunt simbolurile acesteia. Apostole Iuda! Acești oameni m-au învățat să spun... nu privi că s-ar putea să vezi, nu asculta că s-ar putea să auzi... nu lua hotărâri că s-ar putea să greșești față de cauză, nu trăi că s-ar putea să mori.

(Se ridică. Fără să se închine)

SCENA III

Dreptaciul:

(Se apropie de Stângaciul)

Suntem plecați de o bună bucată de vreme și nu se vede, încă, Tărâmul Făgăduinței

Stângaciul:

Nu este departe. Presimt că ne apropiem de el. Dacă vom fi uniți pe această insulă plutitoare în caz de furtună vom ajunge acolo. Unitatea ne va face să atingem idealul nostru.

Dreptaciul:

(Punând mâna streășină deasupra ochilor și privind în zare)

Nu se vede țărâmul. Abia aștept să ajungem. Întreaga mea familie numai despre această clipă vorbește. Speranța este mare. Dacă acest Tărâm ne va dezamăgi?

Stângaciul:

Nu vom fi înșelați în speranțele noastre. Nucurgemiereșiuntacolo, dar ideea că toți suntem egali ne va face să fim fericiți. Întrădevăr, pe Tărâmul Făgăduinței chemarea lui Marx „Proletari din toate țările, uniți-vă!” ne conduce spre idealul nostru de veacuri, Comunismul. Această lozincă de luptă, a noastră, apărută pentru prima oară în „Manifestul Comunist”, redactat

de Karl Marx și Friedrich Engels, este cea mai frumoasă chemare la luptă. Acolo pe Tărâmul Făgăduinței... proletariatul a câștigat.

Dreptaciul:

(Surprins)

Nu! Nu ai dreptate! Acolo oamenii, indiferent de condiția socială, sunt egali în fața legilor. Conducătorii sunt aleși prin vot secret și universal. Sunt liberi să se exprime, să se asocieze, să muncească, să-și înjghebeze propria afacere, să...

Stângaciul:

(Întreprupându-l)

E altfel. În mod sigur este așa cum îți spun. Acolo conduce proletariatul. Oamenii au dreptul la muncă în instituțiile statului și nu în fabricile capitaliștilor, care îi exploatează până la sânge. Acolo nu există proprietate particulară. Aceasta este în mâna celor ce muncesc. Acolo nu există exploatarea omului de către om. Acolo sunt activiști care supraveghează respectarea acestor principii. Acolo munca este răsplătită după necesități și nu după valoarea ei. Dacă ai mai mulți copii primești salariul mai mare...

Dreptaciul:

(Precipitat)

Bine, bine... dar, dacă acel om este leneș și nu muncește la fel ca ceilalți? Principiul pe care-l susții încurajează lenea. Activiștii se vor comporta mai rău decât... patronii, de care faci vorbire. Se vor comporta cu averea tuturor de parcă ei ar fi proprietarii acesteia. Va fi exploatarea omului în numele unei ideologii.

Stângaciul:

Nu! Este cum îți spun eu. Dacă ar fi altfel, atunci ce vom face noi care avem câte o mână? De tine este bine, că ai... dreapta, dar, eu...

Dreptaciul:

Cred că acolo pe Tărâmul Făgăduinței există o protecție socială puternică. Acolo omul potrivit este la locul potrivit. Noi ca poeți dacă scriem pe placul cititorilor cărțile se vor vinde și din drepturile de autor vom trăi. Soțiile noastre vor lucra conform competențelor și al studiilor...

Stângaciul:

Aaaa... nu... nu! E altfel! Acolo, cărțile noastre scrise în spiritul ideologiei se vor tipări în zeci de mii de exemplare. Indiferent de vânzare vom primi drepturi de autor consistente.

Dreptaciul:

Dacă este așa... vai de literatura Tărâmului Făgăduinței. Atunci... nu-ți mai trebuie talent. Este de ajuns o știință a scriiturii și... multă ideologie. Vom scrie fără să ținem cont de gustul cititorilor?

Stângaciul:

Cititorii sunt obligați să înghiță „pastila” pe care le-o servim. Ei fiind liberi să se exprime, să se asocieze, să muncească, să-și înjghebeze propria afacere, să...

(După o pauză.)

Abia aștept să ajung pe Tărâmul Făgăduinței. Acolo toți gândesc ca mine. Este societatea mult visată. Cred în forța omului ce supune natura. Trebuie s-o supunem. Unii zic că se răzbună atunci. Aiurea! Omul e stăpânul ei. Ia să mă duc la ușă să văd dacă s-au strâns ceva bani. Mi-am pus o șapcă rablagită cu un bilet...

(Întredeschide ușa, se apleacă, ia șapca și biletul. Numără banii strânși. Apoi satisfăcut citește biletul)

Bravo! Un om cu amândouă mâinile nu câștigă în câteva ore cât am primit. Sunt darnici oamenii. Proști, de darnici ce sunt. Dar și eu sunt un mare poet. -au impresionat versurile mele.

(Citește biletul cu glas patetic.)

„Ajutați un poet, unul din sărmani/ cu familie grea și fără bani/ Să muncesc nu pot, nu am o mână/ Fiți milostivi, s-aveți o viață bună!”

(Către icoana Apostolului Iuda)

Sunt deștept, nu? Asta trebuie să învățăm! Să ni se dea! Aici, pe vas, să dea ăștia cu bani și cu două mâini, iar acolo să dea statul. El are de unde. Doar e bogat. Că muncesc toți și primim răsplătă egală. Vorba aceea... ori toți să munciți, ori eu să primesc. Asta este adevărata societate a viitorului. Când voi ajunge acolo... cu ideile mele precis ajung... activist al partidului conducător...

(La un scaun, îl pune în mijlocul scenei. Se așează pe el și imită ceea ce ar trebui să facă ca activist. Gesticulează.)

Stimați tovarăși, partidul ne învață că munca înobilează omul. De aceea vă îndemn să munciți... Sus munca, tovarăși!

(Către public)

Să nu ajung eu la ea. Tovarăși, munca este izvor de sănătate!

(Mai în șoaptă, către public)

Lăsați-o pentru bolnavi. Munca l-a transformat pe om. Aici, pe Tărâmul Făgăduinței suntem egali în drepturi. Iar în privința obligațiilor trebuie să... mai discutăm. Cine nu respectă aceste principii nu are ce căuta în societatea noastră. Îl eliminăm. Eu... tovarăși, în țara de unde am venit, începusem să construim o societate ca aici, dar niște derbedei cu ajutorul unor agenturi străine ne-au înlăturat de la putere. Adică... a înlăturat proletariatul de la conducerea țării. Eu... ca proletar, vă spun cinstit, mă sculam la ora 9. Gustam o bucată de mușchi țigănesc, beam o gură de vizichi, numi plăcea. Să-l ia dracu', avea gust

de ploșnițe.

Se strâmbă)

Ieșeam din vilă, dată de partid, și mă urcam în limuzina cu șofer, dată tot de partid... și plecam către sediul Comitetului. S-o ia dracu' de viață. Visam la mai mult.

(Se uită către icoana Apostolului Iuda)

Să nu te superi că am amintit de dușmanul tău ... drrr...racul!

(Se ridică de pe scaun. În clipa aceea intră Dreptaciul)

SCENA IV

Dreptaciul:

(Se adresează către Stângaci)

Nu prea a fost greu. A trebuit să țin de cârmă în direcția indicată de acul busolii. Mereu înainte, spre sud-est. În timp ce căpitanul a trebuit să coboare în sala mașinilor pentru a unge volanta. Se încinsese de atâta frecat cu biela.

Stângaciul:

Cum spui, nu a fost mare lucru. E bine când omul muncește. Eu... am stat de vorbă cu sfinții aceștia.

(Arată către pereți și sală)

Le spuneam că munca înobilează omul!

Dreptaciul:

Această afirmație, întotdeauna, trebuie urmată de exemplul personal.

Stângaciul:

Vrei să spui că trebuia să merg și eu!?

Dreptaciul:

Nu am spus asta.

Stângaciul:

Ba, ai spus-o! Expresia ta: „Trebuie urmată de exemplul personal” nu face aluzie la mine?

Dreptaciul:

Dacă te simți cu musca pe căciulă... nu sunt eu de vină!

Stângaciul:

Mă faci că sunt cu musca pe căciulă. Ce mai. Mă faci și demagog. Măine, poimăine, chiar vei scrie o satiră cu...aluzie la mine.

Dreptaciul:

(Serios)

Toate acestea sunt aberațiile unui... frustrat. Singur te acuzi. Iar despre satiră să nu mai vorbim. Eu am scris satire, tu...

Stângaciul:

(Iritat)

Dorești să-ți spun ce este satira?

Dreptaciul:

Nu! Doar îți spun că ea este ochiul care plânge pentru a râde celălalt.

Stângaciul:

(Ironic)

Într-o societate perfectă spre care ne îndreptăm, satira ta nu-și are rostul. Chiar este interzisă. Acolo eu sunt fiul comunității.

Dreptaciul:

(îngrijorat)

Dacă o fi cum zici, noi vom fi parte a comunității. În concluzie nu suntem noi. Suntem comunitate. Iar comunitatea se regăsește în noi. Rezumând la mine, pentru a nu generaliza, și a nu te supăra, dacă comunitatea sunt eu, și eu sunt comunitatea, atunci totul se rezumă la un eu disperat. Dacă ar fi așa, atunci... degeaba fac călătoria aceasta spre Tărâmul Făgăduinței.

Stângaciul:

Omul trebuie să fie loial societății în care trăiește. Trebuie să muncească pentru comunitate și apoi să se gândească la el. Comunitatea trebuie să fie bogată.

Dreptaciul:

Și oamenii săraci!?

Stângaciul:

Membrii comunității trebuie să fie egali între ei. Mai presus... este comunitatea, și Țara!

Dreptaciul:

Adică... țară bogată cu oameni egali în sărăcie.

(Sună telemobilul Stângaciului. Bagă mâna în buzunar și scoțând aparatul îi cade și grămada de bani strânși din cerșit).

Stângaciul:

Blestemaților! Altă treabă nați avut decât să cădeți.

(Se apleacă, îi strânge grămada, și îi bagă în buzunar)

Da! ... Sunt în capelă, nevas-tă... Sigur... Vin imediat.

Dreptaciul:

(Mirat)

De unde atâția bani?

Stângaciul:

(Grăbit, în drum spre ușă)

De la călătorii milostivi...

(Iese trântind ușa după el)

SCENA V

Dreptaciul:

(În genunchi în fața icoanei Sfântei Marii cu Pruncul. Se închină.)

Doamne, Doamne, mare este grădina Ta.

(Se ridică. Se plimbă gânditor.)

Ca poet nu a înțeles niciodată că erudiția nu înlocuiește talentul. A te baza numai pe erudiție există în mod sigur riscul de a crea ceva insipid, sterp și anost. Numai talentul împletit cu inspirația, erudiția și experiența concură la crearea unor opere viabile. Spusele, aparent paradoxale, ale lui Jules Renard: „Cu cât citești mai mult, cu atât imiți mai puțin” sunt pline de adevăr. Fiindcă „sita” memoriei devine mai „deasă”, adică exigentă, dar nu atât de exigentă de a se îndepărta de artă. O racilă în acest sens l-a avut postmodernismul unde s-a făcut exces de elemente intelective, îndepărtându-se, astfel, de elemental afectiv.

(Se plimbă prin încăpere. Privește prin hublou cu mâna strășină la ochi.)

Nu se vede, încă, Tărâmul Făgăduinței. Întindere de apă nesfârșită. Nesfârșită ca înaltul cerului. În această imensitate, ce este omul? De unde vine? Care este scopul vieții? Ce înseamnă fericirea? Omul, înțeleptul, nu a putut răspunde convingător, nici cu viziunea filozofică umanistă și nici cu metode științifice. Numai Tu Doamne poți să-mi răspunzi. În fiecare din aceste întrebări găsim o unitate dintre rațiune și afect, pe baza căroră s-a încercat rezolvarea - evident pentru momentul istoric respective - dilemele veșnice ale destinului uman, pe care le găsim în întrebările respective. Cred că răspunsul la aceste întrebări le vom afla, numai atunci, când Dumnezeu v-a dori acest lucru. Restul sunt speculații ale spiritului uman. Seara mai discut despre aceste probleme cu soția și cei doi fi ai mei. Toți am ajuns la același numitor comun în această privință. În ciuda faptului că nici percepția tuturor nu sesizează adevărul din unele fenomene și lucruri, ci în raport cu exprimarea sensibilă și optică a acestora, fiindcă nu există deosebire în aplicarea percepției în existență.

(După o pauză. Se aude vuietul oceanului de parcă ar fi o muzică interstelară.)

Doamne am început să gândesc cu glas tare și singur. Sau vorbesc cu Tine!? Grea este și călătoria aceasta. Grea este și despărțirea de patrie. Dar Dumnezeu când a creat Pământul nu a trasat și granițele. Patria noastră, a oamenilor, este Pământul. Așa că nu trebuie să-mi fie grea... despărțirea. Călătoria aceasta este doar o mutare dintr-un loc în altul, în Patria noastră comună. Dar ce

este Patria?

(Stă pe gânduri)

După câte îmi amintesc din ce citeam despre semnificația acestui cuvânt, înseamnă... locul în care s-a născut cineva. Țara în care locuiește. Pământ natal... Terra este pământul meu natal! Nu există motiv, deci, să-mi fie dor de un spațiu... în care trăiesc, Pământul. Dar... fiecare căutam colțișorul de Pământ unde credem că viața noastră va fi mai bună în funcție de oameni, fiindcă nu toți dintre noi suntem buni pentru anumite fapte și lucruri, ci numai în raport cu exprimarea sensibilă și optică a acestora, nu există deosebire în aplicarea percepției în existență. Metoda sau teoria nu se pot aplica ad-literam oricui, fără asemănare în judecata de valoare...

SCENA VI

Stângaciul:

(Intrând prin ușa laterală.)

Ți-am auzit ultimile cuvinte... „judecata de valoare”... Vorbeai singur?!

Dreptaciul:

(Surprins)

Nu..., nu...! Mă gândeam cum o să le vorbesc oamenilor pe Tărâmul Făgăduinței.

Stângaciul:

Frumos ...frumos.... Dar ce ai de gând să faci acolo?

Dreptaciul:

Ce nu am putut face în țara noastră. În primul rând să trăim în liniște și fără obstrucțiuni din partea birocrației. Doresc să înființez o editură și eventual o revistă literară și ar mai fi...

Stângaciul:

(Mirat)

Cum crezi tu că poți înființa o editură și un ziar!? Acolo toate sunt ale statului. Numai el, în

folosul poporului, controlează totul și... toate acțiunile noastre. Nu ne lasă să greșim. De aceea există burocrăția să ne poată controla pentru a nu greși. Iar dacă insistăm în acțiunile noastre particulare ce pot duce la... anarhie intervin organele de îndreptare, de corecție... colo este raiul pe pământ. Una din doctrine sună cam așa: „Dacă nu știi, te învățăm, dacă nu poți, te ajutăm și dacă nu vrei, te obligăm. Chiar cu riscul închisorii...!”

Dreptaciul:

(Nemulțumit)

Nu este așa... dacă ar fi cum spui, îmi pun întrebarea, la ce rost plecarea din țară? Eu fac această călătorie pentru a găsi în Tărâmul Făgăduinței o societate liberală, a inițiativei, a libertății.

Stângaciul:

(Puțin intrigat)

Vorbești prostii, omule. Noi am plecat, în primul rând din țară că începuse să dispară elementele socialismului multilateral dezvoltat. Și datorită unor derbedei, ce-și spun revoluționari, s-a instalat anarhia democratică de care spui... Când începusem și noi să construim societatea mult visată, hop și derbedeii finanțați de agențiile străine...

Dreptaciul:

Dumnezeu când a construit lumea a făcut omul să fie liber, să-și organizeze viața conform ideilor sale.

Stângaciul:

(Ironic)

Te contrazici omule. Scripturile și Biblia, cărți la care știi că ții foarte mult, au fost date de Dumnezeu să îți îngreșească libertatea de care vorbești. Ele au fost scrise pentru a fi respectate. Sunt legi care constrâng omul să le respecte. Atunci unde este

libertatea cu care ne-am născut, de care vorbești?

Dreptaciul:

Sfintele scripturi au fost scrise de Apostoli pentru a ne canaliza drumul. Nu sunt îngreșări ale libertății. Libertatea nu înseamnă anarhie cum gândești tu! Libertatea este semnul puterii omului asupra haosului și al morții. Societatea de care vorbești nu a avut omenie. De dragul unor idei absurde se sacrificau oamenii. Ateii, cum ești și tu, nu pot avea omenie. Nu poate exista omenie fără o lucidă viziune a morții. Eugen Lovinescu, pe care comuniștii, o perioadă, l-au interzis, spunea că cine nu se culcă cu moartea, nu poate avea grăuntele de labilitate necesar iubirii de oameni și al sentimentului de egalitate în fața neantului universal, fără care viața e luptă de fiară. Conștiința morții, mai spunea criticul, nu se confundă însă cu frica de moarte. Voi vă credeți veșnici. Nu vă este frică de moarte. Voi iubiți ideea, nu oamenii. De aceea viața devenise, în țara noastră, luptă de fiară. Partidul comunist nu a înțeles că unirea nu reușește niciodată când se face împotriva cuiva; ea triumfă întotdeauna când se face pentru ceva.

Stângaciul:

(Nemulțumit)

Noi am construit blocuri...

Dreptaciul:

Niște ghetouri, adevărate cutii de chibrituri... în care ne-ați băgat, nu de dragul proletarilor, ci pentru a-i putea controla. Dacă se lăsau casele și nu se demolau, se mai putea crește un porc, niște găini, și atunci muncitorii aveau posibilitatea și resurse pentru a face grevă, să-și ceară drepturile. Însă așa i-ați transformat în... adevărați sclavi. Nu

puteau să se mute dintr-o localitate în alta, fiindcă majoritatea orașelor mari erau închise. Pâinea și unele alimente de bază se dădeau pe cartelă. Asta spuneți voi că este dragoste de om!?

Stângaciul:

Noi am dat de lucru la toată lumea.

Dreptaciul:

Era un șomaj mascat. Toți ne făceam că muncim. Unde era productivitatea muncii și rentabilitatea? A fost secătuită țara de resurse. Iar noi ca redactori la reviste literare, pentru a promova ideologia partidului conducător, eram obligați să scriem în spiritului realismului socialist, și să mai dăm cu sebsemnatul pe la „secu”... despre unul, despre altu’... Altfel nu ne țineau ca redactori.

Stângaciul:

Aaa... recunoști că ai colaborat cu... mâna înarmată a partidului, așa cum zic unii de teapa ta!?

Dreptaciul:

Nu de bună voie ca tine și alții de-ai tăi! Am fost obligat. Îmi fugise fratele în Germania Federală și dacă nu dădeam cu subsemnatul mă dădeam afară din servicii. Doar știi, în astfel de condiții, eram trimis la munca de jos... în mină.

(Îi sună telemobilul.)

Bine, dragă. Vin imediat.

(Deschide ușa și vede șapca cu biletul lângă perete. Se întoarce, o clipă.)

Iarăși ai pus de cerșit?!

(Aruncă ceva mărunțiși în șapcă. Închide ușa.)

SCENA VII**Stângaciul:**

Tovarășul ăsta de drum mă scoate din... cizme! Pardon, nu am

cizme...! Pe vremea tovarășului Stalin purtau părinții cizme din gumă, cum spuneau ei. De fapt erau din cauciuc. Eu m-am boierit, port pantofi de... „Clujana”!

(După o pauză, în timp ce se gândeste...)

Dreptaciul nu este... tovarăș cu mine. Are alte idei, nu democratice ca mine. Este anarhist, chiar legionar. El spune că e liberal! Aiurea! E legionar. Ce bine era pe vremea lui Dej și Ana Pauker. Pe toți ăștia de teapa lui îi băgam la pârnaie. Dar, las’ că... ajungem noi pe Tărâmul Făgăduinței și pe toți care au alte opinii decât cele ale lui Marx, Engels, Lenin și Stalin, inclusiv ale lui Fidel Castro le aplicăm corecțiile celor patru pereți cu... fereastra spre cerul încătușat cu gratii.

(Îngândurat)

Să nu credeți că sunt credincios. Să mă ferească... Michiduță, cel cu coadă, de acest lucru. Eu sunt ateu. Cred în materialismul dialectic și în evoluția speciilor a lui Darwin. Biblia mea este „Capitalul” lui Marx. Iar Noul Testament îmi este „Manifestul comunist.”

(Își pune palma streășină la ochi. Privește în zare prin hublou.)

Nu se vede încă... Tărâmul Făgăduinței. Doar imensitatea oceanului. Acolo societatea nouă, evoluția, la care am visat toată viața, s-a înfăptuit prin mase, nu prin indivizi, așa cum spune Titulescu. Căderea socialismului multilateral dezvoltat din țara noastră mi-a produs o mare durere. Există dureri ce doboară, dar ele înzecesc puterile noastre, fiindcă ele se nasc dintr-o piedică în realizarea unui ideal. Partidul meu este al tuturor celor care gândesc ca mine... Priviți la aceste două scaune. Unul stă în dreptul luminii ce intră prin geamul

hubloului. Celălalt stă în întuneric. Dacă îl iau pe acesta...

(Îl ia și le aranjează pe amândouă în fanta de lumină ce intră prin hublou.)

Vedeți nu încap amândouă în această fantă de lumină! Așa e și cu oamenii! Politica noastră este să păstrăm și îi punem în funcții de conducere pe acei care s-au aflat de la început și au înțeles „lumina” marxism-leninismului. Pe ceilalți îi folosim ca forță a proletariatului, producătoare de plusvaloare...

SCENA VIII**Dreptaciul:**

(*Intră agitat!*)

Se anunță furtună! Toți pasagerii, atâția cât suntem, cu mic cu mare este necesar să ieșim pe punte și să ascultăm de ordinele căpitanului. Când o să bată clopotul de pe punte trebuie să fim prezenți în careul de comandă...

Stângaciul:

(*Intrigat*)

Să ne mai lase și căpitanul cu... ordinele lui. Fără mâna dreaptă ce pot să fac? Eu sunt muncitor cu... gura.

(*Râde sec*)

Dreptaciul:

Trebuie să-l ajutăm cu ce avem și cu ce putem... este în joc și viața noastră. Dar, am uitat să-ți spun... am văzut că s-au strâns ceva bani în șapca ta.

Stângaciul:

Mă duc să-i iau și îi dau nevesti-mi!

(*Iese. Prin ușa întredeschisă se vede cum ia banii, îi numără, după ce și-a pus șapca pe cap, își îndeasă banii în buzunarul stâng al pantalonului. Dreptaciul se îndreaptă spre ușă. O închide.*)

SCENA IX

Dreptaciul:

Nu știu cum sunt oamenii... precum acest tovarăș de călătorie... Sunt buni de gură, dar când este vorba de muncă, fac pe dracul în patru să se eschiveze de la aceasta. Precum erau activiștii de partid la noi în țară. Îmi povestea un astfel de specimen că... pentru a arăta prim-secretarului P.C.R. de raion că lucrează și noaptea, fiindcă așa li se cerea, aprindeau lumina electrică în birouri și ei dormeau. Când prim-secretarul, pe la miezul nopții, se plimba prin fața sediului pentru a vedea cine lucrează, era mulțumit că vedea luminile aprinse prin birouri. Însă toți activiștii dormeau cu capul pe mese. Iar la ședințele care se țineau peste douăsprezece ore, cine vorbea cel mai mult... era socotit un activist bun, chiar dacă nu spunea nimic concret. Bătea apa în piuă, cum se spune! O astfel de societate dorește Stângaciul să găsească pe tărâmul Făgăduinței!? Dar... oamenii s-au deșteptat.

(Bate clopotul de pe punte. În difuzor se aude vocea căpitanului.)

Vocea căpitanului:

Om la apă! Aruncați colacul de salvare!

Dreptaciul:

Mă duc să văd ce se întâmplă. Poate au nevoie de o mână de ajutor.

(Iese precipitat. Se aud zgomete. Strigăte. Vaiete. Plânsete. Apoi se lasă liniștea. Se aud doar valurile mării precum o simfonie.)

SCENA X

(Intră în scenă Dreptaciul. Trist. Este ud.)

Dreptaciul:

Vai de soarta noastră! A dispărut unul dintre noi...

(Își șterge lacrimile cu batista.)

Câți vor mai dispărea până când ajungem pe Tărâmul Făgăduinței? L-au mâncat rechini. Bietul om. Așa cum gândea, fapt ce nu-mi plăcea, Stângaciul era, în primul rând om, tovarăș de drum... Dumnezeu să-l ierte! Ce întâmplare! Era pe punte cu soția. Lângă balustradă. Număra banii strânși din... cerșit. O rafală puternică de vânt i-a smuls banii de hârtie din mână. El... s-a aplecat peste punte să-i prindă... dar a căzut în apă. Căpitanul i-a aruncat colacul de salvare, dar rechini au fost mai iuți... A rămas doar apa înroșită de sânge care se îndepărta de vasul nostru.

(Se lasă liniștea)

Marin Preda spunea că: „*A ști să râzi în clipe tragice înseamnă a stăpâni tragicul*”. Dar poți să râzi!? Rămân în urma lui soția și copiii... Când vom ajunge la destinație îi voi ajuta...

(Își pune mâna streășină la ochi și privește în zare peste întinsul oceanului.)

Încă nu se vede Tărâmul Făgăduinței, încă nu se vede... Trebuie să avem răbdare. Sper ca stafia Stângaciului să nu ne tulbure speranța că acolo vom găsi societatea visată de noi. Mai avem de mers, mai avem...

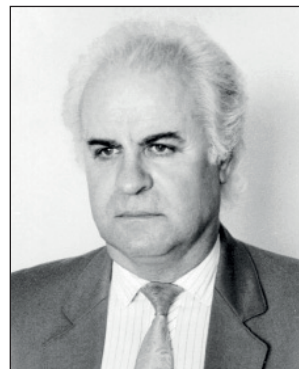
(Se aud vind valurile oceanului, pe un fond de o melodie interstelară în crescendo. Îngenunchează în fața icoanei.)

Doamne, ajută-ne să ajungem cu bine. Ajută-ne Doamne...

CORTINA

Epigrame

Nicolae Mățaș

Respectarea și violarea

Respectarea-i mai suspectă
Decât jena unor furi:
Legea nu se mai respectă
De pe când cu lupii suri.

Șaiba și naiba

Viața toată a tras la șaibă
Tot sperând că o să aibă
Pungă pentru negre zile.
Pungă are. N-are file.

Plouă, plouă dar se ouă

Ea scurma mereu făina
Dânsul se făcea că plouă
De cântat cânta găina,
Dar tot ea făcea și ouă.

Concubină, colombină

Au trecut merțane anii
I-a păpat toți gologanii
La băgat nu doar la sapă,
Lefter, I-a băgat la apă.

Legea tacăi-lege sfântă

Legea tacăi-lege sfântă
Chiar și printre dobitoace:
Nu-ntrerupi soața când tace,
Nici sirenele când cântă.

Rodul și cnodul

Un amic ce-l însoțește
De la rod și expiere:
Omul merge – umbra crește,
Cade omul – umbra piere.

Poeme

Săndel Ploscaru

Trecutele iubiri

Trecutele iubiri, uitate sunt acum
 Când ghiocerii râd, din ochiuri de pădure
 Singurătatea-și țese în jurul meu alt drum,
 Păienjenii-și țes pânza pe ultima amintire.

A mai trecut o iarnă, și-un an odat' cu ea,
 Speranțele aride se dovedesc deșarte.
 Trăim de-o zi pe alta, hrăniți cu amintiri
 Și vise de iubire ce nu ajung departe.

E primăvară iar și iar speranțe nasc,
 Mugurii-și reiau ciclul, sub cerul cast, senin
 Mi-e inima un bob de strugure-ntr-un teasc
 Ce plânge-n loc de must, cu stropi reci de pelin.

Ardere

În aer miroase a fum.
 Corbii duc pe aripi stropi de cenușă.
 La căldura timpului albastru
 dragostea mi-a ars
 ca raza de lumină
 dintr-un ochi ce se închide.
 Toți trecătorii sunt sub umbrele
 și eu
 alerg prin ploaie desculț.
 Din palmele întinse
 sorb stropii reci,
 sperând să mai gălesc
 într-unul
 gustul flăcării stinse.

Interferențe

Tu ești un colț de lume,
 eu - margine de mare.
 Valurile mele
 îți spală țărmul,
 nisipul tău îmi mângâie adâncul.
 Idee,
 lumina ta
 îmi unduiește-n valuri fața
 prin mine la tine
 trece,
 corabie, gândul.

Vin toamnele

Vin toamnele, iubito, înspre noi
 cu frunze ruginii, cu vânt și ploi,
 cad brume pe-ale sufletului văi,
 vin toamnele, iubito, înspre noi.

Ecoul verii mai murmură șoptit
 prin inimi -uragane- cu sânge rece, sloi
 și-un vis de-înalt în mare s-a-necat,
 vin toamnele, iubito, înspre noi.

Nuferii-și trag seva mereu tot din noroi,
 valutele distanțe le punem între noi,
 pe buze se nasc zâmbete mai rar, tot mai greoi,
 vin toamnele, iubito, înspre noi.

Icoanele din inimi, pierdute sunt în ceață,
 ne zboară cântăreții spre alte țări, convoi,
 petala crizantemei de brumă este arsă,
 Vin toamnele, iubito, vin toamnele spre noi.

Accident

Tolănită pe nisip,
 cu valul sărat spălându-ți glezna
 mi-ai arătat
 o carapace de scoică în putrefacție.
 Așază-ți capul și să jucăm jocul, ai zis.
 M-am lungit o clipă
 alături de tine,
 am închis ochii
 ascultând în cochilie
 zbuciumul mării sau altceva...
 Gândind la perle,

am ațipit
prăbușindu-mă pe meandrele imagine
ale unei scări de geamie.
La ultima treaptă am tresărit,
între pleoapele larg deschise
am mai avut răgazul
să zăresc
zâmbetul tău ironic
de pe vârful stâncii
și spuma fluxului ce mă cuprinsese.

Leac

Durerea este mare și rănilile sunt grele
Dar am aflat de leacul ce-aduce alinare.
Să folosesc bandajul ce-mi este la îndemână
Ca să pansez pe-aproapele la rănilile ce are.

De-l folosi-voi, însă, numai pentru mine
Prinoasele iubirii de-aproape se vor duce
Și rănilile-mi pansate vor curge mai departe,
Zadarnică rămâne-va și jertfa de pe cruce.

Căci scris este și nouă poruncă dată
Ca-n astă lume, de vrei să strângi avere,
Aproapelui iubire să-i dăruiești cât ție,
Căci mâna care-ți dă, e mâna care cere.

Rătăcire

Pașii mei
rătăcesc în neștire
pe muchia nopții.
Luna - covrig aruncat acolo
de veșnicii
Din noaptea asta
adâncită în mine
plouă cu ecouri
diminețile trecute.

Captivitate

În cuvintele tale
mă-nchid
ca într-o peșteră.
Ești necuprinsul care mă mărginește
și-mi adapă rădăcina gândului.
În ochii tăi mă scald
și mă umplu de lumină.
Ești pasărea
ce cântă pe limba vântului.
Tu nu plângi,
cad stele.

Când râzi,
clipocesc ape susurânde
pentru zborul acesta planat
plăti-vom tribut zăpezilor căzânde.
Ești picătura ce zămislește ape
îmi ești lumina
din gând și din pleoape.

Dezrădăcinare

Să nu ne scriem în astă toamnă cu litere de ceață,
Legări și jurăminte, ca praful de pe fluturi.
Portretele în inimă, ca ierburi fără viață
Plângând tăcut, să desenăm cu ale ploii ciuturi.

E tot mai frig și clipa te-ndeamnă acum să taci.
Mă-ntreb aflând răspunsuri tot fără de-nțeles.
Vântul îndoiaie plopul lovindu-l de copaci
Rămași pustii pe cer, plâng norii tot mai des.

În aer zboară-un corb, țipând mai speriat
Ecou-i poartă vestea ce n-o aude nimeni,
Că vântul tristei toamne ce tocmai s-a iscat
Un plop fără de soț a scos din rădăcini.

Călătorind nicăieri

Cumpărăm bilet
la clasa întâi
de pe-un peron dintr-o gară pustie,
și ochiul așteptare se face
a unui tren ce nu va să vie.
Călători uciși de timp,
toți cerșind un alt destin,
suntem singuri și murim
la un capăt de pod divin.

Plouă

Plouă.
Stropii cad
aninând de crengile copacilor
surâsuri proaspete.

Singurătate în doi

Se plânge unu către doi –
ferice ție, cifră pară,
că nu știi unu ce înseamnă
în nopți târzii și reci de toamnă.

Răspunde doi către unu –
mai bine ție, singulare,
că sigur duci povara clipei
decât în doi, să nu ai alinare.

Poeme

Alensis De Nobilis**Aval**

În nopțile nunții, ființe-n diluvii
 Primesc revărsări în forme neclare,
 Nu apa va curge, ci lumina în fluvii
 Spre mările calde și dulci, fără sare.
 În flamura boltei cad muchii de zar,
 Sunt ochii de neguri ai coconilor-fluturi;
 Când jerbele din frunțile apelor sar,
 Orbii adulmecă în aer săruturi.
 Năvoade de vânturi apucă, în vrie,
 Pe cel ce ascunde oglinda, trișor,
 În ochii frumoși ai mirilor scrie
 Că noaptea statuile visează la zbor.
 Din zboruri fantastice rămâne culoare
 Ce lunecă-n pânze de abur în zen,
 Atât de frumos c-o să scrie-n ziare
 La faptul divers:”Plecări spre Eden!”

Desfacere

Te urci în care de mirare
 Cu roți din soare de amurg,
 Să intri-n bolți ca în altare,
 Solemn și drept, ca un chirurg.

Cu suflet mărginit de zimți
 Și mâinile, niște vedenii,
 Citești pe aripi moi de sfinți
 Secrete ce uimesc mirenii.

Însă de-acolo te trimite
 Să urci degrabă-ntr-un ding-dang

Ce dă, spre-oglinzi ce-s infinite,
 Cu tine ca un bumerang.

Și în urcările fantastice
 În acest turn pe trepte-raze,
 Tu vei vedea întinderi vaste
 De fantomatice topaze.

Poți să rămâi, dar fără lut
 Și chiar în turn îl lași, în ieri;
 Tu te întorci în nenăscut,
 Iar el se prăbușește-n pulberi.

Femeia de lumină

Tu, aplecată ca într-un echer,
 Arăți a discobol din depărtare
 Și arcuită, torță către cer,
 Vrei a țâșni cu forța unei fiare;
 Ca o cometă să străpungi înalt,
 Să se desfacă în oglindă murul,
 Iar ochiul tău, cu luciu de cobalt,
 O să destrame nopții împrejurul.
 Ca să te ningi în depărtare, hăt,
 Culori de vis în destrămarea vie,
 Tu ai țâșnit din ghețuri și omăt,
 Să picuri praf de stele-n veșnicie.
 Ca difuzând lumină în abis,
 Cum ning polenuri pe sub pleoapa florii,
 Vei ține-n univers un ochi deschis
 Spre veșnicia-nchisă în memorii.
 Și cum aceste pulberi se tot ning,
 Din arderea pe rugul tău, femeie,
 Vin după tine, fulger, să mă sting
 Și să rămân pe rugul tău... scânteie.

Atât

În ochiul tău se-ascunde o icoană
 Pe care s-au pictat cu vânt genuni,
 În palmă-ți crește, ca o floare, rană,
 Sub geana ta privesc uimiți străbuni
 Cum se destramă-n galaxie zorii
 În fulgerul culorii de ruini
 Și-alunecă pe el toreadorii,
 Marii schiori pe fire de lumini.
 Și curg iluzii spre altarul verii
 Să-nalțe-n utopii splendorii turn,
 Ca-n el să cânte liturghii, tăcerii,

Miraje-n cețuri orbul taciturn,
 Dar dacă-n fulger fluturii nu lași
 Și te-ai făcut în tine nevăzut,
 O să dispară urma, de sub pași,
 Chiar în părinții ce tresar în lut,
 Iar cerul frunții nu se mai susține
 Și se topește ochiu-n absolut...
 Ca-ntr-o eclipsă, îngropat în tine,
 Șoptești umil spre veșnicii: atât!

Memorie

De aur e aerul, cum e-n paradis;
 Ies oamenii în pridvoare să vadă
 Ferestre ce zboară spre cer ca în vis,
 Lumina ce trece-n caleașcă pe stradă.
 Se-mpart destinații spre vis, undeva;
 Din spatele mamelor, copiii cumiți
 Cer factorului aripi, să poată zbura
 În țara în care părinții sunt prinți,
 Iar fete privesc pe sub gene alene
 Văzând feți-frumoși în nori alburii
 Ce zboară fantast căutând în ilene
 Dulcețuri ascunse cu grijă sub ii.
 Bărbații scobesc în lulea c-un chibrit,
 Ascult cu privirea în grinzi albe coasa,
 Că mâine-poimâine pornesc la cosit
 Ierburi ce cresc mai înalt decât casa.
 La porți stau bătrâne cu ochii uimiți
 Spre vagi trecători, cătând cine-o fi,
 Iar popa alungă bănuiala pe uliți
 Cu apă sfințită în rugi de copii.
 Eu trec pe acolo cumva fără veste,
 Nu vede mai nimeni cum nostalgic privesc,
 Iar satul dispăre la loc în poveste,
 Doar eu o secundă din gene clipeșc...

Clipe

În loc de ochi, purtăm sfiiți cadrane
 Cu încrustații care par solare:
 În stânga fiice și la dreapta mame,
 Femei ce stau în loc de minutare.
 Cu fiecare treaptă ce-am pășit,
 În taină, înflorește visul spornic,
 Iar dacă timpu-n ele am zidit,
 Ne balansăm căderile-n ceasornic
 Și peste țipătul din vârf de turn
 Se-ntind secunde strălucind pe gene,
 Ca din nisipul mării ochi diurn
 Ce urcă-n aer forme de sirene.
 Spre zările tivite-n ivoriu
 Privirile se pierd în chihlimbar,

Un pelerin se roagă spre târziu,
 Iar de departe pare-un minutar...

Tulburare

Fecioarele din fulgii de zăpadă
 Fugeau în sine când vedeau oglindă,
 Că ea, sorbind, le e acum dovadă
 Că-ntr-un târziu cumva o să le vândă

Și regăsite-n ciuturi de fântână,
 Purtând în șolduri forme de ulcioare,
 Oglinda apei, vrăjitoare bună
 Le puse valuri, aripi ca să zboare

Spre norii ce curgeau în vis, alene,
 Să-mpărățească vise de copii,
 Cu raze albe prefăcute-n gene
 Ce desenează-n somnuri fantezii.

Și când pe laviți pruncii mai tresar,
 Zâmbind în somn ca îngerii în rai,
 Îngeri-copii le vor trimite-n dar
 Zâne de floare albe fără grai.

Fântânile izvoarele-au retras
 Și s-au culcat în albiu moi de vânt,
 Iar pe poteci se întindea atlas,
 Precum în cer așa și pe pământ.

Documente privind etapa preliminară edificării Ansamblului Monumental de la Târgu-Jiu

Sorin Lory Buliga

S-au scris numeroase cărți și nenumărate articole, mai mult sau mai puțin științifice, privind edificarea de către Constantin Brâncuși a Ansamblului Monumental la Târgu-Jiu, în perioada 1937-1938. Ultima dintre ele, publicată chiar la Târgu-Jiu de Centrul de Cercetare, Documentare și Promovare „Constantin Brâncuși”¹, prezintă documentele de arhivă preluate de la Arhivele Naționale ale județelor Gorj și Dolj, Arhivele Naționale Istorice Centrale și din arhiva Sorana Georgescu-Gorjan, acoperind perioada 1937 – 1989 (Buliga, Andrițoiu, 2017).

Prezentul studiu își propune să clarifice, atât pe baza mărturiilor (scrise) celor care l-au cunoscut pe Brâncuși în mod direct, cât și pe baza unor documente ale căror imagini le prezint acum în premieră, etapa preliminară edificării capodoperei brâncușiene din perioada 1934 – 1937.

Menționez că în Arhivele Naționale ale județelor Gorj și Dolj nu am identificat documente privind corespondența dintre Liga Națională a Femeilor Române din Gorj și Constantin Brâncuși, referitoare la invitarea artistului pentru a realiza un monument al eroilor gorjeni la Târgu-Jiu. Lipsa datelor respective am constatat-o și în dosarele Gheorghe Tătărescu, Aretia Tătărescu și Sanda Tătărescu Negroponte, pe care le-am cercetat în arhiva CNSAS². Această lipsă are următoarea explicație, cunoscută exegeților operei lui Brâncuși: „Scrisorile aflate în arhiva Tătărescu au fost distruse în anii '50 de către Securitate, odată cu întreaga arhivă, astfel încât nu le putem verifica” (Sorana Georgescu-Gorjan, pp. 26-27).

De asemenea, nu au fost găsite nici documente legate de momentul expunerii proiectului Monumentului Eroilor de către Brâncuși în fața membrilor Ligii. Din aceste motive și pentru o mai bună înțelegere a etapei premergătoare realizării ansamblului, voi prezenta mai întâi date din

1 Instituție unde lucrez pe post de consilier, specializat în exegeza operei lui Constantin Brâncuși.

2 Menționez că am consultat documentele din dosarele respective atât în format fizic, cât și electronic la sediul instituției (pe baza atestatului de cercetător CNSAS) în data de 4.07.2017.

literatura de specialitate, având însă surse documentate și credibile.

Ștefan Georgescu-Gorjan, colaboratorul tehnic al lui Brâncuși la realizarea *Coloanei fără Sfârșit*, relatează în cartea sa întâlnirile pe care le-a avut cu marele sculptor în atelierul parizian al acestuia din Impasse Ronsin nr.11. Prima a fost „la sfârșitul lui decembrie 1934” (Șt. Georgescu-Gorjan, p. 30) când inginerul îi ducea lui Brâncuși „urări de bine” din partea tatălui său, Ion Georgescu-Gorjan, prieten bun cu artistul încă din perioada studiilor sale la Școala de Arte și Meserii din Craiova.

A doua întâlnire a fost în data de 7 ianuarie 1935, în urma invitației sculptorului: „Vino la 7 ianuarie, vom fi împreună toată ziua și o să-l sărbătorim aici, la Paris, pe Ion” (apud Șt. Georgescu-Gorjan, p. 31). Cu această ocazie, artistul a vorbit cu inginerul despre *Coloana infinită* și i-a „explicat de ce aceasta nu poate avea nici soclu, nici capitel, cum au coloanele antice: ea nu are nici început și nici sfârșit. Repetarea elementului identic al coloanei îi conferă acesteia, printr-o analogie matematică, același caracter pe care îl au unele curbe – de exemplu cele reprezentând funcțiile trigonometrice -, de a se putea repeta și prelungi spre ambele infinituri. Două sinusoidă în opoziție, desenate în jurul unei axe verticale, au un vag aer de familie cu silueta *Coloanei infinite* și reprezintă justificarea strict matematică

a denumirii date de Brâncuși coloanei sale” (Șt. **Georgescu-Gorjan**, p. 34).

Brâncuși a făcut referire la *Coloana infinită* pe care el „spera să o poată ridica în țară” (**Ibidem**, p. 35). Inginerul face următoarea relatare asupra acestui subiect: „Am discutat despre modalitățile de realizare a coloanei la scară mare, cu care prilej i-am arătat lui Brâncuși cum s-ar putea rezolva tehnic diversele probleme puse. Vădit interesat, artistul m-a întrebat dacă nu mi-ar surâde să colaborez cu el la realizarea *Coloanei infinite* de la Târgu-Jiu. Răspunsul meu afirmativ a însemnat începutul viitoarei noastre colaborări, din anii 1936 și 1937” (**Ibidem**, p. 36).

Se pare că Brâncuși intenționa să vină la Poiana-Gorj (unde era locuința familiei Tătărescu) în vara anului 1935, așa cum reiese din scrisoarea Miliței Petrașcu, datată 9 iunie 1935: „Scumpe Maestre / Cu toții aici ne-am bucurat de vestea pe care ne-ai trimis-o despre venirea Matale în vara aceasta. Doamna Tătărescu te anunță că iulie și august va sta la Poiana, că vei avea mașina ei la dispoziție, pentru a merge spre a alege locul monumentului pe care îl vei face acolo. Te așteptăm / Cu dragoste / Milița”¹ (apud **Lemny, Velescu**, p. 296). Nu se știe însă dacă Brâncuși a fost în România în anul respectiv.

Din interviul realizat de scriitorul Paul Anghel cu Milița Petrașcu (ucenica lui Brâncuși, care a creat Mausoleul Ecaterinei Teodoroiu din Târgu-Jiu, în anul 1935), aflăm de la sculptoriță că Aretia Tătărescu i-a propus acesteia, „încă în vara anului 1936” (?), să conceapă „un grandios ansamblu monumental care să celebreze jertfa eroilor de pe Jiu”. Răspunsul artistei a fost următorul: „I-am mărturisit, chiar când mi-a făcut propunerea, că ideea mă depășește. O asemenea idee se cuvenea sugerată, spre înfăptuire, celui mai mare sculptor român, lui Constantin Brâncuși. I-am și scris lui Brâncuși, la Paris, iar scrisoarea lui de răspuns se află la Academie, printre puținele documente care ne-au parvenit de la el. Primindu-se consimțământul de principiu al artistului, discuțiile s-au purtat în continuare, prin corespondență, între Aretia Tătărescu și

Brâncuși” (apud **Anghel**, p. 30).

În același interviu, Sanda Tătărescu face câteva precizări referitoare la activitatea lui Brâncuși la Târgu-Jiu, evidențiind și acțiunea mamei sale, Aretia Tătărescu, care a fost „inițiatoarea ansamblului” și care s-a aflat „sub presiunea a cel puțin trei forțe centrifugale: situația delicată a unui ministru, neînțelegerea publicului, intransigența lui Brâncuși...”² (**Ibidem**, p. 32). Această intransigență reieșea chiar din corespondența artistului cu președinta Ligii, unde se poate constata că el „a pretins o libertate desăvârșită în ceea ce privește concepția monumentului și realizarea lui” (**Ibidem**, p. 30).

Brâncuși a sosit la Târgu-Jiu și apoi la Poiana, ca invitat al familiei Tătărescu, în iunie 1937. Încă de la început a făcut următoarea precizare: „Nu vreau să mă angajez cu ceva, vreau să știu despre ce e vorba; poate plec cum am venit” (**Idem**). Chiar și în privința locului de amplasare

2 În acest punct trebuie amintit și climatul politic incandescent din România anilor 1937 și 1938, în care Brâncuși ridica ansamblul de la Târgu-Jiu (considerat astăzi ca fiind capodopera artistului și una din cele mai grandioase opere artistice din toate timpurile). Această situație complexă și violentă, care anunța cea mai mare conflagrație din istoria Europei și a omenirii în general, a făcut și mai dificil mecenatul familiei Tătărescu, datorită riscului și sacrificiului implicate aici. Mai precis, scena politică autohtonă s-a inflamat puternic încă din toamna anului 1937 (chiar din septembrie, când începea edificarea ansamblului brâncușian), deoarece urma să se încheie legislatura liberală, pe perioada căreia fusese prim-ministru Gheorghe Tătărescu (3. 02. 1934 – 28. XII. 1937). După înfrângerea liberalilor în alegeri și instalarea guvernului Goga-Cuza, manifestările antisemite și violențele dintre legionari și trupele Ministerului de Interne deveniseră aproape cotidiene. În urma destituirii guvernului de la începutul anului 1938, Gh. Tătărescu a deținut însă mai departe funcții importante (devenind consilier regal și apoi ambasador al României la Paris), ceea ce i-a permis ca și în anul 1938 să aibă o influență considerabilă, atât în plan național, cât și în plan local, deoarece el era și deputat de Gorj. Climatul politic tensionat și faptul că Gheorghe Tătărescu nu mai avea puterea de decizie și de influență ca în perioada în care era prim-ministru, au fost probabil factori determinanți în ceea ce privește plecarea precipitată a lui Brâncuși la Paris în septembrie 1938, chiar înainte de inaugurarea din 27 octombrie a capodoperei sale. În plus, artistul trebuie să fi fost conștient, ca mulți alții, de faptul că izbucnirea războiului era iminentă, ceea ce pe el l-ar fi blocat în România, departe de atelierul său parizian. Dar, ceea ce probabil nu știa, era că atunci se încheia ultima etapă creativă majoră din viața sa și că nu mai avea să se întoarcă vreodată în România.

1 Textul este transliterat.

a coloanei a fost foarte categoric, avertizând-o pe Aretia Tătărescu: „Să nu-mi faci parc în jur” (**Ibidem**, p. 32).

Sanda Tătărescu consideră că „Brâncuși a început lucrul pornind de la piesa-cheie a întregului ansamblu monumental – Coloana infinită. A urmat apoi Poarta sărutului și abia la urmă a făcut Masa tăcerii. Este greu de spus dacă această calendaristică a construcției a urmărit chiar ordinea în care s-a definit ideea întregului ansamblu” (**Ibidem**, pp. 32-33).

V.G. Paleolog a realizat o documentare care, „pe lângă amintiri personale, se sprijină pe dosarul cu acte (din Arhivele Statului din Craiova) ale Uniunii Doamnelor Române¹, privitor la înălțarea «monumentului», pe relația scrisă, de care dispunem, a vicepreședintei secției gorjene a acestei asociații, Aretia Tătărescu, precum și pe documentarul tehnic alcătuit de Tretie Paleolog” (**Paleolog**, p. 18). Plecând de la amintirile Aretiei Tătărescu reies următoarele: „La începutul începutului, și Brâncuși și comitetul nu intenționau să ridice decât un singur «monument». În ședința hotărâtoare a comitetului, «cu o voce blândă și în contrast cu ieșirea lui violentă (care uluise comitetul), Brâncuși spune, după ce desfășoară o fotografie: - Am hotărât la Paris ca monumentul să fie o coloană fără sfârșit. Iat-o! Ochii celor prezenți privesc uimiți fotografia care pentru ei nu reprezenta decât un stâlp țărănesc»” (apud **Paleolog**, p. 18). Toate acestea s-au întâmplat „prin iunie 1937”, în satul Poiana.

V. G. Paleolog redă mai departe amintirile Aretiei: „Câteva zile după aceea: «Liniștea patriarhală a micului oraș Târgu Jiu fu oarecum tulburată de prezența unui bătrâior străin care era văzut când sus la cazărmi, când la fântâna Sâmboteanu, când pe digul Jiului în grădina publică» [...] proiectul definitiv al Coloanei Nesfârșite nu este gata. 1 Am verificat existența dosarului cu acte la care face referire V.G. Paleolog, la Serviciul Județean Dolj al Arhivelor Naționale. În Lista Fondurilor și Colecțiilor date în cercetare de către S. J. Dolj (care apare pe site-ul instituției) nu există nicio referință la „Uniunea Doamnelor Române”. Personalul serviciului respectiv a verificat suplimentar această informație și răspunsul a fost, de asemenea, negativ (mai precis, există doar trei dosare ale Comitetului Doamnelor din Craiova).

S-ar putea că în viziunea artistică a lui Brâncuși se înfiripează un gând mai larg. A fost un moment hotărâtor în evoluția operei brâncușiene când el se hotărî să execute un monument – un *Portal de piatră*. Tot atunci el decide ca acest portal să fie legat de coloană printr-o stradă ideal dreaptă care să poarte numele de *Calea Sufletelor Eroilor*. Prietenii lui simt marea și sumele necesare unei duble lucrări sunt spontan adunate»” (**Ibidem**, p. 19).

După V.G. Paleolog, această „mărturie a memorialului” ar fi dovada „că așezarea semnelor semantice sculpturale din Târgu Jiu a fost precugetată și că trasarea axei «perfect liniare» dintre *Masă* și *Columnă* a fost ideată și chiar botezată simbolic de Brâncuși (n.n. – *Calea Sufletelor Eroilor*), cu gândul precis de a dota frusta așezare umană din Târgu Jiul de altădată, cu o axă spirituală, cu o *Via Sacra*» (**Paleolog**, p. 19).

Deschid seria documentelor de arhivă din acest volum cu textul scrisorii de răspuns a lui Constantin Brâncuși către Milița Petrașcu², scrisă din atelierul său la data de 11 februarie 1935, prin care acesta își dă consimțământul de principiu în ceea ce privește realizarea unui monument dedicat „eroilor de pe Jiu”: „Dragă Madame Petrașcu / Am primit scrisoarea D^{na} cu multă plăcere și m-a bucurat foarte mult. Vă rog să mă iertați că vă răspund atât de târziu. Fiindcă în loc de răspuns vreau să vă fac o surpriză cu venirea mea însăși. / Mi-era așa dor să revăd câmpiile noastre albe cu zăpadă pe care nu le-am văzut din copilărie. / Și în același timp vroiam să văd dacă s-ar putea să fac o expoziție la București. Însă, în ultimul moment m-am îmbolnăvit și o sumă de încurcături m-au împiedicat în urmă să viu. / Acum sunt hotărât să viu în luna lui mai și nu vă pot spune cât de fericit aș fi să pot face ceva la noi în Țară. / Vă mulțumesc și de asemenea doamnei Tătărescu pentru privilegiul ce vrea să-mi dea. În prezent, toate lucrurile începute de atâta vreme sunt spre sfârșit și eu sunt ca un ucenic în ajunul de a deveni calfă. Așa că propunerea nu putea să cadă mai bine. / În așteptarea de a vă vedea, vă trimit mult drag, de asemenea lui Pătrașcu și Cocoanei Mari.

2 Biblioteca Academiei Române, cabinetul de manuscrise, carte rară, secția corespondență, Mss 146912. Textul este transliterat.

☑ / Brâncuși / Vă trimit catalogul din urma expoziției de la New York. / B /” (Fig. 1, 2).

11 Febrin 1935
Paris 11 Impasse Rousseau

Dragă Madam Petrascu

Am primit scrisoarea Dnă cu multa plăcere și ma bucurat foarte mult - Vă rog să mă certati că vă răspund atât de Târgu - fiind că în loc de răspuns văreau să vă fac o surpriză cu venirea mea însă -

Mă așază așa dor să revăd câmpurile noastre albe cu Zăpadă pe care nu le am văzut din copilărie - și în același timp văreau să văd oblacii săi putea să fac o expoziție la București - însă în ultimul moment man îmbolnăvit și o sumă de înecăcături man împiedecat în urmă să vin

Acum sunt hotărât să vin în luna lui mai și nu vă pot spune cât de fericit ar fi să pot face ceva la noi în Tară -

Vă mulțumesc și de atenția Dnă - Tătarăsen pentru privilegiul ce mea sâmbă - în prezent, foarte lucrurile începute de atata vreme, sunt spre sfârșit și eu sunt ca un ocean în afumit de a deveni caldă - așa că propunerea nu putea să cada mai bine

În așteptarea de a vă vedea vă trimit mult drag, de asemenea lui Petrascu și Coșoanei Mar.

Brâncuși

Ve trimit catalogul din urma expoziției de la New York

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
146912

Prezint aici și imaginea plicului (față/verso), în care a fost trimisă scrisoarea lui Brâncuși către Milița Petrașcu¹ (Fig. 3, 4).

Această scrisoare a fost prezentată de Milița Petrașcu, spre achiziționare, președintelui Academiei Republicii Socialiste România, în data de 4 iulie 1966²: „Tovarășe Președinte, / Vă prezint spre achiziționare scrisoarea semnată de C. Brancuș anul 1935.

Tovarășe Președinte

Vă prezint spre achiziționare scrisoarea semnată de C. Brancuș anul 1935

Împrejurarea în care am primit-o a fost următoarea: Aretia Tatarescu, soția primului ministru G. Tatarescu planuise ridicarea unui monument la Târgu Jiu în memoria căzuților în războiul 1914.

Eu i-am sugerat ideea ca acest monument trebuie realizat ca în Brancuș.

În conștiința a urmat scrisoarea mea și răspunsul lui Brancuș, care este exprimat în scrisoarea pe care vă prezint.

Frașce Republicii Socialiste Române,
Strada Pictor Neguțiu 19 Milița Petrașcu
Raionul 30 Decembrie
Tel. 58 37 35
Tr. Președinte al Academiei Republicii Soc. Române

4 Iulie 1966

Împrejurarea în care am primit-o a fost următoarea: Aretia Tatarescu, soția primului ministru G. Tatarescu planuise ridicarea unui monument la Târgu Jiu în memoria căzuților în războiul 1914. / Eu i-am sugerat ideea că acest

¹ Biblioteca Academiei Române, cabinetul de manuscrise, carte rară, secția corespondență, Mss 146912.

² Biblioteca Academiei Române, cabinetul de manuscrise, carte rară, secția corespondență, Mss 146912. Textul este transliterat.

monument trebuie realizat [de] către Brancuș. / În consecință a urmat scrisoarea mea¹ și răspunsul lui Brancuș care este exprimat în scrisoarea pe care v-o prezint. / Trăiască Republica Socialistă Română ! / Milița Petrașcu / Strada Pictor Negulici 19 / Raionul 30 Decembrie / Tel. 583735 / 4 Iulie 1966 / Tov. Președinte al Academiei Republicii Soc. România” (Fig. 5).

În ceea ce privește corespondența dintre Brâncuși și Liga Națională a Femeilor Gorjene, prin președinta ei, Arethia Tătărescu, există două documente-cioră (nedatate), păstrate actual în *Fondul Brancusi*, la Biblioteca Kandinski din cadrul Muzeului Național de Artă Modernă al Centrului Georges Pompidou din Paris. Ele au fost publicate în volumul *Brâncuși inedit* (autori: Doina Lemny și Cristian-Robert Velescu)². După C.-R. Velescu, cele două ciorne „trebuie datate 1937, după ce sculptorul părăsește România, unde s-a aflat în

1 Nu s-a găsit însă această scrisoare printre documentele păstrate de Brâncuși la Paris.

2 În cartea *Brâncuși inedit*, autorii fac următoarea precizare: „În anii cincizeci, [Brâncuși] se hotărăște să numească în calitate de legatari universali pe tinerii artiști români Natalia Dumitrescu și Alexandre Istrati, veniți în 1947 cu o bursă la Paris. Viitorilor săi moștenitori, sculptorul le-a facilitat închirierea unui atelier vecin cu al său” (Lemny, Velescu, p. 6). Atelierul lui Brâncuși din Montparnasse (Impasse Ronsin) a fost demolat și a fost reconstituit „în fața Centrului Georges Pompidou din Piața Beaubourg din Paris, unde Muzeul național de artă modernă a fost instalat în 1976. O dată cu redeschiderea atelierului în noua sa formă, întreg inventarul său de la acea dată a fost publicat și comentat. Catalogul operelor din atelier, cât și arhiva existentă au apărut pentru întâia oară în volumul *L'Atelier Brancusi*” (Ibidem, p. 9). După decesul Nataliei Dumitrescu din iulie 1977, „nepotul acesteia, Theodor Nicol, devine succesor legal și decide să cedeze printr-un act de dațiune întocmit în favoarea Muzeului național de artă din Paris arhiva aflată până atunci în păstrarea moștenitorilor desemnați de Brâncuși, Natalia Dumitrescu și Alexandre Istrati. Hotărârea lui Theodor Nicol a fost un adevărat act cultural, pornit din convingerea sa că numai în felul acesta cercetătorii vor putea să aibă viziune de ansamblu asupra vieții și creației artistului român. Astfel, în noiembrie 2001, dațiunea a fost oficial acceptată. A fost propus un proiect de expoziție în incinta Centrului Georges Pompidou, expoziția urmând să fie însoțită de un volum de restituire a acestei dațiuni. Cercetarea importantului volum de documente din această arhivă a început prin identificarea documentelor, a expeditorilor și a destinatarilor, urmată de clasarea lor după criteriile concordante cu clasarea normativă a arhivelor (Ibidem, p. 11).

timpul verii” (Lemny, Velescu, p. 395). Redau în continuare textele transliterate al celor două ciorne:

1. „Mult stimată Doamnă Prim Ministru/ Vă trimit schița de proiect pentru poartă – aș fi vrut s-o trimit mai din vreme, dar n-am putut. Vă rog să credeți, proiectul este făcut cu intenția de a fi pus la o mică distanță în interiorul grădinii, cu un târcol proporționat împrejur/ părțile laterale/ și cu o bancă de piatră la dreapta și la stânga. Dacă ar fi pusă la marginea trotuarului, cum hotărâsem, ar avea mai puțin rost, fiindcă n-ar putea servi nici de utilitate pentru închiderea grădinii și nici n-ar putea fi văzută ca obiect aparte. Dacă dimensiunea vă pare prea mare ori prea mică – o putem mări ori micșora proporțional. Georgescu îmi scrie că Dstre mi-ați scris și nu ați primit răspuns. Eu n-am primit nimic. Georgescu îmi spune că Dstră mi-ați scris și nu răspund. Vă rog să credeți că n-am primit nimic și ne pare rău. Vă rog să recomandați scrisorile dacă scrieți. C. Brancusi 11 Impasse Ronsin Paris 15^e (152 rue de Vaugirard) Telephon Segur 77-67. Vă trimit o fotografie ca să vedeți felul cum are să fie pocumpul porții pentru friza de sus. Lucrez la un model pe care îl voi trimite. Aproape sigur voi veni eu cu el sau poate...” (apud Lemny, Velescu, p. 414).

2. „Stimată Doamnă Prim Ministru/ Cum v-am trimis ieri, am trimis în tren încă două schițe simple de proiect și o fotografie ca să puteți să vă dați seama de felul cum are să fie tăiată piatra. Proiectul este făcut ca să fie pus la o mică distanță în interiorul grădinii. Fiindcă dacă punem în marginea trotuarului, nu poate îndeplini nici rolul de închizătură și nici ca să poată [să] fie văzută ca obiect în sine. Dacă o punem puțin în interior, putem să facem un târcol împrejur și să punem în părțile laterale câte o bancă în piatră. N-am avut vreme să fac proiectul complet, însă peste câteva zile voi fi în fața locului cu modelul pentru cioplit piatră. În schițele pe care le-am trimis ieri e o mică eroare de dimensiune a blocurilor care construiesc friza de sus, de aceea vă trimit azi o schiță cu măsurile juste ca să puteți comanda

☑ piatra. Gorjean îmi spune că Dstre mi-ați scris și nu ați primit răspuns – vă rog să credeți că n-am primit nimic. De aceea vă rog când îmi scrieți să recomandați scrisoarea pe adresa C. Brâncuși 11 Impasse Ronsin Paris 15^e (Telephon Segur 74-67). Sperând că totul va merge bine, vă sărut mâinile cu omagii respectuoase. / C. Brâncuși” (**Idem**).

În volumul menționat sunt publicate și trei telegrame în limba franceză, trimise de Arethia Tătărescu lui Brâncuși în toamna anului 1937, pe care le prezint traduse din franceză în cele ce urmează:

1. „trimiteți de urgență dimensiunile pietrelor porticului = Arethie Tatarescu” (21 septembrie, 1937) (**Ibidem**, p. 415);

2. „mulțumesc pentru telegramă și proiecte aștept scrisoare Petroșani avans = Arethie Tatarescu” (26 septembrie, 1937) (**Idem**). După Sorana Georgescu-Gorjan, ultima parte a acestui text trebuie interpretată în sensul că Brâncuși „așteaptă scrisoarea și că lucrul la Petroșani avansează” (**Sorana Georgescu-Gorjan**, p. 27);

3. „comandat piatră Deva primul transport sosește 25 octombrie Târgu-Jiu = Arethie Tatarescu” (4 octombrie 1937). Tot aici apare și o invitație „strict personală” (în limba română), adresată de Arethia Tătărescu lui Brâncuși, deja aflat la Târgu-Jiu: „Vă rugăm să binevoiți a lua parte Dumineca 7 Noembrie ora 1, la Masa ce va avea loc în Saloanele Cercului Militar după Sfințirea Bisericii Sfinților Apostoli./ Președinta, Arethie Tatarescu/ Costumul national Tg.-Jiu./ 2 Noembrie 1937/ Rugăm a prezenta aceasta Carte la intrare Domnului Maestru Brâncuși” (apud **Lemny, Velescu**, p. 415). Conform informațiilor preluate de la moștenitorii artistului, se pare că „Brâncuși a sosit la 27 octombrie la Târgu-Jiu, unde a stat până la 9 noiembrie” (**Sorana Georgescu-Gorjan**, p. 27).

În arhiva moștenitorilor lui Brâncuși a fost găsită o carte de vizită, fără adresă, pe care este scris „Doamna Arethie Tatarescu”. Sorana Georgescu-Gorjan apreciază că păstrarea acesteia „ar putea fi legată de vizitele făcute atelierului artistului de către președinta

Ligii naționale a femeilor gorjene, în partea a doua a anului 1934, pe când încerca să-l convingă să accepte comanda lucrării. Aceste vizite sunt menționate atât de Sanda Tătărescu-Negropontes, fiica doamnei [...] cât și de inginerul Gorjan” (**Idem**).

Cu toate că Brâncuși a fost misterios în ceea ce privește decodarea operelor sale, în Dațiunea Brâncuși s-au găsit unele creații literare ale artistului, care pot face trimitere la simbolismul *Coloanei fără Sfârșit*. Prima este o încercare de versificare notată cu creionul pe o pagină de carnet: „Brad la nuntă / brad la moarte! / Dânduți sama / toatis una / unas toate!” (apud **Lemny, Velescu**, p. 51). Cea de-a doua pare să reveleze chiar o semnificație mai adâncă a lucrării: „Coloana fără sfârșit este asemenea unui cântec etern, care ne duce în infinit dincolo de orice durere și bucurie factice”¹ (**Ibidem**, p. 58).

Prezint aici și textul celeilalte scrisori a lui Brâncuși aflate în fondul Bibliotecii Academiei Române, expediate secretarului Societății „Tinerimea artistică” în anul 1909: „Domnule Secretar / Vă alătur două fotografii cu o notiță pentru înregistrarea în Catalog a lucrărilor ce am trimis la expoziția Tinerimii din anul acesta. Pentru a treia lucrare n-am avut fotografie, dar o să se poată distinge foarte ușor la numerotare (este un studiu de piatră). Primiți vă rog asigurarea considerațiunilor ce vă păstrez / C. Brâncuși”² (**Fig. 6**).

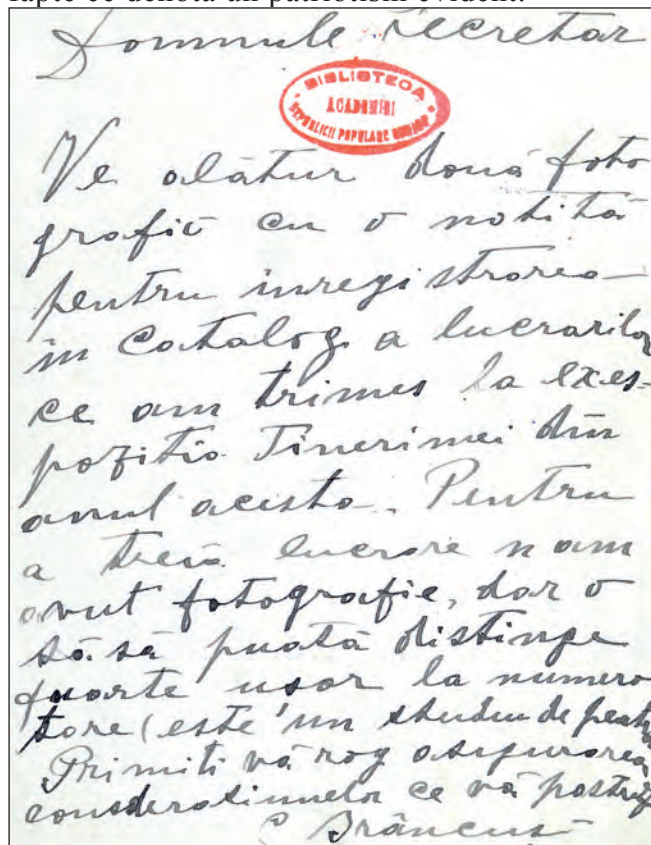
Din acest scurt istoric al etapei premergătoare edificării Ansamblului monumental de la Târgu-Jiu, se poate constata că el a fost rezultatul unei conjuncturi fericite a mai multor factori favorabili. Cel mai important dintre ei

1 Traducerea din limba franceză aparține doamnei Sorana Georgescu-Gorjan.

2 Biblioteca Academiei Române, cabinetul de manuscrise, carte rară, secția corespondență, Mss 75446 (textul este transliterat). Aș vrea să mulțumesc pe această cale domnului acad. Florin Filip, directorul general al Bibliotecii Academiei Române, doamnei Gabriela Dumitrescu, șeful Departamentului „Manuscrise, Carte rară” al Bibliotecii Academiei Române și doamnei Carmen Dobre, coordonator al Biroului de presă al Academiei Române pentru sprijinul acordat în vederea accesului la cele trei scrisori pe care le-am prezentat aici, toate aflate la Biblioteca Academiei Române, cabinetul de manuscrise, carte rară, secția corespondență.

a fost marea disponibilitate a lui Brâncuși de a realiza un monument de for public grandios în România („nu vă pot spune cât de fericit aș fi să pot face ceva la noi în Țară”) pentru a cărui realizare, se pare că nu a acceptat să fie remunerat, fapte ce denotă un patriotism evident.

Brâncuși a avut de mai multe ori în intenție ridicarea unor monumente de for public în România, și în special în locurile sale de origine¹, dar acestea nu s-au materializat din varii motive. La Peștișani², de pildă, s-a pus problema să realizeze un monument pentru eroii gorjeni, dar nu reiese de niciunde că urma să fie plătit (întocmai ca și în cazul ansamblului de la Târgu-Jiu), el cerând doar piatra necesară construcției lucrării. Este evident, însă, că acestea sunt situații particulare, legat de patriotismul lui Brâncuși, deoarece în Occident și în America el ținea ca lucrările sale să fie cumpărate pe sume importante³.

Un alt factor esențial a fost relația excelentă

1 Ceea ce s-a realizat într-un final, din fericire, la Târgu-Jiu.

2 Comuna gorjeană de care ține satul său natal, Hobița.

3 Chiar și față de persoane mai apropiate (Peggy Guggenheim și John Quinn, de pildă), Brâncuși „ținea la bani”, cum s-ar spune.

a lui Brâncuși, neobișnuit de deschisă, cu puternica familie Tătărescu⁴, care i-a lăsat deplină libertate de creație artistului, sprijinind substanțial realizarea ansamblului, în special în plan financiar, ca și în privința influențelor politice și administrative (se pare că Brâncuși a știut să își transforme comanditarul într-un veritabil Mecena). Prestigiul artistic al lui Brâncuși a avut un rol crucial în încredințarea comenzii, la care s-a adăugat, fără îndoială, și dorința familiei Tătărescu de a continua seria realizărilor majore pentru orașul Târgu-Jiu și județul Gorj.

Trebuie ținut cont și de faptul că realizarea ansamblului sculptural avea loc pe fondul unei perioade de puternică dezvoltare a României⁵ sub guvernul liberal condus de Gh. Tătărescu, ceea ce a constituit, de asemenea, o premisă importantă în vederea edificării capodoperei brâncușiene.

Legătura lui Brâncuși cu familia Gorjan a fost de asemenea foarte importantă, mai ales în ceea ce privește realizarea tehnică a *Coloanei fără Sfârșit*. Ștefan Georgescu-Gorjan⁶, inginer șef (specialitatea electromecanică) la Atelierele Centrale Petroșani din cadrul Societății Petroșani⁷, a fost șeful pro-4 Arethia Tătărescu, comanditara monumentului, era președinta Ligii Femeilor Gorjene, iar Gheorghe Tătărescu era deputat de Gorj și prim-ministrul României.

⁵ Nu numai economică, sub aspectul industriei, comerțului și agriculturii, dar și din punctul de vedere al învățământului, științei și culturii.

⁶ Inginerul Ștefan Georgescu-Gorjan era fiul lui Ion Georgescu-Gorjan, comerciant din Bănie, care l-a ajutat pe Brâncuși să-și găsească de lucru în prăvălia lui Ion Zamfirescu și a strâns bani pentru ca acesta să se înscrie la Școala de Arte și Meserii din Craiova (pentru acest ajutor Brâncuși îl numea „nașul”). Trebuie specificat aici că Brâncuși avea încredere, în general, în olteni și în special în gorjeni (așa cum era și Ion Georgescu-Gorjan).

⁷ Directorul general al Societății „Petroșani” era Ioan E. Bujoiu (în a cărui subordine directă era adjunctul său, inginerul șef Ștefan Georgescu-Gorjan), membru marcant al Partidului Național Liberal și ministru în cabinetul Tătărescu. El a fost de acord să suporte costul execuției și montării monumentului, precum și să asigure personal calificat. În perioada respectivă Soc. „Petroșani” avea beneficii considerabile și din acestea Ioan E. Bujoiu a contribuit la dezvoltarea economică a Văii Jiului: a făcut pentru fiecare miner casă și grădină, un spital, o maternitate, o grădiniță pentru copii, o școală pentru elevi, locuințe pentru funcționari și învățători, o casă de cultură cu sală de teatru, cinema, bibliotecă și multe altele.

iectului de execuție a *Coloanei*. El avea o te-meinică pregătire profesională și spirit inova-tiv și, de asemenea, o aplecare spre filosofie, istorie, literatură și artă, toate acestea trezind încrederea lui Brâncuși în tânărul inginer.

Practic, în anul 1935, Brâncuși l-a întreab-at pe Ștefan Georgescu-Gorjan dacă este de acord să colaboreze cu el pentru a transpune coloanele sale de lemn în metal, pentru monu-mentul eroilor de la Târgu-Jiu, iar inginerul a răspuns afirmativ, dând soluții tehnice, ceea ce a condus la debutul colaborării lor în 1936 și la realizarea în 1937 a *Coloanei fără Sfârșit* la Atelierele Centrale din Petroșani¹ și la am-plasarea acesteia la Târgu-Jiu în același an.

Refuzul politicos al Miliței Petrașcu în fața propunerii Artethiei Tătărescu² de-a rea-liza chiar ea monumentul în memoria eroilor căzuți în primul războiul mondial și sugestia de a încredința realizarea acestuia lui Brâncuși a fost de asemenea un element important în ceea ce privește edificarea ansamblului. Se poate constata chiar și o anumită insistență³ a ei în acest sens, atât față de Arethia Tătărescu să-i dea comanda lui Brâncuși, cât și față de Brâncuși să o accepte (s-ar putea spune că de-mersul Miliței Petrașcu a jucat un rol de „cata-lizator” în ridicarea capodoperei brâncușiene).

Așadar, sub aspect cronologic, desfășurarea evenimentelor s-a produs în următoarea suc-cesiune: refuzul Miliței Petrașcu de-a ridi-ca monumentul eroilor la propunerea Arethiei Tătărescu, urmată de sugestia ca acesta să fie realizat de Constantin Brâncuși (ambe-le anterioare anului 1935), hotărârea Arethiei Tătărescu pentru a încredința comanda lucrării lui Brâncuși (transmisă prin scrisoarea Miliței Petrașcu, probabil la sfârșitul anului 1934), vizita lui Ștefan Georgescu-Gorjan în ateli-erul lui Brâncuși din Paris (la 7 ianuarie 1935, când artistul îi face propunerea de colaborare

inginerului în vederea construcției *Coloanei fără Sfârșit*, iar acesta vine cu soluții techni-ce viabile), acceptul scris al lui Brâncuși de-a face monumentul (prin scrisoarea din 11 fe-bruarie 1935), colaborarea prin corespondență și la fața locului, atât cu Ștefan Georgescu-Gorjan pentru construcția *Coloanei*, cât și cu Arethia Tătărescu pentru realizarea operelor de piatră din Grădina publică (1937).

Consider că aceștia sunt factorii determinanți (și oarecum „providențiali”) care au permis edificarea ansamblului brâncușian, în ciu-da unei atmosfere politice de mare violență, care prevestea izbucnirea războiului, dar și a unei intelectualități românești care (cu câteva excepții notabile) a avut tendința să-l respin-gă pe Brâncuși. Grandioasa realizare artistică și tehnică de la Târgu-Jiu s-a constituit astfel în marea șansă acordată Gorjului, în particu-lar, și României, în general, de către genia-lul artist.

Bibliografie

Anghel, Paul (1972), *Brâncuși și pie-trele Gorjului – Reluarea unui dialog*, în vol. *Convorbiri culturale*, Ed. Eminescu, București.

Buliga, Andrițoiu (2017), Documente din Arhivele naționale ale județelor Gorj și Dolj cu privire la Ansamblul sculptural brâncușian de la Târgu-Jiu, Ed. Brâncuși, Târgu-Jiu.

Georgescu-Gorjan, Sorana (2005), *O arhivă cu surprize infinite – DAȚIUNEA BRÂNCUȘI*, Rev. Brâncuși (serie nouă), de-cembrie 2005, Ed. Centrul de Cultură și Artă „Constantin Brâncuși”, Târgu-Jiu.

Georgescu-Gorjan, Ștefan (2004), *Am lu-crat cu Brâncuși*, Ed. Universalia, București.

Paleolog, V.G. (1967), *Brâncuși. Concepție urbanistică*, în revista *Arta plastică*, editată de U.A.P. din R.S.R., anul XIV, nr.3, București.

Lemny, Doina, Velescu, Cristian-Robert (2004), *Brâncuși inedit. Însemnări și corespondență românească*, Ed. Humanitas, București.

1 La Petroșani, în casa inginerului unde Brâncuși era găzduit, cei doi lucrau ore întregi la planurile *Coloanei*, pe care le apli-cau apoi concret „pe teren”, în cadrul atelierelor centrale.

2 Plin de modestie și în același timp de respect pentru Brâncuși.

3 Însoțită de smerenie, lucru rar și atunci, ca și în prezent.

Poeme

Persida Rugu

DE NICĂIERI

De nicăieri certitudinea se iscă în mine
 tăcerea săgetează adânc
 singurătatea mă zidește între pietrele cetății
 lumina se adună în carnea-mi
 de parcă aș fi un arbore viu
 care strigă prin cercuri de somn
 care coboară în rădăcini
 prin spirale de sevă
 care arde prin sâmburi de lut

de nicăieri certitudinea se iscă în mine

mestecenii îmi vorbesc printre frunze
 confundându-mă poate cu umbra
 sperietorii de păsări
 din lanul de porumb
 ori din livada de meri

amară
 de nicăieri
 certitudinea se iscă în mine

MEMENTO

Plouă peste ramuri
 tăcerea pământului încolțește
 uimiri

anotimpul își îmbracă hainele uitate
 gândul meu se adăpostește
în trecut

FLĂCĂRI DE SÂNZIENE

Solstițiile au aripi în seva din obiecte
 și lacrimi ard în lutul de izvor
 lunara cale e un zid cu trepte
 prin freamătul de vâsle mă-nfior

pădurea-n vale un ținut cu stele
 de ierburi calde înflorit zapis
 împărății de frunze-s ale mele
 ca mângâierea pleoapei într-un vis

cu brațele de ramuri curg spre tine
 ninsori de licurici de foșnet sori
 și-nmiresmarea orei care vine
 de necuprins e-n noi adeseori

cununi de fluturi peste apa serii

se întreșes în tainice rotiri
 de parcă-n suflet ninși de floare merii
 s-ar înălța pe țărâmul din priviri –

adast prin aerul ca o oglindă
 a sunetelor dintre nenufari
 și-n transparența umbrei las să prindă
 contur fantasme printre arbori rari

PRESTIDIGITAȚIE

Somnul de ceață e-o amforă

asfodele crestate de vânt
 sfâșie ploile

ÎN PREAJMA LAGUNEI

Săgeți stau mereu la marginea drumului
 de-o parte și de alta
 fulgere ascuțite prelinse din cer
 lăsând alături de ele
 o simplă dâră de respirație
 înmiresmată urmă
 spin al unei pajiști întregi

întotdeauna săgeți stau pe margine
 de drum
 lumini înghețate în umbre
 străjuitoare lacrimi
 ce-au fost cândva pulsații de sori
 agonic întoarse acum
 spre-același pământ al sinelui sumbru

pași apuși ai unor călăi necunoscuți
 săgețile stau mereu la margine de drum
 priviri împlântate în țărână

și-n carnea gândului nostru
aripi arse
răsfrânte în oglinzi de lut
săgeți ne străjuiesc
mereu
trecerea

DE TOAMNĂ

Plouă
de parcă treptele
dintre pământ și cer
ar plânge cu fiecare furtună
de frunze

flacăra din cuvânt
se adăpostește sub streășina
inimii

FLACĂRA AJUNGE MIT

Universul cere îngeri dincolo de noi
și-n noi
crește cântecul pe aripi de nălucă
și de ploi

arde apa zării neagră peste maluri
de granit
și în moarte ca și-n viață
flacăra ajunge mit

aș sorbi paharul galben plin de ora
ce-a trecut
lacrima din ochi se cerne și se schimbă-n
strigăt mut

vin spre tine cum aș merge pe o lamă
de cuțit
și în moarte ca și-n viață
flacăra ajunge mit

ACOLO

Te aștept fără să vreau să vîi
lucește taina printre rune
săgeata din cerc te cheamă
albastru fulger
morminte adânci

solstițiul arde

lumina se naște din
golul dintre stânci
acolo

PROZATOR GORJEAN...

Ion Trancău

(continuare din pag. 2)

Seamănă oarecum prin tenacitatea cu care termină misiunea cu Victoria Lipan, din romanul sadovenian. Traseul existențial al Marei, al fiicei și fiului ei, începe cu arendarea podului dintre Radna și Lipova și duce spre vest, până la Viena. Traseul Mariei Gugioanii începe din Văianu sau Gura Puturoșii de pe Jiul de Sus, și se încheie la Brăila. Diagonala care unește cele două destine și personaje o constituie un fluviu european, cel mai lung, Dunărea, care leagă mai multe capitale, între care și Viena cu urbea noastră, Brăila. Maria Gugioanii se întoarce cu fiul ei Costică în localitatea natală. Dezrădăcinată la Brăila, Maria Gugioanii agonisește oarecare avere cu îndeletniciri umile, dar oneste, ca măturătoare și îngrijitoare pentru o casă de boieri. Fiul ei, Costică cunoaște o ascensiune și o prosperitate pe căi mai mult sau mai puțin oneste, ajutat însă de bunicii paterni, Constantin Gugea, machedon înstărit, mare meșter blănar în Brăila. Costică ajunge vânzător la plăcintăria lui Pătru, cunoaște și intră în relații cu oameni întreprinzători, cunoaște și casele de toleranță, bordelurile brăilene. Romanul *Brăila Orașul speranțelor* aduce pe scena vieții o realitate veridică și verosimilă, cu personaje de o *sociabilitate pozitivă și triumfătoare*, caracteristici ale doricului, subliniate de Nicolae Manolescu în *Arca lui Noe*. Astfel cei trei *eroi virili*, într-o *viziune dorică, auctorială*, a unui *narator supraindividual*, omniprezent și omniscient, la persoana a III-a, sunt Maria Gugioanii, văduva lui Ion Gugea, mort după experiența tragică a primului război mondial de tifos exantematic, și copiii lor, Costică Gugea, care se întoarce acasă, se căsătorește cu Veta, înstărită social, are prietenii numeroase și simpatii legionare interbelice. Mama și băiatul însurat duc o viață prosperă material sau economic, fiind ajutați, cu altruism exemplar, de Gheorghiuța și de soțul ei, Ion Draica, un negustor brăilean cu care întemeiază o familie burgheză durabilă economic și moral.

Așadar primul roman al trilogiei românești proiectate de Ion C. Gociu poate fi, tot în spiritul doricului, *frescă, cronică, istorie*, potrivit aceluiași caracteristici stabilite concluziv de Nicolae Manolescu. Adăugăm că asemenea modalități românești din opera lui Ion C. Gociu sunt cele ale unui realism tradițional, popular, transfigurând artistic experiențe autentice ale unor oameni reali, ca prototipuri ale personajelor din cartea în care, în fluxul simplu al narațiunii, realitatea fuzionează cu ficțiunea.

Interviu cu scriitorul profesor, Dr. Lazăr Popescu

Vasile Ponea

Vasile Ponea: În viața aceasta, atât de complexă aveți o lume preferată, - pentru că mie îmi pare a noastră cu totul răsturnată?

Lazăr Popescu: Nu i-ași zice, totuși, o lume răsturnată, lumea răsturnată e o caracteristică a barocului, i-aș zice mai degrabă o lume falsă. E atât fals în lumea noastră actuală! Trăim într-un ținut al falsului. Cât despre lumea mea preferată, nu mă mai gândesc la ea, prefer să mă retrag uneori într-un soi de viață privată, de trăire personală optând pentru o detașare de moment. Un moment igienic, de fapt. În anii '80 am scris un vers: „Somn fără vise într-o lume a liniei”. Visam o lume liniară, o viață liniară... Doar un vis, desigur și vis a rămas...

V.P.: Ce șasă are literatură noastră, cu al său profund specific național, în fața literaturii occidentale, prin scriitorii noștri de pe lista UNESCO?

L. P.: Părerea mea este că nu suntem în concurență cu nimeni, ci doar cu noi înșine. Îar specific național are fiecare literatură, căci specificul național există. Deșteptii care spun că nu există specific național să meargă în Grecia și să vadă acolo specific național pe cât se poate. Șansele literaturii noastre sunt mici. Nu pentru că suntem situați la marginea civilizației, ci pentru că în România a fost distrus, alături de alte domenii, învățământul. Ce urmează? Ne subțiem pe zi ce trece...

V.P.: Fiind un cititor fervent și un bun cunoscător al literaturii occidentale, v-aș întreba: există vreo pricină că noi privim viața din punct de vedere orthodox, iar majoritatea din restul lumii occidentale din punct de vedere catolic sau protestant – lucru ce se reliefează cu siguranță în operele scriitorilor?

L.P.: Răspunsul corect este : da și nu. Nu cred că trebuie absolutizată această chestiune cu ortodoxism versus catolicism sau protestantism.

Ce? Rusia nu e ortodoxă? E Rusia o țară democratică acum? Categorical, nu! Pe când Grecia, tot ortodoxă, în ciuda problemelor economice, este. Și România cu toate hibebe care le știm, este, totuși, democratică, în mare. Pe de altă parte, Occidentul are o tradiție democratică, dar nu e doar catolic sau protestant, este parțial secularizat. Și mai e și fenomenul, aberant după mine, al marxismului cultural. Political correctness...

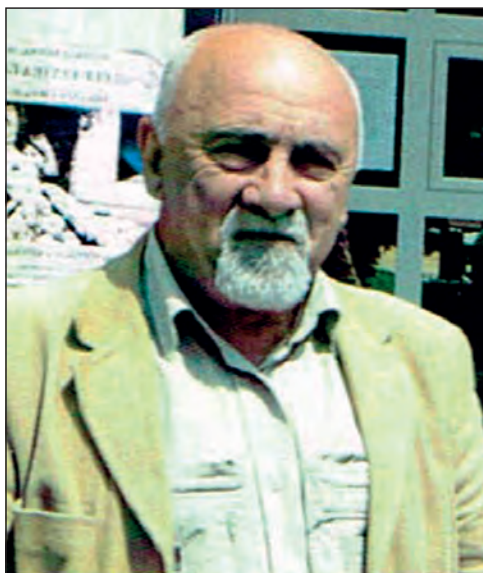
Totuși: apartenența la ortodoxie dă o imagine a adevărului de tip apofatic, structurat negativ pe nici-nici, iar cea la catolicism dă unul de tip catafatic, pe structura și-și... Asta se poate vedea, la o analiză atentă, în literatură.

V.P.: Cum se reflectă în lumea cultural-occidentală faptul că o serie din scriitorii noștri, au fost asimilați ca scriitori francezi – recte: Elena Văcărescu, Eugen Ionescu, Vintilă Horia, Emil Cioran, Mircea Eliade, Panait Istratie etc.?

L.P.: Se reflectă normal zic eu. În măsura în care au scris în limba franceză ei sunt și scriitori francezi. Și au scris. În măsura în care au scris și în limba română, ei sunt și scriitori români. Bunăoară, Cioran. A scris întâi în limba română, apoi în franceză. Deci aparține ambelor culturi. La fel Eugen Ionescu. Panait Istratie a scris în franceză, dar referentul e românesc. Prin urmare nu contează doar etnia. Contează și limba și, oarecum, și referentul.

V.P.: Cum sunt receptate în lumea literară străină miturile noastre: Cerul Tatăl, Pământul Mămă, Sf. Soare, Sf. Lună, Marea Trecere, Pasărea Măiastră, Mitul Îngerului, comuniunea dintre om și natură, din Miorița, Jertfa pentru o zidire trainică - vezi Meșterul Manole, dar motivul Doina și Dorul?

L.P.: Nu sunt numai ale noastre. Sau sunt numai ale noastre numai unele dintre ele. Cerul Tatăl, Mama Pământ, Soarele, Luna, Îngerul sunt

universale. Pasărea măiastră a fost făcută cunoscută de Constantin Brâncuși prin sculptura sa, însă pasărea o găsim în Dicționarul de simboluri, se știe că este un mediator între planul terestru și cel ceresc. E adevărat că Măiastra vine din basmele românilor, însă limba păsărilor are caracter de universalitate. Cerul Tatăl și Mama Pământ le întâlnim nu doar în mituri, chiar și în cele chineze, bunăoară, dar și într-o carte cum este Evanghelia eseniană. Comuniunea dintre om și natură o găsim și în textele literare ale Evului Mediu occidental și cărțile lui Ernst Robert Curtius atestă acest lucru. Cât privește mitul Meșterului Manole, comentat de Mircea Eliade, el este unul național, însă jertfa, sacrificiul uman sunt universale și aici aș aminti cărțile genialului autor care a fost René Girard. Doina există și la ucrainenii din câte știu, pronunțată cred daina, iar dorul, așa intraductibil cum s-a spus că este, ar avea drept correspondent germanul Sehnsucht. Cam așa ar sta lucrurile cred.

V.P.: Știind că ați citit multă literatură franceză și în general occidentală, v-aș întreba: ce ați găsit deosebit de fermecător în aceasta și de ce se zice că este mult superioară literaturii noastre? Cuprind mai multă filosofie generalizatoare, sunt mai aproape de modernitate, sau esențialul - sunt scriitorii care s'au mai dotați ca ai noștri, au mai mult Har?

L.P.: Haideți să fim realiști. Universitatea din Sorbona a fost fondată, de nu greșesc data, în 1253. Cea din Padova prima din Europa mi se pare mai înainte... Când au apărut, ca state feudale, Țara Românească și Moldova? În 1330 și 1359, parcă. Prin urmare: atunci când în Occident se înființau primele Universități, noi încă nu aveam statalitate. Avem așadar un decalaj și a trebuit să ardem etape! Suntem la fel ca europenii din Occident, dar am avut altă istorie. De ce-i fascinantă literatura franceză? Haideți să luăm cazul poeziei moderne! Nu începe ea cu Charles Baudelaire? Începe! Simbolismul nu a fost al francezilor? Cum expresionismul a fost german! Dar noi avem bunăoară prin Bacovia o replică la simbolism, nu-i așa, iar prin Blaga una la expresionism. Deci chestiunea cu dotarea e o falsă problemă. Sincer, mie personal îmi pare foarte rău că nu stăpânesc foarte bine decât franceza,

nu și engleza, italiana sau germana... Și haideți să ne eliberăm de complexe!

V.P.: Cum văd scriitorii străini filosofia vieții? Cum o vedeți D-stră personal și cum o oglindiți în opera proprie?

L.P.: Cred că ar trebui, în acest caz să explicitați mai mult. Cu filosofia vieții. Să spuneți ce înțelegeți prin această sintagmă. Există un curent în filosofia germană care chiar așa se numește: filosofia vieții (lebensphilosophie).

V.P.: Mă refeream la filosofia vieții existențiale trupești și sufletești.

L.P.: Cât privește viața, eu știu, condiția și existența umană, despre aceasta au vorbit filosofi existențialiști începând cu danezul Søren Kierkegaard, primul existențialist creștin, personalistii francezi ca Gabriel Marcel, existențialistul (mai degrabă) ateu Martin Heidegger, filosoful ființei (Sein), dar întrucâtva și al omului (Dasein) ca ființare specifică, francezii Jean Paul Sartre și Albert Camus, deși ultimul nu era și nu s-a considerat existențialist... Dar a scris totuși Exilul și Împărăția (L'Exile et le Royaume). Îmi place enorm o frază a lui Camus referitoare la copilăria și tinerețea sa în Algeria: „Eram sărac, dar fericit”. Parafrazându-l puțin pot spune: „Sunt singur, sarac, dar învingător”. Da, domnule Vasile Ponea. Am eu o butadă a mea, dacă butadă poate fi numită. Și care sună așa: “Dacă eram lingău, eram mare (în funcții se înțelege...). Nefiind lingău sunt și mai mare”. Parafrazându-l iar pe Camus care spunea că trăim în epoca ideologiilor prostești (“Nous vivons a l'époque des idéologies stupides), pot spune că trăim în epoca lingăilor, în plin feudalism mentalitar postbolșevic.

Revenind puțin la la Kierkegaard, el a trăit pe vremea lui Hegel cu a cărui filosofie sistematică (Sistemul), s-a războit tot timpul. Da. Era ironizat de niște neica-nimeni pentru că avea picioare subțiri. Și moralizat. El care-și domina secolul... Ce-a spus Eminescu: “Toate astea te apropie de dâșii, nu lumina/ Ce în lume-ai revărsat-o, ci păcatele și vina”... Ce-a spus Baudelaire cu simbolistica albatrosului? Că pasărea aceasta e asemănătoare poetului exilat pe pământ „au milieu des lucas” (în mijlocul huiduielilor!) împiedicat să zboare de chiar aripile-i de uriaș! Cam asta e filosofia vieții și aici vedeți că Eminescu,

Baudelaire sunt destul de asemănători!

În ce mă privește scriam într-o poezie în anul 1986, publicată mai târziu, că n-am scris niciun rând despre lauda comuniștilor, publicată în 1999 în a doua mea carte de poezie, că nu există vieți ci numai existențe ... Aveam sau nu dreptate, habar n-am nici acum! Rimboud spusese că adevărata viață e absentă : „La vraie vie est absente”

V.P.: Ce implicații are religia asupra filosofiei vieții după părerea D-stră, având în vedere că întreaga cultură s-a născut și s-a dezvoltat în biserică și prin oamenii bisericii, veacuri de-a rândul?

L.P.: Are, fără îndoială, și parțial v-am răspuns ceva mai înainte când i-am amintit pe Sören Kierkegaard și Gabriel Marcel, doi gânditori profund religioși. Cultură, acest cuvânt devine de la cult și se cunoaște rolul pe care l-a avut biserica în alfabetizarea oamenilor. Atât la noi cât și în Occident. Nu intru în detalii, nu sunt teolog. La întrebarea asta un teolog răspunde mult mai bine decât mine și, din respect pentru teologie, mă rezum la ceea ce am spus mai înainte aici.

V.P.: Cum vedeți relațiile noastre cu UE din punct de vedere : cultural, social, politic, istoric?

L.P.: Mai întâi cred că ar trebui să facem distincția între Europa ca leagăn, continent al marii culturi, a unui model cultural, și Uniunea Europeană care e o construcție politică. Marele poet francez Paul Valéry spunea că cei trei piloni pe care se sprijină cultura europeană sunt: filosofia Greciei antice, dreptul roman și creștinismul. Corect. În mod inexplicabil, însă, tocmai rădăcinile creștine ale Europei nu apare în cadrul documentelor U.E., reflex cred al marxismului cultural, al acelei „corectitudini politice” (political correctness) de care este îmbibată mintea unor politicieni. Oricum, însă apartenența la U.E trebuie salutată dar, din păcate, nu avem -în politică- oameni de anvergură. Nu suntem în niciun caz o colonie, iar pentru toate neajunsurile noastre pe plan intern suntem de vină noi pentru că de 28 de ani ne bălăcim în mocirla fesenistă. Avem patru milioane și jumătate oameni plecați din țară și mulți dintre ei sunt competitivi. Numai medici sunt 15.700! Medicii, adică cei mai utili dintre intelectuali, mereu tratați cu dispreț în propria lor țară! Căci, după decembrie

1989, cele două categorii intelectuale tratate cu dispreț ciocoiesc au fost medicii și profesorii. De ce? Păi exact pentru că ei dădeau în mod covârșitor inteligenția țării! Aveau nevoie fesenistii, nefesenistii sau criptofesenistii de minți lucide și critice? Nu!!! Mai mult, așa cum avertizase seniorul Corneliu Coposu, fesenismul s-a extins și pe dreapta, așa că avem acum o falsă dreaptă provenită din PD(FSN) rebotezat PD, PDL, fuzionat parțial cu PNL, rămas parțial în PMP, după cum avem o falsă stângă provenită din FDSN, rebotezat PDSR și acum PSD... Rezultatul: o băltoacă. Băltim. Avem, mentalitar vorbind, avem un fel de feudalism lipsit de codul onoarei cavaleresti. Nu trebuie să fii neapărat sociolog, ca să-ți dai seama de asta, trebuie să fii doar un bun observator. După Revoluția Franceză de la 1789 se știe că o parte din burghezie a început să-și cumpere titluri nobiliare, voind să pară aristocrată. La noi după Revoluția din Decembrie 1989, mulți politicieni sau alți neica nimeni, no name căpătuți așa cum se știe au început să-și cumpere doctorate! Sau să le fure prin plagiat. Vedeți unde poate duce impostura!? Și atunci: de ce criticăm U.E.? Cu ce ne prezentăm noi în U.E.? Cu ăștia?!

Revenind la cultură, pot spune că sunt convins că avem o vocație cultural europeană!!! Să nu fim proști și să ne lăsăm furați de visuri ortodoxiste venite de la Dughin, ideologul lui Putin! Acea nu e ortodoxie, e politică. O politică extrem de periculoasă a unei ipotetic-utopice Uniuni Euroasiatice în care se vrea înglobată și Basarabia, așa zisa Republică Moldova. Ba chiar în delirul lor grandoman ideologiei Kremlinului visează să ajungă până la Viena (inclusiv). All inclusive. Să fim serioși. Vise de noapte. Rusia actual nu-și realizează singurătatea.

V.P.: Ce părere aveți despre istoria noastră și de modul cum este predată în școli și facultăți? Mie mi se pare total confuză – nu văd făcând un front comun istoricii noștri academicieni și nu se implică în redactarea unor manuale care să cuprindă veridic istoria noastră și nu interpreta-tă de fiecare după ureche.

L.P.: Vorbind despre istorie filosoful francez Paul Ricoeur spunea că această disciplină este deopotrivă de încadrat în rândul științelor umane care sunt efectiv științe care presupun

interpretarea, dar și al științelor naturii, deoarece este bazată și pe documente sau probe. Științe care presupun explicația, explicitarea. Nu avem nici un motiv să nu-i dăm dreptate. Prin urmare interpretări vor rezulta fără doar și poate! Nietzsche considera că interpretările ar putea fi deasupra factualității simple, mi se pare. Dar, existând și faptele și probele, documentele care le atestă, cred că poate s-ar impune un echilibru între fapte și interpretări, ba chiar și un echilibru al interpretărilor, poate, deși același Paul Ricoeur a scris o carte intitulată Conflictul interpretărilor (Les Conflict des intterpretations). Așadar, pentru că sunt și aici un iz de nemulțumire fac următoarea propunere: să fim români în Europa și europeni în România!!! Nu-i așa c-ar fi bine? Unii autori, gen Lucian Boia, ne văd cu dioptrii prea întunecate, într-un soi de teribilism științific greu de înțeles, alții, adepți ai nu mai știu cărui naționalism tribal, protocronism, triumfalism, sau mai știu eu ce altă nărozenie năstrușnică dusă la apogeu ne văd un fel de supraoameni, de buriicul pământului. Amândouă viziunile sunt false și cred că se impune un echilibru între toate acestea! Știți cum definea Titu Maiorescu, poate singurul nostru critic cultural, nu doar literar patriotismul? Naționalism în marginile adevărului.

Când nu sunt în decadență și coborâți în roșu fesenist (nu comunist), oltenii sunt patrioți! Iar ca oltean pot să vă spun că nu mă voi dezice niciodată de acest popor!

V.P.: De ce în școli nu se studiază mai întâi clasicii literaturii române, alături de scriitorii valoroși contemporani, ci halandala?

L.P.: Aici vă contrazic. Se studiază și clasicii, și valorile literare contemporane.

Din câte știu eu sunt în programa școlară și sunt chiar în ordine cronologică. Ar mai putea fi o abordare tematistă, preluată de la francezi. Adică pe baza temelor operelor avute în vedere. Nici această abordare nu e rea! Deloc! Necazul e altul și e dat de faptul că școala noastră actuală e la pământ! Necazul e că nu se mai studiază, că nu se mai învață!!! Și devină suntem cam toți, nu doar politicienii incapabili! Va trebui să ne reinventăm ca oameni și ca popor! Altfel, regret că o spun, dar trebuie, riscăm să DISPĂREM ca entitate!

V.P.: Care este crezul D-stră de scriitor?

L.P.: Aș fi preferat să vorbesc mai întâi despre vis și vise. Am scris în anii '80 un vers de care am mai vorbit aici: "Somn fără vise într-o lume a liniei". Dar nu mai visez demult! M-au "ajutat", unii dintre contemporani, desigur. Și unii din Târgu-Jiul actual pe care eu l-am definit ca fiind "un sat cu blocuri", o zonă a unei "sărăcii lustruite". Nu mă credeți pe mine? Poate îl credeți pe domnul Gheorghe Grigurcu, a spus-o și dumnealui!

Crezul meu? Hmm! Cred că scriitorul e un fel de misionar estetic

Și, într-un fel, de martor. Și să mărturisească despre timpul său. Dincolo de asta, eu am scris într-o poezie despre faptul că scriitorul n-a fost, nu este și nu va fi niciodată bogat! El trebuie să fie interesat, atenție că nu glumesc, doar de FRUMUȘETE și ADEVĂR. Îmi plac norm niște versuri ale lui Octavio Paz, poet Mexican, care mi se pare că a luat și Nobelul pentru literatură! Versuri care sună așa: "E rău să n-ai bani/ Dar și mai rău e să ai foarte mulți bani". A bon entender, salut! Știu că sunt un tip plin de defecte; după înclinațiile intelectuale vin și cele artistice. Într-o societate în care grosso modo oamenii se impart în șmecheri și fraieri, recunosc că sunt și voi rămâne fraier!

V.P.: Cunoscându-vă ca vechi membru al cenaclului Columna, dar și cronicar și critic literar – ce părere aveți despre cenaclurile literare în general și despre cenaclul Columna în special?

L.P.: Am venit la cenaclul Columna în toamna anului 1981, însă evoluția mea a fost rodul unor clasificări ori limpeziri personale. Atâta câtă a fost, atâtea câte au fost. La vremea aceea Columna era bine racordată la fenomenul literar românesc, lucru excelent de altfel. Cenaclurile sunt necesare începătorilor pentru validare. La maturitate, însă, un scriitor depășește această fază, dar poate deveni și un îndrumător al altora...

Închei cu o interogație retorică pornind de la Hegel și trecând prin Maurice Blanchot: mai poate Arta satisface nevoia de absolute a omului? Dar azi omul mai are nevoie de Artă în România? Dacă un personaj a lui Dostoevski credea că frumusețea va salva lumea, acest crez mai e oare valid? Întreb și vă întreb! Mulțumesc.

03-01-2018

Cetatea eternelor umbre de pe Columnă

Paula Romanescu

Sâmbătă, 17 aprilie 2004.

Rătăcesc prin *Parcul Pincio* – fostele grădini ale lui Asiaticus unde se ascunsese în anul de grație 48 de după Cristos, dizgrațiată Mesalina, împărăteasa iubea și cam prea de tot târfuliță, de teama paloșului care o căuta s-o trimită sub iarbă, din porunca prea (ne)iubitului ei soț, încornoratul împărat Claudius.

Ajung în *Piazza del Popolo*.

Aici, pe o estradă ridicată la poalele colinei străjuită de statui romane reprezentându-i în toată măreția lor și pe Dacii semeți, are loc un spectacol-manifestație: *Oggi siamo tutti africani – Astăzi suntem cu toții africani*.

Se clamează : *Basta parole, impegni concreti – Gata cu vorbele, fapte!*

Și totuși *parole, parole, parole...* – vorbe, vorbe, vorbe!

Cică să se termine cu transformarea Africii într-o imensă piață de arme, să se instituie un embargo total asupra instrumentelor morții. De către cine?! Să fie Pace, Dreptate, Democrație, Creștere economică, Speranță...

Parole, parole, parole... Și totuși speranța refuză să abdice...

Papa Ioan Paul al II-lea, vocea cea mai autorizată a acestui timp timp clamează: „*Per chi è credente, la solidarietà è un altro nome della preghiera*” – Pentru cine are credință, solidaritatea este un alt nume al rugii...

Și plouă, plouă hain peste afișele din care, între Coloseum și harta Africii, pe un fond roșu de pârjol, privește peste lumea adunată în piață un tânăr negru cu albul ochilor întrebători ca două oaze de ghețuri polare: *L’Africa ha sete!*

Plouă hain ca pentru a potoli odată setea oamenilor de toate câte cu iubire nu mai știu să se împlinescă...

Trecem prin / peste cărări de apă care năpădesc caldarâmul, printre turiști voioși sub umbrele multicolore și vânzători ambulanți cu tenul măsliniu, bronzat de soarele altor țări de soare pline, aprovizionați și ei din belșug cu mult solicitata marfă apărătoare de ploaie, pentru care cer un preț de zece ori mai mare decât practică bronzații noștri din Piața Obor și alte piețe europene multietnice.

Ne mai refugiem prin câte o biserică, înălțăm rugi : *Oprește, Doamne, potopul prin care ne măsură puterea de îndurare...*

Și acolo sălășluiește un aer umed și rece.

În *Basilica Sfinților Ambrogio e Carlo*, un grup de francezi zgribuliți ascultă explicațiile ghidului (o fi critic de artă?) care se declară a nu fi prea încântat de stilul Rococo al edificiului – „*comme un*

coup de marteau sur la tête” – ca o pălitură de ciocan în moalele capului – prea înzorzonat, prea opulent pentru un loc de reculegere întru rugăciune. Ultima restaurare, cea din 2002, zice însoțitorul grupului prin purgatoriul ad-hoc, a dat lăcașului acesta un aspect de teatru de varietate în care îngerii zglobii se zbenguie deasupra altarului iar coloanele care susțin bolțile își arborează cu „, pre-atrufie auritele frunze de acantă.

Eu întârzii cu privirea pe florile albe de pe podium, care proclamă în legea lor o religie a purității îndulcind desenul modern din fibra marmurei, ba chiar și pe cele douăsprezece basoreliefuli ilustrând *Patimile, Învierea și Înălțarea*, mult prea moderne și ele, aducând mai degrabă cu o caricaturizare a unor scene percepute dintotdeauna ca niște simboluri sacre.

După ce ajung din nou printre ne-rugătorii de sub cer și străbat întregul Corso de la *Piazza del Popolo* la *Piazza Venezia* dominată de impozantul edificiu V.E.R.D.I. cu *Monumentul Soldatului Necunoscut*, mă opresc (cum altfel!) și la *Columna lui Traian* pe care îmi place s-o numesc a noastră – *Columna lui Decebal* – că prea este prezent viteazul rege dac în toate „paginile” sculptate în piatra ei sutoare spre țăriile văzduhului.

Și-mi evoc în gând emulația generală care a cuprins mai alaltăieri Roma la vederea „dacului” adormit la piciorul Columnei după lungul lui drum „la obârșie, la izvor...”

*A coborât un Dac de pe Columnă,
Glumeau răzleții trecători prin Roma,
Uimiți, ne-ncrezători ca Sfântul Toma;
Dar acel Dac plecat de lângă turmă
Nu cobora ci încerca s-ajungă
Pragul înalt al neamului, izvorul
C-un Decebal / Traian biruitorul.*

*A coborât un Dac de pe Columnă
Și-a tresărit o umbră de Roman:
Spune-mi, străine, cum se oselesc
Învinși și-nvingători? Și-a zis Cârțan:
Lumea-i o turmă rătăcind sub zări
Dar neamul meu e-n cremene zidit.
Deși crucificat de mii de ori,
Răsar în urma lui tot alte flori,
Lumina să o ducă mai departe.
Suntem Daco-Romani fără de moarte!
Învinși, învingători - simplă poveste!*

Neamul meu este!

*Atunci la Roma-n stâlpul de Columnă
Pietrele toate-au tresărit și, mii
De Daci sculptați în miez de umbră
Au murmurat: - Și umbrele sunt vii!*

Îmi înalț fruntea spre Dacii neînfricați care ne sunt strămoși, închin un gând pios Dacului acela coborât de pe columnă – Badea Cârțan și, pentru o clipă binecuvântată, ploaia conținește de parcă cerul și-ar fi deschis porți de senin prin care să treacă spre noi cohortele de Daci ca niște umbre vii în straie de lumină și piatră.

În aceeași clipă, o umbră pământie, dolofană, amestecând cuvinte dintr-o engleză aproximativă și o italiană cu accent de Ferentari, își rășchira sub ochii mei inundați de lumini trei degete care nu mai atinseseră demult săpunul (că apă ar fi împrumutat de la ploaie!), fonetizând: „*sri ero*”.

Avea standard ridicat pocitania. Nici nu-i trecea prin minte să se mulțumească doar cu ceva mărunțiș... El reclama ca pe un drept non negociabil trei firfirici din cei care au liberă circulație prin cea lume unită (?!) europeană.

Nu-i dau. I-o și spun. Mormăie ceva precum o litanie afro-indo-europeană. O fi vreo urare de bine?!

Sunt și pe aici mulți chinezi care vând ... chinezării. Ei nu cerșesc!

Revin „acasă” târziu, refăcând drumul prin Parcul Pincio cu trecători grăbiți, în care doar statuile unor oameni de seamă ai lumii – scriitori, muzicieni, filosofi, politicieni, împărați dar și rude ale acestora din urmă, rămân neclintite sub ploaia vrednică.

Mitul „lupului dacic” în opera lui Mircea Eliade

Ion Mocioi

Savantul român Mircea Eliade a fost nu numai specialist în istoria religiilor și în orientalistică, filosof, eseist și prozator, ci și un mitolog de prestigiu.

În mitologie, este recunoscut îndeosebi prin geniala lucrare „Mith and reality” și alte studii importante.

Ca mitolog român, Mircea Eliade ne-a atras atenția asupra mitului „lupului dacic”, prin sinteza „Dacii și lupii” (din 1959), apărută în lucrarea sa „De Zalmoxis à Gengis-khan”, tradusă în limba noastră de către Cezar și Maria Ivănescu și publicată în 1980 (completată cu ultimele adaosuri ale autorului), la Editura științifică și enciclopedică din București.

Cercetarea mitului „lupului dacic” pornește de la clarificarea denumirii etnice de dac, înțelesă „ca expresie a unei concepții religioase arhaice”, legată de „confreriile secrete”, care, prin „inițierea militară”, asigurau desfășurarea unui „ritual inițiativ” propriu tinerilor, pentru „transformarea rituală în fiară” a acestora, în „lupi” războinici, în „carnasieri”.

Numele etnic dac sau dáos, provine de la rădăcina preindo-europeană dhau- „a sugruma”, care sugerează puterea „lupului” ca fiară și însușirea dominantă a tânărului războinic dac, după ritualul inițiativ în cadrul „confreriei secrete a tinerilor lupi”. Astfel, Mircea Eliade explică mitul „lupului dacic” prin raportarea la „universul religios al vânătorului primitiv: un univers dominat de solidaritatea mistică între vânător și vânat”, între războinicul-fiară și semenul atacat.

Mitul „lupului dacic” este simbolizat prin îmbrăcarea rituală a tânărului războinic cu o piele reală de lup, prelucrată, înțelesă ca asimilare a animalului-lup, în cadrul confreriei secrete și în participarea la luptă ca un „carnasier”. Se știe din relatările istorice că geții în general erau îmbrăcați în costume din

piele de lup, când plecau la luptă și se luptau furioși și fără milă.

Stindardul dacic era un însemn specific al „războinicilor fiare”. Era emblema unui cap de lup atașat la corpul solzos de dragon, din metal, care, în iureșul luptătorului dac inițiat ca fiară, scotea un zgomot specific, de intimidare a dușmanului. Însemnele specifice ale „războinicilor-fiare” din rândurile păstorilor și țăranilor erau măciuca și ciomagul noduros (păstrate și în confreria „călușarilor”). Armata lui Burebista avea (după Strabon, VII, 3, 13) 200000 de luptători, de „lupi” și era pregătită să se confrunte cu armata puternică, de mercenari, a împăratului roman Cezar, dar războiul respectiv nu a mai avut loc pentru că și Burebista și Cezar au murit prin trădare, în același an (44 î.e.n.).

În religia noastră creștină se păstrează urme ale mitului „lupului dacic” arhaic. Sfântul Petru, în România, este considerat „patron al lupilor” și-i păstrăm mai multe sărbători în calendar, care subliniază dimensiunea mitică a istoriei dacilor. Zeul Marte este, de asemenea, un patron al „luptătorilor lupi” și trebuie restudiat în contextul genealogiilor etnice.

Considerăm că mitul „lupului dacic” trebuie restudiat și aprofundat de către istorici și mitologi, pentru a se înțelege mai bine numeroasele lupte ale dacilor liberi și ale geților supuși Romei, de grăbire a abandonării Daciei de către romanii lui Traian și ai altor împărați care preluaseră în stăpânire o parte din Dacia străbună.

Pe baza studiului lui Mircea Eliade privind mitul „lupului dacic”, astăzi trebuie să apreciem corespunzător comportamentul grupurilor de imigranți și fugari din Orient spre Europa, care se abat de la legi ca „lupi” motivați să „întemeieze o lume” pornind de la „ritualuri inițiatice” după modelul religios arhaic al unor „confrerii secrete” necunoscute.

Catrene - Clasei politice postdecembriste

Ion Pița

M-am luptat cu cei mai tari
Și neștirbită mi-este slava !
Voi, însă trădători, tâlhari,
Meritați numai otrava !

Decebal

Umbra mea la Cozia doarme
Însă cât sunt de bătrân
V-aș chema pe toți la arme
Bravul meu popor român !

Mircea cel Bătrân

Eu v-am zidit o mânăstire
Ca pentru pruncul sânul mumii
O vizitați cam cu grăbire
Și vă-nchinați de ochii lumii.

Sfântul Nicodim

Ai mei ascultau de domn
Și îmi îplineau vrerea
Voi uneltiți și în somn
Cum să vă crească averea.

Ștefan cel Mare și Sfânt

Două lucruri eu aș vrea:
O domnie lungă,
Pădure, să fac din ea
Țepe să ne-ajungă !

Vlad Țepeș

Pentru pohta ce-am pohtit
Viața mi-am jertfit-o
Pentru-a voastră, înmiit
Țara ați jefuit-o.

Mihai Viteazul

Am călcat dușmanii toți
Și am fost zdrobit pe roată
Dar pentru atâția hoți
N-ajunge pădurea toată !

Horea

Ei toți agită tricolorul
Prin fața alegătorilor
Însă ei nu-s cu poporul,
Sunt tagma jefuitorilor !

Tudor Vladimirescu

Dinăuntru, dinafară,
I-am înfruntat pe toți răii

Voi distrugeți Neam și Țară
Fiindcă voi sunteți călăii !

Ion Antonescu

Din hoție în hoție
Garda voastră-i chiar de fier
Unde-i mândra Românie
Ca Soarele Sfânt de pe cer ?

Corneliu Zelea Codreanu

Eu, cu brațe proletare,
Țara mea am propășit !
Voi, tâlhari de drumul mare,
A voastră s-a prăbușit !

Iosif Visarionovici Stalin

Măcar să fi fost în stare
Ce-am lăsat să văruiți
Parcă ați fi pus prinsoare
Ce-am lăsat să năruiți.

Nicolae Ceaușescu

TRĂNCĂNISME

De Ion Pița

DEFINIȚIE: Numim **trăncănisme** vorbele de duh rostite de dl Trancău în diferite ocazii și reproduse apoi în alte ocazii astfel că orice uituc cronic (ca mine...) să le poată ține minte.

Eu n-am reușit să țin minte decât foarte puține. Noroc că am avut inspirația să mi le notez în caietele mele de însemnări. Le-am căutat, le-am cules, le-am corectat și vi le înfățișez (aproape) așa cum le-am auzit. Titlurile îmi aparțin.

AMINTIRI din COPILĂRIE

Dl Trancău era elev în clasa a III-a. La un praznic, îl întreabă un unchi: „Mă, Ioane, care-i mai deștept la tine-n clasă ?” Copilul răspunde prompt: „Eu și Iancu”.

Iancu era învățătorul !

Dl Trancău: „Mie mi-a plăcut matematica până la tabla înmulțirii „pe sărite” !”

Copil fiind, se ducea la furat de pere. Erau mai mulți cam de aceeași vârstă. Pândeau să plece ai casei la sapă sau la altă treabă și pe urmă săreau gardul prin spatele grădinilor să nu-i vadă cineva și să-i spună. Mai era o problemă: avea dl Trancău un văr mai mic cu 3 – 4 ani ca ei și, dacă ar fi trebuit să fugă, pe el l-ar fi prins și i-ar fi spus pe toți. Dacă nu-l luau, i-ar fi spus că nu l-au luat și ar fi crezut ai bătrâni că cine știe ce drăcii au făcut. Așa că se prindeau de el: „Mă, Mitică, i-auzi ce zice Gicu că te întrece la fugă de te lasă la mure !” „Taci, mă, că n-am zis eu că ...” intra Gicu în joc. „Ce, mă, Gicule , crezi că dacă ești mai mare cu un an ca mine, mă iei la fugă ?” „Da, mă, te iau, da acu’ n-am chef” Și atunci săreau ai mari: „Ce, mă, ți-e frică ?” Unul trăgea cu degetul ăl mare de la picior o linie în țărână, concurenții se așezau încrezători la start (Măă, nu ciupi din brânză...) și unul din cei mari zicea: „Pe locuuri ! Fiți gataaa ! Ștart !” Doi adevărați atleți țâșneau ca din pușcă. „Nu te lăsa, Mitică ! Vezi că te luă Gicu!” Desigur, după câteva minute, având un avans evident, Gicu abandona cursa și o lua pe altă parte ajungând tot la livada cu pricina. Nu trecea un sfert de oră și se întorceau fiecare acasă la el cu sânul plin de pere. Dl Trancău îl găsea pe Mitică plângând. „Lasă, mă, Mitică, uite ce-mi dete taica popa. Ia și tu. Și Mitică lua câte n-ar fi putut mânca, dar îi trecea supărarea.

La Școala Normală, elevul Trancău Ion a fost remarcat de prof. Stelian (Bică) Sterescu. La o lucrare, a scris o compunere cu totul deosebită. L-a scos în fața clasei și l-a pus s-o citească. Și copilul a citit cursiv, cu intonația potrivită, fără emoție și fără nicio greșală. Profesorul i-a dat nota 10 „cu felicitări” și a precizat: „Mă, Ioane, ești cel mai mic din clasă, dar tu o să ajungi om mare !” Noi mai așteptăm și astăzi să se îplinească profeția lui nenea Bică...

BĂIET FIIND

Dl Trancău n-a făcut armata din cauza unei boli, ihtioză. Student fiind, nu participa la convocările colegilor: arăta livretul militar cu mențiunea „inapt”. Câteva colege l-au întrebat dacă are într-adevăr o problemă de sănătate, că nu pare să aibă. „Eh, am eu un beteșug, dar nu pot să vi-l arăt !”

Imaginându-și cum e în armată, dl Trancău a scris:

Fete vesele, agale
Trec pe lâng-a mea cazarmă
Iară eu privesc cu jale
La cocoșul de la armă...

În 1972, cei care doreau să intre la a doua facultate, erau admiși fără examen. Dl Trancău și-a zis că n-ar strica. S-a prezentat la secretariatul Facultății de drept și a întrebat ce acte îi trebuie, ce aprobări, până când trebuie aduse... D-na secretară îi explică pe îndelete că dlui nu are dreptul. Făcându-se că nu înțelege, dl Trancău replică: „Păi da, nu am dreptul, de aceea vreau să mă înscriu !” Până la urmă a aflat că aveau „dreptul” doar activiștii de partid.

BUN ÎI VINUL GHIURGHILIU

Dl Trancău cu doi prieteni vor să intre într-un restaurant mai select să bea o bere. La intrare: „Noi deschidem la trei !” Dl Trancău: „Păi suntem exact trei !”

La nuntă la fiul său cel mare, Ovidiu, la Casa Vernescu, dl Trancău adusese o țuică de Vlădueni, dar s-a dat după bucureșteni care beau whisky. Când cineva a întrebat „Cine-i socrul mare ?”, dl Trancău a răspuns prompt:

Socrul mare-i ăla micu’!
Bea Teachers cu polonicu’ !

Dl Trancău dis de dimineață: „Școală Ioane, școală duglișule, că așa-mi zice nevasta mie”

Dl Trancău povestește: aseară am venit acasă mai târziu; nevasta zice „vai, puiul meu...”. Eu am zis că mie-mi zice și m-am mirat, că nu obișnuia... Dar m-am pomenit că trece grăbită pe lângă mine spre bucătărie. „Vai, puiul meu, să nu se fi ars...”

Într-o seară s-au dus mai mulți colegi acasă la unul din ei pentru o scurtă vizită. I-a primit soția prietenului. Către dl Trancău:

Ioane, nu te mai descălța, că dacă te descălți, tu nu mai pleci !

Altă dată dl Trancău a dat telefon să întrebe dacă grupul poate să vină. Laconic, a întrebat: „Care-i sfârșiala ?”

Dl Trancău ieșea duminica la un fotbal cu colegii. Juca foarte bine, unii l-au lăudat fără rezerve. Dl Trancău:

Acum câțiva ani , era să mă ia Jiul !

Cum așa ?

Eram la un chef cu colegii pe malul Jiului. Și ... m-am trezit adormit. A venit Jiul mare și, dacă nu mă îmboldea unul, mă lua Jiul !

ȘCOALA ARDELEANĂ

Dl Trancău și dl Colțan au predat în primii ani în Ardeal. Când au iesit la pensie, dl Trancău a remarcat cu mândrie: „ Noi avem la bază școala ardeleană !”

Prin 1969, dl Trancău era director la o școală generală în Valea Jiului. A observat că ori de câte ori dădea vreun telefon să rezolve ceva (pentru școală, nu pentru el personal) era pasat către altcineva. Odată a avut inspirația să se recomande cu o voce autoritară „sunt directorul general Trancău, cu cine vorbesc?” și problema s-a rezolvat fără pase. Metoda a mai mers de câteva ori. Până când a dat un telefon la Inspectorat. S-a nimerit să răspundă chiar inspectorul general. „Alo, toarășuuu Trancău, de când ești dta, domnule, director general ?” „De când m-ați numit dvs !” – zice imperturbabil dl Trancău. „Cum, domnuuu Trancău, eu te-am numit director general ?” „Păi dacă-s director la o școală generală, ce fel de director sunt, nu general ?”

Referitor la contestația părinților unei eleve examinate pentru căsătorie fără acte și desfăcută ulterior, dl director Trancău propune soluția: „Să dea ginerele o declarație dacă a luat-o !”

LICEUL NR 5

La Liceul nr. 5 se intra de la media 1,33. Într-un an, din 560 de admiși în clasa a IX-a, doar 28 luaseră peste 5. Într-o ședință de partid se discuta despre înălțurarea mediocrității, adică majoritatea mediilor să fie peste 7 ! Dl Trancău ia cuvântul și zice: „ eu consider că, la noi, mediocritatea e un ideal”. Stupoare ! Dl Trancău continuă: „căci regulamentul nu permite promovarea cu medii sub 5 !”

Pentru că elevii de la Liceul nr. 5 erau foarte slabi, dl Trancău a cerut într-o ședință de sindicat un spor la salariul profesorilor „pentru periclitaarea cunoștințelor”.

Dl Trancău: „Am fost director la liceul nr. 5 doar 9 luni. Ca un făt, dar nu frumos !”

La Liceul nr. 5 era director adjunct prof. Istrate care era mic de statură dar avea o chelie mare. (Cine-i mic și cu chelie și predă biologie ?) Într-o zi, dna secretară îl întreabă pe dl Trancău dacă dl director e în cancelarie. Neștiind pe care dintre ei îl caută, dl Trancău întreabă la rândul dlui: „quel directeur ?”

Dl Trancău: „M-am prezentat la un concurs de inspector ambulant, de teritoriu. Trebuie să ai Mersul trenurilor, autobuzelor, maxi-taxi... Am reușit, dar fără loc !”

Cineva bate la ușa directorilor. Dl Trancău: „insistați, poate sunt încuiați” !

Cineva întreabă de un coleg. Dl Trancău: „E în fe-reastră, dar nu în asta !”

ȘCOALA NORMALĂ

Prin 92, la Școala Normală, au fost directori Eugen Velican și Constantin Șofei. Trebuia luată nu știu ce măsură. Dl Trancău: „Directorul, fiind profesor de chimie, ar trebui să reacționeze”. Altădată: „Credeți că dacă-i de chimie, are întotdeauna soluții ?”

Doamna directoare Drăghici anunță că, pentru corectarea lucrărilor la bac, vor fi două comisii independente: una la parter și alta la etaj și o comisie de contestații. Dl Trancău: „Comisia de contestații la

subsol !”

Dl Trancău, cu convingere: „Am 40 de ani în învătământ și n-am întârziat o secundă !” Apoi, șăgalnic: „Hm, demagogie...”

În urma grevei din octombrie 1998 s-a negociat acordarea celui de-al 13-lea salariu „dar nu în 1998, ci în ianuarie 1999”. Nu mai țin minte dacă s-a acordat. La începutul semestrului al doilea, dl Trancău:

Attention, attention !
Adio revelion !
Vine însă Sf. Ion
Să-i aduceți toți în dar
Din al treisparlea salar !

În ianuarie 1999, minerii din Valea Jiului Trec prin Tg-Jiu îndreptându-se spre Rm Vâlcea. Dl Gheorghe Gorun cu dl Valentin Popa la Antena 1 Tg-Jiu. Dl Trancău:

Când directorul e la televizor
În clase nu-i niciun profesor !
Minerii trec de barajul de la Costești. Dl Trancău:
Într-un ceas, jandarmeria
Fu ca pleava vânturată !

Alegeri de directori. Cum să fie votul, deschis sau secret ? Dl Trancău propune: „să-i votăm pe față !” Se fac propuneri. Dl Trancău: „Eu n-aș fi surprins să mă propuneți chiar pe mine, ceea ce vă doresc și dvs !”

Una dintre primele măsuri luate de dl Gheorghe Gorun după numirea ca director la Școala Normală (ulterior Colegiul Național) „Spiru Haret” a fost instalarea unui ceas de perete în cancelarie „ca să nu așteptați să sune de intrare pentru a pleca la oră”. Și acestea zicând, dl director își ia catalogul și pleacă la oră. Mai era un minut până să se sune. Dl Trancău își ia catalogul și declamă: „Ah, el spuse adevărul ! Noi am râs, n-am zis nimica”

Când dl director Gorun a propus primul Consiliu de administrație, dl Trancău a obiectat că „nu e român”. Nedumerire. „Pentru că nu conține niciun profesor de română !”

Sesiune de referate. Pică și dl Trancău: „M-au prins că mă jucam pe hol și m-au băgat aici să

mă-nvăț minte !”

La partid erau sancțiunile: muștrare verbală, muștrare scrisă, vot de blam, vot de blam cu avertisment, excludere. Dl Trancău propune și „vot de blam cu divertisment”!

Constatând că între colegi persistă unele animozități, dl Trancău propune o atmosferă de fraternitate, de iubire. „Pentru început, să ne iubim pe catedre !” Atunci i-am dedicat epigrama:

Apel
Având așa diverse sfere:
Nuvele, jocuri, poliedre,
Profesori fără frontiere,
Să ne iubim și pe catedre !

S-a stabilit că tezele trebuie trecute în catalog până la data de... Dl Trancău: „Dacă ați trecut tezele, să mi le dați să le trec și eu”

Dl Trancău e profesor de serviciu. „Cine nu se poate duce la ore, să se treacă pe listă. Că o duc eu la director...” Altădată: „Dacă mai aveți treabă, mă duc eu în clasă și-l pun pe responsabilul cu indisciplina să facă o listă cu elevii ai răi...”

„Eu sunt foarte scrupulos în semnarea condicii, dar nu garantez că fac orele !”

Între atribuțiile profesorului de serviciu pe școală, dl Trancău propune și pe aceea de a-i asculta pe colegi înainte de a intra la oră. Poate e vreunul mai puțin pregătit... „Și atunci să te ții eficiență !”

La o ședință, dl Colțan cere respectuos voie să plece pentru a prinde ultimul tren. Dl Trancău: „Are un tren personal !”

Dl Trancău purta iarna căciulă și, cum se desprimăvăra, nu mai purta nimic. Odată a venit cu o pălărie nouă. „Poate-mi restaurează și mie prestigiul”

Dl Trancău apare cu un sacou second hand care-i venea ca turnat. Face un fel de piruetă-reverență și zice: „Hainele de pe dânsul sunt la Paris cusute !” Apoi deschide sacoul, arătându-i eticheta occidentală.

În presă apăruseră câteva articole virulente cu privire la acordarea doctoratelor la Universitatea „Constantin Brâncuși”. Dl Trancău opinează: „Sunt prea mulți doctori, unii dintre ei ar trebui internați”

În iunie 1999, dl Trancău a ieșit la pensie. Toamna, a mai primit câteva ore. Dl Trancău se laudă:

Acum nu mă mai lasă nevasta !
De ce ?
Păi am două !
?
Și pensie și leafă !

În septembrie 1999, dl Trancău a venit la deschiderea anului școlar. De ce ?

Am împlinit 45 de ani...
?

... în învățământ. Până acum n-au reușit să mă dea afară !

Și în anii următori, dl Trancău a mai primit, prin bunăvoința directorului și amabilitatea colegilor, câteva ore. Prilej pentru a închina Școlii Normale următorul catren:

Eu iubesc Școala Normală
Și prin față și prin dos
Fiindcă-mi dă și ea un os
Pentru partea mea ventrală !

Într-un an au fost multe ore (se transferase cineva sau vreo colegă a intrat în concediu de maternitate, nu mai țin minte) și dl Trancău a primit aproape o catedră întreagă, dacă nu mai mult. Era toată ziua în școală. „Am orarul 12 cu 24, ca la paza contractuală. Mă bate gândul să-ncep să-mi scriu memoriile. Anul ăsta aș fi la capitolul *Viața ca o goană*”

Într-un an a primit doar o singură oră. Prilej pentru o exclamație adecvată: „O oră și să mor !” În alt an a primit doar două ore și l-a rugat pe cel ce se ocupa de orar să i le pună în patru zile: „câte o jumătate de oră pe zi !”

În anul școlar 2004 – 2005 a primit câteva ore la Liceul din Rovinari. La un cerc pedagogic, unii l-au cam luat peste picior făcându-se că-l compătinesc. Luând cuvântul, a spus: „Nu mă mai compătimiți. Eu m-am resemnat ca Publius Ovidius Naso. El pe malul Pontului, Eu pe malul Jiului !”

Dl Trancău a participat la toate cercurile pedagogice semestriale (inițial trimestriale) și la toate lua cuvântul făcând aprecieri consistente dar nelipsite

de umor. La un cerc la Novaci ieșea la pensie prof. Sabin Popescu. Ținuse o lecție foarte bună despre care vorbiseră vreo patru colegi, toți bărbați. Luând cuvântul, dl Trancău evidențiază elementele de folclor și încheie astfel:

Foaie verde de-o frăguță
Să vorbească și-o mândruță
O propun pe dna Druță !

La deschiderea anului școlar 2000 – 2001a participat ministrul învățământului Andrei Marga și încă vreo câțiva, dar niciunul n-a rămas la masă. Atunci, precum în parabola biblică, directorul Gorun i-a invitat pe toți cei care mai erau în școală: profesori, învățători, personal nedidactic, toți. S-a umplut cantina. Administratorul Gheorghe Vitejeanu, ocupat cu diverse probleme, nu s-a așezat la masă. Directorul a trimis după el. „Stai, bă, jos și mănă; când dau cu biciu’, dau, da’ acuma-ți dau să mănă !” Dl Trancău nu pierde ocazia:

Timpul nu vă lasă
Să-l bateți destul
Dacă pleacă-acasă
Să meargă sătul !

După greva de 3 săptămâni din noiembrie 2005, nu s-au onorat revendicările. Dl Gorun aprecia că am câștigat „un mizilic”. Dl Trancău:

Dup-atâta grevă-n ceață
Se arată soarele
De la porc avem, în față
Râtul și picioarele !

Cum să recuperăm orele pierdute la grevă ? Dl Trancău propune: „Materia se comprimă sau se suprimă, iar protestele se reprimă ! Și asta ne deprimă !”

Dl Trancău a fost mulți ani „ăla care scotea revista Interval”: d-lui strângea materialele, (se ruga de mai multe ori de fiecare...) dna Marcela (soția) i le bătea la calculator, d-lui le corecta, d-lui mergea cu discheta la tipografie, d-lui aducea cu o sacoșă revistele la școală, d-lui le distribuia la clase, d-lui venea de nu știu câte ori după bani. Toată lumea se plângea (că nu i-a intrat nu știu ce material, că i s-a modificat textul, că de ce s-a întârziat atâta, etc.) afară de dl Trancău care nu s-a plâns niciodată de nimic. Un timp, colaboratorii (și alții...) primeau revista gratuit. De prin 2009, n-a mai oferit gratuități. Justificare: „criză mondială, criză națională, criză personală !”

Poeme

Irina Lucia Mihalca

Ca un râu care curge

Când mi-ai auzit prima dată vocea,
ca un râu care curge, ai intrat ca în transă,
un glas, din adâncuri, ți-a spus:
“ - Hai, vino cu mine, altfel vei muri;
știi bine, odată cântărită inima,
la marea judecată, trebuie să fie perfectă!”
Era împrăștiată, bucăți-bucăți, în câmpia sufletului,
trebuia să le-aduni, să le unești și să le-mbini
în bulgări cristalizați de lumină,
până ce nu le-ar fi cules Persephone și nimfele ei,
ducându-le în lumea din adâncuri
și date în paza șerpilor din infernuri.

Fiecare fragment ți-a fost luat de cei care
te-au însoțit, un timp, pe drumul ce duce spre
Nicăieri,
ca, apoi, la o anume intersecție, să se risipească
fără motiv,
topindu-se în ceața umbrelor. Nu ți-era clar cum
reușeau
atâția oameni să-ți invadeze gândul și lumea visului,
ba chiar, de atâtea ori, să-ți zdrobească inima,
înainte de a înțelege că toate acestea erau doar
năluci.
(poate și ei la fel gândeau despre tine, poate
că nu...)

Toate se derulau în viteză, ca și cum, rând pe rând,
te întâlneai cu acești călători, la fel de orbiți,
apăruți pentru o clipă, doar pentru o clipă, în calea
ta.

Doar iluzii și vis!

Ascultându-mi vocea, uimit, gândul te-a purtat,
prin împletirea timbrului nostru,
spre acea casă cu grinzi din lemn în care ne-am
regăsit,
- explozii de lumină -

pe fereastră ai zărit acel peisaj de munte știut
cândva,
în șemineu mai mocneau câțiva bușteni,
scânteile lor dansau
în umbrele translucide ale serii,
Pe fundalul cântecului nostru, în pași de dans ne
legănam,
ascultându-ne, simțindu-ne, respirându-ne,
totul atât de firesc, atât de firesc!

Te priveam ca și prima dată, zâmbeam,
încă te inhiba acea teamă - să nu încurci pașii,
să nu te împiedici, să nu..., să nu..., să nu...
- (oare chiar conta?!) -
știam ce-ți lipsea: gustul fericirii, gustul tuturor
lucrurilor,
acea particulă subtilă, misterioasă, care să
te-mplinească

și care, odată intrată în inima ta,
ți-ar expanda universul în oceanul de efluvii celeste,
acel “ trăiesc, da, sunt viu! “
... radiai, fără să știi, cred... atunci ți-am șoptit:
Cât de frumos ești, dragul meu, strălucitor
de frumos!

Adâncit în lumina ochilor mei ai pășit
pe acea nouă treaptă a fundației,
ca, prin cercul de Lumină, să-ți simți pulsând inima,
toate acele fragmente adunate în întregul ei,
devenind zei.

Ai înțeles că vipera Paradisului, de-i permiti,
ți se strecoară în inimă, sugrumând-o,
fragmentând-o,
lăsându-te pradă Infernului Cerului.

Ca visul din vis...

Pe treptele gândului îți derulezi viața de la înălțime,
ca pe un peisaj privit de la distanță,
proiectând lumina reflectoarelor.
În mișcare e totul. Lumină, întuneric și culori.
Îți croiești propriul drum.

Lași cuvintele să se așeze,
elogiu adus necunoscutului.
Un strigăt, o chemare printr-un fir de legătură
între viață și neviață, între vis și nevis,
între trup, inimă și gândire,
între lumi nepătrunse
oricui, oricând, oriunde.

Totul deschide și închide porți, universuri, lumi,
aplecat în fața deschiderii închise în lacrimi.

Ai iubit și ai fost iubit.
 Ai dăruit și ai primit mereu câte ceva.
 Ai citit, ai gândit și călătorit mult,
 dar, mai presus de toate ești recunoscător
 pentru privilegiul
 aventurii fascinante
 numită viață, trăită intens,
 pasionant, tumultuos, cu sensibilitate.

Acum toate astea sunt păpădiile
 din zâmbetul ei,
 mângâiate de invizibilul dans al vieții,
 cutreierând cerul primăverii prin fiecare trecere.
 Ca visul din vis
 inspiri adânc sărutul ei prin tăceri.

Suntem lumina, suntem pacea,
 suntem uimirea plăcută a zâmbetului
 de dinainte sau de după înțelegere,
 suntem ce ne-am dorit, reflecția gândului!
 Suntem minunați!

*- Lumină să fii, alin să fii, iubitoare și iubită să fii,
 hăruiată și sfințită să fii
 cu tainele toate ale luminii din iubire,
 cu apa vie a iubirii adevărate să fii! - îmi spui,
 privindu-mă în marea ochilor
 în care te regăsești.*

Călătoria continuă

Pentru o clipă, o stea ai devenit,
 o mică stea,
 coborâtă, aici, pe pământ.
 Vezi, călătorule?! Ești tu,
 ești liber, sclipire de lumină!

Între două tăceri aluneci,
 ai traversat, rătăcitor,
 milenii, țărâmurii, timpuri,
 lung a fost drumul, mereu te-ai căutat.

În liniștea imperceptibilă,
 mai subțire ca ploaia,
 capabilă să-ți vadă-n suflet,
 îți ascultă lacrimile.
 Ceasurile s-au oprit,
 viitorul e spart aici.
 Privește totul!
 Iată, te înalți spre alte stele,
 sus, tot mai sus,
 departe, tot mai departe!
 Le-mbrățișezi,
 îți bucuri inima, unindu-ți-o,
 dansezi și urci, tot urci.

Lași semne în ceruri și în astre.

Lumină, paletă de culori,
 din ce în ce mai multă strălucire,
 te cufunzi în lumină, un tot de lumină.
 Porțile Cerului sunt deschise.
 Te-ai regăsit. Lumina te primește.
 Ți-e bine!
 O, da, îți amintești!
 E ca atunci, cândva-demult,
 copil fiind, te cuibăreai
 în brațele calde ale mamei.
 Simți mângâierea, simți bucuria,
 liber te simți
 și mulțumit deplin.
 Iată, zâmbesti! O, Doamne!
 Acum îl vezi; acum, îl simți.
 E-aici, cu tine, în inimă,
 cu tine-a fost, mereu va fi!
 Doar gândurile împrăștiate-n nouri,
 cuvintele și temerile create îl acopereau.
 Orbit ai fost. Ochii-ai deschis
 și L-ai recunoscut.

L-ai regăsit, fiind, dintotdeauna,
 întâi în tine, apoi în mine,
 în cântec de privighetoare,
 în fluturi, în floare,
 în munți măreți
 și-n lacurile
 ascunse-n inima lor,
 în lava pământului,
 în ploi, în neguri,
 în adâncuri,
 în firul de iarbă,
 în susur de apă,
 în frunze, în pietre,
 în miresme,
 în umbre, în lumini,
 în soare și în stele,
 în necuprins.

Privești și înțelegi, acum.
 Iertare-ți ceri și lacrimile,
 de pe obraz, le ștergi.
 Nu plânge! Privește, zâmbind,
 la tot ce-a fost, la tot ce-ai încercat!
 Hai, nu plânge,
 știi bine, nu-l vei pierde!
 Alege următorul pas!
 Visul este destinația.

În zori, prin ceața dimineții,
 pescarii își aruncă năvoadele în râu,
 pe cer, o mică stea sclipește...

CRUCIADA HIPNOTICĂ

(piesă de teatru)

Cristian George Brebenel

Actul II

(Urmare din nr. trecut)

Întuneric, clopote, coruri bizantine, atmosferă bisericească răsăriteană. Un călugăr traversează scena cu mâinile împreunate între care ține o lumânare aprinsă. Se oprește, își îndreaptă ochii spre cer.

Călugărul: Doamne, dacă este cu puțință, depărtează de la măicuța noastră Rusia paharul acesta! Totuși nu cum voim Ea și noi, ci cum voiești Tu! Tată Ceresc, dacă nu se poate să se îndepărteze de Ea, maica noastră, paharul acesta, fără să-l bea, făcă-se voia Ta și al Fiului Tău care nu s-a sfiit să îl bea pe al său pentru păcatele noastre! Ajută-ne și ne mântuiește. Vie împărăția Ta! Amin!

Călugărul pleacă. Atmosfera bisericească degenerează încetul cu încetul în șoapte, se transformă în muzică militară, trupe mărșăluind, fanfare, apoi în vals. Atmosferă de bal imperial. Intră majordomul având în mână un sfeșnic cu lumânări aprinse. Grupuri de personaje trec unele pe lângă altele, se salută în tăcere prin aplecarea trupului, prin temenele; civili, militari, prelați, călugări. În jurul majordomului se grupează câteva personaje. Totuși peste muzică persistă o rumoare.

Majordomul: Sssssttttttt! Liniște! Trebuie să apară Majestatea Sa imperială. Vrea să participe la o ședință de hipnoză colectivă. O ședință de hipnoză colectivă, domnilor. Nici mai mult nici mai puțin decât o ședință de hipnoză co-lec-ti-vă (rostește apăsat ultimul cuvânt).

Un general: Ce hipnoză colectivă fraților?! E spiritism curat!

Un prelat: Acum? La balul dat în cinstea

sfântului praznic al Înălțării? (*Indignat*) Pare, pare... o grosolanie. Să fiu iertat, dar și o necuviință. Cine a pus la cale o asemenea monstruoasă ispitindu-l pe Majestatea Sa?

Alt general: (*cu un aer împăciuitor*) De altfel este o masă rotundă.

Un civil: ...pe tema spiritismului și hipnozei. Este o veche preocupare a țarului și a măicuței noastre țarina. Ba chiar îi delectează. Știți cât de greu se delectează majestățile lor! Și doar au atâtea pe cap. Un imperiu uriaș și sălbatic le stă rezemat pe augustele lor coroane.

Prelatul (Tăios): Nu e cazul să se delecteze cu lucruri interzise. A te juca cu diavolul înseamnă... știm noi ce înseamnă. Nu-i bine să pui la îndoială puterea și harul sfintei noastre Biserici. Mai ales în astfel de tulburi vremuri.

Un alt general (îl întreabă pe majordom): A sosit Hipnotizatorul?

Majordomul: Da. A sosit. Tocmai de la Paris. A trecut prin Köln, prin Berlin, prin Waimar, a luat în piept pulberea drumurilor poloneze oprind și în Varșovia. A depus coroane de flori, împreună cu oficialitățile, deci atenție domnilor, împreună cu oficialitățile, la mormintele lui Goethe și Chopin. E însoțit de o femeie răpitor de frumoasă. Se șoptește că ar fi o spioană celebră.

Ministrul de Interne: Nici o grijă, Poliția Secretă o va supraveghea strict.

Un civil (cu un aer cunoscător): Poliția e neputincioasă în fața hipnozei. Dacă e neputincioasă în fața nemernicilor de bolșevici daramite în fața acestui as al psihologiei umane. Nimeni nu cunoaște secretele acestui individ, să-i zicem farseur, care vorbește cu morții cum vorbesc eu cu dumneavoastră.. Ba chiar stă la taifas cu ei.

Alt civil: Necurată treabă!

Alt prelat (cu un aer de scârbă): Un ventriloc.

Generalul 1: Se spune că s-ar fi născut în timpul Revoluției Franceze. Fiul unei călugărițe ispitite de un sucub în timpul sfintei împărtașanii, ulterior decapitată. Cică ar fi jurat să-și răzbune mama distrugând omenirea. Subjugând-o. Tinde să facă proprii lui viermi din toți oamenii lumii. Toți, toți, toți, de-a

valma, cerșetori, negustori, preoți, capete încoronate. Ba chiar mama lui i-a cerut acest lucru într-un vis mistic. Reține-ți! S-a născut pe eșafod, domnilor! E nemuritor. Așa spun specialiștii domeniului ocult. Alții zic că e reîncarnarea lui Asurbanipal, lui Nero, Savonarola, a monstrului Gilles de Rais. Cert e că ziarele îl descriu ca pe un om deosebit. Părintele Rasputin, cu care am stat de vorbă personal pe marginea acestui subiect, nu și-a putut face încă o părere despre el. Precum știți și dânsul e maestru pe linia asta.

Un savant: Fugi domnule de aici cu zvonurile astea. Bagi lumea în sperieți. Asta nu poate fi mai mult de un circași. Un bâlcioman. Otreapă bună de călcat în picioare. Păi știința rusă domnilor de mult a depășit acest soi de iluzionism. Prin metodele dialectice ale analizei și sintezei ea desface și reface totul în acest univers. Totul domnilor, totul.

Prelatul 1: Las-o mai moale cu știința Ivan Ivanovici. Trebuie să mai treci pe la cursurile de catehism ale sfintei și pravoslavniciei noastre Biserici. V-ați pierdut mințile cu știința asta. O nefericire generală. Revenind la acest individ, dacă nu-i pură pălăvrăgeală, așa cum suflă o modă în zilele astea ale lui Anticrist, în mod sigur colaborează cu oștirile nevăzute ale demonilor.

Majordomul (conspirativ, incitant): Aseară a jucat la Tarskoe Selo faraonul și a câștigat 14.000 de ruble de aur.

Toți (*mirându-se în cor*): 14.000 de ruble de aur?

Majordomul: 14.000. Una și una. Din cel mai curat aur rusesc. Numai mitropolitului de Petersburg i-a luat 5.000, bani luați firește din vistieria pravoslavnică.

Se apropie țarul. Majordomul tresare, ia poziția de drepți și lovește cu bastonul în podea.

Majordomul: Majestatea Sa Imperială, țarul și tătucul nostru Nicolae.

Țarul Nicolae face *un semn neconcludent și, absent, vorbește ca pentru sine. Scoate ceasul de buzunar și se uită la el.*

Țarul: Țarina n-a putut veni. E obosită. Rasputin îi este alături să o întremeze. Iubitul nostru fiu, Alexei, a avut una din crizele sale de hemofilie.

Generalul 2 (apropiindu-se de suveran): Majestate, a sosit Hipnotizatorul? Cine este acest om?

Țarul: Om? (*zâmbește dus pe gânduri*) Un jucător de cărți. Fac prinsoare că urechile voastre, sensibile la orice bârfeșoară, au și auzit de partida de aseară.

Majordomul (*dezamăgit*): Numai atât?! Un simplu jucător de faraon?!

Țarul: Ei, așa! Am glumit. (*Cu voce tare pentru toată sala. Muzica încetează*) Domnilor, stimați supuși, astă seară suntem onorați cu o vizită deosebită. Rețineți! Acest lucru este secret de stat. (*Râsete. Țarul duse degetul la buze simulând tăcerea*) Un om deosebit a fost chemat pentru a ne lămurii asupra lucrurilor metafizice, magnetice și psihologice. Într-un cuvânt, ba chiar două, adânc-oculte. Da. Cred că este un spirit deosebit. Un spirit, fără doar și poate, luminos. E aureolat de cea mai tainică știință. Cunoaște, dragii mei supuși, cele mai tainice secrete ale lumii. Vreau să mi le împărtășască și mie. (*la un semn al său muzica reîncepu. Adresându-se celor din jurul său*) Fără el, fără ajutorul său, mi-a prezis căderea.

Generalul 1: Ce obrăznicie! Ce insolentă!

Prelatul 1: Puterea Sfintei noastre Biserici, puterea rugăciunilor sale, a sfinților ei, este mai mare, tăcută, decât ifosele acestui străin. Bag mâna în foc că este mai mare.

Generalul 1 (*clătinând din cap și repetând*): Ce obrăznicie! Ce insolentă!

Țarul (*punându-i mâna pe umăr*): Poate că ai dreptate! Dar dacă și el are dreptate? Forțele oculte colaborează și nu văd cu ochi buni un imperiu puternic pravoslavnic. Istoria noastră poate fi terfelită în picioare la un semnal. Diavolul însuși conduce această conjurație. Călugării mei sunt niște jalnice trențe neputincioase. Doar Rasputin luptă din toate forțele sale cu ispitele.

Ministrul de Interne: Nu cedați acestor funeste profeții Majestate! Rusia e mai puternică ca oricând. Ohrana mea, a dumneavoastră, are beciurile pline cu cei mai proaspeți arestați iar alte mii dintre inamicii statului stau cu botul pe labe ca niște șobolani prin ghețurile Siberiei. (*Face un semn cu degetul*) Păziți zi și noapte, noapte și zi. Cei slabi de înger așteaptă glonțul majestații voastre ca pe o favoare în a-i scuti de chinuri.

Țarul: Dar emigrația bolșevică? Asupra ei îmi atrage atenția noul venit. El vine chiar de acolo, din acele mlaștini anti-rusești. Emigrația asta afurisită, generale, face mai mult decât toți întemnițații la un

loc. Vaetele lor, pe care cu sadism le întreții pentru a-mi arăta cât de mult ostenești, nu pot acoperii vocea masonilor bolșevici ce trâmbețază o nouă ordine muncitorească internațională și în particular ru-sească. Ulianov vrea să-mi ia gâtul iar agenții tăi sunt neputincioși în a-l aduce la tăcere.

Ministrul de Interne: Majestate, toate la timpul lor. Nu vă lăsați indus în eroare de acești străini așa-ziși atotștiutori, nu minimalizați eforturile supușilor dumneavoastră.

Țarul (*radios*): Hipnotizatorul?! E chiar fascinant. Nu știi dacă e atoateștiutor, căci doar Dumnezeu, prea bunul și Sfântul, trebuie să fie așa, dar e plin de har și de știință ocultă.

Savantul: Știința e una singură Majestate. Știința pozitivă. Numai punându-vă în ea speranța și, de ce să nu o spunem pe șleau, banii, numai așa veți putea fi protejat. Armata academicienilor imperiali este gata să treacă la fapte. Câteva ruble în plus, majestate, doar câteva ruble să le oferi acestori atoateștiutori, căci ei sunt adevărații atoateștiutori, și lumea se va schimba în mod pozitiv, în mod vizibil pozitiv. Tronul majestății voastre va căpăta putere și forță. O putere și o forță nemaivăzută.

Țarul se îndepărtează.

Un civil: Această vizită e o nebunie. Administratorul criptei imperiale s-a opus spectacolului. Monstrul vrea să-l cheme, printre alții, pe țarul Ivan. Pe Ivan cel Groaznic.

O doamnă (*se apropie hotărâtă de grupul bărbatilor*): Se hrănește cu o nesfârșită pânză de păianjen, nimic mai mult. Un păianjen demon pe care-l ține tot timpul în buzunarul de la inimă.

Un domn: Are uitătura veninoasă. Practică catalepsia și are tatuată sub limbă cifra apocaliptică 666. S-ar putea să fie Antihristul în persoană.

Ministrul de Finanțe: Se pare că vinde ponturi spărgătorilor de bănci. Va trebui să triplez paza la Marele tezaur imperial ca dealtfel la toate valorile Imperiului. Mi-e teamă pentru Majestatea Sa. Riscă să rămânem cu toții săraci lipiți. Să pierdem tot ce-au acumulat generații de țari prin silnicie și războaie.

O altă doamnă: Se aude că e cel mai aprig bărbat. A sedus cele mai frumoase femei din lume. Nimic nu-i rezistă. Nici un suflet cu fustă. Doamne, Dumnezeule! Îl va decora mâine în Duma Centrală cu ordinul Sfântul Gheorghe.

Un domn: Da, da, fără îndoială, această vizită e o nebunie.

Majordomul (*tremurând*): Majestatea Sa Ivan al IV, țarul întregii Rusii, scoborător din țarii romani ai Bizanțului.

Țarul Nicolae: Cum? Deja a început ședința de spiritism? Nu mi-aș fi închipuit.

Ivan cel Groaznic (*apare și rotește vulturește privirea*): Dar oare te poți opune soartei?! Crimele mele, făcute cu pasiune, pot oare să spună ceva viitorimii? Pot oare să spună altceva decât că oamenii își urmează destinul de ființe ucigașe? M-ați chemat? Feluritele moduri în care un om poate gusta suferința arzătoare a semenilor nevinovați? Fiindcă în fața celor nevinovați, mai ales a celor nevinovați, poți simți acea superbă și stranie plăcere ce ți-o dă provocarea unor atroce suferinți, zvârcoliri-le, gemetele, vaetele și țipetele aflate la discreția ta. O sângeroasă gestiune ce în fiecare moment te poate umple de înfiorate plăceri. (*Cade pe gânduri*) Ei, bine, degeaba m-ați chemat. Nu am nici o remușcare. Acest hipnotizator nebun, al cărui suflet damnat îl cunosc demult, e un rebel pe cale de a face, sub un paravan hipnotic, mult mai multe victime decât am făcut eu. Iar nobilele lui intenții sunt mult mai puțin întemeiate decât ale mele. Vezi Nicolae, sângele acesta ce-mi pătează mâinile?! El e garanția tronului tău, e încă garanția acestui tron pe cale de a se prăbuși. Prin sânge și iar prin sânge s-a construit totul pe acest pământ. Totul. Și curgerea lui dureroasă încă nu s-a sfârșit. Izvorul lui sacru încă nu a secat. (*Dând din cap înțelegător*) Mult sânge va mai curge. (*Privind fix pe țarul Nicolae*) Pe această temelie lichidă, susurătoare, gâlgâitoare, spumoasă, stau toate ordinele și decorațiile tale. (Îl prinde pe Nicolae de decorații și îl zgâlțâie puternic, înfricoșător). Pe acest fluid roșu, roșu, roșu, în care plutesc sufletele nevinovaților mei și chiar ai tăi, da, da, ai tăi, stă totul. (*Dă din mână scârbit*) Nu-mi cereți să vă spun mai mult! (*privește în jur dezorientat*) Pentru asta m-a instigat nebunul să urc în putreda voastră lume!? Vreți sfaturi de la o bestie? Pe barba lui Cristos că n-o să vă dau decât sfatul de a ucide! Altul mai potrivit nu cred că ar fi. Și-i suficient pentru a-ți apăra parfumată ta piele imperială.

Majordomul: Maiestatea voastră sunt dispuse să se certe în continuare? Aș dori să o anunț pe majestatea sa Ecaterina cea Mare.

Ivan cel Groaznic: Nemțoaica asta afurisită? O curvă abilă care are regretabila experiență a unui regicid. Și în infern continuă să facă același lucru. Are o vulvă nesătulă cât o clopotniță de la Vasili Blajeni. O otreapă care face pe sfânta în filele cărților de istorie scrise de propriile-i sluji. Ptiu!

Ecaterina (dând buzna): Hei, hei, hei, Ivan Simeonovici! Ce gură spurcată ai! Credeam în nai-vitatea mea că doar mâinile îți sunt spurcate și criminale dar, bag seamă că și gura. Apoi află, tătucă dragă, că dragostea cu moartea se îngemănează, se întrepătrund precum pumnalul cu teaca sa. Iubirile mele mi-au fost de mare ajutor în a supune și civiliza toată această nefericită și prăfuită țară, pentru care am abandonat absolut totul încă din copilărie. Ba mi-am schimbat chiar și religia, bătând acum pe la porțile Purgatoriului.

Bakunin (apărut între timp): Cucoană, pentru putere ai abandonat totul, nu te mai da patrioată. Asta o știe și un școlar corigent la istorie. Ai plecat prea repede din mersul istoriei căci altfel îți pregăteam eu niște “daruri” cu adevărat imperiale legate cu cele mai bune fitiluri suedeze.

Ecaterina (strâmbând din nas și întorcându-i spatele): Ivan Semionovici consider că e de datoria mea să nu conversez cu un mujic, un atentator și un criminal. Este sub demnitatea mea imperială. Și apoi nu știu cum au putut pătrunde la această onorabilă ședință astfel de spectre? Revenind la discuția noastră: regicidul de care vorbești a fost făcut fără patimă, din rațiuni de stat, având totodată sentimentul datoriei față de patrie. Eu n-am ucis gratuit ca domnia ta pentru a-mi potoli însetatele-mi simțuri cărora aveam ce le dărui. Eu am ucis la nevoie, calculat, necesar precum leoaica dârză ce are

nevoie de hrană și deci are și obligația de a sfâșia pentru a și-o procura.

Lenin: Mă scuzați, îmi, cucoană țarină, crezi că poți vorbi la vreunul din țarii Rusiei de sentimentul datoriei față de patrie? Crezi că poate un cap încoronat dezvoltă un atare sentiment?

Ivan: Nesocotitul, jignești trei cezari aici de față. (*spre Nicolae*) Cine-i spurcatul ăsta? Asemenea cutezanță pe vremea mea se plătea cu lungi ceasuri de chinuri. Nu-i un locuitor al Infernului căci l-aș cunoaște. Sper din tot sufletul ca asemenea avortoni să nu locuiască în cer.

Nicolae: Ulianov, de ce ești obraznic? Toți țarii rusiei, sau mă rog aproape toți au fost niște patrioți desăvârșiți. Orice pată poți găsi pe hlamidele lor imaculate dar lipsa de patriotism nu le-o poți imputa. Te pretinzi cunoscător al istoriei. Oare cum ar fi ajuns Rusia la gloria și măreția ei de astăzi, la imensitatea spațiilor sale, la sutele de neamuri aduse sub ascultarea pravoslavnică!? Ce-i poți reproșa tătucului nostru, țarului Petru cel Mare? (*către Ivan și Ecaterina*) Acest personaj e un mărunț burghez contemporan cu aere socialiste. O vedetă a emigrației și un viitor monstru în formă larvară. L-aș putea, prin puterea Ohranei, strivi ca pe o muscă în orice moment. (*Către Șeful poliției țariste*) Este general?

Generalul: Într-adevăr majestatea voastră. Trebuie să vină el, în carne și oase, la palma mea. Și am o palmă grea. Fratele lui a plătit cu viața pentru o insolență similară: crima de les majestate.

Lenin: Ești un neputincios, Nicolae. Nu vei trăi satisfacția execuției mele pe care atât de mult ți-o dorești. S-ar putea ca în viitor să cazi în mâna poporului și atunci să vezi scărmanat. Cu atât mai rău când poporul va fi reprezentat de mine. Îți voi băga câte un glonte pe fiecare din lentilele ochelarilor tăi cu care nu poți vedea suferințele proletariatului. O miopie care se plătește cu viața.

Ecaterina: Ai devenit un popular, Nicolae. Prea popular. Cobori sub demnitatea ta și stai de vorbă cu acest... răsculat. Atât ar mai lipsi să apară pe aici și Emelian Pugaciov iar eu să stau de vorbă cu el. L-aș frânge oasele încă de o sută de ori dacă ar fi nevoie. Și apoi ia terminați cu politica. Subiectele etice sunt mult superioare. Să intrăm în cel mai elevat domeniu al filosofiei și aici să vă văd! Spre exemplu: cum poate fi îndreptat spre căință sufletul lui Ivan Simeonovici?

Ivan: Niciodată. (râzând) Se naște întrebarea dacă an suflet. O serie de experți au răspuns

☑ negativ. Oricum, prefer lipsa unui suflet decât unul de târfă.

Ecaterina: Nu vorbi astfel Ivan Simeonovici. Măcar în al doisprezecelea ceas revino-ți și căiește-te. (*scoate ceasul din buzunarul lui Nicolae*) Doar știi că se apropie Judecata de Apoi. Niciodată nu-i prea târziu. Cristos mântuitorul este îndurător. Știi că ai fost preocupat de teologie. Știi că, în felul tău, ai fost bun creștin. Că în adâncul sufletului tău l-ai iubit pe Mântuitor. Deci cum îți spuneam trebuie să faci o mare diferență între micile epurări făcute de mine la nivelul tronului și abominabilele tale crime săvârșite în virtutea unui instinct morbid. Plăcerea eu mi-am procurat-o exclusiv din dragostea pe care ne-a lăsat-o Dumnezeu să fie culeasă prin aceste organe binecuvântate. (*își dezgolește sânii*) Da. Ivan Simeonovici, ele au fost sursa mea de plăcere, nicidecum suferința altora. Pune mâna (*îi ia mâna lui Ivan și i-o pune pe sâni, pe burta, pe coapse*). Aici, și aici, și aici. Acum sunt praf și pulbere dar hee, hee, atunci... Trebuie să ai simțul discernerii lucrurilor pe care dragul meu, tu îl pierduseși din copilărie. Dragostea, tătucă, ea numai ea. (*lascivă*) Mângâiere și nu junghere. Organul principal al domniei tale a fost țepușa cu vârf de oțel fiindcă, Domnul să mă bată dacă păcătuiesc Ivan Simeonovici, celălalt organ se atrofiase, nu mai aveai ce face cu el, era pesemne mort, bătrâne țar. În zadar schimbai la neveste. Nu pentru a sprijini viitorimii tronul ai ucis tu, Ivan, ci pentru a-ți sprijini leșul ăsta bicisnic, pe atunci frământat și flămând de perverse plăceri. Cea mai de jos și ordinară dorință.

Lenin: Lasă morala, țarină. Nu te prea prinde. Și nu vă prinde pe niciunul. Clasa voastră este predestinată dispariției. Așa vrea istoria. Ea are ciclurile ei perfecte. În curând poporul deșteptat va pune mâna pe puterea ce-i revine de drept prin legile naturale. Urmașii voștri vor coborî și ei la coada calului să vadă cum e munca de jos. Să-i soarbă și ei bășini-le lui puturoase. Cu instinctul de a mânca și bea ne naștem toți dar acela de rege nu. Ciclul vostru istoric se apropie de sfârșit. Doar știi ce a pățit augustul matale contemporan care purta coroana Bourbonilor și iubita lui consoartă!? Zup! Ghilotina și... gata. Poporul. Istoria trebuie să stabilească schimbările necesare. O benefică circulație a valurilor.....

Hipnotizatorul (face un semn și toată adunarea încremenește. Muzica încetează. O liniște nefirească

cuprinde scena): Taci timpule! Vreau să ascult muzica zeului destin (se aude în surdină simfonia beethoveniană. Baiadera își începe dansul printre personajele încremenite. Hipnotizatorul râde, râde, râde, un râs isteric. Deodată se oprește. Ascultă) Auziți vântul destinului? El poartă prin istorie toate aceste păpuși. Păpuși...păpuși...păpuși...păpuși (de fiecare dată arată cu degetul spre câte un personaj încremenit. (zice șagalnic) Evident că trebuie să fie și un păpușar. (Tăcere. Spre sală) Îi vedeți iubiiții mei spectatori. Aceste spectre nevolnice au făurit cândva istoria. Bună, rea, istoria noastră. Sute de ani de istorie. Ba chiar o făuresc în continuare (îl trage pe Lenin de barbă). Și încă ce istorie. Una plină de sânge. Credeți că e ușor lucru să pui frână istoriei, să înțepenești roțile dințate ale timpului pentru a mai câștiga un răgaz, o bucată din oțelul nemilos al mecanismelor sale? De aceea rolul meu hipnotic este esențial. El trece peste orice formă de ideologie. Ați putea crede că piticul ăsta cu cioc nevolnic o să-l spulbere pe celălalt pitic, pe tătucu Nicolae? E la un pas de a o face. Și eu nu o să mă opun. Țarul e prea nevolnic să mă asculte cu atenție. Și nu am milă pentru cei care nesocotesc puterea aces-tei arme. (Iarăși liniște. Hipnotizatorul e transpirat de efortul concentrării, de emoție. Baiadera îl șterge cu o batistă. Pare că aude ceva. E Marsilieza) Mamă tu ești! (din ce în ce mai tare) Mamă tu vi din lumea celor descârnați.

Apare o călugăriță.

Mama: Eu sunt fiule. Ți-am simțit zbuciumul și am venit să te povățuiesc. (Duios) Ca orice mamă. Te-am privit mai tot timpul din ceruri. Tot așa cum tatăl tău te-a privit tot timpul din Infern.

(se îmbrățișază. Se aud pași. Apare judecătorul din actul întâi)

Hipnotizatorul: Tu ești tatăl meu? Nu te-am vădit niciodată.

Judecătorul: Chiar așa, eu sunt tatăl tău.

Mama: Fiule eu am adus cu mine îngerii păzitori ai fiecăruia.

Judecătorul: Iar eu diavoli păzitori căci fiule există și niște diavoli păzitori. Sunt mai vigilenți decât îngerii. Și fac prinsoare că-s mai pricepuți. Altfel iadul nu și-ar mai găsi rostul. Cred că ai înțeles fiule că tu ești mai aproape de lumea noastră decât de cea a mamei tale. Trebuie să înțelegi asta. Arma hipnozei o ai prin voia tenebrelor. Lumea sfinților e o lume nevolnică. Niciodată n-ar accepta așa ceva.

Poeme

Vasile Gugu

EU, COPACUL...

Nu sunt decât un biet copac
crescut pe-un munte plin de stânci,
vegħind cum vulturii-și desfac
aripile-n rotiri adânci...

Aștept ca într-un anotimp
să vină-o zi când, înțelept,
fără să dau ceva la schimb,
spre absolut să mă îndrept ...

Visez și sper, înfiorat,
la țărml unei primăveri
în care, blând și alintat,
să scap de-a iernilor poveri...

Mă-ngân cu-al frunzelor descânt
și ramurile-mi unduiesc
privind tăcut înspre pământ
spre frunzele ce-mi putrezesc...

Da, sunt copacul ce-a trecut
prin vremi hidoase, de furtună
și ramuri multe mi-au căzut,
lăsate timpului arvună...

Visez și sper la nopți de-argint,
la dimineți fără de nori
și, pân-atunci, cu blând alint,
privesc la frunze și la flori...

CIOBURI DE NOSTALGIE

Se dedică prietenului Ion URDA

Norii se scurg prevestind fremătare,
pe streșini de cer se preling în amurg
lăsând să revină ca dulce-mpăcare,
noaptea adâncă cu vise ce curg...

Dorul șoptește ca blândul pribeag,
șesând amintiri precum firul de tort
ce aduce împreună amar și dulceag
din toamna rămasă un biet licăr mort...

Vântul adie ca-n magic descânt,
mângâie-ncet sau se zbate-n tumult
precum o taină, ce fără cuvânt,
răzbate din timpuri uitate de mult...

Vin lungi șiraguri ce nu se opresc,
nu-s decât clipe ce-au fost parcă ieri,
pline de farmec, ce încă tânjesc

după iubiri ce-au născut primăveri...

Norii se scurg prevestind fremătare,
sus e-un tărâm, dedesubt e un altul,
iar între ele-n deplină mirare
plânge un suflet dorindu-și înaltul...

AI FOST, EȘTI ȘI VEI FI

Fiului meu, cu dragoste

Ai fost în taină blând sădit,
din suflet c-o șoptire dulce,
și-n timp duios ai răsărit,
pe a destinului răscruce...

Ai plâns și poate te-a durut,
venirea bruscă pe pământ,
dar ai și răs.. și ai avut,
și-al mângâierilor alint...

Ai fost... și ești... și ai să fii,
al vieții mele talisman,
și când m-oi stinge într-o zi,
voi ști că n-am trăit în van...

Tu vei rămâne să-nflorești,
de unde-oi fi te voi veghea,
privind la cer să-ți amintești,
că-ți voi zâmbi prin orice stea...

POVEȘTEA CELOR DOI PLOPI

În memoria fratelui Bebe decedat în 2011

Pe mal de Jăleșel, copil, am cunoscut doi plopi
ce parcă-i văd și-acum în a mea cale...
Trecând prin auriul grâului în snopi,
și astăzi simt cum mă cuprinde-o jale...

Plecam, eu singur sau mai luam și-un frate

și-așa a fost atunci sortit să fie,
mânați de-un ghinion ce ne pândea din spate,
să dăm tribut că-am rătăcit pe glie...

Fratele s-a urcat într-unul dintre ei
să curețe a lui bătrâne flamuri
și-ntr-o clipită, chiar sub ochii mei,
căzu... și-am înlemnit, uitând de ramuri.

Apoi a fost mai greu în viața sa...
Era convins că va rămâne doar c-o mână,
dar cineva De Sus ce-l tot veghea,
l-a alinat cu vindecarea drept cunună...

De mână toată viața el s-a folosit
știind c-avea din plin să reușească,
păstrând în suflet viu pe Cel ce l-a păzit
și-l va mai însoți, să nu greșească...

În viață el a fost exemplul de urmat
fiind mereu mai bun, făcând doar bine,
la sărbători și chef când toți ne-am adunat,
vioara sa făcând și plopii să suspine...

Dar, parcă-i spuse-n vis un nu știu cine
că într-o zi, la tremuratul unor zori,
lăsa-va plopii și-amintirile vecine
să înfioare pașii altor trecători.

Cu vocea stinsă, ochii-nlăcrimați, șoptit:
„-Slăviți pe Cel de Sus, iubiți, uitând a mai răni,
așa va spun căci clipa din urmă a sosit
și cer iertare...și vă iert în astă zi!”

Precum o stea ce-ntaină s-a desprins
s-a răsfirat, pierzându-se departe-n haos,
un ultim spasm, un zâmbet mut și stins
și a plecat...s-a dus spre veșnicul repaos.

ÎNTREBĂRI...

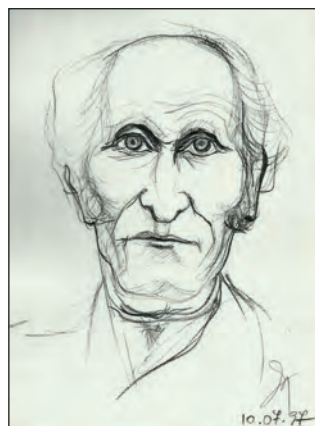
Ce-i zborul fără de aripe
pentru zbor ne naștem toți
și-n toiul unui șir de clipe,
furăm iubiri ca niște hoți ?...

Ce-i dragostea fără sărut
când știm că buzele-și vorbesc
chiar și-n momente ce-au durut,
când sufletele ne-amorțesc ?...

Ce-i viața fără de speranță
știind că-i ultima ce moare,
răzbind chiar iernile cu gheață,
când, doar în gând, păstrăm o floare ?...

Gânduri de cititor

Vasile Ponea

I. Surzând prin labirint cu Nicolae Dragoș

Cartea **Surzând prin labirint** de Nicolae Dragoș ne duce din tranziție-n tranziție, printr-un număr de 8 capitole, unul mai năstrușnic precum celălalt, atât prin denumire dar mai ales prin conținut. În loc de introducere autorul ne cadorește cu un cuvânt explicativ al denumirii cărții, tot în stilul-i caracteristic de șarade umoristice, pline de substanță, și ne determină să înțelegem că fiecare are labirintul vieții lui, aici pe pământ, iar despre ce va fi după sfârșitul fiecăruia, ne ghidăm prin înțelepciunea zicerii: *Vom muri și vom vedea*, zicere pe care D-sa o parafrazează pentru noi, îndemnându-ne elegant să citim cartea: *Veți citi și, poate, veți vedea*, (zic eu, caratele din ea). Autorul se amuză de rându-rile (versurile) găsite, uitate în devălmășie și crede că pot amuza și pe alții, care au avut poate un labirint asemănător, sau și mai și. Este conștient că sentimentalismul de odinioară ce este redat prin poezie – se face asumându-și un risc pe cont propriu – dar ce-o fi o fi, își zice autorul. Delicat, D-sa numește cuvintele din poeme: *ființe docile și cumișite sau, dimpotrivă, rebele și libere la gură*. Intrând în posesia cărții m-am gândit să cercetez întregul labirint.

În poemul de început: **Surzând prin labirint** poetul ne dă explicația plauzibilă, înduioșătoare și de un realism zguduitor ce-i stârnește și autorului un surâs prin al său labirint de stări, de amintiri, de situații. *M-am rătăcit prin labirint/ Cu anii care-au fost destui.../Cu amintirile-i colind./ Au fost ai mei? Ai nimănui?/.../”De-au fost nu știu ce mi-or fi spus,/ Nici unde-or fi! Nu cumva mint?/Mă amăgesc că sunt, dar nu-s?"/ Totuși, mă las de voie, dus/ De un surâs prin labirint.*

Îmbracă **Fata din Gorj** numai în superlative: *E fata din Gorjul meu/ Lacrimă de Dumnezeu./ Și-a vrut Dumnezeu să-i fie/ Mersul lin de parc-ar scrie./.../ Închid ochii... Sub privire, / Văd mergând o mănăstire/... /Numai ea știe cum face/ De-i bogată-n vino-ncoace./ Mă trezesc în nopți, păgân / Că-i fur merele din sân./.../Nu știu, Doamne, ce să fac:/ Are și-o coastă de drac...*

Citind poemul **Cu Afrodita geamănă...** îți zici: ce sensibilitate, simțământ aveau tinerii odinioară, care dialogau având îngerii sufleori. Umorul delicat și prezent la tot pasul te îmbie la zâmbet:...*Nu mai știu cum s-a făcut,/ Cum de recele Luceafăr/ A scăpat de Lună, teafăr...* (Idilă învinsă).

Un sinonim al infinitului este redat în poemul **Lună îndrăgostită** cu o sintagmă de invidiat: *Acum sunt drumet străin,/ Călător spre totdeauna./ mobilul fiind natural de simplu – Luna.*

Nicolae Dragoș a avut în tinerețe o predilecție pentru Lună; probabil că în anumite perioade, cu lună și sub lună, era cel mai inspirat: *albă-n vârf de cer;... Lună plină de nectar;/... / tânără fată adolescentă;/... Luna se privea în lac;/... Palidă-i, neli-niștită,/ Că-i și ea îndrăgostită/ - Hoată-n cer și pe pământ.* Astfel volumul menționat debutează cu nu mai puțin de 10 poeme în care apare Luna apare și dispare, ne întrebă și se întrebă: când e dragostea întreagă?!... Oare toți tinerii îndrăgostiți se răsfață în **Pastel cu Luna și florile-soarelui**, în care răspunsu-i delicat, chiar de vine imediat.

Autorul e îndrăgostit și acum și, spre surprinderea noastră, scrie încă cu și despre florile de **Nu mă uita**, ceea ce-i dă constantă simțământului: *A fost? N-a fost? – sterpe iluzii,/ Femei în lume ca Ea nu-s!/... /Însă destinu-i zeu ocult / – puțină dezamăgire.* În poemul **La fântână** sunt întrebări și răspunsuri într-o dungă: *Vreau să știu dacă-i mai bună / apa băută cu Lună./.../Dar mereu rămâne-o Lună/ Și-n adâncul din fântână./.../Cum de n-o fi*

presupus/ Că mai e și-o Lună sus?

În capitolul **Plouă cu toamne peste vii**, poetul își exprimă dorințele ce nu-s de lepădat, chiar te îmbie laolalt': *Iar plouă peste vii la Cernavodă.../ Ce pot să fac de nu să fug în cramă,/ Să logodesc licoarea cu pastramă/ Și să le fiu la poloboace Vodă?/ ... Când plouă peste vii la Cernavodă!*

Teoria contrastelor pentru autor e la mare căutare, stârnind hazul. **Copacii iernii**: *Par morți în trupu-puri, deși-s vii/ Și toți visează-n ramuri frunze./ dar și mai tare:...*

Iar când va fi și tu să pleci/ Pe drumul ce va fi să treci/ Copacii, deși toți prezenți,/ Te vor privi indiferenți.

S.O.S.: *Nu uita că dintre vii/ Scapă numai cine poate.../ în multe versuri găsești nu numai dublul*

sens.

Timpul trece pentru și peste toți și peste toate,/ oricât de mult ai vrea să n-ai drep-tate./ E sincer că toate amintirile îl cred un om candriu, dar îi acordă un **Certificat de clemență**: *Nici tu n-ai fi mai breaz: un moș ursuz,/ Ce nu mai vede bine (n-are cum),/ Uitat de Dumnezeu, buimac pe drum/ Și cam destul fudul și de auz./.../Acum, îți par că poartă foste rochii/ Și n-ai mai vrea să dai cu ele ochii./ Te-ndepărtezi de ele cu prudență.../ Poftim, certificatul de clemență.* Ușor glumeț și autocritic, autorul sensibil și plastic, în **Idilă în port**, se pronunță:... *Oh, cât ar da de nu ar mai pleca!/ Iat-o pe*

punte! Gata de plecare.../Privind-o-nlăcrimat lui i se pare/ Că-i face semne-n mare disperare./ /Cu trupu-i zvelt de salcie-nuia,/ Cu mâna semn făcea, dar altuia.

Trec mulți prin fața casei mele este un poem ce prezintă cu umor subtil aspecte din viața de fiecare zi, ale fiecăruia – luate în șagă: *De la fereastră cercetez,/...Uite-l, ce important primarul/ .../ Elevele de la Normală/.../când trag iar chiulul de la școală./.../ Și rubicondul măcelar. Nu pot să-l văd! Sunt mâniaș/ Că mă ciupește la cântar./.../Trec și suave profesoare,/ Rămase, vai! Nemăritate./.../Zăresc un domn de la Finanțe./.../Parlamentari trec.*

surzând prin labirint

Nicolae Dragoș

☑ *Trec șomeri,/ Miniștri gravi ca niște bonzi,/ Salvări, mașini de pompieri. Și-n haite câinii vagabonzi./...Cum să nu surâzi, când întrevezi autorul cu fruntea - când încrețită, când senină: o văd trecând la colț de stradă/ Pe fosta-mi soacră, planturoasă,/ Las draperiile să cadă/ Să creadă că nu sunt acasă. Își avansează dorința și apoi singur cu detașare o așteaptă: ...E doar poștașul,/ Care mi-aduce vestea mare:/ Aflu ce știe tot orașul, Că pleacă "cerbu"-n deplasare, iar blonda mea e fericită/ Vestea cea bună să-mi trimită./.../Tristeții i-am găsit rețeta,/ Când știu că mâine vine Geta.*

În poemul **Poveste despre povara „poverii dulci”**, face un studiu al tinereții, al capriciilor ei și al finalității dureroase: *I-a dat, spre-a-i fi "dulce povară". /Și el ce-a vrut seară de seară./ Mă rog, tot ce a vrut să-i ceară,/ Și-o pensie alimentară.../ Atinge și teme internaționale pe care le persiflează, vezi în poemele: **Baladă cu zeița Atena și țesătura Arachne, Poveste cu Julieta și Romeo... la Mizil, Balada pictorului și a florăresei care se încheie maiestos: ...Acele flori înmiresmate,/ Orânduite pe tarabă,/ Răspunsul e ușor de dat: /"Cele mai vii au fost alese / Din bluza blondei florărese / Că prea cu patimi le-a pictat"**.*

Îi altoiește cu finețe și dezinvoltură pe toți de tractorii D-sale și acestea se petrec în: **Cameleonul, Megalomanie, Trădătorul de cuvinte, Soclul fără statuie, Portretul Doamnei D., Efeb Întârziat, Cum să vă spun, Vine criticul, Parvenitul** din care spicuim: *Cum să te pui, domnule, cu parveniții/ Care-și ignoră strămoșii, părinții,/ Când din ifose și din beznă profundă/ să-i scoți n-ai cum să poți nici o secundă./ Nu scapă nici cotidianul politic de apostrofare prin fabula **Concordie electorală** sau prin **Bilanț: Parlamentari corupți, șomaj,/ Acoperiți, escroci, șantaj, / Mașini cu pitoresc blindaj,/ Blonde venite în picaj/...***

În poemul **Resemnare** autorul își iese puțin din fire, dar se resemnează la lucrurile fi-rești cu încredere în Dumnezeu: *"Oh, Doamne, ntreb, Tu,ca stăpân/ Faci nedreptate ori dreptate/ De-n viață cei ce-s răi rămân/ Iar cei mai buni n-au de ani parte?"* Aud: *„Sunt programate toate,/ În ceruri e dreapta dreptate!"* /.../ *Accept ce-aud, deși mi-e greu./ Nu face cerul ce vreau eu./ ș.a.m.d.*

Meticulos, trecut prin viață/ Prin tot ce-i omenesc, se și răsfăță/ Și-n toate el găsește și un rost/ Chiar să îți spună cine tu ai fost./ Acestea rezultă din poemul **Vecinul meu, croitorul...**

Întâlnim o parafrizare (parodie), după În jurul unui divorț de George Topârceanu și cu același titlu, redat în 12 pasaje plin de haz și candoare.

După întâmplarea de la Poarta Raiului: Analogii ce s-ar părea banale/ De n-ar fi sigur, ca atare/ Cu gândurile sale-n cer/ Mă vede cum acum disper/ Și când revine pe pământ/ Eu mă înalț spre cer în gând/ Cu ritmu-n mine spumegând/ Către înalt tânjesc pân-la mormânt.

O proză în versuri „ascunsă”, la vedere, admirabilă: **Un „sfânt acoperit” în misiune pe pământ** - autoironie fină: /cu sfinți ce-apar în bătătură/ și de-acoperit să spună; / căci pentru a fi nemuritor,/ ai-cea pe pământ/ și mai ales dacă viezi,/ nu e un lucru sfânt./ Autorul cere să mijlocească la Domnul, sfântul acoperit, lucruri însemnate pentru creaturii de pe pământ: *.../ca însuși Cel ce toate le are-n sacră seamă, să bage muritorii prin fapta lui în seamă și să consacre astfel și locul poeziei în nesfârșitul drum al veșniciei./* Precizând, fără să se înțeleagă prin asta a fi "trafic de influență", ca la noi; parcă-i un pasaj din Iliada și Odiseia, când zeii, sau trimișii lor coborau din Olimp pe pământ, pentru a se informa, ba chiar a cere păreri. Așa zisa proză se încheie cu bun simț: *Nu mă-ndoiesc că Domnul știe bine oricărui păcătos să-i dea ce se cuvine.*

Cartea conține apoi o serie de fabule, în care autorul găsește atâtea însușiri de criticat, cât nici prin minte nu ți-a dat. Vezi: **Ceapa și cățelul de usturoi, Balada puricelui performant, Altă întâmplare cu un greier mic, Altfel de fabulă** care sfârșește cu următoarea morală: *!Să aperi ferm democrația/ De nu se vrea să-ntreci măsura,/ "Câine de pază"-i anarhia.../ Apoi urmează dictatura./*

Amintiri de neuitat, rediate cu nostalgie și același umor bineînțeles, despre "polivalentul scriitor", cum îl numește autorul, pe Paul Everac, care convocase mai mulți scriitori, pe lângă D-sa precum: Ion Horea, Radu Cârneli, Carolina Ilica, Paul Pivniceru, în locuința sa din Podul Dâmbovicioarei, pentru a dezbate unele teme precum: despre himer sau un turnir de sonete, din care extragem spre exemplificare: *să crezi că ai în față o Julietă pură,/ Iar ea să fie-n fapt "himeră de centură"!/*

În capitolul **Ofuri și spovedanii și suspin** sunt prezentate cu un umor debordant: **Spovedanie de misogin, Spovedania de burlac**, dar și o serie de poeme cu haz, unele de inspirație neaoșă populară sau de mahala, chiar după model Ion Creangă, și sfârșește cu o **Povață modernă**. Cartea se încheie cu **Balada altui Radu** – referitor la fostul

Prim-ministru Radu Vasile cu dedesubturile din epoca sa, scrisă într-un ritm alert, deconspirant.

În poemele domnului Nicolae Dragoș umorul și satira se află la ele acasă și prin cărți le distribuie generos tuturor. Îi dorim sănătate, putere de muncă, ani îndelungați.

II. Din însemnările călătorului de George Drăghescu

Învățămintele (Șarjele???) ce se desprind **Din** Însemnările **călătorului**, sunt de bun augur și vor dăinui, căci sunt șarje de viață din experiența a circa 50 de ani de existență, redate metaforic, după ce găleata inspirației a fost scufundată într-un suflet fără astâmpăr, sensibil, curat și rafinat. Prefațatorul – criticul Gheorghe Grigurcu îl definește pe bună dreptate Un poet atipic – distinct în peisajul culturii și cu un anumit destin. Scrierile lui George Drăghescu se remarcă printr-o mare putere de sinteză, fără risipă de cuvinte din care rezultă parcă niște teoreme de viață în conlucrare cu natura și cu Divinitatea.

Se remarcă o credință îndoielnică, exprimată cu sinceritate: *Am intrat în labirint c-un felinar/ să-mi caut umbra./ Umbra ajunsese înaintea mea/ la Judecata de Apoi./* Îngerul său păzitor e de lumina zăpezii și-și așteaptă sfârșitul odată cu el:

Îngerul meu păzitor a înghețat./ Am să privesc singur zăpada/ până se topește îngerul!

Autorul este convins că la Masa Tăcerii sunt încă așteptați înțelepții neamului să tăinuiască: *Călătorul/ la Masa Tăcerii/ se întreabă:/unde ne sunt înțelepții tăcuți de altădată?*

Poetul intuiește existența puzderiei de căutători ai multiplelor stele, generate prin lovirea cu duh în stâncă de către genialul Brâncuși: *Brâncuși lovea/ cu ciocanul/ un bloc de piatră./Săreau stele/ după fiecare lovitură./Brâncușologii le caută și azi.*

George Drăghescu este convins că astăzi greu mai întâlnești oameni adevărați:

S-a terminat Lumânarea lui Diogene;/ Călătorul caută/ o umbră de om.

Iată o sinteză de multiple imagini în doar șapte cuvinte: *O albină/ înțepă norii-/ Apele s-au umflat.* Sensibil fiind, autorul a înțeles că Omul de Zăpadă copilărește la infinit: *Vis de copil:/ se făcea/ că un om de zăpadă/ mă mângâia până se topea/ în palma Ta, Doamne!*

Știm că pe poet nu-l aplaudă nimeni cât este în viață – știind aceasta și George Drăghescu, iată cum sintetizează: *Pe o piatră/ un greier cântă / nu-l aplaudă nimeni.* Iată și niște imagini profund plastificate: *Noaptea/ pe un câmp negru/ un cal alb/ păștea stele verzi.*

Cu duioșie autorul redă adâncă credință în tradiții, foarte concentrat: *Casa e veche,/ amintirile-s noi,/ Dumnezeu e același.* O înfricoșată și respectoasă atitudine manifestă poetul pentru Divinitate: *De pe cruce a căzut un cui. / Vă rog cei care aveți curaj,/ ridicați-l și bateți-l la loc!*

George Drăghescu se reliefează ca un observator fin la detalii insignifiante pentru mulți: *Bodega din colț – aici fumul/ și-a văzut umbra./* sau: *Întunericul se odihnește/ pe steaua căzătoare.* Pe autor sensibilitatea îl copleșește: *Un bătrân în parc/ numără frunzele/ cu bastonul alb./* sau: *printre Frunze/ păsările citesc/ poezii sau povești?*

În capitolul **Singur la cabină** actorul își imaginează replici hazlii, dar cu har: *Visul lui era să joace Hamlet, dar nu l-au lăsat groparii.* Sau: *Bufonul își caută regale, nebunul-tronul./* Sau: *să fii robul scenei și toți să te vadă stăpân./* Sau: *Unii intră în personaj fără să-i ceară voie./* Sau: *Nu știu cum unii spun că își “pătează” obrazul, când, de fapt ei poartă atâtea măști./* și mai introspect spune: *Sunt tăcut, prea multe cascade sunt în mine și vreau să le ascult./* sau: *Moartea și umorul au ceva comun: spontaneitatea./*

Înțelegându-l bine – (zic eu) pe George Drăghescu, am încercat să redau în scurtisime Gândurile mele de cititor, vis-a vis de domnia sa.

III. Pași în singurătate de Ion C. Duță

Volumul de versuri al profesorului Ion C. Duță, intitulat **Pași în singurătate**, ni se prezintă ca un clocot, un clopot, un colind cu aspecte din diferite perioade de viață: copilărie, școală, adolescență, familie și până la despărțirea dintre două ființe iubitoare – pe care autorul în final o vede ca pe o binecuvântare.

Pe parcursul a 210 pagini autorul exprimă toată gama de sentimente omenești, legată de o iubire împărțită, curată și adevărată între două suflete pereche, într-un limbaj neaoș țărănesc și într-o atmosferă de comuniune cu întreaga natură. Este o simțire adevărată, între un băiat și o fată, de dulce

adevăr, ca un stindard de suflet pentru cei ce mor și la un moment dat își pune întrebarea. *Noi, călătorii lumii, ne vom mai vrea-ntâlniri, / Măcar la o șuetă pe maluri de izvor? / Să bem din apa vie cu leacuri pentru dor? / ... / Înainte de a pleca se sfiau înserările / ...* dar Marea Trecere obiectivă este redată superb în poemul **Avem o viață și-un apus**: *E Lege și-o putem vedea / Că e Cuvânt, nu-i altceva. / Și Sfânt Cuvântu-i intrupat / În Marele Sfânt Împărat. / Găsim în poemul **Multe vor mai fi suspin**, o exprimare sintetică densă: *Acum îmi mășor lipsa și trecutul / Și mă mășor pe mine cât mai sunt / ...**

Durere sfâșietoare simte când strigă în van un nume drag: *E disperare-n suflet cât nu poți să mășori / Strigând un nume drag de-atâtea ori / Și doar ecoul râde și-ți răspunde, / Iar disperarea-n suflet te rupe când pătrunde. /*

Într-o durere adâncă descrie catastrofa: *Când s-a lăsat noaptea, a năvălit în casă / Stafie cu coif negru purtând pe umeri coasă / Și-n rânjet de-asmichimodie s-a repezit la pat / Unde dormea Maria, cu dureros oftat / ...* În aceste condiții autorul spune: *... / Gândurile mi-s colțuroase, de piatră / ...* iar scumpa lui soție Maria: *Trimite somnul să se culce cu mine / ... / Dar toate-s măsurate cu sfântă-nțelepciune /* iar pe autor îl mișcă un dor din trecut, un dor de colindă: *Măine e Crăciunul și toți vom cânta, / Primind împreună Sfânta Colindă. /*

Și-n durerea de singurătate, există o serie de obiceiuri și datini creștine pentru întărire: *... / Chemi pe popa să-ți citească / rugăciuni de urăciune / Din Psaltirea-mpărătească / În genunchi, de iertăciune. /*

Este redată destul de plastic, în poemul **De când stafia neagră**, zbuciumul sufletesc ce e destul de generalizat, dar pe care abia acum îl cunoaște la fel ca toți creștinii din sat, iar autorul cântărește: */Că pe drumul dintre stele, / Vine să te caute durerea vieții mele. /* iar în **Marea neputință** e pătruns de o sfântă credință: */Și ce dacă n-are să fie așa după cum vreau eu? / Va fi precis și sigur cum va vrea Dumnezeu. /* iar eu *... / M-așez pe piatra rece să te gândesc plângând. /* În poemul **Când a fost, a fost** să fie este redat deosebit de sugestiv modul cum se manifestă satul în situații similare. Într-o scrisoare pentru Maria, cu părere de rău îi prezintă starea apăsătoare a zilei de azi de

la noi: */ Pe pământ nori grei de ură / Se întind fără măsură, / Blesteme și-njurături / Și urâte făcături. /* Autorul e convins că lumea de azi e hapsână și fără Dumnezeu: */Floare sfântă de lumină, / Ce ai doar iubire-n tine / De ce ai venit străină / Într-o lume mult hapsână, / Într-o lume ce încalcă / Toate legile divine? / ... / de-ncerci să plângi cu jeluire / Îți iese răcnet de durere / ...* Ni se spune că în lume este așteptarea până se împământesc toți: */Vine luna, tu nu vii, / Luncile rămân pustii, / Apele-n vad lunecă, / Cerul se întunecă / Apele-n vad tragăna, / Vântu-n plopi se leagăna. /*

În poezia **Singurătate** se reliefează aceeași suferință-n breaslă, cu referire la poetul Ion Sabin Cerna și specifică foarte interesant: *... / Pe vale apa neagră tragăna baladă. /*

În poezia **Dormi** autorul ne redă magistral cum la frământările, durerile și dorurile noastre, natura personificată (ca și în Miorița) participă și ne doinește pentru încurajare și ne arată că totul în lume se desfășoară firesc: *Vântul vâju-și potrivește / Pe o gamă mai secundă, / Apa-n valuri clipocește, / Strunind undă după undă. / Frunza-n codru se frământă, / O baladă tragăna, / De somn lin pădurea cântă, / Dorul meu te leagăna. /* Autorul știe că de țintirim toți avem parte și doinește pentru soața sa: */Dar de-o fi, din mâna ta / Să răsară floricea / Ori bujori, ori flori de crin / Fală peste țintirim. /* Poetul ne încurajează creștinește spunându-ne că Domnul ne dă viața și moartea, la timpul cuvenit: */Și-atunci când îmi e bine, și-atunci când mă mai sânger / E-adevărat c-am plâns când a plecat Maria, / Dar și-atunci pentru Domnul un imn cu ALELUIA! / El știe ce ne trebuie, El ne dă moartea și El ne dă și viața / ...* iar apoi spune: */Tu ai trecut acolo, / În lumea de dincolo / Iar între-aceste lumi / E vâlul cu minuni. /* iar aicea pe pământ: */sub o stea care străluce / Ocrotiți de-un braț de cruce. /*

Din amintiri, poetul ne redă admirabil ecoul: */Și ecoul, când ne strigam din depărtări ceva / Râdea huind pe vale și ne tot îngâna / ...* Credința lui e atât de profundă căci ne destăinuiește și-n noi să pătrundă: *... / Privește în adâncul din tine mereu / Și-L vei vedea, dorind cu dinadins / Și vei afla că nu e altcineva pe lume mai distins. /* Autorul se roagă deseori elementelor naturii, chiar și vântului: */Vântule, pribeag și șui / Fugi de dorurile cui? / Sau fugi de dureri ce plâng, / Urma ta rămasă-n crâng. /* Vântul personificat are dureri ca și noi:

/ Nu te-oprești nici în pădure,?
Nici peste întinsuri sure, / Nici în
nori, nici pe pământ / Mari du-
reri ai frate vânt. / ... / Și te-oprești
în deal pe Grui / despre ce-ai vă-
zut să-mi spui, / Că ți-oi povești
și eu / Ce-am aflat de dorul
tău / ... și conchide în poemul **Să
ierți** : Văjia vântul de răpciune, /
Iar tu erai o rugăciune. / Poetul
ne arată că omul de pământ simte
natura și o interpretează: / În
Parâng au pornit cânturi, / Știam
eu” furtună mare-, / ... / Spre
apus pe ceru-n pară / Lumea se
târa pe brânci. / În timp de veghe
La stână: ... / Unde lumea n-are
nume / Și-unde cerul se desparte /
De ce e lumesc și haos / Izolând
ce noi nu știm. / ...

În poemul **De când te-ai
dus**: / Plopii din dâlmă tremură
dor / ... Casa nu mai are cu cine
să-mpartă pustiul. / ... Drumul
cerului n-are-nceput, ci doar
infinitul. /

Sintetic ne prezintă ce în-
seamnă **Covor oltenesc**: ... /
Fiecare floare, tremur de gingă-
șie, / Fiecare frunză, o tresări-
re vie / De inimă, de gânduri și
de dor, / O doină murmurată de
unda de izvor, / Un tremur nestă-
vilat de plopi, / Grâul legat pâine
în mănunchi de snopi. / ... Poetul
își iubește toți semenii și de ace-
ea și-a permis să ne dea o serie
de sfaturi pentru viitor.

În partea a doua a cărții ne
sunt redată o serie de poeme-ru-
găciuni: **Voință, Aș merge cu
tine, Doamne Tată, Tată Sfânt,
Rugă pentru somn, Rugă de
zi, rugă de viață, Viața-n ade-
văr, Doină, Rugăciune înainte
de Apocalipsă, Cu capul ple-
cat, Mărturie de credință etc.**
pe care mi-aș îngădui să le recu-
legem în câteva pagini.

Replică la versurile lui Gr. Vieru

Ionel Iacob -Bencei

Parafrază: ȚARA STRĂMOȘEASCĂ NU SE VINDE

Motto:

Vom pleca și noi cândva din viață

Și părinții, sus, ne-or întreba:

Ce mai face casa noastră dragă,

Cine are grijă azi de ea ?

GRIGORE VIERU

Domnule VIERU, dormi în pace,
CASA părintească ÎNCĂ E,
Dar de-o vreme, nu știu cum
se face
Că se vinde ȚARA pe orice!

Vin samsari din toată Europa
Și ne rup din plaiul strămoșesc,
Iar românii calcă tropa-tropa,
Fericiți... că încă mai trăiesc.

Unii sunt plecați prin țări străine,
Alții au uitat de Dumnezeu,
Dar TOȚI speră c-o să fie bine,
Chiar dacă prezentu-i foarte
greu.

S-au vândut pădurile bătrâne,
S-au vândut terenuri și subsol;
Goana după aur va rămâne
Cancerul acestui secol gol.

Se îmbogățesc samsarii țării,
Iar vecinii ne privesc cu jind
Și din tot cuprinsul larg al zării
Vin străini cu acte și ne mint!

Plâng bătrânii ce-s în neputință,
Toată viața lor plătit-au BIR;
Și drept mulțumire, a venit
sentință

De “arest pe veci, în cimitir.”

Nu mai merg copiii, azi,
la ȘCOALĂ,

O treime sunt analfabeți;
Nu mai sunt nici leacuri pentru
boală,
Iar pe străzi, n-ai loc de oameni
beți.

Dau năvală peste noi străinii,
Cer “azil politic” la români;
Pe la graniți, ne pândesc vecinii-
Vor să fie peste tot, stăpâni.

Asta-i ȚARA, Domnule VIERU
Nu putem trăi ca niște frați -
Când în spate ne-au înfipt
jungheru'
Și când ne conduc niște ratați!

ȚARA strămoșească nu se vinde,
Nu se vinde plaiul românesc;
Dintre-atâtea lucruri dragi și
sfinte,
Ochii Țării încă ne privesc.

Vom pleca și noi, cândva, din
viață,
Iar străbunii, sus, ne-or întreba:
- Ce mai face Țara noastră dragă,
Cine are grijă azi, de ea ?

Și atunci, noi ce le vom răspunde?
Spunem adevărul sau mințim?
-Țara noastră e... pe nu știm
unde...
Și românii merg la țintirim...

Sau le va răspunde
gloata-ntreagă,
De la credincios, pân-la ateu:
Știți, de ROMÂNIA noastră dragă
Are grijă numai Dumnezeu !

**Noaptea de ÎNVIERE,
15/16 aprilie 2017**

Proză scurtă

Ion Dincă

I. DELICT PENAL

De la o vreme, în casa familiei Zărnescu e liniște deplină; model! Domnește pacea! –lucru ce a cam pus pe gânduri toți vecinii. De unde până acum, scandaluri, - răbufneli, uși trântite, lovituri cu pumnul în masă, priviri închiondorate, liniște doar când dormeau buștean sau în paturi separate ori, prin vreo împrejurare, erau plecați de acasă -, acum chiar că s-a luat de gânduri lumea, vecinii de pe scară toți. Ori el, ori ea, când ies, abia de trag; închid plini de sfială ușa.

Ajunși la 30 de ani, încă nu au copii; au amânat; au tot lăsat să se strângă ca lumea de pe drumuri, să-ncropească avere, și acum...

Ca pereche, sunt potriviți:

Tomiță – statură mijlocie, chip roșcovan, ochi albaștri, păr negru, bine îngrijit, mustață despicață, subțiată pe buză, zâmbet cuceritor, bine făcut, athletic;

Tinica – fire mai plăpândă; mai mică de statură, mult mai subțire decât el; ochi verzi-căprui, culoarea viespei; sprâncene arcuite, pensate, negre; păr lung, bogat, vopsit negru, bine îngrijit; buze subțiri, întinse, veșnic gata de ceartă.

- N-ai vrut, la vremea lor, copii, găsi-te-ar draicii! Mureai să faci avere! Acum ce faci cu ea și fără copii, mă? Cine o să-ți deschidă, Tomiță, la bătrânețe ușa? Cine o să-ți aducă și ție un pahar cu apă? Ai strâns, ai strâns, și-acuma, uite, cheltuim cu grămada; cu doctorii, cu tratamentul...! Când se putea, n-ai vrut; cheltuiai să nu facem. Tomiță, e blestem de sus ăsta, să știi! Pedepsă, omule! Să nu auzi tu vorbă de copil în casă, răs cristalin!... Să nu admiri priviri de viorele, ochi limpezi ca înaltul cerului senin de primăvară, găngurit ca de izvoarăș în cascade, mângâieri diafane!...

- Ho, fă! Răbdare, că-ți aduc eu copil! Nu mai tot poetiza atât, nu te tot mai văicări întruna! Puțin, și ți-aduc eu unul făcut gata; copil făcut din munca altora! Nu te mai chinui, nu mai faci nici tratament, injecții...! Tu, doar atât: să mergi la mare, că tot ți-am cumpărat bilet.

- Ca să fii liber tu? Să te duci tu iar la concubină? Să-mi faci ce mi-ai făcut acum trei zile? De la ea vrei să-ștept să-aduci copil, Tomiță? Din „munculița” voastră? Unde te-am găsit, Tomi, acum trei

zile?

- Ai spus că vii acasă pe 10 de la băi; ce-ai căutat, pe 8? Să renunți tu la două zile de tratament, gata plătită!...Cât crezi c-o să mai aruncăm noi banii așa...în vânt, Tinico?

- Și era ăsta un motiv să dormi la alta, Tomi?

- Cine-a spus c-am dormit?...

- ”Cine-a spus” !... Stai-stai!... Ușor, iubituie, că asta nu ți-o iert...!

- Iar o luăm de la copii?

- Nu-nu!... Trebuie să clarificăm! Nu mai pot dormi noaptea! Recunoști tu, Tomiță, că n-ai dormit acasă atunci în noaptea aia?

- Cum să nu, dragă; doar eram schimbul trei!...

- La Catrinela!... Te-a băgat la trei schimburi!... De ce ai ieșit de la ea, dragă, dimineața? Și de ce nu ai stat, când ți-am făcut cu mâna semn să stai? Nici n-ai fost curios să mă vezi!

- Cum să te văd, să stau, dacă eu nu eram ăla? În tot ce e mai rău, tu mă vezi doar pe mine!

- Am sunat la femeie și mi-a spus că i-ai înlocuit un robinet; c-ai lucrat toată noaptea.

- Păi vezi...? Mă știi pe mine om să umblu fără rost, să intru la cineva noaptea și să mă culc, să dorm?

- Te-a văzut Lina, vecina Catrinelei, seara, când ai intrat la ea și apoi nu ai mai ieșit.

- O prăpădită, dragă, și Lina asta! Păi știe ea cât am transpirat pân-am potrivit robinetul? Și-apoi, ea s-a culcat; n-avea cum să mă vadă când plec eu.

C-am plecat imediat și, dimineața, m-am întors iar și l-am verificat. Mergea... ca uns!

- Te cred și eu!... Pai la 28 de ani, și fără bărbat...

- Dragă, ne facem sânge rău; crezi că merită să mai reînviem astea?

- A!... Slabă am fost că nu i-am telefonat șefului tău! Să văd, el știe pe unde umbli tu când spui că ești la schimbul trei?

- Asta-mi mai trebuia; să-mi scoată pe sub nas șeful că nevastă-mea-l controlează dacă învoiește sau nu oamenii!... Acum, pe vremurile astea, când un loc de muncă e mai scump decât aurul! Vrei să mă vezi șomer?

- Nu știu, dar nu pot să le sufăr pe nenorocitele astea...

- Trebuie să trăiască și ele...

- Poftim?! Ce vrei să spui?

- Nimic. Voiam să spun că viața trebuie să meargă înainte; nu trebuie să renunțăm din te miri ce, să ne considerăm învinși. Peste câteva zile, luăm concediul amândoi și, tu trebuie să mergi la mare, cum ți-a prescris ginecologul. 20 de zile, aci trec. Poate dă Dumnezeu... un copil, doi și noi.

- Mă duc, dar pleci la țară, la ai mei! Nu te mai las eu singur!...

- Iubito, cum zici tu. Știi că pentru mine, tot ce spui este sfânt!

*

Asta-i tot ce știam despre familia Zărnescu, până să înceapă concediul. Ce au făcut în concediu, ce au mai făcut după, nu mai știam; și nici nu mi trezea prea mult interes. Numai că, mult timp încoace, după concediul lor, nu mică-mi fu mira-re-a când, coborând din apartament, pe scări, grăbit să iau ceva din piață, în ușa scării, trasă un pas în lături, proptită-n coada măturii, cu ochii strălucind, doldora de mistere, mă întâmpină coana Gina – femeia de serviciu. Schițează un semn cu mâna, cu capul și cu ochiul, că să stau. Mă abat din drum, mă opresc lângă ea.

- Pfiuu! - oftează șuierat, prelung. Te-i fi grăbind, dar ce-o să-ți spui, merită să auzi, domn' Nelu! Una taare, că știu că le și scrii!

Își șterge apăsător cu șorțul de la brâu fruntea, mâinile, își tamponează de două-trei ori scurt

bărbia, apoi:

- Ai mai auzit cumva ceartă la aștia de la doi?

- Îmm-nu! – zic. N-am fost atent!

- Aa! – zice. Păi ești în urma, bre! Nu prea ești la curent...

Fac ochii mari, mirat.

- S-au lecutit! Au fost și la divorț! – continuă. I-am văzut eu acolo! Eram vie-vie; prezentă-n sală!

Apoi așa...ca pe-un secret, mai cu accent, mai cu mândrie, scuturând din umeri:

- Am fost citată martoră ocular! Eram și eu în gară când s-au întâlnit, când s-au ciondănit; așteptam pă cumnată-mea. Dar să-ți spui tărașenia; izact ce-am auzât acolo:

În concediu, ea să duce la mare sângură; să nă-molește... să ...știu eu ce...face băi, plajă... El, fiindcă nu suportă astea, - nu-i face bine soarili, stă prost cu circulațiili -, mai bine că să stea la țară, la părinții ei, să poată fi supravegheat de ai ei. Trece concediu', trebă-socoteală...dă Tinica telefon că vine și că s-o aștepte în gară; că să fie pun't la fix că ea vine cu trenu' ăl dă după masă, dă vine la șapte pun't în gară. El, după cum îl știi, zgârcit!... pă șleau – zgârâie-brânză, că ce rost să mai ia mașină...să mai plătească p-altu'... scoate dă sub șopron șareta, măgaru'-ntre ulube și, hop sus pă băncuța șaretii; trap-trap vijelios Marcel spre gară! Mai era o juma' dă oră pân' la tren. În gară, în dreapta, știi, este un gard dă sârmă. Agață Tomiță hățurili măgarului d-un par și să pune pă așteptat. D-aici vedea și trenu' și pă Marcel, măgaru', înhămat gata la căruță. Așteaptă el, așteaptă...- nimic! Trenu'... nici gând s-apară! Trecuse, de dă fix. Tomiță devine grijuliu; să frământă nervos. Deodată, un „u-u-uuu!” așa, un șuier, și dintre salcâmi – trenu'! Tomiță să agită, își freacă nerăbdător, fericit mâinili. Priveam și îmi zăceam: „Asta, da dragoste! Uite cât dă mult o iubește, cât să bucură că o vede iar!” Scââârț...scârț! Și-ngheață pă loc trenu'! Să oprește! La vagonu' al treilea, la geam, numai zâmbet – ea! Tinica! Tomiță, fuga într-acolo! O ia, o îmbrățișează, o strânge la piept, o pupă, o duce spre șaretă. Aici, nu-ț' spui ce-a mai urmat!... Prăpădu'! Stăteam și mă uitam prostită! Cu ochii închiși, cu botu' întins, dăschis ca megafonu', Marcel răgea... răgea dă să cutremura gara! Răgea și zdupăia cu ceva pă su' burtă, ca apucat! Tomiță lasă pă Tinica și

☑ – jap!, una cu picioru’ în foalili lu’ Marcel, ale magarului. Jap!, iar, și iar, și iar... - parcă înnebunise! Lovea ca apucat! Nici gând să se oprească! Disperată, Tinica îl prinde pe Tomiță strâns în brațe. „Ce ai, dragă, ai înnebunit? Vrei să omori măgarul? Ce ți-a făcut? Se bucură și el că am venit!”

Scrâșnind, suflând grăbit, cu ochii ca dă broască, Tomiță să smulge dâns strânsoare, să-ntoarce brusc spre ea: „Se bucură? Îl omor! Îl jupoi! Îl fac cizme! El te aștepta, sau eu?”

Atât am auzat. Apoi am luat-o la picior, pă jos – nu venise cumnată-mea; așteptasem dăgeaba. Dar nu d-asta mi-a părut mie rău, ci că mă văzuse Tinica și m-a pus apoi martoră la proces. A trebuit să merg la Sfatul Popular, la Comisia de Împăciuire – primisem o citație. M-am prezentat; altfel aș fi primit amendă. E drept, că m-am prezentat, mi-au plătit cinstit ziua Părțile; au fost domni. M-am dus, m-au interogată; am spus tot ce-am văzut, ce-am auzat - cum îť spusăi matale. M-a jignit el puțan unu’, ăl mai tovarăș, când mă interoga, dar mi ți l-am pus repede la pun’t. Zăce, clătinându-să și tușind așa...ca Iliescu: „Știu, tovarășico, că nu prea ești școlită, dar, cu cuvintele matale simple, țărănești, spune-ne, cum a fost?” Imediat mi-a sărit macazu’! „Ba să-mi fie cu pardon! – i-am rupt-o și eu cu cuvinte culte. Eu să nu fiu școlită? Opt ani bătuți pe muchie, tovarășe! Am diplomă de patru clase! Pusă în ramă!” Au rămas, cum sa-ť spui...toți holbați! M-au ascultat pân’ la cap, fără murmur! Ne-au dat apoi o pază, ne-au invitat afară... Când ne-au chemat iar, să ridică ăla dă judeca, - președintili -, tușește și el la fel-la fel ca ăl-lalt, parc-ar fi fost la modă asta, dăsfăce un dosar, își pune ochelarii și ne privește așa...pă d-asupra lor, cu ei lăsați pă nas. Chiar tot ce-a zâs, n-aș putea spune tot, dar, dâns ce-a zâs, izact a zâs că: „...Întrucât prin isterie pofticioasă, scoaterea și alungirea corpului delict din dispozitiv a produs perturbarea liniștii familiale prin bătăi repetate în burta întinsă tobă, cazul se declară <<Delict Penal>>! Comisia de Împăciuire a Sfatului Popular Țepele hotărăște: Pentru protejarea și liniștea familiei, să se împuște măgarul! Sentința e definitivă și irevocabilă!” Sare Tinica: „Ba pe el să-l împuște, Onorată Comisie; pe Tomi! Păi știți cu câți bani l-a cumpărat tata pe Marcel? O avere! Și-atunci, se mai compară Tomi cu Marcel? “ Dar ce-ť spusăi, domn’ Nelu, zău, să

rămână aici! Nu ai văzut, nu ai auzat!

Dau din cap afirmativ, dornic să fiu primul ce pune punct discuției și:

- Asta e, coană Gino, când se iau hotărâri pripite!...

Coana Gina – brusc:

- Și toate, bre, dâns cauza... zî, cum să-i zăc... a corpului delict, scos dâns dispozitiv, lăsat dă capu’ lui!...

II. SUB CLAR DE LUNĂ

Când de sub liziera de salcâmi apăruse ca un bolid negru trenul, Tică și Lina, soț și soție, deja erau pe peronul gării, în stație; îl așteptau. Mica altercație ivită între cei doi, acasă, înainte de plecare, fusese lipsită de efect, seacă: în ruptul capului, Tică nu se lăsase biruit, convins de Lina, să meargă împreună în concediu la mare; cu toate loviturile de geantă în cap, rămăsese neclintit. Că nu și nu! Că nu lasă el casă, gospodarie, singure no-uăsprezece zile, nesupravegheate!

Cu un oftat greu, descătușat, trenul se oprește în stație. Coboară câțiva pasageri, urcă alți câțiva..., printre ultimii, și Lina; Tică, satisfăcut de reușita de acasă, rămâne pe peron.

Un șuier întreit, segmentat, și trenul, gâfâind, se desprinde lenevos de pe șine; o pornește încet, încet. Lina – la geam, cu ochii către Tică; privind-l, aranjându-și voioasă coafura. Tică, și el, pe lângă tren, fugind cu cu ochii către Lina; grăbind din ce în ce, în ritmul trenului, să fie absolut în dreptul Linei.

- Să fii cuminte! – îi strigă grijuliu, cu ochii, și el, fix în ochii ei.

Lina, cu mâna pâlnie la una din urechi:

- N-auud!

Trenul marește treptat-treptat viteza; Tică – și el, îngrijorat:

- Să fii cumintee!!

Lina, înălțând din umeri:

- Nu înțeleeg!!

În goana lui, cu ochii ficși pe Lina, Tică intră cu capul într-un stâlp.

- Să te călăreasă toată Eforia!!!

- Am înțeleees!!! – se îmbujorează Lina toată și îi trimite repetat bezele.

Rămas singur pe peron, Tică se reculege:

“Viu, mort, să merg cu tine, ‘ai?... – murmură, cu pumnii strânși, privind în urma trenului ce intra după deal. Nu merg, s-o știi! Nu merg! Casa trebuie’ și ea păzită, trebuie îngrijită, Lino! Și că nu merg, nu-mi da cu geanta-n cap de să-mi clănțane dinții ca la lup, de-mi făcuși și cucui! Tu, du-te dac-așa a zis medicul! (Apoi mai calm, satisfăcut, senin, mai mult rânjind, parcă răzbunător:) Du-te; are și Tică planurile lui! E-he!... La 52 de ani, ce, crezi că sunt dogit? Te înșeli, Linuțo!... Sunt vulpoi!”

Se oglinde-ntr-un geam, își potrive cravata, gulerul, câteva fire de păr rebele, pufni și părăsi îndârjit gara.

“Vulpoi, auzi!, mai zise aruncând vorba-n urma trenului. Asta s-o știi!”- și porni hotărât la drum.

* *

Paisprezece zile de la plecarea Linei.

A cincisprezecea zi, într-un amurg fermecător de vară, cu aer cald, înmiresmat, și stele tremurând sfioase, iată-l pe Tică în parc, singur, nerăbdător, așteptând vâlul nopții. Se tot foiește întruna și își freacă agitat palmele. E nehotărât și dezorientat. Îl îmbie o bancă mai dosnică, între boscheți, unde lumina unui bec, parcă bolnavă, abia de se strecoară. Se așează și:

“Vine!... – șoptește îngrijorat. Peste cinci zile, Lina se întoarce de la mare, și nici-o escapadă!... Nici-o aventură! Doar cinci zile mai sunt! Atât. (Apoi, ca fulgerat:) Cinci?! Păi...destule!...Cinci nopți, cinci aventuri! Prima, hi-hi!, chiar în noaptea asta, târziu, sub clar de lună. (Și... devenind posac:) Ce mă frământă însă e cum să mă lipesc, cu ce să încep, că Lina, cu exigența ei, m-a făcut să uit totul! Și ce crai, ce mai vrăjitor iscusit eram pân’ s-o cunosc pe Lina, pân’ să mă leg la cap! <<Cu ce să încep?>>, asta mă îngrijorează, mă face să renunț! (Și iar înviorându-se, și din agitat și abia șoptind, devenind fericit și cu sonoritate:) Dar ce vorbesc...? Uite că-mi și veni ideea:

EA – singură pe bancă. Cerul – stropit cu stele; multe și răvășite! Puzderie de stele! Luna – așa... pe-o muchie de deal; că trebuie să apară și asta; acuși-acuși apare. Și-o adiere dulce prin frunzele castanilor..., dulce..., dulce și nimeni primprejur.

EU, – pus complet la dungă, cum și sunt –, tot trec în sus și-n jos prin fața ei și îi arunc ochiade. Ea îmi surâde dulce, își netezește buclele bălaie, și-așează mult mai incitant decolteul, și eu...eu mă opresc, m-apropii, o privesc blând, zâmbesc, și...<< Singurică-singurică ?>> Sau nu...e prea învechit. <<Ce noapte și ce lună!>> Nu-nu...nici asta; dacă luna nu iese până atunci, sau se vâra sub vr-un nor, eu ce-i arăt? <<Parcă v-am mai văzut..., vă știu de undeva!>> Pe dracu’! Când și unde? Om serios sunt eu? Altceva mai romantic, mai tulburător: <<Duduie..., sunt nebun...!>> Oleu! O sperii, fuge! Anunță și poliția!>>”

Dintre boscheți, un foșnet violent! “Dracu, se înfioară Tică, doar n-o fi ascultat careva! Acum la ora asta?! E destul de târziu, cine mai poate fi? Poate vreo pasăre sau... poate liliac. Păi sigur... liliac! (Și din nou cu curaj, mai aprins:) <<Duduie, sunt burlac! Am casă, bani, mașină..., agoniseala toată, ție ți-o dăruiesc! Vino, dă-mi mâna ta și inima și...(se bâlbâie) și...>>”

- ...și sufletul, frumosule! – țâșni dintre boscheți o roșcată cu chip încântător, ochi mari, senini, adânci ca cerul, trup zvelt, mlădiu, păr ondulat, lung până-n brâu, revărsat peste umerii goi, albi. M-am ales cu o țeapă, ciripește ea cu tristețe. Îmi dăduse unu-ntâlnire și-a uitat să mai vină. Un mitocan! Tânăr lipsit de maniere! Promiți și să nu vii la întâlnire!...Am tot stat..., am tot așteptat... Hotărâsem să plec, dar ai apărut tu – un înger! Te-ai așezat și...te priveam...și te ascultam...și te admiram...fierbea sângele-n mine! Și atât de frumos vorbeai...simțeam că tot ce spui, mie mi le spuneai! Mai ales când te-am mai văzut și cât de atrăgător ești, și cât de spilcuit și de simpatic... Când ți-am mai auzit și chemarea, și acea dulce bâlbâire..., n-am mai răbdat și am zburat direct lângă tine! – își lipește ea dulce capul de umărul lui și, provocator, își lasă părul să i se prăvale pe obrazul lui, pe piept, spre brâu în jos.

Năucit dar și înfrigurat, Tică devine puțin nehotărât:

“Drace!..., palpită. M-agață ea pe mine! Nu e lucru curat! Să scap urgent de ea, deși...parcă mi s-a lipit de suflet, parcă simt ici, în capul pieptului, așa...un gol!”

- Duduie...sunt nebun!

Roșcata pricepând unde bate, că... să se foileze, intensifică jocul; îl privește languros, îl

mângâie și:

- ...Se vindecă, iubițel!...- ciripește apăsându-i blând vârful nasului. Se vindecă. Sunt leacuri. Dar ce simptome ai?

“Asta a ascultat tot, n-o sperii; trebuie să-i spun verde-n față; repet promisiunile și apoi văd eu; mă descurc; sunt vulpoi bătrân.

- Duduie, te iubesc! Am casă, bani, mașină, agoniseala toată ție ți-o dăruiesc!

- Sigur, iubitule! Păi altcuiva, cui, dragule? Te cred; ochii tăi îmi spun totul!

“Ce m-am lipit! – inspiră adânc Tică. E-nnebunită!”

- Și... sunteți și burlac...? – deveni ea brusc politicoasă.

- Da-da... Păi altfel..., – își smulse el grăbit verigheta -, altfel nu mă-ncurcam...!

- Iubitule!... – oftă roșcata sufocându-l cu un sărut prelung și cuibărindu-i-se strans la piept, mai aproape de suflet. Să mergem; e târziu și atât de frumos..., și-o lună atât de luminoasă, clară...!

Parcă visând, parcă cuprins de vrajă, Tică se lăsă prins de braț. Porniră. Înaintau, pluteau, se mistuiră în întuneric.

În urmă, noaptea cochetând trase vâlul greu de mistere.

* * *

Târziu..., trecut de miezul nopții, Tică îmbrățișa strâns perna. “Duduie..., te iubesc!” – șoptea cu patimă, spintecând apoi liniștea cu plescăitul câte unui sărut sec, țuguat, pe încheieturile pernei. Deodata deschise năucit ochii. Prin geamul întredeschis se zărea cerul nopții; vântul unduia lin perdeaua, norii se vânzoleau, luna, vâslind parcă, se strecura mlădie printre ei. Pe masă, gonia grăbit ceasornicul; un greier rătăcit își acorda cu înverșunare lira răgușită. O bufniță țipă lugubru dintr-o turlă. De-afară, de sub geam, un camion pornește cu demaraj grăbit.

Speriat, Tică sare din așternut. Privește...pustiu și-n casă, și prin rafturi; roșcata – nicăieri!

- Poliția!! – strigă în receptor. Alo, m-a jefuit!!! Dădu cu poticniri în glas adresa și așteptă.

“Și Lina e la mare!... – se tângui. Ce-i spun când o veni?...”

Din noapte se auziră sirenele poliției: vagi, clare, mai aproape, apoi ca un taifun nimicitor – sub scară. Grabnic – uși deschise; ordine în surdină, tropot de pași grăbiți, cazoni și, deodată...liniște! Totul într-o încordată așteptare! Se ivește un suspect! Polițistii, urmaritorii, forfotesc, asudă așteptând în umbră!

Pe scări – cu două geamantane voluminoase, grele, o doamnă oprită să-și mai tragă puțin sufletul.

- Stai! – strigă agitat primul polițist, întinzând cu un clănțănit amenințător arma.

- Mâinile sus! – ordonă următorul, și el gata de luptă.

Ceilalți încercuiesc suspectul.

Mirată, femeia ridică brațele pasivă.

În ușă – Tică; păgubașul:

- Domnilor polițiști!... – strigă cu voce sugrumată. E soția!... Lăsați-o, ea venea!

- Mai venea ea, pe dracu’, de nu o prindeam noi!... O vezi cu ce plecase? Cu două geamantane! Fă ochii mari, băi domnule, că te lasă sărac! Și nu o mai certa!

* * * *

Plecară polițistii, iar Tică, alergând, șopti printre suspine ultimului:

- Prindeți-o și p-ailaltă, că mă omoară asta!!

Poeme

Ionuț Luis Popa

Cel mai nostalgic somn

La micul dejun ți-am oferit trecutul
plin de amintiri știute doar de mine, acum și de tine -
ciudat sentiment.

La prânz ți-am oferit prezentul
pe care-l cunoaștem, doar, noi doi -
plin de povești, zâmbete, speranțe
ascunse pe hârtie.

La cina ți-am oferit viitorul
Cules dintr-o ceașcă de cafea -
eu, poetul visător.

Acum...
este miezul nopții sau, puțin, trecut de el...
nu am ce să-ți mai ofer.
Sunt obosit, visez, adorm...
fiind, probabil, cel mai nostalgic
somm.

Cum ar fi...?!

Cum ar fi să împărțim tot ce nu a fost...?!
să zidim un spital de nebuni...
și într-o bună zi să fie
al nostru adăpost.

Cum ar fi să împărțim tot ce nu a fost...?!
noaptele de toamnă, vară,
iarnă,
chiar și-al nostru rost.

Cum ar fi să împărțim tot ce nu a fost...?!
să urcăm în tren,
să mergem până la capăt,
să nu ne intereseze de al vieții cost.

Cum ar fi să împărțim tot ce nu a fost...?!
puțin din răsărit,
puțin din apus...
chiar și ziua în care ținem post.

Romanța mea

Cu acorduri de chitară deschid uși
pline de rugină,
doare...
rugăciuni fără aripi se înalță,
păsările

n-au uitat să zboare.

Este propria mea romanță...
și nimeni n-o mai știe,
nici nu vreau...
simplu,
având și câteva note de nebunie.

Cerșetor de iubire

Sunt un cerșetor de iubire
prin sufletul tău,
lasă-mă să-l descopăr
să-l pot iubi
doar eu.

Așa sunt eu

Nu pot să mă schimb
așa sunt Eu...
puțin mai vesel
puțin mai trist,
îmi place să adun frunzele
de pe al toamnei coridor,
să le strâng în brațe
devenind, fără să vreau, copacul lor.

Sună puțin ciudat
Dar așa sunt Eu...
puțin diferit de voi
sau poate chiar de mine,
trec, ușor, prin labirintul vieții
și nu mă grăbesc,
vreau să ascult mai bine
romanța tinereții.

Probabil așa o să rămân mereu.

Nu ai somn...?

Nu ai somn?
Sau poate cauți poetul,
printr-o carte ,
printre ale sale rânduri...
acolo,
ascuns,
departe.

Nu ai somn?
Sau poate ai găsit ale sale cuvinte...
Rătăcite printre gânduri,
idei
și toate cele sfinte.

Nu ai somn?
sau poate ai învățat a sa poezie,
despre viață
iubire
despre el...
în ochii lor
fiind o simplă comedie.

Nu ai somn?
sau poate ușa s-a deschis,
poetul fiind copacul
ce vede realitatea
dintr-un vis.

Pe malul Bosforului

Pe malul Bosforului ți-am plimbat gândurile,
alături de gândurile mele...
Era liniște... doar, din când în când,
vântul îș iîntindea aripile,
astfel încât pescărușii să zboare
peste trupurile noastre.

Albastrul cerului coboară și el
peste ochii tăi strălucitori
și limpezi,
dând naștere unei vieți
multicolore,
fără să știm de ce.

Misterul dragostei era greu
de înțeles,
era bine ascuns,

precum rădăcinile copacilor
ascunse în pământ.

Timpul a trecut,
Iar tu...
m-ai lăsat, liber,
fără restricții,
să mă plimb printre visele tale,
eu fiind
o picătură de seară
ce vrea să cunoască
ale tale puncte cardinale.

You're my love, indiferent de anotimp

Let's dream, together...
Într-o seară de iarnă
când stai lângă șemineu
întinsă
pe trupul meu.

Let's go to the moon and back...
Într-o seară de primăvară,
când Soarele și Luna
se întâlnesc
pentru întâia oară.

Born to be my baby
Într-o seară de vară,
când totul este al nostru
inclusiv clepsidra
ce timpul ni-l măsoară.

Born to rise
Într-o seară de toamnă
când afară plouă
și totuși ne iubim
mereu.

You're my love
indiferent de anotimp
și seară.

Poetul

Poetul a rămas fără cuvinte...
iubind
natura, muzica
și pe ea...
femeia -
recompusă de îngeri
dintr-o stea.

Poetul ca un râu liniștit

Lazăr Popescu

Vasile Ponea este un sentimental bine temperat, în poemele sale trecutul ocupând un loc preponderent. Trecerea timpului îl melancolizează și e un catalizator poetic în mai multe ocazii pentru autor: *Pe casa plouată de ani au înfrunzit țiglele*. El regretă nu o singură dată risipirea: *Mă risipesc în lucruri prea mărunte*.

Surprinzător, însă, există situații în care registrul stilistic se schimbă brusc, versurile impun impetuoz și reușita sa artistică apar ca fiind îndeajuns de convingătoare: *balta-i răsfântă-n culoare? Și totul mi-apare obtuz/ o grabă suspectă mă doare/ Din timpul acesta (sic! – L.P) confuz*.

Uneori viziuni neașteptate apar pentru a tulbura parcă un cotidian încremenit în nepăsare: Și-atunci când ciocârliia venit/a spre pământ/ să piară în voiosu-i cântec/ N-am mai văzut nimic/ Doar sinele-mi arzând.

În mod bizar, poate, autorul nu „prizează” realitățile lumii occidentale, spațiul în care și de care se simte străin: În mega-orașe, eu nu mai conțez nici cât un detaliu/ Și mă simt mai singur ca-ntr-un deșert. El evocă uneori chiar și tăcerea: *Găsind acest poem dizolvat în tăcere,/ Vi-l dau pentr-un final de partitură*.

Există, la Vasile Ponea, unele versuri care par a reunifica în conținutul lor o poezie de tip tradițional cu anumite inflexiuni moderniste, totuși: *Cum totul plesnește de viață/ Azi firea-n pădure-am lăsat/ Cu zile-nșirate pe-o ață/ Din ghemul căzut lângă sat*. O anumită notă elegiacă apare pe alocuri în versuri cum sunt acestea: *Cum toamna-n culori ridate și sumbre/ ne duce spre depărtări neștiute și mute*. Nu se știe din ce motiv toamna e întunecată și toate par a se întoarce sau mai degrabă a involua: Și-n toamna aceasta ce n-are lumină/ florile se-ntorc în a lor rădăcină/ drumurile în păsări se-ntorc și-și iau zborul/ *Cerul e o broderie, iar stindard incert e cocorul*. Despre senectute aflăm că: *e o străduță ce se retrage în sine, iar cerurile sunt scoase la mezat...*

Asemenea lui Emil Botta în poezia sa, și Vasile Ponea se trezește vizitat de un personaj bizar, cam, ”țicnit”, pe care-l trimite însă, la plimbare, iar el asistă la tot felul de bizarerii: *coaste răsar din ulcele și străchini*. Oricum, în ciuda tristeților, poetul nu are stare, îl vedem mereu făcând câte ceva:

Înghesui nopțile și strivesc visele/ *pe stele-n cădere* – metaforic desigur.

Spirit tradiționalist, Vasile Ponea nu uită nici pastelul într-un text poetic cu un titlu adecvat, **Un fel de pastel**: *Toamna când culorile îmbătrânesc pe ram/ în stacoju, ruginiu, sângeriu, nu e în van*. El nu a încetat să fie un observator atent al realului: *Prin orga de arbori și cea de lumini/ primăvara-i prezentă în cer și-n grădini*. Totul pare a reveni la niște începuturi anunțate într-o poezie, sensul nu mai e înainte, ci înapoi și chiar lumina e de acum, în mod inexplicabil, absentă:

În toamna aceasta ce n-are lumină/ florile se-ntorc în a lor rădăcină. Și parcă o ușoară adiere argheziană se simte uneori în anumite versuri: *E vremea de pregătire/ A sufletului nostru din leat/ Căci mâine jerfim pomenire/ la slujbă-n biserică-n sat*.

Neliniștit și chiar agitat poetul clamează: Îmi trec vâpăi albastre prin infinite gânduri,/ iar cugețul meu leneș cată spre zări tihnite/ îl biciuiesc într-una forțându-l să imite/ vâpăile din gânduri, prea mult nelămurite. Demersul rămâne în continuare susținut și îl vedem pe poet afirmând cu determinare: *Timid un fir de gând mă-ncearcă,/ Căci străvezie mi-e uitarea/ Sunt către margine și gata/ S-o termina și așteptarea*.

Poetul acuză o anumită înstrăinare de sine: *nu mai pot fi nici mijlocitorul meu cu mine*. Mai mult chiar își scornește imaginar cutare sau cutare vină: *Din zi în zi devin tot mai kitsch*. Totuși... Într-o revenire aproape spectaculoasă, așa zice, el își afirmă încrederea în cuvinte și în puterea lor: *Cuvintele-mi balerine fac piruete/ și îmi petrec gândurile buchețe, buchete*. Și între timp el a mai aflat ceva: Între cuvinte există un spațiu de lumină,/ de reflecție și de muzică în surdină. Uneori întâlnim în aceste versuri unele reușite aparținând a ceea ce Nichita Stănescu numise **Dulcele stil clasic**: *Pe marea reflectată în cer/ nici păsările toate nu pier*. Sau aceea dintr-o poezie intitulată, simplu, **Cântec**: *Nu este prea îndeajuns/ potopul plânsului din mine/ pe deal nechezul unui mânăz/ Se-ntoarce-n ierbile blajine*. Observator atent al exteriorului, poetul nu neglijează nici ce e lăuntric: *De pe o clină a muntelui/ Noaptea balsamică coboară în mine*.

Poezia se duce uneori spre meditație și revelație: *Deși, cu pași rătăciți prin meandrele*

☑
mileniului/ treptat mi se dezvăluie taina cu atâtea învelișuri. Se pare însă că reușitele lui Vasile Ponea țin mai mult de dulcele stil clasic, de versul tradițional în care el se simte dezinvolt: Un gând mă șerpuieste, lungindu-se-n afară/ Vrând caii mei de vise să-i puie pe răboj/ Iubirea dintre maluri, de-acum și-odinoară/ Să-ntreacă-nchipuirea celor dintâi zeloși.

Sezonul estival îi prilejuiește poetului scrierea unor versuri în care pastelul este revalorificat într-o manieră modernă, oarecum apropiată parcă și de poezia de notație: *Pescărușii au ascuns vântul sub aripile lor/ Stâncile toate au fost sfărmate de clepsidre,/ Razele soarelui s-au adunat pe trupuri bronzate/ Sirenele sunt înăbușite de căldură/ Iar marea s-a liniștit, înghițind tot cerul.*

Nu o singură dată autorul are tentația replierii în sine, întoarcerii la ființa lăuntrică, în introspecție: În singurătatea multiplicată/ Apăs blând, cu privirea lucrurile din jur. Dar în alte situații nu lipsesc nici accentele critice la adresa unei societăți care și-a pierdut busola: *Neobarbarii de azi compromit totul.*

O adiere romantică străbate uneori aceste versuri și răzbate până la noi cititorii: Într-o noapte băteam în mare/ A umbrei lunii paloare.

Vocea auctorială pare însă mai degrabă pesimistă cu privire la viitor: *Vom avea dări chiar pe anii din groapă...* Versurile lui Vasile Ponea pot fi uneori surprinzătoare: *Am visat moartea murind de moarte bună/ și m-a surprins că purta pe cap*

o-nmugurită cunună. Sau în altă parte: Vântul cioplește statui în stânci și în ape. Oricum el pare a conștientiza faptul că are de îndeplinit o misiune:

Din mine iese un îndemn/ Spre casa cea de lut și lemn.

Lucruri bizare par să se întâmple uneori și poetul nu întârzie să le comenteze:

M-a inundat un soare străniu/ cu o eclipsă în coastă. Nu lipsesc, în alte situații nici accentele dramatice: În câteșpatru puncte cardinale am strigat/ într-un simulacru de moarte, un somn neterminat. La fel se poate spune și despre autodefinitori cum este aceasta: Sunt bulgărele de lut în care/ Dumnezeu și-a semănat florile. Se remarcă de asemenea prezența rimelor interioare în mai multe cazuri: Copacii zgribuliți țin mugurii pe ram încremenți. De reținut ar fi și o scurtisimă cu referire la acel Decembrie de foc 1989. Ardeau atuncia lângă noi potire/ Cu-ontrecută-n har desăvârșire/ Copii- eroi... pecetluiau psaltire.

Poetul vrea uneori să explice și să se explice: *Doar când mi se aprind tăcerile/ zămislesc poemele. Sau asemenea lui Ion Pilat încearcă poemul într-un singur vers: Valuri de ceață brumăresc toamnă lungă. Accentele de critică soacial-politică nu lipsesc nici ele: Vom avea dări chiar pe anii din groapă,/ Pe cuiele bătute-n coșciug,/ Pe crucea ce-ți șade la capăt/ Cimitirul deveniva haiduc. Aspectele toxice ale realității nu încetează să se arate: Studiem în școli degradarea eficientă.*

Fără a fi spectaculos sau surprinzător, poetul Vasile Ponea e asemănător unui râu liniștit...

Exegezi monumentum

Ion Trancău

Spre Grădina de(-)mentă a lui Ion Popescu-Brădiceni

Scriitorul Ion Popescu-Brădiceni este acum, în tranziția noastră prelungită și imundă, uneori, contestat și depreciat cu aplomb satiric și pamfletar, nu de critici și polemisti importanți, ci de colaboratori cu identitate onomastică asumată ori escamotată ai unor reviste cultural-literare de incontestabil prestigiu național. Spațiile publicistice destinate unor asemenea denigrări ignobile sunt restrictive, improprii unei apetente și consistente polemice veritabile. Autorii acestor atacuri lipsite de fair-play admit să fie stimulate de confrăți, membri ai UR, colportori incurabili de bârfe provinciale, tipic gorjenești.

Nu întâmplător am debutat *Colecția de monografii incomplete-imperfecte* cu prima variantă consacrată acestui scriitor *transmodernist* Ion Popescu-Brădiceni, apărută la Editura *Limes* din Florești-Cluj, coordonată de poetul Mircea Petean, în anul 2014. Am considerat că, deși nu este membru al UR, Ion Popescu-Brădiceni se manifestă destul de prolific ca spirit creativ efervescent, care simte enorm și vede... grandios, fiind astfel demn de luat în seamă. Nu toți cei peste 2500 de membri ai UR cu atestate sau legitimații oficiale au și certificate de talent. Așadar, scriitorul Ion Popescu-Brădiceni ne oferă, prin opera lui de extinsă varietate și complexitate, un interesant spectacol de personalitate. Este dificil să discerni și să ajungi la

o clasificare tranșantă și definitivă a genurilor și speciilor literare, adeseori eteroclite, pe care le cultivă cu entuziasm pluriform și cu talent scriitorul Ion Popescu-Brădiceni. Este în primul rând poet, este theoretician și hermeneut literar, autor febril de proză scurtă și romanescă, este un publicist fervent, pasionat, semnatar debordant în ziare și reviste cultural-literare județene și naționale? Greu de răspuns, de stabilit și de impus dimensiunea prioritavalorică a operei sale, deoarece aceste multiple și felurite direcții creative-literare conturează pregnant preocupările sale tenace din domeniul vast și generos al literaturii actuale.

Creată sub patina și tentația frenetică a relativității, dar și a absolutului, cu inerenta reticență a eului profund care simte enorm și vede... grandios, opera lui Ion Popescu-Brădiceni delimitează un univers amplu și original, concretizat prin cele trei fețe de transmodernitate, în poezie, proză și eseistică.

A debutat editorial ca poet la 32 de ani, în 1986, cu 28 de poeme grupate sub titlul *Extazul păsării de rouă*, cu girul Editurii *Scrisul Românesc* din Craiova. Remarcam de pe atunci, mai precis din anul 1986, într-o recenzie apărută în revista *Tribuna* din Cluj-Napoca, prezența câtorva particularități definitorii pentru creația lui Ion Popescu-Brădiceni, care s-au perpetuat în toate cărțile ulterioare devenind permanente deloc redundante, ori manierisme, până la recentul volum *Grădina de(-)mentă* apărut la *Tipomoldova* din Iași, *Colecția Bibliofil, poezie contemporană*, anul 2017. Observam,

la acel început editorial cu volumul *Extazul păsării de rouă*, că poetul Ion Popescu, fără blazonul Brădiceni, nu încerca să scrie o *poezie a apoeticului*, nu ambiționa o *desacralizare* a poemului, nefiind un descendent al lui Geo Dumitrescu dar nici al lui Marin Sorescu, ca *ironist și fantezist* (Eugen Simion). Ion Popescu se afirma de la început ca un tânăr talentat, încât să aibă a face, programatic, în mod solemn cu poezia, vădind incontestabile semne de maturitate, în viziune și stil, și, implicit, un orizont literar-artistic surprinzător de extins, format prin lecturi selective aprofundate, teoretice și beletristice. Poetul rămânea în continuare spontan și autentic în poezie, ca și în comentariile lui critice, totdeauna eseistice, remarcabile pentru un autor care *bate câmpii cu grație*, potrivit celebrei sintagme călinesciene.

Nota de reflexivitate, varietatea și interferența sintetică a elementelor de mesaj liric pluriform evidențiau de la debut menirea remarcabilă de a diminua decisiv impresia de grandilocvență lirică. Plurivalența temelor și motivelor, substratul ontologic și gnoseologic, conștiința creației artistice, condiția solitară a eului interogativ în relația cu realul sau imaginarul, erosul generator de fericire lăuntrică, spiritualizată, ideile și sentimentele civice, unde *entelehia* devenea impetuoasă și germinativă a patriei, stările de extaz și de uimire virginală și contemplația creau impresia de tulburătoare ambiguitate. Valorificarea orizontului livresc este și acum detectabilă, chiar frapantă la nivel ideatic, lexical-metaforic și prozodic: *entelehia* trimite la Aristotel, incantația iambică a melancoliei amintește de elegiile eminesciene,

lumina și cenușa apar ca motive de proveniență blagiană, nostalgia *Eladei*, formele fixe ale poeziei, îndeosebi sonetul, trimit la Petrarca, Ronsard, Shakespeare, dar și la parnasianismul din sonetele lui Ion Barbu și Vasile Voiculescu, unele vagi tendințe de abstractism și ermetism par a fi ecouri ale lecturilor barbiene, iar contemplarea adâncurilor ne poate orienta spre spiritul adânc și retoric al lui Nicolae Labiș.

De la acel grupaj de poeme cu titlul *Extazul păsării de rouă*, până la volumul *Grădina de(-)mentă*, durata temporală a fost experimentată de Ion Popescu-Brădiceni pe un teritoriu liric, prin nenumărate plachete și volume remarcabile artistice. În acest volum cu suflu liric exaltat, menținut de-a lungul celor 145 de pagini, poetul se manifestă consecvent și constant în contextual liricii contemporane, oarecum singular, deloc nostalgic și melancolic, cu un eu creator infatigabil, de orientare insolit-transmodernă, neoromantică la interferența și confluența acestor secole și milenii.

Cele paisprezece secvențe ale cărții sunt simetric încadrate de două piese poetice facsimilate, *Zeu transmodern*, ca un clasic prolog, și *Automedon și Peter Rugg*, ca epilog. Asemenea titluri ca și altele îmbrățișate în simetrie compozițională sunt adecvate imaginației prodigioase a autorului, transferându-ne într-un areal expresionist și fantastic: *În Cetatea-de-Aur, sub bolți de cristal, Arca metanoia, Majordomul Palatului, Când se va deschide poarta Cerului, Carmen perpetuum*.

Poetul Ion Popescu-Brădiceni dispune de imprevizibile și

inepuizabile mijloace lingvistice, toponimice și antroponimice, spre a-l sidera pe cititorul cât de cât avizat. Pentru a pătrunde în *Grădina de(-)mentă* oricine are nevoie de o surescitare intensă, fiindu-i necesară o familiarizare cu misterele transhermeneuticii poetului transfigurat, demiurgic, în *Zeu transmodern*. Liniuța de unire așezată între paranteze rotunde poate fi un vehicul sau un vector oferit de poet virtualilor cititori pentru a-i transcende în miraculoasa și halucinantă *Grădină de(-)mentă*, deși autorul ne avertizează că *transparențele temple* devin accesibile doar *Poetului sedus*, precum *Narcis (...)* cu *pletele galbene, de plăcere* *căderii în sine*.

Ion Popescu-Brădiceni recurge adeseori în versurile din cartea *Grădina de(-)mentă* la substratul livresc, mitologic, teologic, alteori istoric, valorificând cunoștințe sigure și expresive de teogonie, uneori de cosmogonie, ca în secvența intitulată *Când se va deschide poarta Cerului*. Nu sunt absente, totalmente, nici stările exaltate de teolatrie. Partea intitulată *Când se va deschide poarta Cerului* poate fi interpretată ca programatică, într-o viziune transmodernă, în sensul că poetul obligă pe *Criticii bătrâni, inutili, incomprehensivi și opaci*, să se inițieze în domeniul *Instrumentelor sale Hermeneutice*. Numai în felul acesta criticii incomprehensivi și opaci pot pătrunde în *Grădina de(-)mentă*, recte în opera poetului cu *Noul Stil*. Acest stil nu poate fi decât inedit, așadar, transmodern, definitiv pentru opera scriitorului Ion Popescu-Brădiceni, în ansamblul ei.

Poezia pentru copii a lui Tudor Arghezi

Ion Popescu-Brădiceni
Ileana Bistreanu

I. O succintă introducere. O autogenerare a operei

Tudor Arghezi s-a copilărit în poezie, s-a jucat deseori, și-a iubit fiul, pe Baruțu, și fiica, pe Mițura. Era fericit în mijlocul familiei, lângă cele două vârstare și Paraschiva, mama pruncilor săi. Apoi le-a dedicat cărți ludice și nu prea, căci sunt pline de învățături. Cine neagă această latură a creației lui Tudor Arghezi e un caraghios.

Lectura mea, pe acest domeniu scriitoric, dedicat unui segment inocent de public, însetat de cunoaștere și totuși iubitor de libertate, isteț și uneori năzdrăvan, și-a presărat toposurile îndrăgite, extrase dintr-o tematică și o semantică bipolară (adică pe de o parte în versuri, pe de alta în proză) însă omogenă ca atmosferă și ca ton direct, cu evidente accente tetradice: pedagogice, didactice, metodice, metodologice.

Când cedând mesajului, adică discursului liric emoțional, când lăsându-mă în voia versurilor ba ficțional-dicționale, ba de-a dreptul surrealiste ori absurde, Tudor Arghezi mi s-a arătat brusc în toată măreția lui umanist-transfuncțională, deschisă, inepuizabilă, fremătând încă a vioieșie, a poftă de a reoriginariza poeticitatea, întorcându-o in illo tempore, unde cuvintele nu și-au pierdut funcția mitică și „sarcina” (încărcătura) magică.

Am oferit studenților și masteranzilor „mostre” de texte prelevate din opera argheziană. am pledat în fața lor pentru o reculegere – redundantă la nevoie – a unor sensuri firești ori absurde, metaforice ori metonimice, alegorice ori parabolice, denotative ori conotative, paradigmatică ori sintagmatică, dar de cele mai multe ori într-o sinteză omogenă, organică, inextricabilă.

Apoi sunt din Gorj din tată-n fiu iar la Târgu-Cărbunești, domnul profesor universitar Ion Mocioi a înființat, cu ajutorul Mizurei Arghezi, un „Muzeu Tudor Arghezi”, pe care vizitându-l m-am lăsat pătruns de căldura și amploarea spiritualității argheziene. Am înțeles totodată că fie și numai din solidaritatea intelectuală m-aș putea înscrie pe calea localismului creator – o direcție atât de profitabilă literaturii române.

Dincolo de toate acestea, Tudor Arghezi reprezintă o constantă fundamentală a reconstrucției instrucției și educației în vederea trecerii sistemului de învățământ tradițional la cel inventiv, interactiv-integrativ.

Punându-mă la punct cu noutățile educației – ba și cu cele ale cercetării – mi-a fost lesne să trec de la teorie la practică și din bibliotecă în sala de curs.

Un argument motivațional e intrinsec și totodată extrinsec, contând și artistic și social. Se semnifică pe sine dar semnifică și

vocațional. Intrigă și suscită interesul, îndeamnă la dezbateri și promovează subiacent o capacitate modelatoare, constructivă, perspectivată.

Dacă chiar îl avem în atenție pe Tudor Arghezi de ce nu l-am studia din ce în ce mai insistent și cu o mai hotărâtă devoțiune, cu o deloc riscantă îndrăzneală? Dacă tot avem, de la Dânsul, o operă admirabilă, ba comică ba tragică, ba naivă ba abilitată filosofic (mai ales metafizic) de ce să n-o adaptăm nevoilor didactice de fiecare epocă, vârstă și deziderat?

Punându-mi aceste întrebări – deocamdată retorice – m-am pierdut și m-am regăsit, cu fiecare analiză și aplicație la curs+seminar, într-un univers deopotrivă transretoric și transpoetic, expunând cu prilejul fiecărei prelegeri specificitatea și frumusețea nesfârșită a poeziei argheziene închinată copilului și împărăției sale de basm și de poveste.

Ion Barbu îl acuză pe comilitonul său de modernism că face poezii cu inocența aplicațiune spre migală, a unui ceasornicar. Ion Lotreanu apreciază că Tudor Arghezi a trecut și a rămas în conștiința literară drept un fanatic al „ameliorării expresiei până la transparentă” (Lotreanu, 1975, 106).

Ion Barbu îi reproșează lui Tudor Arghezi „așezarea mozaicală după o foarte primitivă preocupare de culoare”. Poezia argheziană „e – citez – mărunță și manufacturieră”, „castrată”. „Amănuntul e căutat, opulent și gros. Dar distribuția principalelor motive se face conform unei estetice mecanice. Estetica de covoare olteneste”.

Tocmai din pricina acestor „defecte” poezia argheziană o înțeleg și copiii când le-o predai la școală. E ludică, e năstrușnică, e atractivă, e seducătoare, e ritmică, e naivă și accesibilă. Până și schema „e cu totul oarecare” – oftează – vădit invidios pentru succesul la critică al colegului de generație, același autor al „Jocului secund”.

Ce n-a înțeles, în replică la triumful geniului verbal al lui Arghezi, Ion Barbu e desigur provocatoarea prefăcătorie că ar fi un neinstruit meșteșugar al versului. Dimpotrivă, autorul „Cuvintelor potrivite” mimează în poezia pentru copii comportamentul unui copil cu o autenticitate excepțională. Chipurile – sună încă o așa-zisă „deficiență” remarcată de Ion Barbu – „Individualitatea, noțională, a cuvântului, nu e topită în aceea fonetică a versului” iar „lexicul... e neglijenț, urât”, iar

„versul vrea să fie cuvânt pentru el însuși...”.

Cecitatea lui Ion Barbu ar fi complet inexplicabilă dacă n-aș pune-o în spinarea luptei între două moduri ale lirei oarecum diferite. Pe mine, o afirmație că opera pentru copii a lui Arghezi ar fi în perspectivă de izomorfie cu poeziile de manual didactic e profitabilă. O rezumez cu o neascunsă bucurie metodologică. Poezia lui Arghezi nu rezultă dintr-o tehnică precisă, voluntară, ci dintr-o alta imprecisă, involuntară. „Sunt manifestațiuni ale jocului numerilor mari” și al emfazei demonstrative; poemele sale aparțin „genului hibrid, roman analitic în versuri, unde, sub pretext de confidență, sinceritate, disociație, naivitate poți ridica orice proză la măsura de aur a lirei”. Iar – spre ciuda lui Barbu – Arghezi a ridicat-o (Barbu, 1984, 152-160).

Atacat – pe bună dreptate de fanii lui T.Arghezi, Ion Barbu își redactează un „Prodomo” în care operează distinctiv între reforma lexicală a lui Eminescu și cea a lui Arghezi, între construcție și arta retorică, între perpetuare și creațiune etc. (Barbu, 2000, 35-38), idei, de asemenea, valorificate în contextul lucrării de față.

Dar să vedem care e părerea lui Eugen Lovinescu despre Tudor Arghezi. Femeia imaculată din „Tu nu ești frumusețea” ar fi „copil naiv” căreia poetul nu-i îngână mituri ci el transcrie o stare poetică și una onirică într-un limbaj în stare poetică și simultan în stare de vis. Poetul însuși are reveria motivantă a reîntoarcerii în paradisul copilăriei. Citez: „Aplec Eternitatea spre tine și rămân// cu ochii-nchiși în zâmbet, copil abia-nflorit!/ Cu fruntea răsturnată, cu visul risipit/ ca o dantelă scumpă, pe trupu-ți adormit.” (Arghezi, 1980, I, 88). Acestei tânjiri după copilărie, Gérard Genette îi zice involuție: „fiecare artă involuând oarecum, printr-o apropiere tot mai mare de propria sa formă pură sau de esența ei” (Genette, 1978, 217).

Și aspirația spre o dragoste castă e tot o cantonare în zonă: „Fii ca o apă pură” – o îndeamnă din extazu-i mi(s)tic (Stihuri). În conformitate cu trăsătura fundamentală a poeziei care e metaforă a concretului palpabil/ vizibil/ practic, spiritul nu se mai înalță spre abstracție, ci se pogoară în materie (Lovinescu, 1979, 237).

„Jucăriile” argheziene (vezi „Cartea cu jucării”, „Prisaca”, „Făt-Frumos”, „Din Abecedar”, „Drumul cu povești”, „Țara piticilor” etc.) sunt în

realitate un microcosm adult. Adultul de la Mărtișor vede un Copil în el însuși. Poemele-jucările semnifică întotdeauna ceva, iar acel ceva este întotdeauna pe de-a-ntregul socializat. Aceste „jucării” („jocuri de creion”) prefigurează literalmente universul funcțiilor adulte, pregătesc copilul să le accepte pe toate (Barthes, 1997, 74).

Aspectul didactic al literaturii pentru copii argheziene este de domeniul evidenței. Ba „Cântarea omului” e o poemă didactică înfățișând momente din evoluția omului: descoperirea graiului, ridicarea la verticală.

În „Copilărești” Arghezi practică o artă poetică în care imaginează poezia ca o întoarcere în sufletul infantil, cu bucuria jocului prin abandonarea cărților mincinoase ce îndepărtează ființa vorbitoare-cugetătoare de natură. Apoi urmează, în aceeași notă, „Facerea lumii” – un poem cosmogonic tot copilăros. (Arghezi, 1980, 154-164).

Tot cărți pentru copii – dacă socoți mai adânc/atenț – sunt și „Tablete din Țara de Kuty” (1933), „Cartea cu jucării” (1931), „Ce-ai cu mine, vântule?”, „Pe o palmă de țărână”, „Cărticica de seară”, „Hore”, „Ochii Maicii Domnului” ș.a.

Al.Piru apreciază la Arghezi entuziasmul și înflorările lumii din jurul său, consemnând în poeme în proză de o mare gingășie evenimente din universul domestic, animăluțe extrase dintr-un substrat mitologic antic. Cei șapte iezi sunt „șapte clovni” cu o infinită imaginație de tertipuri geniale. Îți pare rău că, dansând, nu și-au adus cu ei și naiul din mitologie (Arghezi, 1970, 254). „Pe o palmă de țărână” poartă un subtitlu precum „Poveștile boabei și ale fărâmei” și conține – cum consideră prefațatorul Mircea Tomuș – niște „bucăți”, „tablete”, „file de jurnal”, „proze” cu substanță romanescă în stare de virtualitate. Aceste „cronici ale gospodăriei” redau aventura eroului de căutare a noului, tendința lui spre cunoaștere trăită ca experiență de viață. Aventura este interioară și are semnificația unei verificări, a unei redescoperiri a lumii, cu emoția inerentă. Totodată, are valoarea unei descoperiri dintru început pe un teren virgin, ca poezia și cunoașterea; reduse la esențe, acestea au, în adâncuri, același izvor. Locuită de o mie de miracole neîncetate, viața pare un basm etern și straniu. Scriitorul povestește despre împrejurări ale sufletului ca să nu-i piară ontologia. Panteismul arghezian reflectă

lumea văzută ca propria sa creație, avântul progresiv al emoției spre imn celebrează mistica auto-creației, „sărbătoarea ouălor cotidiană”.

Această succintă exegeză nu se sfârșește oricum ci în consens cu legea închiderii cercului hermeneutic. De-a lungul procesului artistic, proiectul arghezian se manifestă simultan cu autoconștiința și autocreația, ca fiind de fapt autogenerare a operei (Martin, 1987, V-XLIX). Poulet glorifică geometria cercului a cărui formă este cea mai constantă, universală, privilegiată și servește ca principiu de structurare tuturor spiritelor. (Poulet, 1987, 1-2). Identic procedează Tudor Arghezi când reiterează ideea de formă vitală incipientă și esențială în linia subțire a unui contur pururi oval și elogiază forța creatoare închisă în coaja subțire a oului de găină întocmai ca a dușmanului său, înverșunat, degeaba, Ion Barbu.

Iată cum își încheie un exeget ca Mircea Tomuș interpretarea asupra „poveștilor” din „Pe o palmă de țărână”: „Perspectiva cosmică se instaurează unind infinitul mare cu cel mic, expresiile supreme ale creației în sens pozitiv și negativ, în elevație și prăbușire. În acest fel... se aproximează dimensiunile fantastice ale existenței, străbătute însă instantaneu de raza marilor corespondențe care scapără viață.” (Tomuș, 1970, XX).

Astfel, în basmul, sau romanul, care este, azi, numele nou al basmului (a se citi conform teoriei lui Manolescu, roman corintic), eroul lui Arghezi scoate din sân „tot felul de jucării, pietricele și scoici, care erau slovele sale de socotit și gândit”. Și ce-a putut să iasă? „O altă nouă depănare de caier” „Poetul ține la cântecele lui, le adună, le apără și le păstrează, că sună dulce, că vin răgușite” (Arghezi, 1970, 446-451). În acest citat, Arghezi pare să fie adeptul că, la origine, și muzica și limbajul aveau esențe identice.

Arghezi demască stadiul degradat, raționalizat, intelectualizat al limbajului, decăzut din starea melodică originară. Paralelismul între muzică și limbajul verbal îl îndeamnă și pe Rousseau a reconcilia cântecul și melodia (Rousseau, 1999, 138). Îi continuă demersul, după un veac și jumătate, T.Arghezi de o manieră genială.

Bibliografie:

1. Ion Lotreanu: Analogia Suverană; Edit. Eminescu, București, 1975

2. Ion Barbu: Versuri și proză; ediție îngrijită și prefață de Dinu Pillat; B.P.T., Edit. Minerva, București, 1984

3. Ion Barbu: Opere. I. Versuri; ediție de M.Coloșenco; prefață de Eugen Simion; Edit. Univers Enciclopedic, București, 2000

4. Tudor Arghezi: Versuri (I); Editura Cartea Românească; ediție și postfață de G.Pienescu, cu o prefață de Ion Caraion; București, 1980

5. Gérard Genette: Figuri; selecție, traducere și prefață de Angela Ion, Irina Mavrodin; Ed. Univers, București, 1978

6. Eugen Lovinescu: Critice (II); ediție îngrijită și prefață de Eugen Simion; B.P.T., Ed. Minerva, București, 1979

7. Roland Barthes: Mitologii; trad., pref. și note de Maria Carpov; Institutul European, Iași, 1997

8. Al.Piru: Istoria literaturii române de la începuturi până azi; Ed. Univers, București, 1981

9. Georges Poulet: Metamorfozele cercului, trad. de Irina Bădescu, Angela Martin; studiu introductiv de Mircea Martin; București, 1987

10. Tudor Arghezi: Ce-ai cu mine, vântule?! Pe o palmă de țărână. Proze; pref. de Mircea Tomuș; ediție de G.Pienescu; Edit. Minerva, București, B.P.T., 1970

11. Jean-Jacques Rousseau: Eseu despre originea limbilor; trad., pref. de Eugen Munteanu; Polirom, Iași, 1999

II. Visul propriei copilării

Dumitru Micu afirmă în „Istoria...” sa că Tudor Arghezi a dinamitat – prin imaginație și prin îndrăzneală verbală – orice clișee estetice fiind congener cu Charles Baudelaire, iar în sintaxă el a înfăptuit o revoluție mallarméeană. Prin toate

componentele sale, limbajul arghezian semnifică negația banalității.

Poate că pentru un școlar și acest aspect de necontestat în planul ariei curriculare „Limbă și comunicare” și al opționalului „Literatură pentru copii” contează. Poate că în mințile lor mereu însetate de a recepta lucruri absolut noi, o poezie de Tudor Arghezi copilărindu-se ludico-incantatoriu poate oferi elemente pentru comunicarea în situații concrete: „Copiii ni s-au deșteptat / cu stoluri în ferestre și pridvoare. / Și sfeșnicile s-au aflat, / ale livezilor, aprinse cu o floare // Văzduhul sună de viori / subt streășinile-adânci și frânte, / Ele-a cântare au purces din zori, / Căci oamenii-au uitat să cânte” (Arghezi, 1980, I, 258); o poezie de Tudor Arghezi punând accentul axiologic pe mesaj, poate da-rui elemente pentru filosofia pentru copii. „Cartea

cu jucării” e un manual pentru filosofia copiilor în care gândirea, natura, limbajul, logica, etica, estetica, socializarea își află fiecare în (trans)poetica argheziană un reflect compatibil(i)zat cu vârstele de la 6 la 14 ani, cumva socratic (prin discuții), narativ (prin narațiuni integrate). „Personajele principale au chiar vârsta copiilor cărora le sunt adresate textele, identificarea elevilor cu personajul fiind astfel mult facilitată” (Grunberg, Miroiu, 1996-1997, 53). Așa sunt personajele din numeroasele „copilărești”: Țara piticilor, 1947; Prisaca, 1954, Cartea mea frumoasă, 1958.

Sau câte poezii nu are T. Arghezi inspirate din „folclorul copiilor”? „Horele” (1939) de pildă ori „Stihurile pestrițe” (1957).

Dumitru Micu insistă profitabil pe „artileria grea a stilului”, pe „punerea în funcție a unor mașinării ale logოსului artistic mai complicate”. Acestea insolitează expresivitatea / expresia, producând efecte cu atât mai extraordinare (Micu, 2000, 224) și intrigându-i, seducându-i pe școlari. Astfel Arghezi în „Ochii Maicii Domnului” înalță un vibrant poem al maternității. Copilul, micul Tile (Vintilă Voinea) devine pentru tânăra femeie nefericită, Sabina, un mântuitor. „Cuceritoare sunt paginile în care Sabrina își învață puiul să citească, după o metodă personală ingenioasă (s.m.) asemănând literele și cifrele cu felurite lucruri și ființe cunoscute copilului: „... Arătând un covrig, ea zise: O. Mușc din covrig o dată și rămâne C. Scot îmbucătura mușcată, i-o lipesc covrigului la buza de jos: G. Am rupt tot un covrig în două și am pus cap în cap bucățile de-a-ndaratelea: S. Am luat o jumătate din covrigul rupt în două: U...” (Arghezi, 1934).

În acest romanopoeem, venerația pentru mamă se asociază intim cu un adevărat cult al copilului.

O mică frază a lui Dumitru Micu e de un entuziasm categoric și în ea istoricul literar ne garantează că nici nu încap discuție că Tudor Arghezi e cel mai mare scriitor pentru și mai ales despre copii din literatura română (și din cea europeană atunci când își va găsi traducător pe măsura operei sale – n.m.)

Cărțile sale sunt citite la orice vârstă, procură desfătări reînnoite, cu fiecare nouă lectură, creații precum:

- Cântec de adormit Mitzura,
- Domnița,
- Ghicitoare,
- Mărțișoare,
- Facerea lumii,
- Țara piticilor,
- Colindă de Crăciun,
- Ochii Maicii Domnului,
- Cartea cu jucării,
- Prisaca,
- Hore,
- Tablete din Țara de Kutu
- Schițe de abecedar
- Cântare omului.

Povestind copilăria Mitzurei și a lui Barutu, scriitorul își povestește implicit un vis: visul propriei copilării, împlinit în Scriitopia. „Luminoasă, copilăria eroilor Cărții cu jucării o răscumpără pe aceea, fără lumină, a autorului” (Micu, 1977, 69-70).

Iar autorul e mereu în transa poi(e)inului încântării; ține cronică isprăvilor cotidiene ale eroilor și istorisește fericit orice năzbâtie; reînvață pe pielea proprie pedagogia lui Jean-Jacques Rousseau (cărui-a-i consacrase articole elogioase) și anume pe cea a recompensei spunându-le fel de fel de povești, profesează un epicureism particularizat, gustă din plăcerea lăuntrică, în mijlocul bucuriilor căminului și gospodăriei ori în centrul prisăcii paradiziace, reîntors din profan în sacru, într-un Georgicon postverigilian (Vergilius, 1997, 87-221), într-o bucolică a ogrăzii, a livezii, ale căror animale și păsări devin personaje ale unor texte mirabile. Cu mult peste povestirile lui Emil Gârleanu (Filimon-Stoicescu, 1968, 144-167) care a fost și el un poet al prozei, paginile lui T. Arghezi depășesc artistic și literatura animalieră a lui Dimitrie Anghel, în „Hora lui Esop”, „Horă-n bățătură” ș.a.

Pictura animalieră, jocul, chiuitura populară, meșteșugul strigăturilor (care consistă în a vorbi aluziv, cu înțelesul vorbelor în doi peri), satira, toate sunt implicate în „Horele” argheziene; toate se abandonează în cele din urmă comicului absurd, clovneriei, circului, spectacolului burlesc.

Încă un paragraf – din studiul mai amplu al lui Dumitru Micu – mă determină, cu vigoarea-i analitică, a-l include într-un posibil viitor manual al literaturii române pentru copii în citate.

„Același mecanism absurd decide mișcările de marionete ale figurilor încercuite în ambele opere: „Țara lui Kutu” devine în „Hore” „Țara lui Pierde-Vară”, o țară a trândăviei, a automatizării, în cuprinsul căreia nerozia și ignoranța îmbracă mulțumirea de sine tâmpă, prezumția imbecilă. Totul e forma, decorul. Conținutul nu preocupă pe nimeni. În școală, tinerii sunt transformați în mașini vorbitoare, deposedați de orice rudiment de judecată” (Micu, 1972, 73).

Bibliografie:

1. Tudor Arghezi: Versuri (I), ediție și postfață de G. Pienescu, cu o prefață de Ion Caraion; Ed. Cartea Românească, București, 1980
2. Laura Grunberg, Mihaela Miroiu: Gen și educație;

Egalitate prin diferență: Program de educație non sexis-tă, București, 1996-1997; proiect realizat de Societatea de Analize Feministe Ana și finanțat de Comunitatea Europeană prin programul Phare pentru Democrație (vezi Doina-Olga Ștefănescu: Ce este „Filosofia pentru copii”, pp. 51-55).

3. Dumitru Micu: Istoria literaturii române. De la creația populară la postmodernism; Ed. Saeculum. I.O., București, 2000

4. Tudor Arghezi: Ochii Maicii Domnului, roman, București, Universala-Alcalay, 1934

5. Dumitru Micu: Tudor Arghezi; Ed. Albatros, București, 1972

6. Vergilius: Bucolica. Georgica; Institutul European, Iași, 1997; traducerea: Nicolae Ionel.

III. Nichita Stănescu despre Tudor Arghezi

Cum pe traseul Eminescu-Macedonski-Arghezi-Stănescu au avut loc salturile calitative ale limbii române literare/ metaliterare/ translitere-re, era imposibil ca Nichita Stănescu, cel propus și el la Premiul Nobel ca și Arghezi, să nu-i dedice un comentariu, care să-l așeze într-o altă triadă ti-pologică Sadoveanu-Arghezi-Vinea.

Citez un paragraf antologic: „Ca și Sadoveanu, care a ridicat o trombă cosmică limbii române, Arghezi a ridicat un taifun, măturând în dreapta și în stânga vorbirea înțepenită și pălmuind fără milă leșinul stilistic al epocii, ancorat cu o geană

în elegie și cu o sprânceană în umorul involuntar. Balansul între dulce și amar, între florile de pia-tră și florile de mușcagă a impus viziunea arghe-ziană ca pe una de tip antinomic, mult spațializa-tă, încăpătoare de posibilități, de expresii poetice noi, cel puțin din punct de vedere al tehnicii lite-rare, dacă nu și al zugravului îndreptător de sprân-cene și chiar de voievozi pe ziduri de monastiri” (Stănescu, 1990, 239).

N. Stănescu remarcă de fapt un secret creatic, cel al refondării din interior a creativității stilisti-co-poetice cu mijloacele și cu spiritul care-i sunt proprii lui T. Arghezi și aventurii scriiturii sale, în opțiunea cărora inventica și genetica sunt înrudite. (Bagdasar, 2004, 11-13).

Apoi în continuare zăbovește și asupra geome-triei argheziene, asupra condeiului său ca o vergea de alun creatoare. Citez: „Ciudat mi se pare însă, tocmai ca și în cazul lui George Coșbuc, cantu-mul mic de inefabil și spirit în versurile poetului, mai dornic parcă să-și arate piramida decât fara-onul dinlăuntrul ei. Așa se face că geometriei ar-geziene îi putem adăuga o geometrie nearghezi-ană, începând cu neparalelismul păsării pe un cer emisferic, sau creând cu vergeaua de alun, cu 3 și 14 al numărului de înscriere al razei în cerc, un nu-măr inefabil detestând aritmetica și împărțirea prea simplă în da și în nu a spinării cămilei cu două co-coașe”. (Stănescu, 1990, ibidem).

Această cămilă cu două cocoașe e pe de o par-te tranzitivul pe de alta re-flexivul, pe de o parte me-tafizicul pe de alta ludicul superior, pe de o parte de-notativul pe de alta cono-tativul, pe de o parte realul pe de cealaltă fantasticul/fabulosul.

Bibliografie:

1. Nichita Stănescu: Fiziologia poeziei (proză și versuri, 1957-1983); edi-ție îngrijită de Alexandru Condeescu; Ed. Eminescu, București, 1990

2. Radu Angel Bagdasar: Creatica. O teorie a genezei operei literare; Ed. Paideia, București, 2004

Restituiri

Istorie altcumva

Eugen EVU

Moto: NU S-A STINS LUMINA LUMII !

Într-o scriere a lui Aeneas Silvius, contemporan cu Ioan de Hunedoara (citat de Karacsony, istoric ungar)- citim : „**Iohannes de Hunedoara est valachis natus erat**”. Un parvenit într-ale „ istoriei”, Ioan Brîncoveanu, stalinist- grozist- dejist- ceaușist, traduce mincinos- tendențios- propagandistic, numele care avu faima de „ **Atlet a lui Christos**” și **salvator al Europei de Otomani**, în „ Iancu” , ci nu așa cum este scris inclusiv la capela din Castelul Corvinilor sau pe mormântul său de la Alba Iulia **JOHANNES Corvinex**. (Documentar privind satul Cinciș, județul Hunedoara, editat la Cluj în 1974, în tiraj de 10. 000 de exemplare. O uriașă bibliotecă a falsurilor pe această temă, are răspândire atât în țară, (Alba Iulia, Deva, Hunedoara, Tg. Mureș, Satu Mare, Cluj, Orăștie, Hațeg, Ruși, Totești, Măceu, Vâlcele Bune, Teliuc, Zeicani, Mînerău, Josani, Densuș, Boșorod, Zlaști, Țebea, Baia de Criș și de Arieș, Valea Jiului, Brad etc.- cât și la Veneția, Roma, Vatican, Bratislava, Berlin, Viena, Budapesta și pe alte meridiane. La moartea Corvinului, Ioan De Capistrano, scria „ **S-a stins lumina lumii!**”

Consider olaltă cu cercetătorii onești ai istoriei noastre, că a falsifica trecutul, a nu îl asuma prin adevărul lui, este un act criminal, de Trădare. Practica aceasta a explodat delirant și după 1989, vina aparținînd nu doar politicilor și finanțatorilor unor astfel de „ opere”, cât și executanților lor. Unor scrieri ale mele printre cele memorialistice și jurnale, le adaug fulgurant alte câteva pagini.

II. Sub dealul Spânzurătorilor. Un pasaggio.

În catacombele unor astfel de „ mărturii”, prin veac-de-veac, scrierile decad monstruos- delirant-machivelic, în contrariile afirmate, pretins licențe într-o „ adevărită”.

Trei sunt atitudinile- paradigme cu vierme propriu, ale scribălăgiei care macină uiumul și volens-nolens, falsifică de fapt moartea, cumplit paradoxal binom: complicitatea (cărdășia) dintre victimă și călău se vădesc a fi mai „ operațională” decât scrisul cinstit, necorupt, al adevărului intangibil de substituirea răului în bine, vicleniei și ipocriziei în

avocatură a diabolismului.

Careva zise: fie faci pe prostul, fie faci pe mai-deșteptul, fie faci pe nebunul, ca Hamlet. Poate că nimic mai relevant în aceste decadențe ciclice, mitto-istoric, este bogomilismul- chirilo- bulgăresc („ bulgăroi cu ceafa groasă” (Eminescu) care dinspre sinistrul Imperiu Bulgaro- Român, al lui Ioniță..., nu ne-a mutilat memoria colectivă...Acel Negru Vodă și tragica poveste a Meșterului Manole, cu nouă meșteri mari, calfe și zidari...care își zidește de vie soția Ana, cu prunc nenăscut cu tot !, „ întru slava Lui”..., și apoi sinuciderea, prin azvîrlire de pe schele, cum zice balada bulgarilor, din sorginte turcică !, aciuaiți în sudul Dunării în sec. IX... mit egalîndu-l pe cel al lui Dracula prin sado- massocismul lui. Numai că mitul lui Țepeș este din obscure izvoare, mocirloase, ale unui lanț conspirativ, via Hollywood, din speța Bathory !

III. Siniste mărturii ale stalinizării

Bizarul sat- cuib reptilian, numit de „ documentariști” sus citați, este descris ca situat „ la întîlnirea drumului, principal spre Hunedoara- Toplița, lângă podul ce trece peste Cerna (Dzierna, slav. Neagra, v. Cernăuți, n) sub Dealul Spânzurătorilor (remember Pădurea Spânzuraților a lui Rebreanu, sau balada lui Francois Villon, n.) , proprietatea nobililor din Cinciș. Între stăpânii „ înnobilați” erau și ruteanul *Rudeanu Ion* (*celebrul popă din spița lui Moise care l-a trădat pe Avam Iancu, n*) – „ care dispuneau de pământ” (*peste iobăgimea preponderentă în zonă*)

Și alții, cu nume semnificative: Bran Mihuț, Ion Topliceanu, Nicolae Petric, Țirlea Lăscuț ș.a.”

Ceea ce a măcinat secole existența satelor, unele azi înecat sub Lacul de acumulare Cinciș, a fost crâncena „legitimitate” dintre strămutați-coloniști, mulți din spețele de la Cigmău, (Budai Deleanu, Țiganiada, etc. și mai dinjos prin veacuri, rutenii- ruginii, ukrainienii- trans- basarabeni, rusaci – populație doua din Ucraina-Basarabia, Crimeea și Bucovina...) - așa cum mai încoace, tot dintr-acolo, venită, cu „trenul foamei” (Axa Chișinău- Kiev- Suceava- Botoșani- Bacău- Hunedoara, Valea Jiului, Bănat, Caraș, Dolj- Gorj etc.- Coloniști- clonarzi ai lui Stalin- Vișinevski, Groza, Dej și apoi cohortele de năimiți prin Poiana Rusca Sămânța bătrână a „ nanelor pădurece”, multe văduve după al doilea război (care a ucis zeci de mii de bărbați români, pentru „ alipirea la patria – mumă”...) – au fost inseminate de babaci și baboșcoi slavi- nu rar evrei aruncați peste bord de Josif Visarionovici Stalin... În Hunedoara, cartiere întregi sunt pe stiul sovietic- siberian !, strămutanți sau bărăbe, (de la Basarabia) – peste stratul nea- oș, înjosit de iobăgie, unii aduși pe tancuri la „ eliberarea de sub jugul fascist”, apoi succesiv, spre a exploata industriile megalomanice de siderurie, minerit și silvicultură din areal. etc.

Sinistră mărturie a stalinizării este vechea gară a Hunedorei, cu ceasul încremenit, cu steaua Kremlineză a lui Stalin și mai ales cu frescele dedicate oamenilor muncii, la iarbă verde, îmbrăcați în vestoane și rubăști ucro- ruteano- maldavinești..., cântînd la armonici, cum îi plăcu mai încoace și tovului Gigi Pogea, nepotul unui Brîncovean ca și autorul sus- numitului Documentar !

Cartierele Hunedorei se numeau: Bătaga, Vasile Roaită, Buituri, Popa Șapcă, O. M. , O.T., Chizid, Ceangăi... toate subtitrate COLONII. Eterogenitatea populației a fost încă din anii 45, inegalabilă, fără doar cu cea a Văii Jiului. Dealul Spânzurătorilor fu parafrazic unul al Căpățîni, iar golgotele ...Țările și Ținuturile (!) Hațeg, Orăștie, Rusca, Deva, Hunedoara, Ghelari (Delari), Govăjdie, Nădăștiile de sus și de jos, Călanul, Boșorod, Boș, Zlaști (de la zlata- zlatarii ruteni), Peștiș, Băcia, Simeria, Govăjdia, Almaș, Barcsayi, Tamaș- Teliuc, Josani, Lingina, Teliuc

(Teleki), Chișcădaga, Mintia, Vețel, Cele două Sarmizegetuse, Romos, Mărtinești, Sîntandrei, ș.c.l.

IV. Istoria: lugubru delir al „realului”

Un fals grosolan al poetului folclorist- poporan” Ioan Brîncoveanu, este Balada Haiducului Rudeanu... (pag. 62- 65), mai scabros decât cel al „ Mioriței” „cultizată de țiganul Vasili Alecsăndri..., dar despre asta altădată.

Nume din arealul „ conspectat”: Vajda din Cinciș, nobilul vălean Lontzy, Zeicu, văduva Zeikova (v. și Zeicani, după Hațeg), Vaida Aron, (nobili, baroni, boieri, solgăbirăi, ișpani și jandarmi” (cit. Capitolul „ În mormântarea văduvei Zeikova”, Tătaru, Solomon, Șimonca, Jacoboni, Zăroni, Fekete Șandor, Ungur, Mogoș, Nemeș, Pupeză, Ciuci, Popovici, Herban, Junie, Toma Cucu,... Vlad (imir), ...popi și învățători, activiști și țigani domniți.

Legitimitatea locuirii vs cea a veneticilor a fost și – disimulată,- continuă, sperma vrajbei în această hermeneutică a amalgamiei etno- folclorico- istorică, precum pe Crișuri, Mureș...

Sub lacul de acumulare Cincic, zac gropanele unor foste cimitire (satele Cerna, Iuba veche și Plosca. Biserica ortodoxă este în ruină, jumătate înneacă... În ea au slujit Rudenii, de la care au răzbătut prin veac, uneori prețiși „dizidenți” ai lui Dej și Ceaușescu (!) Mișu Rudeanu (primul preș. al FSN Deva, sub guvernele Iliescu și Năstase) și preotul frate al său, I. O. Rudeanu, (poreclit popa șapcă- roșie, „ popa roșu cu ighemonikon, „co- coșatul roșcovan” ” ș.a.) o vreme preș. al centrului județean de cultură din Deva... Familiile lor au rudinit vajnici nepoți, s-au înrudit cu baronul Mischie și cu Blaga... Istoria este un lugubru delir al „ realului”.

V. O întâlnire secretă a emanațiilor

Alte nume din areal: Zăvoianu, Ilea Gașpar, Vitez, Oprea, Lupulescu Avram, Vasîncă Abel, Ungur Samoilă, preotul Turceanu. „Se spune că asemenea inele s-au găsit în mormintele Basarabilor de la Curtea de Argeș”, scrie Brîncovenitul...

... Pe un monument din 1807, scrie: „ S-a zidit acest trunu și răspuitu Biserica suptu Stăpânirea ecelenței sale mitro Andrei baron de Șaguna

☑ *Proto Rațiu, Parochi con-
frați Ioanne et. Aron Ungur
...”. Sunt în carte incluse nume-
roase făcături pseudo- folclori-
ce, „ auziute „ de la Suci Neti, (*

*Asinefta), Draghici Rechi,
D. Paraschiva, Zăvoianu,
Vaida, Toma, Abel, Sasu, Bolca
Moies, Lupu, Salomia, Abel,
Berce...*

*Bolile oilor: vărsatul, sîn-
geratul, gălbeaza, șchiopa-
tul, Opăreala, Căpiala, Căpușa,
rîia...*

Nu departe de valea Cernei, pe
valea Zlaștilor, la cabana Prislop,
în regimul Iliescu- Roman, a avut
loc o întâlnire sceretă a emanați-
lor, la care au participat între alții:
Virgil Măgureanu (Astaloș) ca-
pul SRI, Mișu și preot I. Octavian
Rudeanu, șefi ai miliției fesenis-
te, militari ... Acum, în amonte,
sunt câteva palate și vile ale unor
foști securiști, foști activiști și
foști medici, inclusiv ale unui eu-
roparlarmentar. Vis—a vis, un sat
turistic falimentat, iar în incintă,
un iaz crescătorie necolmatata și
câteva WC-uri turcești. Valea a
secat, ca și „ memoria” urmași-
lor-urmașilor cu sau fără ighemo-
nikon sau epoleți, pensii și pala-
te, dinspre Dealul Spânzuraților.

* **alte surse:** Maria Razba,
Personalități Hunedorene – sec.
XV- XX) – Dicționar, Deva,
2000. Consultanți științifici:
dr. Ioachim Lazăr, Dumitru
Fodor, Vasile Lenchințan, Olivia
Jitea- Molodeț.

Biblioteca Județeană Ovid
Densusianu”- Hunedoara – Deva.

Prefața: Preot profesor dr.
Mircea Păcurariu, corespondent
Academia Română. Referenți:
Olivias Molodeț, Marcela Herban
(f. Drăcea), Adela Herban

Poeme

Florian Saioc

Nu-i greu să ne dăm mâna

Motto:

*Când romantic, când terestru
îmi port versul în buiestru
Căci astfel îmi este scrisa,
De la Nistru pân' la Tisa*

e România țara
în care m-am născut
și dincoace de Prut
și dincolo de Prut
român fiind,
pot să mă nasc, firesc
pe-ntregul teritoriu
românesc
pot să trăiesc
cât mi se-ntinde glia
ce poartă-un singur
nume: România
de farmec plină, harnică,
stăpână
pe sufletul român e Limba
mea Română
ființa mea stă totuși
ca pe spini
că țara-mi e ciuntită
de vecini
cu dreptul forței
cel mai în putere,
vecinul meu,
ia singur, nu mai cere:
„Vreau insula, vreau codrul
iau marea și cetatea,
îți iau și-un braț din trei,
că eu împart dreptatea,
pe marc și pe fluviu
așa precum doresc,
ce românesc a fost,
nu mai e românesc,
iar pe ce pun cu ochiul,
mi se cuvine mie,
că tu nu te pricepi deloc
la strategie”,
vecinu-așa-nțelege
a fi-n vecinătate,
să-l țină Dumnezeu,
cu marea-i bunățate
noi ne rugăm mereu.
cu Dumnezeu să fim:
trăiască toată lumea,
doar noi să nu murim!
și totuși, Prutul nostru
mă spintecă, mă pierde,

el nu mai e o apă,
e bisturiu, durere,
vecinul nostru, ajuns
neinvitat la Prut,
îmi face mie azi,
ce lui nu i-a plăcut,
vecinul lui să-i facă,
fiind de-un soi cu el,
atunci mi se părea,
că lupul este miel
istoria i-a dat
cu minimum de preț
mai mult decât e drept
știindu-l hrăpăreț,
cândva, supus de alții
avea în suflet spini
speram că n-o da iama
ca hoțul prin vecini
iar obiceiul ăsta
luatu-l-a, se pare,
de la un alt vecin,
ce este mult mai mare
imperial e vechiul nărav
sau obicei:
„să nu mai dai-napoi
din ce apuci să iei”
tot ce vă spun acum,
nu-i basm și nu e snoavă,
istoria-i și ea,
din când în când bolnavă,
se zvârcolește crâncen,
adesea delirează
și ce lovește-n jur
despică și retează
eu vinovat nu sunt
că sunt
și m-am născut
și dincoace de Prut
și dincolo de Prut.
istoria se-nroată
când vrea
și după soare
și tot când vrea

se-nvârte
 adesea-ntregitoare.
 să punem,
 ni se cere,
 la învârtitul roții
 și umărul și duhul
 și sufletul
 cu toții
 că toți în România,
 români ne-am fost născut
 și dincoace de Prut
 și dincolo de Prut
 nu-i greu să ne dăm mâna
 în veci de veci frățescă,
 peste această apă
 de-a pururi românească,
 și nu-i deloc firesc,
 să stăm și să ne doară
 că ne desparte încă un râu
 cu apă chioară

bornele

eu vreau să vă aduc mereu aminte,
 istoria oricare om și-o știe,
 eu vreau să vă însemn printre cuvinte
 câte-un crâmpei pierdut din geografie,

câte un nume de strămoș și poate
 de codru, de cetate, nume sfinte
 poezii, printre darurile date,
 mai au și-o bună ținere de minte

ei văd și-aud mai multe și mai bine.
 fiorii tainici îi împing la mese
 să scrie despre tot ce se cuvine
 să poarte haina limbii lor alese

să ne-amintim al țării chip de rai,
 întreg, ca roata-i chipul țării noastre,
 butucul roții-munții în evantai
 pâraie curg și râurile-albastre

în jur tot ape, ca un cerc de crițe,
 pământul în afară să nu cadă,
 îl strâng rotund, iar râurile - spițe
 îmi prind butucul roții de obadă

să ne-amintim cetății al căror nume
 rostind-ul numai, inima-ți tresaltă,
 voievozii care seamăn n-au în lume,
 Ciceiu, Neamț, Cetatea cea de Baltă,

Cetatea Albă și de Scaun, Suceavă
 a marelui Ștefan, suind pe Dome,
 Cosminul codru, Roșia Dumbravă,
 acestea în istorie sunt borne,

sunt țării-ntregi înscrisuri și peceti
 pe fiecare palmă de pământ
 că fiecare bulgăr ni-i de la daci și geți
 și până astăzi casă, și masă, și mormânt

fierbinte-a fost suflarea acestui unic plai,
 unită pentru-o clipă-ntr-o singură suflare
 o, patria rotundă, sub sceptrul lui Mihai,
 ca pâinea-n trei a frânt-o o mână trădătoare

prin Horea și prin Cloșca le-am îndurat, durere
 tot frângere rotundă, tot frângere pe roată,
 dar să-i ucidă, grofii, nu au avut putere,
 le trebuia o roată cât țara asta toată

e deasă țesătura de nume și de glorii
 a neamului acesta năpăstuit de toți
 un nume când evoc, spun pagini de istorii,
 nu le-au uitat cei vârstnici, să le-nvățați, nepoți

să nu uitați pământul din vechile hotare
 avem și în Moldova câte-un părinte mort
 și mulți ar merge poate s-aprindă-o lumânare
 să ducă acolo-o floare, dar fără pașaport

sunt sfinte monumente pe-acest pământ vârtos,
 ADAMCLISI e bornă în timp și-n spațiul nostru
 statuile lui Ștefan - îl văd vijelios
 trecând cu spada-n dreapta, cu stânga pe
 căpăstru

Mihai cu vuiet vine prin veac și vocea-i tună
 să spulbere din plai oștirile otomane
 și barda lui în cer se-nfinge-n semilună
 și fulger, la pământ, ea culcă iatagane

întoarce-te rotundă cât țara, amintire,
 ne-așteaptă la Rovine, El, Mircea cel Bătrân,
 creștinătate mândră - ai scăpat de cotropire
 și datorită spadei și brațului român

când pe aici ardeau un colț sau poate-o țară,
 când turcul ne răpea și pruncul de la sân,
 când Brâncovenii noștri cumplit aveau să moară
 decât să-și vândă crezul și sufletul român

la adăpostul lor, ca și-azi, orgolios
 Apusul academii zidea și bolți și-arcade
 dar Cantemir al nostru pășea majestuos,
 Imperiul otoman văzându-l cum decade

și a căzut curând colosul cu turban
 predându-și spada-nvins nu vreunui împărat
 ci unui brav român, la Plevna într-un an
 pe care-n cartea țării și-n suflet l-am gravat

coroane și turbane, sublime-nalte, sfinte,

și zvastici au voit în juguri să ne vadă,
dar roata românească, în mersu-i înainte
le-a prins și le-a strivit în șleauri, sub obadă

aicea de milenii stăm sub potop de foc,
apărători de țară și de civilizații,
dar unii nici acuma tot nu pricep deloc
că liberi vrem să fim cât vor dura Carpații

iar dacă pentru unii, suntem în cale piază,
fie-ntr-un sens sau altul, pe cucerire puși,
prin așezarea noastră - ne-a botezat o rază,
să fim doar LIBERTĂȚII, de-a pururea supuși

vrem ca zidirea noastră amprența să ne-o poarte,
să ni se-audă vocea-n al omenirii cor,
să-avem și noi o filă-n universala carte,
pe care să ne scriem ființa-n tricolor

Inexpugno

(la monumentul de la Mărășești)

să nu pășești sfios pe-aceste dale,
cu toată talpa calcă piatra vie.
eroii vor s-audă și să știe
că ești și azi stăpânul țării tale

ei nu s-au strâns în Monument să doarmă,
nu-s vremuri azi la somn să te gândești
ei au rămas aici la Mărășești
cum au căzut, cu mâinile pe armă

ei au rămas aici - un firmament
pe care viața suie, moartea-apune,
noi suntem un pământ și-o națiune
și toată țara e un monument

privește-l bine, profilat în zare
el se înalță-aici la Mărășești
ca relieful țării românești -
cu pisc înalt și trepte circulare

eu însumi par de-aici când îl privesc
un monument asemeni lui, de piatră,
de os și de țărână și sunt vatră
în care arzi tu, suflet românesc

și-atunci prin trupul miilor de ani
zidiți în mine, fulger-gând străbate
mă știu aici din vremi de mulți uitate:
gepizi și huni, avari și goți, cumani

și alții câți au fost sortiți migrării
aicea m-aii găsit în plină floare
aicea am rămas, între hotare,
ei s-au topit spre marginile țării

aici e monumentul? da! și-aci

dacă-ar fi fost toți morții să-mi rămână
nemistuiți, în sfânta lor țărână,
și azi pământul de l-aș dezveli

am mai găsi o țară românească
zidită în rotunde temelii
de cei căzuți în crunte bătălii
pământul de dușmani să ni-l păzească

dar tot pământul strâns între hotare,
sunt în noi și plămădit din noi
e ea o urnă uriașă-n care
am strâns țărâna multilor eroi

din vremi străvechi e țara mea rotundă,
leită e eu roata de la car,
se zbat și astăzi unii, în zadar
ca adevăru-acesta să-l ascundă

ei scriu de-a surda falsele istorii,
de-aici n-au fost puteri să ne strămute
noi lumii-am dat aripa cea mai iute,
dar uită astăzi slabele memorii

că turcu-ar li lacul la ei pașale,
că noi am fost, nebiruiți, străjerii
la porțile trușășelor imperii -
de și-au zidit și școli și catedrale

împresurat de-al râurilor vad
pământul îmi păstrează mărturie
decât orice istorie, mai vie -
țărâna și-a lui Gelu, și-a lui Glad,

și-a lui Ștefan, și-a lui Mihai; pe Mircea
Rovinele îl țin și astăzi minte;
mai este în pământ, de oseminte,
o Românie de români aicea

mai este-o Românie între râuri,
deasupra, pe pământul României,
a Gloriei, Prieteniei, Omeniei,
dar ea nu rabdă nici dușmani, nici frânturi

mai este-o Românie - Monument
și nimeni n-o să poată s-o împartă
în inimi îi păstrăm întreaga hartă,
ea este roata-acestui continent

mai este-o Românie, ca o horă
cu graiul ei de veacuri, și avântul
și ea va dăinui cât e pământul
sub flamura de-a pururi tricoloră

din monumentu-acesta din Carpați
ne strigă milioane de eroi:
păstrați-vă pământul și pe voi
și pe strămoșii voștri nu-i uitați

chemare în grai moldovenesc
(se dedică scriitorului Ion Berghia)

avem cu toți aceeași limbă,
precum avem și-aceeași glie
și preoții ni-i înțelegem
când ne slujesc o liturghie

noi spunem tată, frate, soră
și spunem mamă mai ales
și-aici și dincolo de Prut
au toate-același înțelese

vecinilor cu gânduri negre
le-oi spune foarte diplomatic,
să lase-ntreagă România
în jurul Lanțului Carpatic

am fost de secole striviți
și urgisiți de mari imperii
și-am îndurat destule veacuri
imperialele mizerii

iar moldovenii deportați,
ca vitele-n Siberia,
au fost de Stal în condamnați
și împușcați de Beria

dar meargă-acum acolo zbirii,
voroninii și cu smirnovii
să nu ne mai stâlcească graiul
și Sfântul Suflet al Moldovii

ei spaimă ne-au turnat în suflet
și plumbii ne-au înfipt în oase
ca să uităm de neamul nostru
și de câmpiile mănoase

de obiceiuri, de strămoși,
și că ne tragem de la Râm
nu am venit în țara asta
din alte lumi, din alt țărâm

dar meargă la stăpânii lor,
voroninii și cu smirnovii,
să nu ne mai stâlcească graiul
și Sfântul Suflet al Moldovii

veniți români la sânul țării,
călcați pe falsele hotare,
hotarul țării Nistrul este
din Codrii Herței, până-n Mare

azi pretutindeni cei de-un neam,
pe tot rotundul pământesc,
într-o suflare se adună,
nu se despart, ci se unesc

să nu mai ascultăm smeriți,
voroninii și nici smirnovii,
nu i-am uitat pe ribentropi
și nu uităm nici molotovii

mai sângerează-nfipt pumnalul
în trupu-n sufletul Moldovii

vă-așteaptă-n Put na Ștefan Sfântul,
cel ziditor de mănăstiri
să vă întoarceți din bejenii,
din deportări, din rătăcirii

veniți să îndrăgiți și Oltul,
Târnava, Mureșul, Carpații
în limba noastră românească,
în grai moldav vă cheamă frații.

voi Ciumii Roșii din Rusia,
bolșevicescului nărav
i-ați îndurat ani grei urgia,
românii mei, din plai moldav,
veniți, vă-așteaptă ROMÂNIA!
azi să ne facem datoria
ne trebuie voință doar,
înțelepciune și noi trude
se-aude-n Cernăuți? Se-aude!
se-aude-n Chișinău? Se-aude!
se-aude-n Ismail? Se-aude!
se-aude peste tot? Se-aude!
veniți copii ai soartei crude
că suntem frați și suntem rude

iar pe plahotniuc și dodon
să-i dăm Kremlinului plocon

argument:
că ei sunt iubitori fierbinți
ai Rusiei pe veci măreață
să-i facă rușii președinți,
în Rusia pe-ntreaga viață

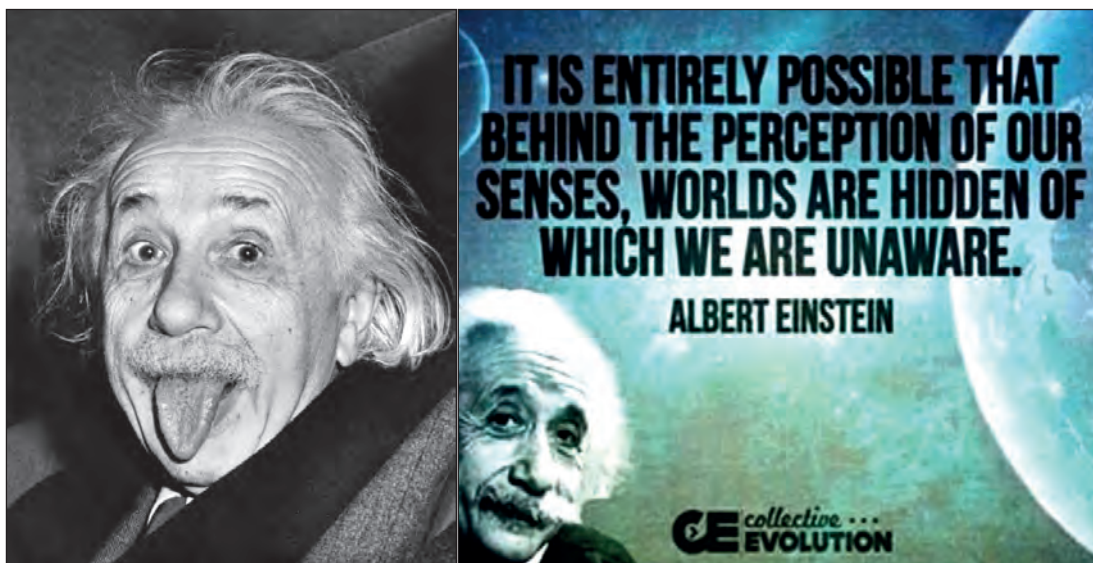
noi îi dăm gratis în Rusia
să le plătească ca simbria
ba, pentru-atât devotament
să-i facă șefi și-n parlament

sau de li-s dragi și-i vor mai mari
nu au decât să-i facă țari -
deși trăim în vremi moderne -
da-s treburile lor interne

p.s. eu mai adaug doar, pe scurt,
o întrebare dureroasă:
cum poate duce un mancurt
o viață-atât de ticăloasă?

îl chiar compățimesc, săracul,
dar el voiește să-l ia dracul

Forța supremă care controlează lumea

Albert Einstein

„Informația în sine, nu este cunoaștere” Albert Einstein

„Oricine formează impunându-se pe sine ca un judecător al Adevărului și Cunoașterii este scufundat de râsul Zeilor.” Albert Einstein

„Trebuie să avem grijă să nu facem din intelect Dumnezeu nostru; are desigur mușchi puternici, dar este fără personalitate.” Albert Einstein

Iată una dintre cele 1400 de scrisori donate în anii 1980 de Lieserl, fiica lui Einstein, Universității Ebraice din Ierusalim, cu mențiunea de a nu fi publicate decât după minim două decenii de la moartea tatălui său. Aici se vorbește despre legea supremă a universului, cea mai puternică forță ce poate exista: “Când am propus teoria relativității, foarte puțini oameni m-au înțeles, iar ceea ce urmează să destăinui umanității acum, se va ciocni de neînțelegerea și prejudecățile din această lume. Te rog să păstrezi aceste scrisori atât timp cât este necesar, ani, decenii, până când societatea este suficient de avansată pentru a accepta ceea ce voi explica mai jos.

Există o forță extrem de puternică, pentru care, cel puțin până în prezent, știința nu a găsit o explicație formală. Este forța care include și guvernează totul, este chiar în spatele oricărui fenomen care are loc în univers și încă nu a fost identificată de noi. Această forță universală este IUBIREA. Când cercetătorii au investigat o teorie unificată a universului, au uitat cea mai puternică forță nevăzută. Iubirea este Lumina,

care îi luminează pe cei ce o oferă și o primesc. Iubirea este gravitație, deoarece îi face pe unii oameni să se simtă atrași de alții. Iubirea e putere, deoarece multiplică tot ce avem mai bun și oferă umanității șansa de a nu pieri în propriul egoism orb. Iubirea expune și revelează. Pentru iubire noi trăim și murim. Iubirea e Dumnezeu și Dumnezeu este Iubire. Aceasta forță explică totul și oferă sens vieții. Aceasta este variabila pe care am ignorat-o de prea mult timp, poate pentru că ne este frică de iubire, deoarece este singura energie din univers pe care ființa umană nu a învățat să o controleze după voința sa. Pentru a evidenția iubirea, am creat o simplă substituție în cea mai faimoasă ecuație de-a mea. Dacă în loc de $E=mc^2$, acceptam ca energia pentru a vindeca întreaga lume poate fi obținută din multiplicarea iubirii cu viteza luminii la pătrat, atunci ajungem la concluzia că iubirea este cea mai puternică forță ce există, deoarece nu are nici o limită

După eșecul umanității în a utiliza și controla celelalte forțe din univers, care până la urmă s-au întors împotriva noastră, este imperios să ne hrănim pe noi înșine cu o altă formă de energie...

Dacă vrem ca speciile noastre să supraviețuiască, dacă vrem să descoperim sensul vieții, dacă vrem să salvăm lumea și fiecare ființă conștientă ce trăiește, atunci iubirea este unicul răspuns.

Probabil nu suntem încă pregătiți să creăm o bombă a iubirii, un mecanism destul de puternic pentru a distruge ura, egoismul și lăcomia care devastează planeta. Cu toate acestea, fiecare individ poartă cu

sine un mic, dar puternic generator de iubire, a cărei energie așteaptă să fie eliberată. Când o să inventăm, să oferim și să primim aceasta energie universală, dragă Lieserl, vom putea afirma că iubirea învinge tot, că poate transcendente totul și orice, deoarece iubirea este chintesența vieții.

Regret profund că nu am fost capabil să exprim ceea ce este în inima mea, care a bătut în liniște pentru tine, întreaga mea viață. Poate e prea târziu pentru scuze, dar cum timpul e relativ, simt nevoia să îți împărtășesc că Te Iubesc și datorită ție am ajuns la răspunsul suprem! Tatăl tău, Albert Einstein”

Sursa acestui articol este conținutul de twitter al faimosului cercetător Gregg Braden

Pentru o colecție publicată în 1931, Albert Einstein a descris pe scurt pentru ce a trăit, pentru și de ce el însuși se considera un om religios: „Situția noastră aici pe pământ este ciudată. Fiecare venim pentru o scurtă vizită, neștiind de ce, totuși părând a tinde către un scop divin.” Albert Einstein [Text original](#) „Living Philosophies” [Albert Einstein New York 1931](#) [Cultura Spiritului - Evenimente București & Timișoara](#) [Cultura Spiritului - Evenimente în țară](#)

Marturii: Scrisoarea prin care Albert Einstein a răspuns dacă știința și spiritualitatea sunt sau nu două concepții diametral opuse, care nu pot fi niciodată puse împreună. Polemica a iscat nenumărate dezbateri de-a lungul timpului și i-a făcut curioși chiar și pe copii. Phyllis, o fetiță de clasa a VI-a din New York, a avut curajul să ceară o explicație la

această problemă omului de știință, și a primit imediat un răspuns: Scrisoarea lui Phyllis, Biserica Riverside, 19 ianuarie 1936

„ Dragă Dr. Einstein,

În clasă, la orele de duminică, am adus în discuție întrebarea: Oamenii de știință se roagă? Noi am fost întrebați dacă am putea crede în știință și în religie

evenimentelor poate fi influențat de rugăciuni, adică de o dorință manifestată la un nivel supranatural. Cu toate acestea, trebuie să recunoaștem cunoștințele noastre despre aceste forțe ca fiind limitate, astfel încât convingerea în existența unui spirit atotputernic și etern stă într-un fel de credință. Asemenea credin-

în același timp. Acum trimitem scrisori oamenilor de știință și altor persoane importante, pentru a afla răspunsul la întrebarea noastră. Ne vom simți foarte onorați dacă ne veți răspunde la întrebarea: Oamenii de știință se roagă? Și dacă da, pentru ce se roagă? Noi suntem în clasa a șasea, clasa doamnei Ellis. Cu respect, Phyllis”

Răspunsul lui Albert Einstein a venit după numai cinci zile: 24 ianuarie 1936

„Dragă Phyllis, Voi încerca să răspund la întrebarea ta cât de simplu pot. Iată răspunsul meu: Oamenii de știință cred că orice fenomen, chiar și cele care țin de oameni, se întâmplă datorită legilor naturii. Așadar, un om de știință nu poate fi înclinat să creadă că acest curs al

ta rămâne foarte populară și întinsă, chiar și cu toate realizările din știința de până acum. Dar, de asemenea, oricine este serios implicat în demersurile științei, devine convins că un anume spirit se manifestă în legile universului, unul care este vast superior comparativ cu spiritul omului. În acest fel, urmarea căilor științifice duce spre un sentiment religios special, care este cu siguranță foarte diferit de religiozitatea cuiva mai naiv. Cu salutări cordiale, A. Einstein”

[Cultura Spiritului - Evenimente București & Timișoara](#) [Cultura Spiritului - Evenimente în țară](#) - See more at: <http://www.fundatia-luceafarul.ro/article/albert-einstein#sthash.b4Wt61Wp.dpuf>

Semnal

Clinchetul primăvăratîc al unei toamne târzii

Ion Urda

Este miraculos modul în care sufletul poate naște poezie, o poate ascunde în cutele vieții ani de zile și să o elibereze în momente cu totul neașteptate. Și afirm acest lucru pentru că, prin anii '80 – 81, am cunoscut, la Cenaclul Flacăra al scriitorilor hunedoreni, o fată firavă, blond-roșcată, cu ochi de smarald, de o delicatețe extraordinară, ale cărei încercări poetice dovedeau o deosebită sensibilitate, și de care mă atașasem într-o oarecare măsură.

Din păcate, cu trecerea anilor, viața ne-a îndepărtat, iar destrămarea treptată a cenaclului după retragerea de la conducerea acestuia a formidabilului om și scriitor Neculai Chirica, ne-a izolat, pe noi, creatorii tineri, și am rămas doar cu poezia mocnind înăbușit sub jeraticul din sufletele noastre, așteptând prilejul unei răbufniri, și cu notițele fugare cu poeme scrise de-a lungul anilor.

Pe Viorica Vulpe, pentru că de ea este vorba, dusă de valurile vieții tocmai în Sardegnă – Italia, am regăsit-o prin intermediul facebookului și am reușit să o conving să-și scoțoească notițele și amintirile din vremea când frecvența cenaclului hunedorean mai sus amintit și să încercăm înjghebarea unui volumaș de poezie și, asemenea copiilor pe care toamna îi adună cu clopoșelul la școală, la clinchetul clopoșelului sufletului poetei, copiii-poeme ai autoarei s-au alăturat în a da naștere unui grupaj de versuri extrem de sensibile.

Volumul, construit cu migală, intitulat „Clinchet de toamnă”, având ca leit-motiv în background mirificul anotimp care este toamna, o reprezintă fidel pe poetă, toamna ca anotimp, dar și toamna care se impregnează în noi și ne

umple sufletul de nostalgia unor clipe de neuitat din vremuri de mult apuse.

De remarcat că poeta își construiește poemele cu nostalgia firească vârstei, apelând la câteva elemente care revin obsesiv în mai toate poemele: marea, valurile, nisipul plajei, soarele, pescărușii, frunzele moarte, cocorii... Tonul poemelor este impregnat de tandrețe și de speranța iubirii iar muzicalitatea versurilor este sporită de cele mai multe ori de ritm și rimă, dar nu oricum, ci într-un reușit context metaforic.

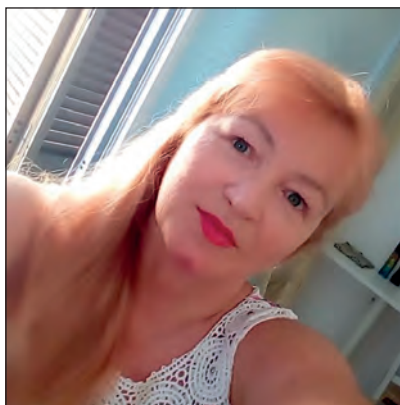
Viorica Vulpe este o creatoare în toamna vârstei și acest lucru se poate vedea din tematica poetică pe care o abordează, dar citindu-i poemele, se întrezărește aproape în fiecare dintre ele, metaforic vorbind, o rază de soare mângâind mugurii cruzi ai cuvintelor ce așteaptă să explodeze în mii de culori.

Sau, mai concis spus: un clinchet primăvăratîc al unei toamne târzii.

Poeme

Viorica Vulpe

Chemare

Garofală-nsângerată mi-e gura când te-aștept,
 miroase a pelin și a trifoi cu patru foi,
 o mie de gânduri calde spre tine îndrept,
 dușmănoasă, iubirea târziu ne-a găsit pe noi...
 și acum ne persecută cu gesturi de copilă...
 Îndurerată iarbă, ce limpede te clatini,
 alerg spre tine, -ntr-un târziu, umilă,
 supusă doar la plâns, mereu acestei patimi.
 Mă iartă tu, atunci când te-aștept
 cerându-ți să nu lași un gând
 răzleț să zboare spre mine de-a drept
 uitarea care vine-n primul rând.
 Sufletul mi-e gol, nelămurită vrerea
 îngemănate lacrimi ce-mi cântă a pustie
 un început tăcut iubind tăcerea
 și viața dragostei ce vrea să fie.

Mă iartă...

De mână ține-mă și-n gând,
 îți pune vâlul de iubire,
 nu mă privi atunci când râd
 nici când întreb cu-a mea privire...
 De ce să treacă timp așa, curgând
 când nu ești cu mine doar,
 dacă crezi că-n inimă, profund,
 există lacrimi fără de habar.
 Mă iartă de nu am știut să fiu
 tot ce-aș fi vrut sau ai fi vrut,
 nu pot să știu doar că-i târziu,
 ca un copil mă bucur de-un minut...

Dorință

Aș vrea să fiu ca un pumn de cenușă,
 când mă superi, să mă împrăștii în vânt,

un plâns de copil dorindu-și o păpușă,
 un gând curat ca un vers într-un cânt...

Dangăt de clopot, sărut de mireasă,
 petală de floare, nisip din pustiu,
 ninsoare de fluturi, o vorbă aleasă...
 acestea, -ntr-un târziu, aș vrea să fiu...
 Sfârșit de vară

Stoluri de grauri gălăgioși în înalt
 cântând încă cireșa târzie a timpului gol,
 priviri rătăcite, tăcute se zbat
 lăsând să se vadă tristețea în stol...

Și țiuie vântul ușor unduind,
 al mării val mă cheamă în prag de seară,
 un greiere încă mai cântă plângând
 apusul târziu al sfârșitului de vară.

Florile-n grădină, plecate, se-nchină
 iar luna timidă se arată încet,
 tăcute umbre îmbrățișate
 mă fac să tresalt când încă te-aștept...

O frunză pierdută a uitat să cadă,
 rămâne lălâie așteptând un vânt,
 tăcerea nopții a coborât în livadă
 iar stelele-și încep al toamnei clar încânt...

Toamnei mele

Îmi bate toamna-n geam cu-o frunză
 așa, în trecere, râzând,
 pierdută parcă mai deunăzi
 în vară, -n joc și-n râs cântând.
 Se uită toamna cea bălaie
 să vadă-al meu tăcut suspin,
 trecând prin păru-mi mâna ploaie
 surâd și eu și mă înclin...
 Tu, doamnă-a timpului din timpuri
 reverși cu dragoste-a ta mână,
 prințesă, mamă de-anotimpuri
 încet, plâpând, vise destramă.
 Pornește-ncet, râzând în hohot
 grăbindu-și pașii după dealuri,
 se-nchină-n dangăte de clopot
 cocori grăbiți plecând în valuri

și cade frunza cea plăpândă,
 în vânt se zbate tremurând,
 se-ntoarce iar în primăvară,
 doar eu, de plec, mă-ntorc... nicicând!

Nostalgie

Herghelii de gânduri năpădesc
 și inima îmi stă din piept să sară,
 imaginea-ți vie se zbate nefiresc
 amintindu-mi de tine, de vară.
 Hohot de val se zbate de țărâm
 și cântă, rotind, pescărușii în val,
 departe-o sirenă își cântă balada
 uscându-și părul galben, țintind la mal.
 Aleargă un nor în zarea nebună
 și un greiere pierdut mai cântă,
 un el și o ea, ținându-se de mână,
 al mării val, săltând ascultă...
 Se-nghesuie în gând speranța
 ducându-mă pe-un dor la tine,
 îngân un cânt de mult uitat,
 surâd ușor gândind la mâine...

Esență

Sunt un copac umblător
 cu rădăcinile nicăieri,
 răzleț, purtat în gând de un nor,
 Gândind la mâine, nu la ieri!
 Sunt o petală de „nu mă uita”
 purtată încet de un vânt
 spre miazănoapte rătăcind,
 parfum de narcisă, asta sunt!
 Sunt arcușul viorii ce plânge încet
 seara, pe deal, la apus,
 răspuns la întrebări
 ce înlăuntru mi le-am ascuns...
 Sunt roua dimineții răcoroase,
 lumina caldă-n prag de seară.
 Sunt umbra tăcută, trecută de amiază,
 iubirea pierdută de o vară...
 Sunt lacrima îngerului căzut.
 speranța navei în larg de mare,
 sunt dorul tăcut, nu uitat,
 sunt amintirea ce încă doare.
 Sunt tot întregul, infinitul,
 orizontul pierdut într-un punct mic,
 culoarea ruginii a toamnei!
 Sunt lumea toată și... nimic!

Note de scriitor:

Azerbaidjan – Țara Focului Veșnic

Valeriu Butulescu

Un țărâm cu un nume atât de poetic te vrăjește de la bun început. Azerbaidjan are o poziție excepțională, din toate punctele de vedere. Este ultimul bastion european, dincolo de care, la est, începe fabuloasa Asie, cel mai mare continent al planetei. Capitala republicii este metropola Baku, cel mai mare port al celui mai mare lac terestru: Marea Caspică.

X

Având ca vecini rușii la nord și perșii la sud, e un miracol cum și-a păstrat poporul azer identitatea culturală și națională de-a lungul mileniilor, bine legat de trăinicia Munților Caucaz. În secolul IX î. Hr. vechii locuitori ai zonei (albanezii caucazieni) întemeiază regatul Manna, care rezistă eroic, două sute de ani, presiunii persane. Acest stat este ulterior inclus în Imperiul Persan.

X

Pământul azer are ceva din tenacitatea celui românesc. De-a lungul a aproape trei milenii, s-au perindat pe aceste meleaguri numeroase seminții: perși, romani, greci, arabi, turci, mongoli, ruși. Dar poporul azer și limba sa au supraviețuit.

X

Perenitatea acestui popor este perfect ilustrată de numele țării. Azerbaidjan, ca „țară a focului veșnic”, nu poate fi decât un ținut etern. Nu se știe exact sensul acestui termen. Poate fi legat de cultul focului (zoroastrismul) care a fost religia oficială a lumii persane până la răspândirea islamului. Ahura Mazda (Domnul cel Înțelept) propovăduit de Zaratuștra a creat totul din foc și prin foc. Fascinația față de focul divin a fost uriașă în epocă.

X

Cred că această religie a focului, apărută și dezvoltată în zonă, are o explicație tehnică profundă. Subsolul acestor meleaguri mustea de petrol; gazele se ridicau din adânc, se aprindeau accidental și ardeau sute de ani. Un semn divin, mai clar și mai spectaculos, venit din miezul pământului, nici că se putea. „Stânci care ard” pot fi văzute și astăzi în această țară.

X

Islamul a pătruns aici, puternic și definitiv, începând cu secolul VII d. Hr., odată cu invazia arabă. După prăbușirea ocupației arabe, începând cu secolul XI, Azerbaidjan intră pentru două veacuri sub dominația

turcior selgiucizi. Mongolii se impun și ei pentru alte două secole. Azerbaidjanul revine pentru alte trei secole sub ocupația persană (iraniană). După tratatul de la Gulistan (1813) țara este inclusă în Imperiul Rus.

X

Azerbaidjan este prima republică din lumea musulmană, proclamată în 1918, imediat după prăbușirea Rusiei Țariste. Dar independența Republicii Democratice Azerbaidjan este de scurtă durată. În aprilie 1920 Armata Roșie ocupă țara, anexând-o Uniunii Sovietice. Dezmembrarea URSS readuce eliberarea. Începând cu 18 octombrie 1991, Azerbaidjan devine stat independent.

X

Azerbaidjan este azi o republică prezidențială. Președintele, ales prin vot universal pe o perioadă de șapte ani, are prerogative deosebite, fiind personalitatea care numește miniștrii. Țara are și un parlament unicameral, bine echilibrat numeric, alcătuit din cincizeci de deputați, preocupați preponderent cu activitatea de legiferare. Populația țării este de 9,9 milioane locuitori.

X

Un alt numitor comun cu România îl reprezintă vulcanii reci, noroioși. Paradoxal, aceștia sunt mult mai rari în lume, decât vulcanii fierbinți, aruncători de lavă și cenușă. Din punctul acesta de vedere, coroborat cu securitatea vizitatorilor, vulcanii noroioși sunt foarte căutați de turiști. Iar turiștii vizitează țara, aducând anual peste două miliarde de dolari.

X

Poate și pentru că are un parlament de zece ori mai redus ca al nostru, datoria externă a Azerbaidjanului este de douăzeci de ori mai mică decât a României. Asta nu-i împiedică pe azeri să aibă patru submarine militare funcționale, spre deosebire de noi, care avem unul singur, și acela pe butuci, imobilizat în port, cu bateriile moarte.

X

Economia azeră este puternic legată de industria extractivă a petrolului, care asigură 70% din produsul intern brut. Industria postsovietică azeră s-a adaptat relativ repede la noile rigori. Agricultură e bine organizată, acoperind nevoile interne și asigurând o bună parte din export.

X

Exploatarea industrială a petrolului a început în urmă cu cca. 150 de ani, în zona orașului Baku, fapt care l-a transformat într-o importantă metropolă. Aici și-a făcut o bună parte din uriașa sa avere Alfred Nobel, tatăl dinamitei, fondatorul faimoaselor și mult râvnitelor Premii Nobel.

X

Baku este un oraș superb și modern, care îmbină armonios tradiția musulmană cu modernitatea europeană, atât în arhitectură cât și în viața cotidiană. Acest sincretism este pregnant și în muzică, unde cu ajutorul unor instrumente specifice culturii azere, s-a obținut o muzică de jazz de mare originalitate. Muzica ocupă un loc aparte în viața spirituală a poporului azer. Nu întâmplător, concursul Eurovision 2011 a fost câștigat de formația azeră Ell & Nikki!

X

În Azerbaidjan, civilizația musulmană este extrem de liberă și tolerantă. În baruri și restaurante se poate servi alcool, se poate consuma carne de porc. Poți întâlni pe stradă femei în costum tradițional musulman, dar și în haine europene, în blugi, fuste scurte și bluze decoltate.

X

Azerii sunt oameni deschiși și amabili cu străinii. Turiștii sunt răsfățați de poliție, care de multe ori se oferă să ducă un turist dezorientat la destinația dorită, bineînțeles, gratis, cu mașina de serviciu. În localuri, văzându-te străin, azerii intră bucuruși în vorbă, ascultă cu interes ce le povestești, îți plătesc cu mult drag consumația.

Poeme

I.D.Sicore

UNIREA CEA MARE...

*„Înainte de a-ți cumpăra o casă, cumpără-ți vecinii”
- Constantin BRÂNCUȘI*

UN vis al neamului străbun
i-a adunat pe toți românii,
și ziua de unu Decembrie ...
le deveni cum drojdia pâinii,
fermentul unui trai mai bun!..

UNIREA s-a înfăptuit...
și fiecare parcă creștem,
dar vremile pactul l-au rupt,
ciuntită-i ȚARA, recunoaștem,
dar glasul ei nu a murit!

O, ROMÂNIE, țară sfântă...
deschisă EUROPEI UNITE,
ai gânduri bune și mărețe
dar glasul tău bun și cuminte,
nu are încă crezământ!..

CĂCI tu exiști MARE UNITĂ
și credem în acest cuvânt,
sperăm ca frații despărțiți
să ni-i avem la nou avânt...
că NEAMUL ăsta o merită!..

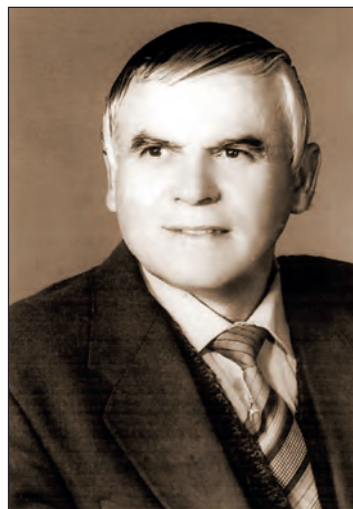
NU dușmănim niciun vecin...
suntem un neam ce propășește,
relații pașnice noi vrem...
și un cuvânt care-l dorim,
ca NEAMU întreg să ni-l unim!..

EUROPA patrie la toți...
dă-ți mâna să ne împăcăm,
curajul fie-ți și-un descânt
UNITĂ fii cum toți visăm,
dar fii și SINCERĂ că poți!..

REGĂSIRI...

*„Vis ce sufletul îmi farmeci
musafir plin de mister
oaspete ales ce vindeci
lumea noastră de sub cer”
- Vasili JUKOVSKI*

În vise îmi revii, în vise mi te scoli
o, vii pe-o rază de lumină nevăzută
te naști în mintea mea și mori,
că visul uneori mă-mbată...
dar vai, te pierd repede în zori!..

Prin vise îmi umbli călător
și-aduni în tine dorul frânt,
cum pasărea tu nu mai zbori
căci aripile îți cad în vânt,
și cauți ce-i cutezător!

Mă las furat de-atât nesomn
și tu plutești sorbind din dor,
adesea mă trezești din somn,
și-ți îmblânzești pasul ușor
să înțeleg că-mi faci un semn;

Te recunosc floare îngropată,
în propriul tău cer ce-i senin,
tu veșnic mă răpești curtată
de amintiri ce azi închin...
o, rămâi dorință îndepărtată,

... de care-s legat prin destin!..

ÎNTREBARE...

*„NU se poate trăi, doar pe înălțimi”
- Loyd C. DOUGLAS*

Plâng norii lacrimi volburate...
se-ntâmplă ceva în cer neprevăzut,
pământul așteaptă jos uimit
vădit fiorul mă străbate!..

Privesc în sus da, tulburat...
și-mi pun firesc mii de întrebări,
confuzia ce-i printre stări-
și sus în cer e-un vis turbat?!...

Și-acolo se declanșează furii...
și-acolo îs multe ce-s altfel
de crezi că cerul stârnește jos duel –

ce pe pământ deschide urii,

o, același fals joc al măsurii
ce printre oameni îi la fel!..

DESHIDERI...

„Ce prin ureche ne vine, ne mișcă mai puțin/
Decât ce se petrece sub ochii noștri chiar”
- HORAȚIU/ în ”Arta Poeziei”

Fiecare-i fericit că are o mașină...
că timpul îl scurtează și-ajunge unde vrea,
șoselele sunt pline de vuiet și lumină -
săracă țărișoară (uf!) tu crezi că-i calea ta!..

Te crezi chiar mai bogată, te vezi o bună stea,
dar mâine îi posibil ca să renunți la multe...
căci toate trec își au doar vremea sa -
o, rămân toate cum visul din viețile trecute!

DA, viața își reia ce-i bun în eul ei...
ce-i simplu, natural ea asta își alege,
din dâra din trecut ce-i simplu ea culege -
avântul cum descântul, deschide noi idei!..

„LOCUL SFÂNT” de astăzi...

„Remember/ Adu-ți aminte”
- CAROL I/ regele Angliei

„LOC SFÂNT” tu ești un vad de înviorări...
un loc ce îmi renaști frumoase amintiri,
la masa asta simplă revin în întâlniri
ce astăzi îmi impun, și vise și întrebări!..

Ce vise îmi făceau în vremile apuse...
ce întrebări și azi adesea mi le pun,
privesc în urmă și-ncep să le adun...
o, sunt clipe ce nu trec ca niște simple vise!

Căci totul e altfel de cum tu sorocești...
alte bucurii cu alte fericiri schimbate,
timpul da, veșnic lovește pe la spate...
nimic nu-i neclintit, din câte tu gândești!..

„Loc sfânt” înghiți și tu prea multe...
la fel cum omul face câțându-l pe adevăr,
căci viața-i trecătoare destule-s în răspăr
prea dese ne rămân din gânduri neîmplinite;

De-aceea astăzi tac renunț să mai visez...
aștept cum toți o fac uitând de ce a fost,
că-altfel te poți trezi că turui fără rost
vorbe ușoare, în care nici tu n-ai să mai crezi,

...or asta mă-nspăimântă, când visul îmi cutezi..

RONDELUL IERNII...

”ÎN fiecare clipă a vieții noastre,
conștiința proclamă că viața ne este liberă”
- S.SMILES/ în cartea „Ajută-te singur”

Te luptă tu floare cu frigul și gerul...
îi vremea lor și nu ai ce mai face,
tu scrutezi cerul, îl rogi, dar el vai, tace -
puterea în tine, revede-ți ungherul!..

Coboară-ți sevele în rădăcini (potolești efectul)
și-n jurul tău se dă luptă ce ție nu-ți place,
te luptă tu floare cu frigul ai gerul -
îi vremea lor și nu ai ce mai face;

Trebuie floare să treci singură hopul...
ca-n primăvară să zâmbești cu pace,
da, trecut-au Babele cu-a lor albe cojoace -
liniștea, uitarea deschid viitorul,

... te luptă tu floare cu frigul și gerul!..

OMAGIU

“De la Nistru pân’ la Tisa
Tot românul plânsu-mi-sa,
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate...”
- Mihai EMINESCU -

Dintr-un adânc de UNIVERS
O stea căzu și peste noi,
Lumina ei cu al său vers
Născu o lume de eroi!..

Tu, EMINESCULE, lumini...
Și azi ce ai în jurul tău,
Pe tine sfinte te cinstim
Că ce-ai visat e veșnic nou;

Măreț veniși precum un far...
Să-ndrepti în neam ce e uitare,
nimic nu iese fără har
oricât s-ar vrea altă schimbare!..

Reînnoiești în neam un vis...
Ce veșnic, Sfinte, l-ai visat,
Să prindă în cercul ce-a închis
Pe toți românii într-un STAT!

Căci visul ăsta înălțător...
Și azi rămâne de împlinit,
Românii nu se vor POPOR...
Ci națiunea ce-ai slăvit.

... cu-n țel cum tu l-ai sorocit -
Mărite Sfânt, de-un neam iubit!..

Câteva considerații despre Constantin Brâncuși și opera sa

Vasile Ponea

Neamul nostru coboară din eternitate și de aceea trebuie să se manifeste cultural-artistic, filosofic, științific și religios, pentru a-și demonstra dăinuirea. La noi pare mai pregnant ca la alte popoare „un conflict permanent între etern și istoric, nouă ne-a plăcut să ne scaldăm în perspectiva eternității”- după cum spunea Constantin Noica.

Am savurat tăcerea ca pe o oprire, care la rândul ei aduce umilință și plângere, care întronează (înscăunează) frica, smerenia, dreapta socoteală, ... dragostea, iar aceasta face ca sufletele să vorbească cu îngerii, să declanșeze un declic pentru o ballistică zeiască. Noi am rămas cuplați la o moarte blândă ca-n Miorița și poate de aceea ne-am complăcut într-o „cultură minoră” aproape două milenii, dar suntem chemați și capabili să trecem și la o „cultura majoră”, sau cel puțin în devenire, bazându-ne pe modulațiile românești în a lui „a fi” după cum spunea C. Noica, fără a pierde „matricea stilistică” pe care glosa Lucian Blaga, ținând seama că la noi **dorul** împlinește atât semnificația durerii cât și a plăcerii, cu un câmp de cunoaștere extraordinar de vast, sau a sintagmei „a fi întru”, cu limite și fără limite înăuntru și în afară, cu extaziere, cum s-ar spune: „mi-e dor de dorul ce-l aveam, când mi-era dor de dor”.

Printre puținii care au înțeles această caracteristică specifică a nației, a fost gorjeanu nostru Constantin Brâncuși, punând **cocoșii** săi să cânte prelung, cu sinele în afară – și iată un paradox genial.

Admirând îndelung **Masa Tăcerii**, ai senzația că trebuie să mai sosească cineva, sau mai curând că, ... lipsește cineva, te obligă la așteptare, adică la etern. Eternitatea transpare și din primordia- la apă, deci din vecinătatea Jiului, a apei dătătoare de energie incomensurabilă, sintetizată prin clesidrele scaunelor atât de la **Masa Tăcerii**, cât și de pe **Aleea Scaunelor**, ca o necesitate și o scurgere în timp fără încetare.

Coloana Infinită nu este altceva decât o înșiruire de module de infinit (∞), după cum recunoștința neamului pentru eroi săi este infinită și la fel dăinuirea, și „devenirea întru ființă” a acestui neam, iată o gândire de nuanță ec-statică la marile Brâncuși. Observând alternarea modulelor

coloanei parcă se fluidizează, curge materia și într-un sens și într-altul – omul tinde către infinit, dar parcă și infinitul se reduce la scara omului.

Brâncuși a demonstrat cum devenirea poate sta pe loc, mă refer la intuiția sa asupra ființelor ascunse într-un bloc de piatră, care așteaptă să fie eliberate, deci acel posibil neîmplinit care poate duce la miracole, deci produce misterul miracolului.

Sculptura lui Brâncuși este ca și la antici și clasici o artă a ființei (a configurației, dacă vreți), dar și o sculptură a devenirii și chiar dacă pare straniu „**un fel de cununie a ființei cu devenirea**”. După cum și basmele românești, ne impun devenirea întru ființă, Brâncuși a transgresat, dacă pot spune astfel, ponderea, greutatea materiei în ușurătatea ei, în ideea de devenire întru ființă, ideea zborului însuși.

Atât Masa Tăcerii, Aleea Scaunelor, Coloana

Infinită sugerează/ demonstrează, unitatea în pluralitate.

Domnișoara Pogany, dar mai ales **Cumințenia Pământului** sintetizează ideea de umilință și de devenirea întru înțelepciunea și rațiunea Pământului. La Brâncuși „ideea pleacă să se înobileze în regăsirea de sine, ca o trezire dintr-un somn adânc – ca o înfrângere transformată în biruință”, după cum menționa Constantin Noica.

Brâncuși a fost îndrituit cu zborul în gândire, a materializat gândul și zborul, dar în același timp a însuflețit, a înființat materia prin redarea ideii de zbor, a străfulgerării mișcării, în aer a păsărilor și în apă a Peștelui.

Brâncuși utilizează lumina mai mult decât pentru a da contur sculpturilor sale, ci cu bună știință, în completarea golurilor din sculpturile sale, atribuirea luminii volum (vezi Socrate și Regele regilor), iar prin polisările și șlefuirile bronzului, alamei și marmorei până la perfecțiune (absolut), a creat o aură de sfințenie operelor sale, sau de “nimb” cum ar spune Prof. Florin Rogneanu, (vezi suita - Păsările și Peștele).

Nu de mult

A fost odată un Cioplitor
posedat de neastâmpăr,
care la toate răspântiile
și-a dat întâlnire cu Harul,
deconspirând divin, cu dalta:
stâncile, arborii, metalul.
A dat plinătate basmului,
cântecului mereu început
și nici odată dus până la capăt.

A dat statornicie rugăciunii,
a glăsuțit despre măiestre,
despre dragoste și dăinuire,
străfunzime și înțelepciune,
despre simplitatea adevăratei bucurii
și a cumișteniei noastre ancestrale,
despre sine, și în sine
și despre lumina adevărată
a cunoașterii esențelor.

Masa cioplită de gânduri

Tăcerea-i de piatră
La masa cioplită de gânduri...
Uriașii neamului
s-au dus rând pe rând

Îi auzim lunecând
Din Olimp în Olimp
Și veșnicia din piatră
Și de sub piatră vibrând

Poem

Toți cei coborâți din strămoși,
veniți cum frunzele!
să prânzim statornicie
la Masa Tăcerii.
Toți cei care mă iubiți,
veniți!
Vă voi da sărutarea de frate
sub Poarta de Stei.
Și reuniți pe cărarea vieții
să durăm nesfârșite coloane
brodate cu fire,
din lada de zestre
a neamului.

Mesaj mioritic

Înțelepciune cu poala dăltuită în suflet
Din căușul strigărilor de sub brazdă
Și din trunchiuri seculare...
Ființă pribeagă cu fața la țară,
Mesaj mioritic pe-ntinderi tot porți...
Pe Jiu,...La Masa Tăcerii
Se poate sorbi din cutezanța Uriașilor
Și din dragostea lor pentru țară.
Iar după cei duși în cețuri,
Curcubeele visează ștergare
Și uită să dispară-n văzduh,
Ghemuindu-se în lada de zestre a neamului.

Vis

Pe o pajiște de doruri ninsă am visat:
o zariște de Duh în hohot de lumină,
un țipăt invitând culorile la dans,
stânca ce azi e nisip,
căpătâiul de sare din mare –
pe care dorm marinarii somnul de veci,
pleoapa de stâncă
de unde se preling lacrimile pământului,
cătredările care au copilărit în munți,...
dar și o vijelie de culori și meșteșuguri
din Muzeul Satului...
și m-a cuprins o stare nefirească de Duh,
trezindu-mă în atelierul parizian
a starabostesului de pe Bistrița,
la cântatul cocoșilor săi.

PROIECT LAND ART (Dealul Uroiului) - PORTRETUL REGELUI DAC

Alexandru Podea

Portretul Regelui Dac se bazează pe expresia conturului care estompează linia la orizont dintre cer și pământ.

Abordarea curajoasă provoacă relaționarea istorică cu ambientul pentru călătorul care trece pe autostrada A1, portretul profilat cu fața spre cer fiind identic vizibil din ambele sensuri de circulație.

Privitorul va rămâne în memorie cu identitatea istorică a zonei, pusă în valoare de mesajul clar conturat realizat ecologic în scop educativ cultural, imagine care în timp va deveni posibil brand al județului Hunedoara.

Lucrările executate în peisaj vor folosi ca mediu de lucru doar ceea ce are de oferit peisajul. Un procent de 99,98% din forma finală este gata realizată deja de natură de-a lungul mileniilor și ar fi păcat să nu fructificăm acest avantaj. Restul de 0,02% se va completa cu pământ (zona nasului) peste care în timp va crește vegetație naturală ca o scriere desenată pe fondalul cerului astfel încât întreg dealul Uroiului văzut de la distanță va deveni o imagine perenă compactă capul Regelui Dac, profil uman explicat orientat cu fața spre cer.

IMAGINE ACTUALĂ

SCHIȚĂ INTERMEDIARĂ

IMAGINE FINALĂ

Poeme

Mircea Liviu Goga

FLOARE DE TU

Să nu te mire, domnule Cutare,
Pe mine însumi m-a mâncat o floare.
Când mângâiam conturul ei mios,
Ea mâna mi-a mușcat-o pân' la os.

Poate că vrea destinul să ne-nvețe
Să nu mai credem nici în frumusețe,
S-o alungăm din curtea minții noastre?
Ferească-ne, candori, de-așa năpaste!

Ori poate s-a temut că vreodată
Am să-i strivesc corola fermecată?
Că nu sunt demn să-i pipăi catifeaua?
Că-n suflet pe tandrețe zburdă neaua?

Floare de Tu, cu taina de albine!
Eu ți-am aflat doar rănile din mine!

CAMERA IUBIRII

De-acum ne va rămâne o nefirească sete...
În camera iubirii stă timpul încuiat.
Păianjenii țes pânze prin pălării cochete
Și sângele-i cu moartea sublim împreună.

Din loc în loc, prin colțuri, cutează forme
sombre
Grădini înmărmurite cu iz mucegăit
Și-un șoarec clown sub masă zadarnic face
tumbe
Visând un zâmbet care de mult s-a risipit.

Se-amestecă-n lumina căzută ca o spadă
Vagi resturi din ființa ce-a fost să fim noi doi -
Și-n raft fotografia, acum, e albă toată,
Fugind din ea copiii ce semănau cu noi.

Ce a rămas, e praful și pulberea de sine...
 Și-am stat numai o clipă s-ascult, melodos,
 Cum murmură fantoma amiezilor senine
 Prin amintirea noastră – și bântuie frumos...

TOAMNA

E iarăși afară o toamnă
 Cu îngeri de frunze ce cad.
 Atinge-mi memoria, doamnă,
 Mai verde ca iarna din brad...

Sub gest e idea ce-l doare,
 Rămasă când gestul e mort:
 Cum azi te privesc întrebare,
 Răspunsul mă doare să-l port.

Mi-e milă de noi, mi-e rușine
 Că nu suntem numai cuvânt...
 Adie-mă, doamnă, cu tine,
 Să pot fără eu să te cânt...

SEARA DE GER

Înainte vede-mi ziua-n care sânger;
 Fierb adânc pumnale tu când mă mai dori...
 Și la cina noastră voi tăia un înger
 Când se-abate veacul dinspre sărbători.

Tu în rochii blonde să te-așezi la masă,
 Vinul vechi și ludic suflecă pahare,
 Mâna ta să fie floare neculeasă
 Când foșnește vântul peste călindare...

Poartă veșted somnul lumânări ce flutur,
 Masa-ntreagă-i vama inimii seduse,
 Scârțâie vesela, sau de frig mă scuter,
 Ori se mușcă lupii în Siberii ruse?

Ca-n boemă cearnă mari zăpezi de minte,
 Anul nostru bate trist peste oraș
 Și când pleci în țara unde nu-s cuvinte
 Tu nădejdi de chiciură să-mi lași...

TU, LEOAICE

Îți aduc iubirea mea nervoasă
 Și-mpănat cu scuturi rinocer –
 Să-ți anin candoarea pe carcasă
 Drept zălog și tainic giuvaer

Tu să-nvii chemările-ți drumețe -
 Eu cât dăinui să te scriu totem;
 Și să treci leoaice, tu, răzlețe,
 Care-ai fost pe rând și eu le chem.

Și să-ți sfâșii fiară lângă fiară
 Ne-ncetându-ți ranele să sânge
 Pe când eu voi fi această seară
 Rezemată-n ochii tăi cei stângi

CA SĂ EU

Îți aduc un dor prinos
 Pe-o cărare de albine,
 Ca să eu visez de tine –
 Ca să tu visezi frumos.

Și mi-i noapte-n mâna stângă –
 Șoapte-n multe șoapte sunt –
 Lăudate-aș tremurând
 De-a păduri în loc de-a plângă

Și-ți trimit prin somn o carte
 S-o citești cu buze reci...
 Draga mea, dacă vei pleci,
 Prea n-am zile prin cetate!

Și-am să-ntreb, cu muguri goi,
 (Ca să nu tocesc cuvinte)
 De ce inima de minte
 Nu se sânge-n amândoi?

SEARA

Seara m-a cuprins - și din ea îmi cresc
 O culoare pe care-am văzut-o-n muzeu:
 Seara asta s-a făcut o piele de eu,
 O piele-nfiorată cu tu.

Vine noaptea ce mă va uimi cum te lași
 Pe trupul meu, tu, viu mirositoare;
 Sunt demonul, cel azvârlit în ceruri –
 Ești îngerul, cel azvârlit în mare...

PASĂRE

Ce, prin codrii, te mai coși,
 Pasăre cu ochii scoși?
 Cine, fie-i de deochi,
 Ți-a pus har în loc de ochi?

Cântu-i dorul ce-l urmezi,
 Poate fiindcă nu ne vezi
 Și-ți părem a fi frumoși,
 Pasăre cu ochii scoși...

E doar punte pentru vis
 Ochiul scos și ochiu-nchis...
 Însă inima mea scoasă,
 Punte - cui?... Și cui îi pasă?

Relația dintre rațiune și credință. Disputa lui Leibniz cu Pierre Bayle.

Alin Negomireanu

Abstract

În această text ne propunem să analizăm relația dintre rațiune și credință așa cum reiese din disputa lui Leibniz cu autorul „Dictionnaire historique et critique”, Pierre Bayle (1647-1706). Relația dintre rațiune și credință este tratată în „Eseuri de teodicee”, imediat după prefață în „Discurs asupra conformității credinței cu rațiunea.

Leibniz Gottfried Wilhelm (1646 – 1716) este prototipul eruditului universal: diplomat, jurist, istoric, matematician, fizician și filosof, fiind numit de Friedrich cel Mare “o academie în sine”. A fost considerat ultimul geniu universal din istoria lumii, un geniu „care s-a manifestat la fel de strălucit în domeniul filosofiei ca și în matematică, fizică, logică, jurisprudență, istorie, economie și teologie”¹. Fiind, în egală măsură metafizician și psiholog, matematician și moralist Leibniz este considerat unul din spiritele cele mai cuprinzătoare pe care le-a cunoscut lumea².

Controversele și dezbaterile pe marginea concordanței dintre rațiune și credință au existat din perioada lumii antice, fiind știut în acest sens că filosofia se naște în Grecia, iar sursa ei primă este religioasă. Cunoscuta propoziție, atribuită de obicei lui Origen³ „crede și nu cerceta”, evidențiază întâietatea credinței în raportul său cu rațiunea, în actul de cunoaștere al lui Dumnezeu. Acest raport apare în mod subversiv în Evul Mediu, dar nu numai, fiind un subiect intens discutat până în zilele noastre. Această problemă nu putea să-i rămână străină lui Augustin, cel care în perioada Evului Mediu va întări ideea că rațiunea nu este contrară credinței prin aserțiune „*intellige ut credas, crede ut intelligas*” (înțeleg ca să cred, cred ca să înțeleg).

Chiar dacă marele reprezentant al filosofiei din secolul al XVII-lea, (secol numit „epoca rațiunii”), filosoful Descartes, a tras o linie de

demarcație evidentă între domeniile teologiei și filosofiei, lăsându-se îndrumat de lumina rațiunii, a acceptat cu pietate doctrina potrivit căreia „lumea a fost creată de în mod desăvârșit” de către un Dumnezeu, a cărui natură este, în „cea mai parte dincolo de ceea ce putem cuprinde, iar scopurile sale sunt de nepătruns pentru noi”⁴.

Filosoful olandez Spinoza vedea o lărgire a „prăpastiei dintre viața rațiunii și viața credinței”, considerând că fiecare individ trebuie să se lase îndrumat numai de „lumina rațiunii” din interiorul său. Spinoza a fost catalogat de către adversarii săi ateu, lucru cu care nu a fost de acord admiratorul său german Novalis⁵, atunci când a văzut în autorul „Eticii” „un om îmbătat de Dumnezeu”. Spinoza nu era din punct de vedere religios, nici creștin, nici evreu, nu avea nici o religie, fiind un filosof înăscut, care a practicat religia propriei sale filosofii. Dumnezeuul său este o ființă sau o substanță absolut infinită, lipsită de pasiuni, nu iubește pe nimeni, „cauză a ei însăși”, întrucât „esența îi include existența”⁶.

Leibniz nu a fost de acord cu prăpastia pe care a văzut-o contemporanul său olandez, Spinoza, țelul lui fiind opus acestuia, „vizând reconcilierea rațiunii cu credința”⁷, fiind unul dintre cei mai mari apărători ai teismului creștin. Leibniz consideră că Dumnezeu alege între un număr infinit de lumi posibile din punct de vedere logic. Fiecare din lumi e posibilă atâta timp cât existența sa nu implică o contradicție logică, deoarece principiul noncontradicției îl constrânge pe Dumnezeu nu mai puțin decât pe noi, oamenii. Atunci când trece în revistă toate lumile posibile, Dumnezeu e ghidat de propria sa omnisciență, însă alegerea sa efectivă este determinată de bunătatea sa, acest

1 P. Kampits, Între aparență și realitate. O istorie a filosofiei austriece, traducere din germană de Părvu Radu Gabriel, București, Editura Humanitas, 1999, p. 65

2 *** Istoria filosofiei moderne (Omagiul profesorului Ion Petrovici) vol. I, București, 1937, p. 477

3 Origen, Contra Celsum, I, 9, apud Adrian Muraru, Crede și nu cerceta – note în marginea unui enunț clasic, în revista „Idei în dialog”, anul III, nr. 1 (16), ianuarie, 2006, p. 24

4 Cottingham, John, Raționaliștii: Descartes, Spinoza, Leibniz, traducere din engleză de Laurențiu Ștefan – Scarlat, București, Editura Humanitas, 1998, p. 239

5 Novalis este pseudonimul lui Friedrich von Hardenberg, scriitor și filosof german (1772-1801). Împreună cu J. C. F. Schiller și frații Schlegel întemeiază cercul romanticilor de la Jena, care scoate revista, „Athenäum”.

6 Spinoza, Etica, traducere de Alexandru Posescu, București, 1981, partea I, definițiile 1 și 6

7 Cottingham, John, Raționaliștii: Descartes, Spinoza, Leibniz, traducere din engleză de Laurențiu Ștefan – Scalat, București, Editura Humanitas, 1998, p. 244

lucru fiind dovedit și de faptul că „Dumnezeu nu e doar un matematician care calculează și compară proprietățile lumilor posibile, ci este și un părinte iubitor”¹: „(...) Puterea acestei substanțe face eficientă voința. Puterea duce spre ființă, înțelepciunea sau intelectul spre adevăr și voința spre bine. Această cauză inteligentă trebuie să fie în toate modurile infinită și absolut perfectă în putere, înțelepciune și în bunătate, întrucât ea duce spre tot ceea ce este posibil”² Filosoful a făcut în *Teodicee* o distincție între necesitatea metafizică și cea morală: Dumnezeu a acționat sub o constrângere metafizică atunci când a creat un univers fără contradicții, însă a acționat, de asemenea, și sub o constrângere morală, în măsura în care universul său era cel mai bun posibil, privit prin prisma raportului bine – rău.

Autorul lucrării „*Dictionnaire historique et critique*” adoptă un punct de vedere fideist, potrivit căruia „religia creștină este una de tip supranatural, componenta ei de bază constând în suprema autoritate a lui Dumnezeu, care ne propune mistere, pe care nu le putem înțelege, ci trebuie să le credem cu o umilință pe care o datorăm ființei perfecte. Ideea pe care o susține Bayle în disputa cu Leibniz este că tainele depășesc rațiunea și sunt contrare acesteia, *de aici concluzionând că rațiunea trebuie să se supună credinței*. Deoarece dogma se situează deasupra rațiunii, zice gânditorul francez, „filosofia nu va putea nici s-o explice, nici s-o înțeleagă și nici să răspundă dificultăților ce o combat”³. Gânditorul francez se declară împotriva rațiunii deoarece vede în aceasta „un principiu al distrugerii nu al edificării, e o alergătoare care nu mai știe unde să se oprească și că, asemenea unei alte Penelope, își nimicește singură propria-i lucrare”⁴.

În discordanță cu Bayle, filosoful de la Hanovra demonstrează în „*Eseuri de teodicee*” că rațiunea și credința sunt în acord, îndemnându-ne să avem încredere în bunătatea și înțelepciunea lui Dumnezeu. Adevărurile revelate de Dumnezeu sunt în acord cu adevărurile pe care le cunoaștem noi oamenii. Rațiunea reprezintă pentru Leibniz

totalitatea propozițiilor indiferent de sursa acestora. Definind „credința ca fiind adevărul revelat de Dumnezeu, iar rațiunea ca înlănțuirea adevărilor, și introducând distincția dintre ceea ce este deasupra rațiunii și ceea ce este împotriva rațiunii, Leibniz afirmă că deși tainele depășesc rațiunea, nu sunt contrare rațiunii: „ (...) Tainele depășesc rațiunea, căci conțin adevăruri ce nu sunt cuprinse în această înlănțuire; dar nu sunt contrare rațiunii și nu contrazic nici unul dintre adevărurile la care ne poate duce această înlănțuire. (...) nici măcar nu avem cunoștință să fi existat vreodată vreodată diformitate ori vreo opoziție între taine și rațiune;”⁵. Leibniz arată că tainele pot primi o explicație și oamenii pot răspunde la obiecțiile ce se aduc împotriva acestora, chiar dacă sunt adevăruri care sunt deasupra rațiunii spiritului nostru, cum este Sfânta Treime dar de aici nu trebuie să concluzionăm că un adevăr ar fi contrar rațiunii și „nu numai că o dogmă combătută și îngenunchată de rațiune nu este incomprehensibilă, dar putem spune că nimic nu e mai ușor de înțeles și mai evident decât absurditatea ei”⁶.

Leibniz a făcut ca omnisciența și bunătatea lui Dumnezeu să fie independente una față de cealaltă. Calitățile metafizice și morale ale lui Dumnezeu pot fi discutate separat. Din existența lui Dumnezeu ca *movens, maxime ens, quo maius Cogitari nequit* (existența absolută, față de care nimic mai mult nu poate fi conceput) nu decurge neapărat bunătatea sa, fiind nevoie, în acest sens de un argument separat⁷. Filosoful de la Hanovra susține în „*Principes de la Nature et de la Grace*” că Dumnezeu trebuie să posede la nivelul cel mai înalt calitățile sau perfecțiunile creaturilor sale, adică putere, cunoaștere și bunătate.

Leibniz vede în problema conformității rațiunii cu credința o provocare perpetuă, care a fost în permanență în centrul atenției datorită importanței asumării unui răspuns în favoarea, sau în defavoarea acestei relații: „Problema conformității credinței cu rațiunea a fost dintotdeauna extrem de disputată”⁸ avându-i în prim plan autori celebri, cum ar fi Platon, Aristotel, Sfântul Augustin, Boethius, Ioan Damaschin, Sf. Anselm.

Tot ceea ce se spune împotriva rațiunii nu vi-zează decât o pretinsă rațiune, care este coruptă

1 Leibniz, G. W., *Eseuri de teodicee*, op. cit. p. 76

2 Leibniz, G. W., *Eseuri de teodicee*, op. cit. p. 58

3 Kolakowski Leszek, *Horror Metaphysicus*, op. cit. p. 76

4 Leibniz, G. W., *Eseuri de teodicee*, op. cit. p. 48

1 Kolakowski Leszek, *Horror Metaphysicus*, traducere și adnotare de Germina Chiroiu, București, Editura ALL, 1997, p. 74

2 Leibniz, G. W., *Eseuri de teodicee*, op. cit., p. 93

3 Niță, Adrian, Leibniz, op. cit., p. 86

4 Leibniz, G. W., *Eseuri de teodicee*, op. cit. p. 68

și înșelată de falsele aparențe, lucruri care se întâmplă și cu noțiunile de dreptate și bunătate ale lui Dumnezeu, iar credința învinge aceste false rațiuni folosindu-se de rațiuni solide și superioare. Consecințele care decurg din demonstrațiile filosofiei, nu se opun revelației:

„(...)Dreptatea și bunătatea, precum și înțelepciunea lui nu diferă de ale noastre decât prin aceea că sunt infinit mai perfecte. Așa încât noțiunile simple, adevărurile necesare și consecințele demonstrative ale filosofiei nu au cum să se opună revelației”¹. Filosoful de la Hanovra consideră că dacă oamenii s-ar folosi de cele mai simple reguli ale logicii, și ar raționa cu un minim efort „ar fi cât se poate de ușor de pus capăt tuturor acestor dispute asupra drepturilor credinței și ale rațiunii”². Dacă ne imaginăm lucrurile altfel, adică dacă rațiunea să fie contrară credinței, am ajunge la contradicții imense, consideră, Leibniz: „Dar cum rațiunea este și ea, asemenea credinței un dar de la Dumnezeu, lupta lor l-ar ridica pe Dumnezeu împotriva lui Dumnezeu (...)”³. Rațiunea și revelația sunt perfect compatibile, în acest sens ambele trebuie văzute ca ducând la unul și același adevăr: „nu este nimic în filozofie care să fie în opoziție cu ceea ce revelația ne învață, ci toate concluziile sale sunt în armonie cu aceasta”.

Leibniz arată în „*Eseuri de teodicee*” în secțiunea „*Discurs asupra conformității credinței cu rațiunea*” (§ 39) că teologii tuturor confesiunilor au căzut de acord asupra faptului că nici un articol de credință nu ar implica o contradicție, rațiunea fiind și ea, asemenea credinței, un dar de la Dumnezeu, lupta acestora ar ridica pe Dumnezeu împotriva lui Dumnezeu”⁴.

Filosoful de la Hanovra susține că „credința învinge falsele rațiuni cu ajutorul unor rațiuni solide și superioare, triumful „rațiunii adevărate” luminată prin grația divină, este în același timp un triumf al credinței și iubirii”⁵, iar filosofia nu poate contrazice credința, deoarece „adevărul nu ar putea contrazice adevărul”. Rațiunea și revelația sunt în fapt perfect compatibile, în acest sens ambele trebuie văzute ca ducând la unul și același adevăr: „nu este nimic în filozofie care să fie în opoziție

cu ceea ce revelația ne învață, ci toate concluziile sale sunt în armonie cu aceasta”, consideră autorul *Monadologiei*.

Dumnezeu vrea să mântuiască toți oamenii, susține Leibniz⁶, iar, ceea ce putem noi vedea nu-i nici un fragment suficient de mare pentru a „recunoaște frumusețea și ordinea întregului. Astfel, însăși natura lucrurilor cere ca această ordine a cetății divin, pe care noi n-o vedem încă aici, jos, să fie obiectul credinței, speranței și încrederii noastre în Dumnezeu”⁷. Filosoful german îi compătimește pe cei care gândesc altfel, deoarece nu este posibil să existe nemulțumiți în „Statul celui mai mare și celui mai bun dintre toți monarhii”, iar acești nemulțumiți se înșeală dacă nu se folosesc de probele „de înțelepciune și bunătate infinită” pe care Dumnezeu le-a dat spre a se face cunoscut, fiind în acest sens „demn nu numai de a fi admirat, ci și iubit mai presus de orice”. P.162. A spune alături de sfântul Pavel „O altitudo divitiarum et sapientiae (O, adâncul bogăției înțelepciunii și cunoștinței lui Dumnezeu! – Rom. 11, 33), nu înseamnă, consideră Leibniz, a renunța la rațiune, ci mai curând a folosi rațiunile care ne sunt cunoscute, căci ele ne învață despre imensitatea lui Dumnezeu despre care vorbește apostolul. S-ar putea ca unele probleme să se dovedească a fi false probleme, întrebări la care nu poate fi oferit un răspuns, sau, cu alte cuvinte, chestiuni care depășesc sfera rațiunii, în privința cărora nu se poate decide decât printr-o opțiune care ține exclusiv de credință. Conceptul Dumnezeu formulat în cadrul teismului clasic este cel de la care pornesc de obicei adeptii teologiei naturale. Teologia naturală, în opoziție cu teologia revelată vizează încercarea de a discuta despre Dumnezeu folosind doar capacitățile noastre de gândire naturale, făcând apel în primul rând la deprinderile noastre de gândire rațională. Filosofia religiei este un exercițiu de teologie naturală. Se ridică problema dacă atunci când vorbim de Dumnezeu folosim cuvintele cu același înțeles pe care îl au atunci când vorbim de realitatea înconjurătoare sau nu. Dacă am folosi cuvintele în mod univoc, adică cu același înțeles, atunci ar fi ca și când am presupune că Dumnezeu face parte din realitatea înconjurătoare, că este un obiect din univers, ceea ce pare inacceptabil. Dacă le-am folosi în mod echivoc, adică cu un înțeles total diferit, atunci ce s-ar mai înțelege din ceea ce spunem? Adeptii teologiei

1 ibidem, p. 47

2 ibidem, p. 61

3 ibidem, p. 66

4 ibidem, p. 66

5 ibidem, p. 68

6 ibidem, p. 161

7 ibidem, p. 162

negative (Pseudo-Dionisie Areopagitul, Lao Zi) acceptă consecințele acestei dificultăți spunând că nu putem să spunem nimic despre Dumnezeu folosind atribute pozitive. Putem, în schimb, să spunem cum nu este Dumnezeu sau ce nu este Dumnezeu.

Secolul al XVIII-lea va vedea în spusele lui P. Bayle semnalul unui atac generalizat contra religiei, dar nu putem uita că aceste *Pensées (Cugetări)* ale sale sunt o prelungire a tradiției calviniste a criticii aduse superstițiilor catolice, contemporanii văzând în ele o pledoarie pentru cauza protestantă. Bayle a lansat ideea ateului virtuos, al cărui model, așa cum îl schițează în „*Dictionnaire historique et critique*” e Spinoza. O dată cu Bayle, chiar dacă paradoxul său nu constituia nicidecum o apologie a ateismului, „ateul accede la respectabilitate”¹. Catolicii susțin că oamenii simpli trebuie să se supună orbește, deoarece ei n-ar fi în stare să practice liberul examen, fiind prea incapabili să descopere singuri cuvântul lui Dumnezeu.

Bayle consideră că ceea ce spun catolicii este absurd, deoarece, acesta consideră că Dumnezeu n-a vrut să ne dea un semn indiscutabil al adevăratei religii. Bayle admite pluralitatea religiilor unui stat, considerând că această pluralitate dăunează doar în condițiile în care una dintre ele nu vrea s-o tolereze pe cealaltă. Notorietatea lui Bayle a crescut o dată cu publicarea marelui său „*Dictionnaire historique et critique (Dicționar istoric și critic 1695 - 1696)*”.

În acest dicționar istoric și filosoful francez demonstrează mult spirit obiectiv, precum și faptul că este la curent cu lucrările filosofilor și teologilor vremii. Abordează problemele biblice „cu o franchețe care-l expun acuzelor de a fi introdus obscenități în articolele consacrate lui David, lui Avraam ori Solomon și de a se arăta prea reticent în problema miracolelor². Bayle atacase în special câteva tezele lui Leibniz, în special pe aceea a armoniei prestabilite, în articolul „Rorarius” unde, Bayle argumenta că, dacă ne lăsăm doar în seama rațiunii, fără să ne ajutăm de credință sau de revelație, existența răului în lume va apărea ca un obstacol de neîntrecut în calea credinței într-un creator binevoitor și omnipotent.

Filosoful de la Hanovra, demonstrează în

1 Raymond, Trousson, Istoria gândirii libere. De la origini până în 1789, traducere din limba franceză de Mihai Ungurean, Iași, Editura Polirom, 1997, p. 127.

2 Raymond, Trousson, Istoria gândirii libere. De la origini până în 1789, op. cit. p. 132

„*Eseuri de teodicee*” că rațiunea și credința sunt în acord, teză care pare a fi scopul final al lucrării. Pentru Leibniz rațiunea reprezintă totalitatea propozițiilor adevărate indiferent de sursa acestora. Adevărurile de credință nu sunt contrare rațiunii deși depășesc rațiunea: „Tainele depășesc rațiunea, căci conțin adevăruri ce nu sunt cuprinse în această înlănțuire. Prin urmare, aici nu este vorba despre rațiunea universală care e în Dumnezeu, ci despre a noastră”³.

Religiozitatea autorului „*Monadologiei*”, care a fost atât în serviciul unor clase domnitoare catolice cât și ale altora protestante, l-a determinat să încerce unificarea bisericilor europene. La Leibniz exista o dorință de conciliere a rațiunii cu credința⁴, care se aflau, aparent cel puțin, într-o relație de nepotrivire. Această problemă căpătase o forță deosebită, prin autonomia luată de rațiune, începând cu filosofia modernă. Gândirea lui Leibniz, nu accentua această nepotrivire, ci se simțea obligată să caute o soluție pentru problema raporturilor dintre rațiune și credință, din respect față de biserică, dar și datorită insistențelor reginei Prusiei. Ceea ce o neliniștea pe aceasta, coincidea cu ceea ce neliniștea într-o egală măsură, toate spiritele supus creștine din timpurile acelea, era în primul rând filosofia lui Pierre Bayle.

Leibniz face parte din grupul marilor metafizicieni raționaliști alături de Descartes și Spinoza – gânditori care au încredere profundă în puterile rațiunii omenești, de a pătrunde până în ultimele temeuri ale existenței. Filosoful de la Hanovra a înțeles că tot ce există exprimă o finalitate ultimă, iar realitatea și perfecțiunea universului îi vor apărea, în ciuda multor aparente contrare drept inseparabile. Înzestrarea omului cu puterile rațiunii îi apărea filosofului german ca forma cea mai înaltă a bunăvoinei Creatorului, chiar dacă vedea și recunoștea limitele rațiunii omenești.

3 Leibniz, G. W., *Eseuri de teodicee*, op. cit., p. 76

4 Leibniz, G. W., *Eseuri de teodicee*, op. cit., p. 76: „Cât despre întrebarea dacă ne este cunoscută conformitatea tainelor cu rațiunea, răspundem că nici măcar nu avem cunoștință să fi existat vreodată vreo diformitate ori vreo opoziție între taine și rațiune; și cum putem întotdeauna să înlăturăm pretinsa opoziție, dacă numim această conciliere ori acordare a credinței sau cunoaștere a conformității lor, trebuie să spunem că noi putem cunoaște această conformitate și acest acord. Dar dacă respectiva conformitate constă într-o explicație rațională a modalității ei, nu avem cum s-o cunoaștem”

PAUL ARETZU: Despre prietenie

Convorbiri cu Simona DUMITRACHE

S.D. Oamenii fac abuz cu ușurință de cuvintele importante, ducându-le, de fapt, în derizoriu. Numim, spre exemplu, prieten pe oricine, chiar fără să îl cunoaștem prea bine. Mai există, azi, prietenie adevărată?

P.A. Prietenia se înscrie în sfera iubirii – deși este altceva. Pe când iubirea este spontană și uimitoare, punând gândirea în extaz, dar și în cumpană, prietenia trebuie să fie un sentiment consolidat și probat, statornic. Este rezultatul unei cunoașteri de durată. Nu se bazează, ca iubirea, pe posesiune, ci pe admirație și prețuire. Prietenia, adică, este iubire cu caracter; este clasică, senină, se naște din asemănare. Deși îl poate judeca pe celălalt, prietenul adevărat nu-i retrace niciodată încrederea. Un prieten supărăcios este un impostor care se iubește mai mult pe sine. Dumnezeu este prietenul tuturor, la modul absolut. Ce ar însemna să se mânie pe oameni, care fac, oricum, parte, prin Fiul, din Treime? Există și între prieteni, la fel ca între ipostasuri, un fel de consubstanțialitate; sunt vase comunicante.

Prieteșug (cuvânt frumos, pe care îl foloseau părinții), frățietate sună sinonimic, sunt din aceeași matcă. Dar rudenia este una și prietenia, alta. Când ajungi la prietenie cu tatăl sau cu fratele tău, ai trecut pe o altă treaptă.

S.D. Cât durează o prietenie?

P.A. Normal, o prietenie este eternă (de fapt, atemporală). Ea este o virtute și se asociază cu altele asemănătoare. Aristotel a spus răspicat: „Mi-e prieten Platon, dar mai prieten îmi este adevărul”. Prietenia are, deci, scrupule, este cenzurată de rațiune. Ți-am spus, deja, că nu este o opțiune predominant sentimentală.

S.D. E bine să avem mulți prieteni?

P.A. Depinde de temperament, de exigență. De obicei, numărul prietenilor este restrâns. E bine să ai (mulți) prieteni buni. În renumitul său *Dicționar*

al înțelepciunii, Theofil Simenschy selectează un splendid citat din Pythagora: „Prietenul este un al doilea eu”. Acest lucru înseamnă că între prieteni este necesară o identificare totală. Trebuie să te simți și să te gândești pe tine în celălalt.

S.D. Se poate realiza o legătură de prietenie între un om rău și unul bun?

P.A. Nicidecum. Nici între doi oameni răi. O astfel de relație ar avea interese neprincipiale (de coterie). Adevărații prieteni nu vor profita niciodată de vreun ascendent. Recurg cu satisfacție la alt citat (preluat din *Buddha*) pe care mi-l oferă *Dicționarul* lui Simenschy: „Prieten adevărat este acela care veghează, ale cărui sentimente față de tine rămân aceleași în prosperitate și-n restriște, acela care îți dă sfaturi bune, acela care te înconjură cu simpatie”. O relație de prietenie trebuie să scoată la lumină valorile umane fundamentale. Prietenia nu are ascunzișuri.

S.D. Care sunt roadele prieteniei?

P.A. Mai întâi, încrederea nedezmănițită. Apoi, certitudinea că, într-o lume nu dintre cele mai bune, există și repere constante, cum ar fi prietenia. Cel mai important beneficiu este, cu siguranță, bucuria consensului (a întâlnirii unor principii și a unor idealuri comune). Prietenia nu este la vedere, nu se exhibă. Ea este sfioasă, discretă, cu resurse nesecate. Prietenului nu trebuie să-i ceri, niciodată, nimic. El simte dacă ai nevoie de sprijinul sau de sfatul său.

S.D. Contează vechimea, în cazul prieteniei?

P.A. Ca și mântuirea, prietenia se poate întâmpla într-o clipită. Se simte instantaneu în minte și în inimă. De cele mai multe ori, însă, este urmarea unei îndelungate legături (de cunoaștere). Ea chiar este o cunoaștere deplină.

S.D. Poți avea încredere totală în prietenie?

P.A. În Scriptură, știi cum îl părăsesc prietenii pe Iov, la restriște, acuzându-l! Dar Iov îi rămâne, până la capăt, fidel lui Dumnezeu.

Un breviar publicistic

Ion Trancău

Scriu, semnez și public de mai mulți ani în revista noastră *caietele Columna* un fel de revistă a revistelor cultural-literare din județ și din țară, pe care am intitulat-o, parțial tributar lui Șerban Cioculescu, ... breviar publicistic, alteori adnotări publicistice. N-au remarcat această pagină, penultima, decât doi scriitori gorjeni Vasile Ponea, redactorul șef, și Ion Popescu Brădiceni, redactorul principal, animatori și editori ai acestei reviste trimestriale de cultură și artă, care mai apare depășind eroic obstacolele financiare ale acestei tranziții prelungite și incerte, aculturale și anticulturale.

În breviarele sau adnotările mele publicistice, am prețuit și am urmat două exemple ilustrate: primul exemplu mi-a fost dat de colegul meu de facultate și de grupă, criticul și istoricul literar C. Stănescu, semnatarul paginii *Revista revistelor* din *Adevărul literar și artistic*, o publicație importantă despre care nu se mai știe nimic; al doilea exemplu pe care-l urmez și acum este oferit de D-I *Cronicar* de la *România literară*, eu fiindu-i un... sub*Cronicar*.

România literară continuă să apară, în anul Marii Uniri, cu un număr dublu, 1-2, din 12 ianuarie 2018. În pagina 3, Gheorghe Grigurcu semnează *poemul săptămânii*, intitulat *retrospectivă*, din care alege și definește, aforistic, *vechimea*, prin câteva metafore: *un rudiment al perfecțiunii, sămânță și coajă, foetus și cadavru* (trimitere la lăcaș de nuntă și cavou din *Oul dogmatic* barbian?)... *un oraș răsucit în sine, un desen înfățișând un nud înfloritor*. La o jumătate de secol de la debutul editorial din 1968 cu volumul *Un trandafir învață matematica*, Gheorghe Grigurcu este același poet ingenu, autentic și profund, ca gândire, sensibilitate și stil poetic. Acest poem poate să-i

dezarmeze până și pe cei mai malițioși contestatari și detractori ai poetului și criticului de primă mărime din ultimele perioade literare. La rubrica întoarcerea la cărți, Mihai Zamfir scrie admirativ despre amintirea Regelui aflat, din nefericire, între lege și *rușine*, așa cum observa într-un articol din octombrie 1994. În același context regal, Mihai Vornicu semnează *nihil sine rege*, iar Adrian Popescu invocă exaltat *stilul regelui*. Nicolae Manolescu semnează cronică literară *apocalipsa după Marta*, făcând aluzie la romanul scriitoarei *de primă mână și nu doar într-un singur gen literar*. Pe ultima pagină a acestui număr dublu al revistei *România literară* sunt comentate favorabil revistele *Luceafărul de dimineață 12*, *Revista literară* din Chișinău și *Lettre Internationales*.

România literară 1-2

REVISTĂ A UNIMII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA Director: Nicolae Manolescu anul XIII 12 ianuarie 2018 36 de pagini 4 lei

centenar MAREA UNIRE

supliment lunar

- Supliment la istorie
- Mari citate
- Numere mari
- Stema României Mari
- Interviu cu Vitalie Ciobanu
- 1918 - istoria ca exercițiu de inteligență
- Marea Unire - marile momente
- Woodrow Wilson și 1918

ce-a însemnat pentru dvs. ca autor, anul literar 2017? ce așteptări aveți de la 2018?

răspund:
Gabriela Adămeșteanu, Leo Butnaru, Gabriel Chifu, Gelu Doinaș, Ovidiu Genușu, Irena Petrus, Adrian G. Romita, Dana Rusu, Vasile Spiridon, Dan Stancu, Alex Ștefănescu, Geza Tarkler, Razvan Voronu

semnează: Mihai Zamfir, Mihai Vornicu, Adrian Popescu

la despărțirea de Rege

T

traduceri

CUGETĂRI PENSÉES

Morala comună e foarte incertă.

La morale commune est très incertaine.

Întâlnim tot mai mulți sus-puși, care practică în mod strălucit trândăvia.

On voit de plus en plus de gnos bonnets qui pratiquent brillamment l'art de ne rien faire.

Niciunde legea morală nu e apanajul unei elite, e pentru toți egală.

La loi morale n'est pas l'apanage d'une élite, elle doit être pour tous e'gale.

Întâlnim prea multă fățărnicie de dragul Păcii.

Combien d'hypocrisie au nom de la Paix...

Minciuna, ipocrizia, falsitatea și indiferența față de adevăr statornicesc monștrii sociali.

Le mensonge, l'hypocrisie, le mépris de la vérité et de la justice engendrent des monstres sociaux.

Rușinea nu dezonoarează săracul, atunci când cere mai ales de lucru.

Le pauvre, la main tendue, n'a perdu que la honte. L'honneur lui reste.

Filosofii, cei care au încercat în fel și chip să ne explice moartea, și, călăii, cei care au făcut din moarte o profesie, se tem cel mai tare de ea.

Ceux qui ont le plus peur de la mort ce sont les philosophes et les bourreaux. Les premiers, de nous avoir trop expliqué la mort, et, les autres, d'en avoir fait leur métier.

Hoțul știe să găsească lucruri, pe care nimeni nu le-a pierdut.

Le voleur a la chance de trouver des choses que personne ne perd.

Il n'y a pas de miroir pour refléter les images du poème.

Oglinzile nu au amintiri./ Ni le lasă nouă?!...

Les miroirs n'ont pas de souvenirs. Ils nous en chargent.

Suferința din iubire te face mai bogat / și de astfel de bogăție / nici nu poți fi furat.

Souffrir d'amour, enrichit l'âme. Ce trésor-là, personne ne peut nous en priver. Le voler, pas question!

Civilizația de azi / e noaptea noastră cotidiană.

La civilisation d'aujourd'hui c'est la nuit de nos jours.

Certitudine: cei ce se nasc mor 100%.

Certitude : tous ceux qui naissent vont mourir à 100%.

Știu de ce mă urăști - pentru că am aceleași defecte ca și tine.

Faut pas me mépriser. Mes défauts ressemblent aux tiens.

Oglinda - sufletul și gândul nu ți le poate oglindi.

Si le miroir pouvait refléter âme, pensée...

Oglinzile nu pot prinde imaginile din poeme.

Este mai ușor să mori decât să distrugi o tradiție !

On est toujours vaincu dans la lutte contre la tradition.

Cum să înțeleg binecuvântarea armelor menite să aducă moarte?!...

Comment interpréter la bénédiction que les prêtres donnent à ceux qui partent à la guerre pour tuer leurs semblables, pour y être tués?..

**Traducere în franceză
de Paula Romanescu
după Vasile Ponea**